

Els titulars com a enunciats lingüístics

Els enunciats periodístics, i concretament els que funcionen de titulars, poden ser considerats també des d'una perspectiva lingüística, en tant que enunciats de la llengua, entesa en termes generals.

Ara bé, això es pot fer des de moltes posicions. Des de la d'analitzar-los com a peces, com a unitats lingüístiques en elles mateixes, aïllades del context extralingüístic i de l'univers comunicatiu en què es produeixen, fins a la de no concebre-les com a tals si no és com a resultat de..., com a enunciats propis de.... Amb la qual cosa, es torna a plantejar el problema dels enfocaments polaritzats, que ja he suggerit tant a la part I, com a la II.

Es constata aquesta polarització en l'estudi del llenguatge periodístic especialment en la bibliografia consultada, on, o bé s'oblida el context i univers comunicatiu dels enunciats periodístics; o bé, es posa tant d'èmfasi en els condicionaments i característiques d'aquest univers, que el component lingüístic queda relegat a un segon terme o analitzat molt pobrament. És d'esperar que els nous interessos interdisciplinaris en l'estudi de la llengua donin sortida a aquest atzucat que, a hores d'ara, tan sols comença a besllumar a partir d'algunes investigacions.

Fins a aquest moment, podem dir que en la literatura

clàssica sobre el tema només a Van Dijk (1978) i a Alarcos Llorach (1977) hi ha un intent de síntesi de les aportacions dels dos camps de la ciència que constitueixen el periodisme ('*la periodística*'¹⁰) i la lingüística. Un, però, es queda amb el succinte anàlisi tòpic d'un text-notícia, com a exemple dintre d'una teoria de gramàtica de text; l'altre, malgrat que conjumina tots dos àmbits, no acaba de perfilar formalment l'explicació sobre la composició, funció i estructura dels enunciats i titulars, a més de caure en inexactituds, com les que he comentat a l'apartat anterior, o en incoherències en relació amb els termes en què es fonamenta. Com diu S.Alcoba (1989), en la crítica que fa a Alarcos Llorach:

"En esta concepción de los titulares considerados como signos autónomos formados por concentración y resumen de la noticia con la que se relacionan por alusión y presuposición semiológica se pueden observar serias incoherencias con el concepto mismo de signo sausriano en que se fundamentan..." "Además, ¿cómo se puede explicar formalmente esas relaciones de concentración, resumen y alusión entre el signo titular de Alarcos y el signo noticia? ¿cómo se han de entender los conceptos de concentración y resumen para explicar las evidentes relaciones de correferencia en distintos tipos de anáfora entre el titular y la noticia de cada enunciado periodístico?"

Més endavant parlaré de les aportacions d'aquest autor

---

¹⁰ Nou terme que s'està començant a fer servir en els estudis sobre periodisme.

a l'anàlisi dels titulars, des de la lingüística, ja que forma part del besllum que he al·ludit.

La proposta d'aquesta tesi té també, malgrat que des d'un altre àmbit de la lingüística, la pretensió de ser-ho, almenys d'un aspecte que es pot considerar prou general.

Amb tot, però, és un terreny espinós. No solament pel fet de la interdisciplinarietat, que ja ho és *per se*, sinó perquè, més que en altres àmbits interdisciplinaris, l'un condiciona considerablement l'altre. Realment, no crec que sigui balder reafirmar la dificultat que representa adequar una teoria lingüística, un llenguatge formal -qualsevol que en sigui la perspectiva- a una pràctica que no és ni tan sols la del llenguatge ordinari, com és el cas del periodisme (escriure, dir i fer de manera natural sense ser-ho del tot). Aquest és tal vegada el motiu de l'escassa bibliografia existent, que només resol aspectes parcials dels enunciats periodístics, en tant que enunciats de la llengua.¹¹

Aquesta bibliografia cau, al meu veure, en les visions polaritzades que he comentat en començar l'apartat. Són enfocaments que donen compte d'aspectes parcials dels enunciats i textos periodístics i hi continua faltant encara el model que aglutini, que globalitzi el *fer periodístic* des d'un punt de vista lingüístic. Evidentment,

---

¹¹ Vegi-se'n, per exemple, Steel (1971), Lázaro Carreter (1977), Casado (1978), Martinell (1978), Salaün (1979), Alcoba y Pérez Tornero (1985), o l'esmentat manual de J.L. Gómez (1982).

no pretenc dir que el que aquí es proposa ho aconsegueixi completament (solament el fet de treballar amb un segment del discurs periodístic -els titulars- i dintre d'aquest segment, amb unes determinades peces -les metafòriques-, ja condiona que pugui ser considerat una proposta de model global). No és, per tant, el model el que s'intenta desenvolupar, sinó un suggeriment d'enfocament, una aproximació al que crec que hauria de ser un model d'anàlisi lingüística del periodisme.

Tant del que es desprèn de la bibliografia consultada, com del que dicta un cert sentit comú, crec que una descripció lingüística dels titulars com a enunciats ha de cobrir dos objectius principals:

- 1r. Disposar d'una teoria lingüística per a la caracterització gramatical.
- 2n. Descriure les funcions lingüístiques que a compleixen.

Una teoria lingüística per analitzar els titulars

La primera cosa que no per òbvia s'ha deixar de dir és que tota caracterització gramatical dels enunciats que fan de titulars d'un text d'un diari ha d'atendre fonamentalment als condicionaments periodístics esmentats a l'apartat anterior. No és el mateix redactar un enunciat que resumeixi totalment o parcial -això ara no ve al cas-

una notícia o qualsevol altre text d'un diari, sense limitacions de cap mena, que fer-ho sota l'espasa de Democles de "les deu paraules", per exemple i entre altres.

A continuació reviso dos enfocaments, en certa manera enfrontats, sobre la naturalesa i formació gramatical dels titulars en premsa. Entre l'un i l'altre es pot arribar a perfilar què és el que fa que un enunciat pugui ser considerat enunciat per titular.

Alarcos parteix d'una noció clau, que ja he explicat a la caracterització dels titulars com a enunciats periodístics. Aquesta noció és important perquè, almenys en la definició, es veu que no oblida el context i univers comunicatiu que està descrivint. Des de la perspectiva d'aquesta tesi, la definició de titular d'Alarcos és una de les premisses de què cal partir [op.cit.: 128]:

...definir los titulares algo así como una variedad de rótulos, esto es, los letreros con que se indica o se da a conocer el contenido, objeto o destino de un escrito impreso en los periódicos. Constituyen, pues, los titulares una especie de extracto o resumen de otra manifestación lingüística más amplia y circunstanciada a la que alude concentradamente, y que está físicamente contigua.

La funció de rètol, sigui o no un resum de la notícia, és la que determina tota formació de titulars, perquè el rètol aconsegueix els dos objectius del periodisme -i de la retòrica-: informar (transmetre una determinada informació)

i atraure l'atenció del lector-receptor. Cosa que no es pot oblidar per més aprofundiment teorètic que es pretengui. Sobre el fet que sigui o no un resum del text resulta ja una qüestió més controvertida. Quants títols no ho són, almenys explícitament? El cas dels usos metafòrics en són un exemple d'una freqüència considerable, com es constatarà més endavant.

Un cop comparats els titulars amb els rètols, Alarcos parteix de la noció de signe lingüístic per caracteritzar-los en relació amb el conjunt de la notícia [op.cit.: 131]:

"...como manifestaciones de la lengua que son, presentan esa misma apariencia de un decurso de unidades significantes lingüísticas que significan determinados contenidos mediante los cuales aludimos a ciertas realidades comunicables. Pero, además, constituyen una secuencia que está en lugar de la noticia y por tanto es su expresión o significante." "...semiológicamente podemos decir que (els titulars) son el significante de la noticia.

de la qual cosa es dedueix que el titular es una mena de signe autònom, que s'ajusta al triangle semàntic de la significació, proposat per Odgen y Richards (1923), on el titular és el significant d'un concepte més ampli -la notícia- i del seu referent a la realitat.

Ara bé, si, com diu Alarcos, el titular *al.ludeix*, *concentra i resumeix* la notícia, a la qual precedeix en la

seqüència titular < notícia, de manera que es pot dir que aquell procedeix genèticament d'aquesta [op.cit.: 132-133]:

Es obvio que la noticia precede genéticamente a los titulares y por lo tanto condiciona a estos en el sentido de que manteniendo la misma referencia real deben extraer de ella sus rasgos esenciales.

com es relaciona el que el mateix autor diu a continuació [op.cit.: 133] amb la funció d'atraure l'atenció per continuar llegint el text?:

si semiológicamente los titulares presuponen la noticia, lingüísticamente funcionan como comunicación independiente y muchas veces su información es lo bastante orientadora para que el lector pueda abstener-se de la lectura de la noticia.

Notem que hi ha un cert desfaseament i una certa ambigüitat entre la primera afirmació citada i la segona. Perquè tal com és exposat, lingüísticament, els títols són independents o no ho són?. No queda clar. Si procedeixen de la notícia, no ho poden ser. Hi ha d'haver una altra explicació per donar compte de la relació del text amb els titulars, i sobretot de la relació entre titulars i lectors, que és la que, paradoxalment, Alarcos adopta com a definició i a continuació oblida, i més paradoxalment encara, no en el plantejament de la teoria sinó en el desenvolupament.

Hi ha, al meu veure, dos problemes de base en la tesi d'Alarcos, que n'impliquen d'altres.

- En primer lloc, un problema d'enfocament retòric. L'autor parteix d'un sol tipus de titulars per elaborar-ne la caracterització: els que funcionen com a resum (malgrat que ell mateix observi en la tipologia que n'hi ha d'altres). I, al mateix temps, afirma que hi ha dues funcions per als titulars en general. És a dir, dues funcions donen dos tipus de titulars. No és lògic. No existeix aquesta divisió taxativa. Tots els titulars acompleixen una doble funció (pel cap baix), siguin de la naturalesa que siguin. En tot cas la diferència és de grau. Uns són més 'informatius', *més resum*, i altres són més 'atractius', més parcials.

En definitiva, Alarcos, es basa en una premissa certa i bàsica, però no la desenvolupa globalment i cau en els tòpics maquívèlics: titulars bons, titulars que informen; titulars dolents, titulars que només busquen la seducció. Aquesta crítica es, tal vegada, una mica exagerada. Potser Alarcos no vol dir ben bé això, però, indirectament, ho està fent.

Crec que no cal que matisi més aquesta idea, ja que, en arribats en aquest punt de la tesi, se suposa com s'allunya aquesta visió de la perspectiva que he adoptat.

- En segon lloc, un problema d'enfocament lingüístic i teòric. Com s'explica i quina relació hi ha en el fet que semiològicament els titulars pressuposin la notícia i que,

en canvi, lingüísticament funcionin com a comunicació independent, si genèticament en procedeixen?.

Des d'un enfocament d'anàlisi retòrica, periodística o de qualsevol altra d'aquesta índole, l'afirmació que els titulars són unitats independents que permeten "amb un sol cop d'ull" observar dades pròpies d'aquest camp és perfectament vàlida. Però, des d'una perspectiva estrictament lingüística, aquesta afirmació presenta serioses incoherències (com les citades al començament d'aquest apartat). Alcoba (1989 i 1990) les detecta i n'elabora una nova proposta, que recull a "*Titulación y gramática de texto*" [1990: 26]:

Ahora me propongo revisar y argumentar en detalle las insuficiencias de una consideración de los titulares en la teoría del signo lingüístico, tal como hace Alarcos (1977), y, como alternativa, voy a justificar la propuesta de un procedimiento formal regular que explique, por un lado, el proceso lingüístico de la formación de titulares, y, por otro, las relaciones existentes entre el segmento titular y el segmento noticia que constituyen el enunciado periodístico.

En aquest article, l'autor fa una explicació raonada de la relació que manté el títol amb el text, a partir d'una descripció de les operacions lingüístiques que se'n desprenen, presentades des de la teoria del discurs. Molt breument, la idea de base és que des de la *gramática de l'oració*, hi ha unes regles textuals que serveixen per

donar compte de l'organització del titular com a enunciat, dintre del procés de formació de titulars. Alcoba comença definint l'enunciat periodístic, dient [op.cit.: 30-32]:

"Se entiende por enunciado periodístico la secuencia lingüística, unidad enunciativa, constituida por un titular y su noticia"...podemos definir el enunciado periodístico como la combinación de un segmento titular y un segmento noticia según condiciones morfológicas, sintácticas y semánticas determinadas."

és a dir, que el principi bàsic és que no es pot aïllar el titular de la notícia. Amb la qual cosa coincideix parcialment amb Alarcos (el titular procedeix genèticament de la notícia).

Aquest és un punt que m'interessa destacar, perquè justifica la tria del corpus. El títol és l'expressió resumida o parcial, figurada o real, normal o anormal, o com es vulgui denominar de la notícia. I, per tant, l'anàlisi dels enunciats titulars és, en certa manera, representativa d'una anàlisi dels enunciats del text, atès que l'objecte d'estudi d'aquesta investigació no és la gramàtica dels enunciats priodístics, sinó la pragmàtica del discurs periodístic circumscrita a un dels tipus possibles dels segments que el componen. El segment titular -en termes d'Alcoba (1990)- és paradigmàtic en relació amb els altres segments, i, d'altra banda, és el més destacat tant per qüestions tipogràfiques, com estilístiques, com

retòriques, pragmàtiques o periodístiques.

Una altra cosa és com cada autor, des de diferents teories, explica la naturalesa, estructura i formació dels titulars. Han estat revisats molt ràpidament els aspectes més rellevants de la proposta d'Alarcos (1977), basada en la comparació amb la teoria del signe lingüístic. La d'Alcoba (1998-1990) es fonamenta en el concepte de *topicalització* (de Contreras, 1978: 34):

Según este proceso, el titular del enunciado periodístico sería el resultado de la topicalización de una unidad lingüística de dicho enunciado por medio de una estructuración adecuada del mismo: mediante el desgajamiento de dos segmentos, titular y noticia, dispuestos en este orden por anteposición del segmento titular.

La relación de coherencia entre el titular y su noticia se ha de entender así como una relación de correferencia entre el titular y un segmento de la noticia, en distintos tipos de anáfora.

Al meu veure, aquesta explicació de la formació i naturalesa del titular és força interessant, però només resulta útil, a la pràctica, per donar compte d'alguns tipus de titulars: els que realment són segments extrets del text.

El problema no és tan greu com en Alarcos. Cal recordar que de la teoria d'Alarcos només se'n podia obtenir una explicació dels titulars que són un resum de la notícia i hi quedaven fora tots els altres. Ara, amb la

tesi de la topicalització de Contreras, aplicada als enunciats periodístics per Alcoba, es poden entendre els titulars que són el resultat de la selecció d'un *segment* del discurs. Segons diu Contreras mateix [1978: 98]:

La topicalización consiste en la selección de un elemento de la oración como 'tópico' de la predicación contenida en la oración, lo que se marca, o bien, asignando al elemento topicalizado la posición inicial o, si esta le corresponde de todos modos, separándolo del resto de la oración por una pausa o anteponiéndole expresiones 'topicalizadoras' como en cuanto a, hablando de, etc.

i un segment del discurs destacat amb tècniques del periodisme, segons que concreta als titulars periodístics, Alcoba [1990:39]:

...en el caso del enunciado periodístico, por su propia naturaleza, ocupa siempre la posición inicial, o claramente diferenciado en su forma tipográfica.

Per contra, aquesta explicació teòrica no desenvolupa el que, al meu veure, és més important. Què implica, què suposa el fet de triar un segment del text-notícia i donar-li la categoria destacada de titular? Si s'analitza el procés de topicalització sense relacionar-lo amb les funcions de la retòrica, la teoria queda mancada del que podria ser l'aportació més interessant: per exemple, com s'aplica aquest procés de topicalització en cada un dels

mitjans, que vol dir, en termes retòrics, quin segment de la versió de la realitat expressada al text-notícia és triat per l'emissor com a rellevant.

En definitiva, dues posicions teòriques diferents, i, fins i tot, enfrontades. Però cap de les dues dona una solució lingüística global/que pugui ser aplicada a tota mena de titulars. Titulars-resum o titulars-segment no deixen de ser una part de la gran gamma de titulars que cobreixen les pàgines dels diaris. És evident que no tots són un resum de la notícia (els que pren Alarcos com a base per a l'anàlisi), ni tampoc tots són el resultat de la topicalització d'una oració, clàusula o segment del text.

Podria ser així. Podria, en condicional, com suggereix Alcoba [1990, pp.41-42]:

...cualquier elemento, oración, cláusula reducida o segmento oracional de la noticia puede constituir el título o titular del enunciado como resultado de un proceso de topicalización...¹²

podria, però no ho és. Perquè, per exemple, què passa amb títols metafòrics, com els que s'analitzen en aquest estudi, que no són cap resum del text, en el sentit d'Alarcos, ni hi apareixen com a oració o segment?

Doncs passa que, atrapats en el propi corpus d'anàlisi i amb la mirada clavada en una teoria, s'obliden (ens oblidem -no me n'allibero-) de l'univers, del món d'on

---

¹² El subratllat és meu.

procedeix el fragment triat per a l'estudi, i, tant si com no, es/ens entossudim a fer-lo quadrar amb les pautes prèviament fixades.

Hi ha un principi general que tots tenim clar, però aquest principi es va desdibuixant a mesura que ens endinsem en el cas concret que ens apassiona, fins que es *perd/perdem el món de vista* (en sentit literal) i l'oblidem.

En tots, però, hi ha un moment de descuit i sense ser-ne del tot conscients emergeix el fons de la qüestió, que és realment el que ha fet saltar l'espurna de la investigació. Per què, si no, per exemple, Alarcos [op.cit.: 133] diu?:

Pero, en muchas otras ocasiones la finalidad de los titulares, en lugar de limitarse a la adecuación de su referencia real con la designada por la noticia, busca subrayar la importancia, el interés, la novedad de ésta y animar a su lectura.

o Alcoba [1990: 42] matisa a continuació de la cita anterior:

...como resultado de un proceso de topicalización por el cual el autor destaca como objeto primordial de la información determinado elemento temático [-rema] de la noticia, alguno de los elementos sobre los que versa la noticia.

i, en canvi, ni l'un ni l'altre tenen sempre present

aquesta funció. El mite de l'objectivitat, la fal·làcia de LA informació fan trontollar els partits presos. On ha quedat la doble funció dels titulars? De què serveix una topicalització adequada, si no crida l'atenció del lector?

Tant les primeres aportacions d'Alarcos, com la crítica i la nova proposta d'estudi d'Alcoba obren un camp nou d'investigació pel que fa a la naturalesa i formació lingüística dels titulars. Pel que fa a la meua manera de veure-ho, però, i un cop atesos aquests enfocaments, penso que s'ha de continuar insistint en els orígens.

No es pot oblidar, en un estudi aplicat, l'univers comunicatiu que el genera, ni es poden perdre de vista els condicionaments que el fa ser d'una manera i no d'una altra. En el cas dels qui estudiem els enunciats periodístics, és molt clar. Hi ha un engranatge retòric -premisses i objectius- que és al capdavant el que mou la producció de titulars. I, hi ha també uns condicionaments ben definits (impensables per a qui no coneix la professió de redactor) que indefugiblement s'imposen a l'hora de fer titulars.

Un estudi lingüístic, per més teòric que sigui, això no ho pot oblidar. Per aquest motiu, he triat un enfocament pragmàtic, que permet, des d'una teoria general, comprendre i incorporar les variables que s'obtenen de l'aplicació i de la pràctica, i doncs, donar compte de fenòmens concrets dintre d'un marc comunicatiu i teòric global.

Funcions lingüístiques dels titulars

A "els titulars com a enunciats periodístics" s'ha vist la doble funció que tenen en tant que enunciats d'un discurs destinat a la comunicació de massa. D'altra banda, ha quedat demostrat que moltes de les discrepàncies teòriques que es donen en els diferents treballs sobre la caracterització dels titulars des de l'àmbit de la lingüística es deuen precisament al desviament o a l'oblit d'aquestes funcions primeres del periodisme a l'hora de desenvolupar les corresponent argumentacions de tipus gramatical o semàntic.

En aquest apartat em proposo conjuminar i trobar els punts de contacte entre el que genèricament es podria denominar funcions del periodisme -i de la retòrica dels MCM.- i les conegudes en el camp de la lingüística per funcions del llenguatge, amb l'objectiu, tot plegat, d'aprofundir en la descripció dels enunciats periodístics, en tant que enunciats lingüístics.

Les funcions del periodisme i dels titulars són més aviat objectius de la retòrica, que, aplicats als textos dels MCp., es tradueixen en funcions comunicatives prèvies o generals. Ara bé, com que els textos dels MCp. estan formats per enunciats, en tant que enunciats que serveixen i s'utilitzen per comunicar, aconpleixen en ells mateixos unes funcions, que no són res més que les funcions del llenguatge clàssiques, analitzades des de diferents

posicions, i que es donen en qualsevol acte de comunicació.

Parteixo de la idea a bastament argumentada que els enunciats dels MCP. són uns enunciats més de la llengua. El que els fa ser diferents és la situació i univers comunicatiu en què es vehiculen, que comporta un seguit de condicionaments com els que he esmentat en altres apartats d'aquesta part III.

Així, totes les teories sobre les funcions del llenguatge aportades per la lingüística han de poder ser aplicades, en certa manera, als enunciats dels MCP. N'analitzaré les que considero més representatives.

Comencem per les suggerides per Alarcos Llorach (1977), atès que aquest és l'únic autor que en fa un intent de definició pensant en els enunciats dels MCP. A "El lenguaje de los titulares", [op.cit.: 133], Alarcos proposa tres funcions, amb termes de la lingüística, que han d'acomplir els titulars de diaris:

- la distintiva entre titulares y titulares del mismo contexto,
- la de adecuación de las referencias reales de titulares y noticia, i
- la de despertar el interés del lector

Aquesta proposta, però, no cobreix satisfactòriament, al meu veure, el complex entrellat de variables que s'interrelacionen en els enunciats del discurs periodístic.

Primer, perquè solament fan referència als enunciats

titulars. Malgrat que aquests són l'objecte de l'article, penso que una proposta de funcions del llenguatge als MCp. ha d'abastar el discurs en general del qual els enunciats que fan de titular són tan sols una part dintre del conjunt.

Segon, només com a enunciats dintre del conjunt del discurs periodístic penso que és possible de parlar de funcions del llenguatge, si el que es pretén és desxifrar-ne les claus que fan que aquells enunciats siguin de la manera que són i signifiquin el que volen significar.

No s'ha d'oblidar que el llenguatge existeix per comunicar, per satisfer necessitats de relació entre els membres de la societat, i doncs, per acomplir unes funcions molt més generals i alhora específiques que les que Alarcos atribueix per als titulars. Les funcions del llenguatge són les que fan que els enunciats tinguin significació. I significació adequada a una situació, context i cultura d'una societat.

Per tant, encara que sigui per parlar d'un segment o ús molt concret del llenguatge -com és el cas del dels mèdia-, cal partir d'un model més global. A continuació en presento diferents perspectives que abasten, crec, tot el seguit de variants que fan que la producció d'enunciats d'una llengua tingui una explicació d'acord amb les funcions que aquests enunciats compleixen.

Funcions del llenguatge i construcció de la realitat

És clar que, al llarg de l'argumentació d'aquesta tesi, hi ha una idea dominant: la concepció del llenguatge des d'una perspectiva funcionalista i, per tant, del significat, des de la perspectiva de l'ús; i la consideració dels enunciats del discurs periodístic de massa com a una forma d'ús del llenguatge.

En aquest sentit, la teoria de les funcions del llenguatge, exposada per Halliday (1970) és la que s'hi ajusta amb més exactitud, perquè fonamenta la idea que cal considerar-los com a enunciats lingüístics d'ús, amb unes funcions com les de qualsevol altre enunciat.

A més, les idees d'aquest autor obren una via per resoldre el problema de la caracterització del sistema gramatical de la llengua, i de la definició d'aquest sistema en un àmbit concret, la qual cosa, tal i com he exposat a l'apartat anterior, constitueix l'origen dels diversos problemes d'enfocament teòric dels titulars com a unitats del llenguatge. Halliday [1970: 147] ho formula clarament:

La forma particular que toma el sistema gramatical del lenguaje está íntimamente relacionada con las necesidades personales y sociales que el lenguaje tiene que satisfacer; pero para poner esto en evidencia, es necesario considerar simultáneamente el sistema del lenguaje y sus funciones; de lo contrario, careceremos de toda base teórica para hacer generalizaciones

de como se usa el lenguaje.

Així, doncs, si es parla d'unes determinades unitats del llenguatge relacionades amb un tipus concret de situació (la dels MCP.), indefugiblement s'ha d'atendre al sistema global del llenguatge i a la funció que fa en una determinada societat. Com que tant el sistema com l'ús i funció de cada una de les peces que el componen emergeixen en el decurs de les relacions i de la comunicació, la noció d'acte de parla hi esdevé fonamental.

En l'acte de parla és on es produeix la selecció dels elements lingüístics, en funció de l'adequació a la situació. Segons la situació de comunicació, uns enunciats resulten més efectius que uns altres per transmetre la significació pretesa. Per tant, els usos lingüístics en depenen, i les funcions, també.

D'altra banda, com que cada acte de parla es realitza d'acord amb unes intencions, i per satisfer les necessitats comunicatives dels interlocutors, es fa imprescindible triar la manera de dir que millor les cobreixi. I, d'aquí, les funcions del llenguatge.

La classificació de Halliday (1970) dóna compte de la xarxa interconnectada de funcions que es poden produir per la tria d'elements lingüístics adequats a l'acte de parla i a la situació de comunicació. És una classificació basada, doncs, en els usos del llenguatge i una perspectiva d'anàlisi que no es pot oblidar si el que interessa és, com

en el cas d'aquest estudi, observar què fa que per *significar* una realitat, per posar-li nom, s'opti per uns enunciat en lloc d'uns altres, per una manera de dir, en lloc d'una altra.

La proposta de Halliday és important perquè no es limita a atorgar unes funcions al llenguatge, sinó que, de fet, les identifica amb el significat mateix [1970: 149], de forma que un enunciat té significació per la funció dominant subjacent, que ha intervingut en el moment d'emetre'l, guiant-ne la tria de les peces que el componen:

"Puesto que normalmente cada acto de habla cumple cada una de las funciones básicas del lenguaje, el hablante elige simultáneamente de entre todos los tipos de opciones. De esta manera, los diversos conjuntos de "roles" estructurales se proyectan uno sobre otro, de modo que el verdadero elemento conformador de estructura del lenguaje es un complejo de roles, como un acorde de fuga...". "Cada uno de estos roles representa un valor en alguna configuración...". "Y todas estas configuraciones son significativas, ya que lo que hemos llamado las funciones básicas del lenguaje, miradas desde otro punto de vista, son simplemente diferentes clases de significado".

Així, doncs, al darrere de cada enunciat (titular), no hi ha una sola funció del llenguatge, sinó que, en tant que acte de parla, en tant que un ús del llenguatge, hi ha tota una configuració de funcions, que es la que ha actuat prèviament en la ment de l'emissor per crear l'enunciat, donant-li significat i sentit.

Les funcions descrites per Halliday són el teló de fons d'una determinada concepció del llenguatge, que, en un estudi com el que presento, és fonamental, ja que permeten explicar per què els MCM. actuen estructurant l'experiència, mitjançant la interacció; i, també, per què els enunciats que utilitzen poden ser identificats, reconeguts i interpretats pels receptors com a enunciats d'un context social, polític o cultural, amb tota la complexitat d'intencions i supòsits que aquests enunciats contenen intrínsecament.

Concretament, les funcions bàsiques que Halliday (1970) distingeix són:

- La funció **ideativa**, que serveix per a l'expressió del contingut. És a dir, per expressar l'experiència que el parlant té del món, inclosa la interiorització corresponent que se n'ha fet, d'acord amb els constructes personals apresos. Quan el llenguatge aconsegueix aquesta funció, el llenguatge mateix està actuant com a estructurador de l'experiència i contribuint, alhora, a determinar-ne la visió del món.

Si se'n fa una lectura aplicada al llenguatge dels MCM., hom podrà convenir que la funció *ideativa* hi té un paper importantíssim, perquè significa carregar-se d'una tacada els mites de l'objectivitat, la neutralitat, etc, en el sentit que tota expressió d'uns continguts suposa estructurar la realitat viscuda, donant-li una visió particular, és a dir, fent-ne una versió.

Així, doncs, encara que només sigui des del punt de vista de les funcions del llenguatge, es pot desenvolupar l'argument que explicar esdeveniments, per més objectiu que es pretengui ser, implica persuadir retòricament de la visió particular que cadascú se n'ha format, atès que el llenguatge mateix que s'utilitza per expressar-los és ja una traducció als esquemes mentals de la pròpia llengua i cultura.

- La funció *interpersonal*, partint de la premissa que el llenguatge serveix per establir i mantenir relacions socials, mitjançant processos comunicatius, la funció *interpersonal* actua en la interacció que es produeix durant aquests processos. Amb aquesta funció l'individu reforça els propis constructes i identifica en l'altre la posició que ocupa dintre del conjunt de rols socials que intervenen en la interacció.

Com que el llenguatge n'és el reflex, observant-lo, es pot treure informació de tots els elements i mecanismes que es posen en funcionament en la relació.

El discurs periodístic de massa té, a l'empar d'aquesta funció, una doble lectura -que ja he explicat en altres termes en altres parts i apartats-: com que els enunciats que componen el discurs són el resultat de la interacció entre els participants en l'acte de comunicació i s'han format mitjançant la tria de les peces pròpies de la llengua i cultura de l'època, analitzant aquests

enunciats, s'està analitzant la societat, la cultura i la mentalitat dels qui els utilitzen. Com diu J.L. Gómez Mompert a la seva tesi de doctorat (1990):

Històricament, el diari de masses ha fet un paper destacat en aquest procés d'elaboració de ls imatges del món contemporani i de la construcció social de la realitat, especialment dels fets. La naturalesa i el contingut dels esdeveniments periodístics, de les imatges icònico-textuals d'aquests fets ens obliga a estudiar-los en funció de les condicions històriques sota les quals han estat elaborats.

Des d'aquest enfocament, el diari de masses no només pot ser analitzat com a mirall-miratge de la societat de masses o com a contenidor de la cultura que li és pròpia, com a font d'informacions i de mentalitats d'ua època, sinó també com a producte cultural de primera magnitud de la societat de comunicació de masses, inserit dins d'un sistema de producció informativa determinat i que aconpleix una funció medidora i alhora influent molt decisiva.

Cal remarcar, però, el subratllat del mateix autor en l'expressió *mirall-miratge*, perquè, si bé és cert que el discurs periodístic de massa fa de mirall de societat, no deixa de ser també cert que aquest mirall no és tan transparent com pot semblar. La quantitat de filtres per què ha de passar allò que es vol dir de la realitat fa que el *mirall* esdevingui sovint un *miratge*.

En aquesta línia i intentant aplicar la teoria d'Halliday als MCp., proposaria que la funció *interpersonal* s'anomenés en el discurs periodístic *funció mirall-miratge*.

Aspecte que serà àmpliament comentat en l'anàlisi concreta del corpus (fase 3, d'interpretació).

- La funció **textual** és la que permet a l'emissor de proveir, amb els mecanismes de què disposa el llenguatge, els mitjans per establir correspondències entre els enunciats que el formen i la situació en què es fa servir. Gràcies a la funció textual es poden construir textos vinculats a l'univers comunicatiu, de manera que siguin compresos *completament* (en el sentit morrissià) pels interlocutors d'una mateixa societat i cultura.

Als MCp., la fabricació de textos periodístics queda reduïda a aquesta funció, ja que suposa traduir l'univers comunicatiu de la cultura de massa a una metàfora cultural -en paraules de J.L. Gómez Mompert (op. citat)-, sobretot perquè com diu Eco [1981: 186-187] "la manera de descriure la realitat és una construcció cultural". Amb la qual cosa el que aparentment pot semblar un simple problema de redacció periodística es converteix en tota la complexitat que representa transformar i formular la realitat amb paraules, amb el llenguatge.

Com que aquest procés de codificació de la realitat es realitza amb pràctiques professionals perfectament assumides i fixades per la normativa dels llibres d'estil, coincideixo amb E. Marín i J.L. Gómez Mompert i que els enunciats periodístics aconsegueixen la funció textual de Halliday, en el sentit que:

...hem de considerar el periòdic modern com un eco-discurs o un sistema integral d'estructures textuals i icòniques, les quals hi actuen com a subsistemes, configurant-hi el que anomenem discurs periodístic de masses.

i també que, amb aquesta funció podem tractar els textos amb una altra perspectiva, com afirma el mateix autor a continuació de la cita anterior:

Aquest plantejament ens permet acollir (incloure) no només els tradicionals gèneres periodístics (notícia, crònica, reportatge, entrevista, article, crítica, editorial, ...), divisió que s'ha demostrat inoperant en la teoria i insuficient a la pràctica, sinó totes les unitats reals de la comunicació discursiva, o sigui, els enunciats periodístics.

En definitiva, i per no allargassar el tema amb qüestions que s'allunyarien massa de l'objectiu d'aquesta part, les funcions de Halliday proporcionen un marc sòlid i rigorós per abordar la definició dels enunciats periodístics des d'un punt de vista lingüístic i d'estudi de l'ús del llenguatge: des del component cognoscitiu i interpretatiu dels enunciats -funcions *ideativa* i *interpersonal*- fins al de construcció, identificació i reconeixement de la diversitat de textos que componen el discurs periodístic de massa, objecte tot plegat de l'anàlisi pragmàtica que m'he proposat.

Funcions del llenguatge i situació comunicativa

Pel que sembla, entre els teòrics de la comunicació en general, i entre els de la de massa en concret, la classificació de les funcions del llenguatge en relació amb la situació comunicativa és la que més acceptació ha tingut. Així, per exemple, es troba a Lázaro Carreter (1977), en l'article d'Alarcos -per continuar en la línia iniciada- una referència directa al model de Bühler (1934), retocat, perquè se'n fa una adaptació al periodisme escrit:

- ...las tres funciones que ya señaló Bühler en la misma lengua:
- la de representación (designación de los hechos que se quieren comunicar, y que se refieren más ampliamente en el decurso de la noticia).
  - la de apelación (para atraer al lector y, en caso propicio, convencerle del contenido de la noticia).
  - la de la exteriorización (o manifestación de las concretas intenciones del emisor o autor de las noticias y de los titulares).

Evidentment, l'autor s'està referint a les funcions *emotiva, conativa i referencial*, que el mateix Jakobson -el pare de l'afortunada classificació de funcions, en relació amb els elements de la situació comunicativa- pren com a punt de partença.

Al meu veure, però, l'adaptació de l'esquema de Bühler, tal com és presentat en el treball citat, té més punts de contacte amb la classificació de Halliday. La

funció de *representació*, amb la *ideativa*; la d'*apel·lació*, amb la *interpersonal*; i la d'*exteriorització*, amb la *textual*. Vegem com es pot plantejar aquest enfocament des dels orígens i en relació amb els enunciats dels discurs periodístic.

No cal dir que l'esquema de Jakobson (1963) continua sent el model més difós de la relació entre les funcions del llenguatge i els elements que configuren la situació comunicativa. No en va l'he pres com a guia per definir les característiques de l'esquema comunicatiu a la part I. La proposta de Jakobson parteix en part de la classificació tradicional de Bühler (1934), que revisa i amplia de la manera que veurem tot seguit [Jakobson, 1963: 216]:

Le modèle traditionnel du langage, tel qu'il a été élucidé en particulier par Bühler, se limitait à ces trois fonctions -émotive, conative, référentielle- les trois sommets de ce modèle triangulaire correspondant à la première personne, le destinataire, à la seconde personne, le destinataire, et à la "troisième personne" proprement dite -le "quelqu'un" ou le "quelque chose" dont on parle. A partir de ce modèle triadique, on peut déjà inférer aisément certaines fonctions linguistiques supplémentaires.

Buscant la relació entre poètica i lingüística va ser com Jakobson va trobar el conegut esquema:

On m'a demandé, pour conclure, d'esquisser une vue d'ensembles des relations entre la poétique et la linguistique. L'objet de

la poétique, c'est, avant tout, de répondre à la question:
Qu'est-ce qui fait d'un message verbal une œuvre d'art?

Igualment, ens podem preguntar: *què és el que fa d'un missatge verbal un discurs periodístic?*

La resposta, com es pot deduir, s'ha de buscar en l'univers comunicatiu on es produeix el discurs i en cada una de les situacions que el componen i el configuren. Per això, cal aplicar el model general de la comunicació a cada univers o situació concrets. Cal saber, quan es diu emissor, què vol dir *emissor* en aquell univers, i el mateix per a cada un dels elements de l'esquema, que és, recordem'ho:

CONTEXT
EMISSOR .....MISSATGE.....RECEPTOR
CANAL
CODI

Cada un d'aquests sis factors, segons Jakobson [op. cit.: 214]: "*donne naissance à une fonction linguistique différente*", amb la qual cosa l'esquema anterior es correlaciona amb el següent, referit a les funcions del llenguatge:

REFERENCIAL
EMOTIVA.....POÈTICA.....CONATIVA
FÀTICA
METALINGÜÍSTICA

Ara bé, els esquemes teòrics serveixen de molt poca cosa si no s'apliquen a cada cas concret. Jakobson ho va fer amb la poètica, amb l'univers comunicatiu i textos de la poesia. En aquest estudi s'ha de fer el mateix amb el del MCM. i amb els textos periodístics.

Amb el primer, l'esquema de la comunicació, ja s'ha fet prou exhaustivament a la part I (Vegi's I.1 "El procés comunicatiu dels MCM. com a acte de comunicació"), amb la qual cosa s'ha detallat què vol dir, quines característiques i quins condicionaments són propis de l'univers comunicatiu dels mèdia. Ara, revisem quin paper hi fan les funcions.

La funció referencial, anomenada també *denotativa* o *informativa*, és la que se sol considerar més important, sobretot, en parlar-ne als MCM. Els partidaris del mite de l'objectivitat a què m'he referit sovint es fonamentarien principalment en aquesta funció del llenguatge per desenvolupar els seus arguments. En part, és una mica veritat i lògic. Si els MCM. serveixen per informar de fets esdevinguts, què millor que una funció que només denota (no connota), que refereix estrictament i que serveix per informar?

Però, resulta que la cosa no és tan simple. A part de tots els arguments que he suggerit des d'altres punts de vista, que no són el de les funcions del llenguatge, hi ha un fet clar i que s'ha de tenir sempre en compte. Jakobson [op.cit.: 214] s'afanya a aclarir-lo tot seguit de

l'esquema que proposa:

Disons tout de suite que, si nous distinguons ainsi six aspects fondamentaux dans le langage, il serait difficile de trouver des messages qui rem pliraient seulement une seule fonction. La diversité des messages réside non dans le monopole de l'une ou l'autre fonction, mais dans les différences de hiérarchie entre celles-ci. La structure verbale d'un message dépend avant tout de la fonction prédominante.

És a dir, en qualsevol missatge (enunciat) pot predominar més una funció que una altra, però, des del punt de vista de la comunicació, és absolutament imprescindible que aquest accompli també les altres. Si no, no hi ha comunicació completa, no hi ha una satisfacció de les relacions, no hi ha intercanvi de constructes i no hi ha, en definitiva, el que és l'objectiu final del llenguatge: transmetre significació i informació.

Als MCM. passa, doncs, exactament el mateix. Al discurs periodístic, en tant que basat en informacions sobre la realitat, la funció referencial hi té un paper principal, però aquesta funció no tindria èxit (l'acte de parla no seria *afortunat*) si al mateix temps no s'hi donessin també les altres funcions, perquè, a més d'informar, els textos dels MCM.:

- reflecteixen actituds (funció *emotiva o expressiva*),
- persuadeixen, incideixen en el comportament i modelen actituds i conductes (funció *conativa*),

- mantenen obert el canal per a la comunicació i les relacions socials (funció *fàtica*),
- fan reflexió, crítica i informació sobre ells mateixos (funció *metalingüística*),
- intenten establir la comunicació amb la màxima força, per intensificar allò que diuen (funció *poètica* o *estètica*).

Així, doncs, les funcions del llenguatge clàssiques, però encara modernes i vàlides, tenen en conjunt un paper principal en la definició i caracterització del discurs i enunciats periodístics.

Segons la situació comunicativa, és a dir, segons el tipus d'emissor, de missatge (gènere periodístic), de receptor, de canal (àudio, premsa, àudio-visual), de codi (verbal o no verbal) i de context, els enunciats responen a la diversitat de funcions.

Voldria remarcar, però, que gairebé sempre totes hi són presents. En unes ocasions i textos en domina una sobre les altres i aquesta és la que permet definir l'enunciat. Per exemple, és evident que, almenys en principi, la funció informativa o referencial ha de tenir més importància en les notícies, reportatges o documentals amb pretensions d'objectivitat; i que l'expressiva o emotiva s'ha de donar més en articles d'opinió, debats, entrevistes o editorials; la metalingüística, en textos especialitzats, (els suplementes de comunicació que inclouen alguns diaris en serien un exemple força representatiu).

Tanmateix, sempre s'ha de valorar el fet que es doni prioritats a una funció, d'acord amb les altres que també hi incideixen. Si no, no es pot entendre l'acte de comunicació de la manera completa, tal com l'he defensat al llarg d'aquesta tesi. Com adverteix Jakobson [op.cit.: 214]:

La structure verbal d'un message dépend avant tout de la fonction prédominante. Mais, même si la visée du référent, l'orientation vers le context -bref la fonction dite "dénotative", "cognitive", référentielle- est la tâche dominante de nombreux messages, la participation secondaire des autres fonctions à de tels messages doit être prise en consideration par un linguiste attentif.

Per concloure voldria fer notar que, de fet, tot va relacionat, però, metodològicament és difícil de presentar-ho unificat. Per exemple, la funció referencial es correspon conceptualment amb el que he explicat sobre "significat i referència"; l'emotiva, la conativa i la fàtica, amb la teoria dels "actes de parla" i les "implicatures conversacionals", aplicats als actes dels MCM.; la poètica o estètica, amb la força il.locutiva i el potencial o efecte perlocutiu, etc.

Per això, crec que seria interessant un estudi que aprofundís, dintre d'aquesta línia, en l'anàlisi del discurs periodístic de massa, atenent als principis de la pragmàtica i de les funcions del llenguatge i que pogués arribar a definir amb exactitud una tipologia dels

enunciats que el formen. Cosa que, aquí, és, ara per ara, impossible, atesa l'amplitud d'aquest objectiu.

Funcions del llenguatge i rols socials

Una altra perspectiva d'estudi de les funcions del llenguatge és la que posa en relació les funcions exposades, referides als elements de la situació comunicativa i a l'acte de parla, amb els rols socials.

Tenint en compte que parteixo de la premissa que el significat de les expressions depèn sempre del significat que la cultura i la societat els atorga, aquesta és una perspectiva interessant, ja que l'objecte d'estudi d'aquesta tesi és el discurs social per excel·lència: el discurs públic o de massa.

Des d'aquest punt de vista, la tesi de Leech, 1974 [1985: 69]:

Las funciones que más tienen que ver con los papeles sociales de la lengua son la expresiva, la conativa y la fática...

abona encara més la importància al·ludida del fet d'atendre el conjunt de les funcions per interpretar correctament el discurs i els enunciats periodístics com el resultat, reflex -mirall/miratge- dels constructes socials i personals.

**Funcions emotiva i conativa,
mirall / miratge de les tensions socials**

La idea de fons -i que per a l'anàlisi que presentaré resulta indispensable- és, aproximadament, que el significat total d'un enunciat no és simplement, ni sempre, el que Leech (1974) denomina significat conceptual (referencial o denotatiu), sinó que, entenent els enunciats en un context comunicatiu i interactiu de relació social, el significat *afectiu, l'associatiu o el figurat* (com el metafòric) s'hi barregen d'una manera tal, que resulta impossible establir-ne els límits. Amb la qual cosa es pot reblar encara més el clau, en el sentit de negar l'existència d'enunciats estrictament referencials i objectius, ja que, des del punt de vista de l'ús del llenguatge com a forma d'expressió de sistemes conceptuals, formats al si i a partir de la societat, no existeixen mots en una llengua capaços de representar solament el significat denotatiu.

Quan es fa més palès aquest argument és quan l'usuari utilitza mots i expressions referits a *grups socials, nacionalitats, sectes religioses, idees o moviments polítics, eufemismes o metàfores*. Mots i expressions, d'altra banda, força freqüents als MCM.

L'ús d'aquestes expressions més il·lustratives del component associatiu i connotatiu pot ser degut a molts factors: des del fet que l'emissor vulgui actuar -utilitzant-los- d'una manera clarament explícita

(provocadora i tot), fins al fet que, com he anat suggerint, l'ús d'aquests mots resulti en determinades ocasions inconscient o bé inevitable, perquè el parlant no coneix altra forma que els pugui substituir.

Així, Leech [op.cit.: 69 a 72] oposa, en relació amb les funcions del llenguatge, el significat conceptual al significat afectiu, argüint que hi ha paraules que es diferencien més socialment pel significat associatiu que pel denotatiu, com pot ser el cas de: *anarquisme, comunisme, imperialisme, nazi, racista, socialista, etc.*:

En este género de palabras parece haber connotaciones tan vigorosas para los unos o para los otros qu el sentido de la palabra que nos dé el diccionario puede estar ya casi olvidado.

En aquest sentit, és evident que la funció *referencial* (denotativa) hi té molt poc a fer en determinades expressions. I, en aquest sentit també, és evident que qualsevol mitjà de comunicació, per més objectiu que honestament pretengui ser, haurà de sotmetre's al valor social de la paraula que vol o ha d'utilitzar.

Així mateix, el lexicó d'una llengua és tan ple de mots que tenen més significat per la funció afectiva o conativa, que per la referencial o conceptual, que l'usuari, si és que pretén transmetre exactament allò que pensa, haurà de tenir molt clar què vol dir en la seva societat i cultura el terme que vol utilitzar. I doncs,

adequar-s'hi d'acord amb les intencions i funcions del missatge que vol emetre. Hi ha mots com *comunista* o *feixista* que indefugiblement aconsegueixen una funció emotiva i/o conativa, perquè pràcticament es pot dir que han perdut el significat conceptual, de manera que resulta irrellevant utilitzar-les amb ànim objectivista.

Aquests tipus de mots s'han especialitzat en usos connotatius per expressar explícitament una posició (d'hostilitat, per exemple). Són els que Hayakawa (1974), citat per Leech (1974) anomena mots-grunyit, que serveixen per *provocar* i que són més indicadors d'intencions i implicacions d'un discurs, que estrictament informatius.

Per contra, n'hi ha d'altres, que en ells mateixos i també per un valor associatiu de caràcter social, funcionen sempre com a mots *concialidadors*. És a dir, que en principi no desencadenen actituds adverses, no són provocadors, si no se n'explicita clarament el referent. Aquest tipus de mots tampoc no tenen sentit, si no és per la funció emotiva i conativa que amaguen. Funcions que només s'evidencien en col·locar-los dins d'un discurs, d'un mitjà, d'una societat, d'un grup, etc. Són -també en terminologia de Hayakawa- els mots-ronc (com el del gat), que serveixen per "quedar bé", sempre que l'emissor en mantingui l'ambigüitat que els caracteritza. Si no és aquesta, però, la intenció i la funció de l'enunciat, en aquests tipus de mots és on hi ha més necessitat d'explicitar-ne els implícits.

Imaginem-nos només com poden ser de diferents (els

implícits) en mots com *democràcia, llibertat, drets humans, pàtria, igualtat, etc.*

També es poden incloure en aquest grup de mots *ronc* els que es refereixen a la mort, la malaltia, el crim, el càstig, el sexe, o el tabú, en forma *eufemística*. La funció és per una altra via la mateixa: mitjançant associacions afectives, evitar-ne les connotacions desagradables.

Els *eufemismes* poden arribar a convertir-se, acomplint primer aquesta funció d'eliminar la part de significat nociu o conflictiu, en peces lexicalitzades amb sentit figurat. Pensem en *camp de concentració, països del tercer món, tercera edat, etc.*

I, pel que fa a l'ús de l'expressió metafòrica, només cal pensar en camps associatius com el de la *guerra*, que normalment es fan servir per informar sobre converses, discussions o accions dutes a terme per determinats grups. Tractaré, però, aquesta qüestió concreta a III.3.

La funció fàtica: factor de cohesió social

Parlar del temps, de futbol, (o del català!), explicar acudits i bromes en una reunió o preguntar per la família a un quasi desconegut són ja uns clàssics dintre dels exemples de la funció fàtica, definida tradicionalment com la funció de contacte en l'acte de comunicació.

Aquesta funció té, tanmateix, una altra lectura en

tant que funció d'uns enunciat-reflex de la societat. Si entenem que aquests enunciat serveixen per cobrir un buit comunicacional, uns silencis que entorpeixen la fluïdesa de la interacció, entendrem com pot ser d'important en relació amb l'ús del llenguatge públic i dels MCM.

"Tots diuen el mateix" (referint-se als diaris d'informació general) podria ser la frase col·loquial que millor respondria al que representa la funció fàtica dels enunciat i discursos dels MCM. -i MCp.-. Solament caldria afegir-hi: *tots diuen el mateix, però tots volen mantenir obert el canal de comunicació amb el receptor.*

Ara bé, mentre que en les relacions interpersonals aquesta funció serveix bé per omplir silencis enutjosos, bé per "escapolir-se de converses" que els interlocutors volen evitar, al discurs públic i social -i al discurs periodístic, que se'n fa ressò-, la funció fàtica, els enunciat fàtics s'utilitzen gairebé exclusivament amb la segona intenció. Leech [op.cit.: 84 i 85] ho explica de la manera següent:

El lenguaje fático se da también en los asuntos públicos. Todo el mundo sabe de sobra que muchas veces los estadistas y los políticos hacen declaraciones que no són más que una forma estudiada de no decir absolutamente nada; así. la fórmula estereotipada "conversaciones extensas y cordiales sobre una amplia gama de temas de interés mutuo" resulta ya casi de *rigueur* para anunciar el resultado de unas reuniones políticas cuyo carácter secreto permanece, así, invulnerable. Pues bien, podemos decir que tales "anticomunicados" se utilizan para

mantener abiertos los canales de la comunicación (specialmente, para satisfacer la presunción de los medios de comunicación y de la gente sobre que se haría *algún* tipo de declaración) en aquellos casos en que una información auténtica sacará a relucir las discordancias que las partes negociadoras intentan fingir que no existen.

Les *fórmules estereotipades* són, doncs, en aquest sentit el tipus d'enunciats més representatius d'un *fer volar coloms col.lectiu*, que tothom identifica i que per sort -sobretot per als MÇp.- interpreta, no solament com a fórmula de mantenir la comunicació, sinó com a reflex d'un no saber exactament què dir sobre un esdeveniment o situació, l'explicitació del qual comportaria greus problemes descohesionadors.

Un cop més, els implícits, la bona voluntat del lector de diaris, la cooperació i la complicitat de participar en un sistema assumit i fet per i entre tots salven un discurs que, des de fora, sense posar en funcionament tots aquest elements, no tindria cap mena de sentit.

Aquestes *fórmules estereotipades* -tan productives i pròpies del llenguatge periodístic (!)- adopten molt freqüentment, en els titulars de diaris la forma de metàfores. Ho analitzaré en tractar dels "*truquetges*" i altres recursos (anàlisi 2 i 3). De moment, basti la idea que sense la funció fàtica, molts dels enunciats del discurs periodístic no aconseguirien un dels objectius bàsics de la retòrica -que hi és subjacent-: atraure i

mantenir l'atenció del lector. En canvi, si aquesta funció s'acompleix, la cohesió entre els interlocutors es manté, bé per complicitat, bé per militància o per seducció.

M'he estès una mica en aquesta reflexió més aviat de tipus semàntic, perquè crec que el fenomen afecta a gran quantitat de mots i expressions que s'utilitzen en enunciats del discurs periodístic de massa. Si no se'n té clar que el valor i significat depèn més de la funció emotiva (per associació), conativa i fàtica que de la referencial, es poden cometre autèntics atemptats comunicacionals. Cosa que, com es pot observar en la realitat quotidiana dels nostres diaris, passa freqüentment: és ja clàssica la discussió sobre si els morts per part de grups "polítics" són *assassinats o morts*.

D'altra banda, tal i com diu Leech (1974), si no fos perquè el llenguatge funciona per satisfer les necessitats socials de relació i d'interacció i, si no fos perquè el llenguatge substitueix, en certa manera, l'activitat humana en tots els sentits (emotiu, conatiu i fàtic, preferentment) [op.cit.: 87]:

...los hombres pronto recurrirían a los puñetazos y a las bofetadas; si se eliminan los "persuasores ocultos", la fuerza bruta dejará de ser una alternativa de última instancia para convertirse en el primer recurso.

Els titulars com a enunciats estètics _____

A la part II, dedicava un breu apartat a plantejar quin tipus de relació es pot donar, als titulars metafòrics, entre estètica i informació. *Estètica i informació* no són termes incompatibles -hi deia-, si s'entén la informació periodística com a acte lingüístic i de comunicació, on el que es pretén és trobar la manera més adequada de persuadir el receptor. Hi argumentava, també, la necessitat d'aquest plantejament -pragmàtic i estètic-, perquè els titulars que componen el corpus d'aquesta tesi, a més de ser i de tenir les característiques de qualsevol titular-enunciat, són, en certa manera, especials, en el sentit que contenen paraules i expressions que pertanyen al que es podria denominar l'esfera de la comunicació *artística*.

L'aplicació d'aquest enfocament als textos teatrals, per part de Tordera (1980) hi tenia molts punts de contacte, tal com va ser demostrat. Essencialment, perquè el problema de base és el mateix: posar en relació i conjuminar teories que procedeixen de dos àmbits diferents. Per Tordera, la lingüística i el teatre; per a mi, la lingüística i el periodisme.

Coincidíem en el fet de denunciar la falta d'un model general que servís per a una anàlisi interdisciplinària com la que presento. I, coincidíem, també, que només un enfocament retòric i pragmàtic ens en pot facilitar una

sortida digna i adequada. (Vegi's "Titulars metafòrics: estètica i informació").

Ara, un cop centrat l'estudi en l'anàlisi concreta dels titulars de diaris d'informació general, cal tornar a plantejar aquesta qüestió, no tant des de la perspectiva més o menys teòrica del problema de la significació especial dels enunciats metafòrics, sinó de la definició i funció d'aquesta mena d'enunciats com a titulars amb totes les peculiaritats descrites fins aquí.

Molt breument: un estudi dels titulars de diaris ha d'atendre al punt de vista del periodisme -"els titulars com a enunciats periodístics"- per donar compte de les característiques i condicionaments de la composició, estructura, tipologia i redacció, entre altres, d'aquest tipus d'enunciats de la llengua, que funcionen com a titulars del MCp.; i ha d'atendre al punt de vista del llenguatge (i de la lingüística) -"els titulars com a enunciats lingüístics"- per donar compte d'una teoria gramatical que sigui capaç de descriure'ls dintre de l'univers comunicatiu en què es produeixen i d'una teoria de les funcions que n'expliqui l'ús i la significació en el seu context (el discurs periodístic de massa).

Però, de moment, tot el que he exposat fins aquí només serveix per analitzar els titulars en general. Cal fer, doncs, un pas més, perquè l'objecte d'aquest estudi són titulars que contenen expressions metafòriques i sentits figurats molt evidents. I, per tant, malgrat que ja se

n'han fet algunes referències, és necessari de precisar una mica més com s'expliquen i on se situen aquesta mena d'enunciats especials que són els titulars metafòrics dels MCp., dintre del conjunt d'una anàlisi dels titulars de premsa.

En primer lloc, com he defensat fins aquí, cal adoptar la posició que, per damunt de tot, són enunciats que es fan servir en actes de parla i que, tant si són metafòrics com si no ho són, funcionen com a transmissors de significació. I doncs, es poden descriure detalladament des de qualsevol de les perspectives exposades.

Entre altres aspectes que es podrien comentar, destaco el fet que, des d'un punt de vista periodístic, l'ús de la metàfora als titulars representa no solament un procediment retòric -en el doble sentit d'*elocutio* i de *dispositio*-, sinó que, en relació amb el procés de comunicació i significació, comporta un grau d'abstracció molt més elevat¹³ que el que tot titular ja conté en ell mateix.

En qualsevol cas, i per no repetir el que ja ha estat comentat genèricament, el que interessa distingir, com a singular i propi de l'ús metafòric, és bàsicament què passa quan s'utilitzen metàfores i sentits figurats explícits en el llenguatge periodístic. La qual cosa pot ser explicada des de la teoria de les funcions del llenguatge, perquè s'hi relaciona directament -les metàfores són fruit d'una

---

¹³ I, paradoxalment, més directe.

funció-; i des de les teories de la significació que atenen a la capacitat de les peces del llenguatge per descriure conceptes. En definitiva, cal observar quina mena de paper fa el component estètic en aquest univers comunicatiu i en el discurs periodístic que n'és la punta verbal de l'iceberg.

La funció estètica, comunicar al màxim

De fet, aquest punt es podia haver tractat a l'apartat de les funcions del llenguatge, perquè, en realitat, només es tracta d'una lectura de la funció *poètica*, aplicada als MCM. Si se li dedica una atenció especial, és perquè té una transcendència més important que la de les altres funcions en el tipus de titulars que estudio.

Entenc que els titulars que s'estructuren metafòricament tenen un potència comunicativa molt més elevada que els altres, perquè, relacionant-ho amb els termes de la pragmàtica, contenen més força il.locutiva i un potencial i efecte perlocutiu superiors.

La metàfora, tant si és utilitzada *en llac de...*, amb una funció purament ornamental, com si es fa servir amb la intenció de representar conceptualment un constructe de la realitat, té un poder comunicatiu i persuasiu privilegiat, perquè, en intensificar la sensibilitat dels significats, evidencia els objectius i funcions bàsics de la retòrica,

del periodisme i del llenguatge. És a dir:

- crida amb més força l'atenció del receptor o interlocutor, per l'efecte especial que aquests tipus d'expressions produeixen socialment,
- transmet més informació per la quantitat d'implícits i interpretacions que conté i a què dona lloc,
- diu el que, amb altres fórmules, no es podria dir (la realitat, com he anat repetint, se'ns presenta sovint estructurada metafòricament)
- posa al descobert els significats *afectiu* i connotatius, que sovint s'amaguen darrere d'informacions, aparentment referencials,
- juntament amb les altres funcions del llenguatge -en especial, la conativa i l'expressiva-, incideix més directament en la conducta i constructes de l'interlocutor,
- etc. Etcètera, perquè crec que amb la metàfora que es dona als titulars de diaris, acomplint la funció estètica, s'aconsegueix tot el que ha estat descrit fins a aquest moment, com a principis de la comunicació i de la persuasió, sota les lleis i premisses de la pragmàtica i de la retòrica, respectivament.

Des d'aquesta perspectiva, els titulars com a enunciats estètics no són res més que el resultat de la intervenció de la *funció poètica* del llenguatge en la situació comunicativa dels MCP. Entenc aquesta funció com

és definida amb el terme estètica per Leech [op.cit.: 67]:

Se ha dado por sentado frecuentemente que la función expresiva incluye el uso poético del lenguaje, pero este enfoque, según creo, se basa en una visión inaceptable, aunque popular de la poesía, según la cual ésta es simplemente una efusión de las emociones del poeta; en lugar de esto, prefiero reconocer en la poesía la existencia de una función independiente, la estética, que puede definirse como "el uso del lenguaje atendiendo al aparato lingüístico mismo y sin ninguna finalidad ulterior". Esta función estética puede tener que ver, al menos, tanto con el significado conceptual como con el afectivo; pero la principal cuestión semántica acerca de la poesía es que se trata de un lenguaje que comunica "a la máxima potencia": todas las vías posibles de comunicación, todos los niveles y los tipos de significado están dispuestos para el uso; así, el poeta y el lector intensifican la sensibilidad de los significados al establecerse una comunicación entre ambos.

Al meu veure, per entendre el paper de la funció estètica als enunciats dels MCP, tan sols caldria canviar poesia per enunciats-titulars i, poeta per emissor.

És evident que si tot titular, segons diuen els mateixos periodistes, ha d'acomplir dues funcions bàsiques: *atraure i informar*, cap altra funció hi resulta més adient.

D'altra banda, la funció *estètica*, tal com és definida per Leech a la cita, no solament engloba aquella funció clàssica de la poesia, aplicable d'una manera restringida a determinats textos, sinó que comprèn tota mena de missatges que tinguin com a finalitat la comunicació.

Així, doncs, l'ús de la metàfora als titulars de diaris aconpleix, en tant que inserida en un enunciat, una funció estètica. I, quan és utilitzada de forma merament ornamental, a més d'aquesta funció estètica, una altra que, parcialment i en algun sentit, es podria incloure dintre de la concepció de la funció poètica tradicional. Amb tot, però, crec que seria més exacte denominar-la precisament com el que és: ornamental. De manera que sempre hi ha en tot titular -metafòric o no- una funció estètica, que serveix per donar més intensitat a l'enunciat destinat a comunicar i persuadir; i, de vegades, una funció ornamental, que la reforça.

Amb unes altres paraules, però amb la mateixa idea de fons, es poden entendre els següents fragments de Todorov [1971: 14 i 16]:

"...cada texto lleva en si un cierto concepto de la literatura, del lenguaje, de lo simbólico..." "...la literatura existe en tanto que es esfuerzo para decir lo que no dice ni puede decir el lenguaje ordinario; si ella significara lo mismo que el lenguaje ordinario, la literatura no tendría razón de ser..."

Efectivament. Se'n pot fer una paràfrasi: cada titular conté alguna cosa de la literatura (de la funció estètica) i el titular metafòric existeix en tant que és un esforç per dir el que no diu ni pot dir el llenguatge ordinari.

Aquesta visió de la funció poètica (estètica, en el sentit en què l'he descrit abans) és precisament la que

permet explicar la metàfora dels titulars, des del punt de vista de la construcció del text, com a enunciat estètic la combinació dels elements del qual no seria possible ni en el llenguatge ordinari, ni en altres textos. Aquest punt de vista correspon aproximadament al que Lotman, 1970 [1982: 106] denomina principi de la metàfora:

"...Se trata del principio de la metáfora. Combina aquello que en la lengua natural no puede ser combinado ...". "Puesto que para una serie de literaturas europeas modernas (en particular la rusa) el triunfo de la prosa coincidió con la época de la lucha contra el romanticismo, la renuncia a la metáfora empezó a percibirse precisamente como uno de los rasgos fundamentales de la estructura en prosa. Sin embargo, debemos destacar que consideramos el fenómeno de la metáfora de un modo más amplio. La interpretación habitual de la metáfora-tropo quedará incluida en ella junto a otras formas de combinación de elementos que no se combinan al margen del texto."

Fer titulars, fer versos

El *principi de la metàfora* serveix a Lotman (1970) per qüestionar la validesa de la divisió tradicional dels textos en vers i en prosa. En el cas que m'ocupa, aquest principi condueix a plantejar (fent-ne, com sempre, un intent d'aplicació als textos dels MCp.) el paral·lelisme que hi pot haver entre titular metafòric i vers, com a unitat de la poesia. Si un títol, en principi, pertany al

llenguatge ordinari en prosa -ja que, en principi ha de ser un resum (narració) d'un fet esdevingut a la realitat quotidiana-, com és que, de vegades, hi ha titulars que recorden més l'estructura i expressió del significat d'un vers, que la d'una frase corrent, en prosa?

La resposta, lògicament, s'ha de trobar en la funció estètica (en el sentit de Leech, que he exposat), que serveix per a tota mena de textos i que permet construir titulars com si es construïssin versos, trencant així la dicotomia clàssica entre llenguatge de la poesia i llenguatge de la prosa, entre llenguatge ordinari i llenguatge figurat, entre llenguatge de la realitat i llenguatge de la ficció.

Al meu veure, els titulars, especialment els metafòrics, són com versos, el contingut dels quals és l'actualitat esdevinguda, explicada amb una relació de semblança -i amb una intenció de versemblança- entre la realitat i la vida i el fragment o versió de vida que es vol transmetre. De la mateixa manera que passa amb els textos artístics de la poesia o del teatre. Observem com alguns fragments de Lotman [op.cit.: 304], referits al teatre i al cinema, podrien servir perfectament per explicar l'essència dels titulars (metafòrics) en tant que textos estètics (artístics):

Propiedad esencial del texto artistico es su doble relación de similitud: es semejante a un determinado fragmento de la vida

que representa -una parte del universo- y es semejante a todo el universo.

(...)

La obra de teatro reproduce en su lenguaje los fenómenos del mundo exterior y, a la vez, representa un mundo cerrado en correlación con la realidad externa no en sus partes, sino en su totalidad universal. Las candilejas, los muros de la caja escénica constituyen el límite, perfectamente real, del espacio teatral que reproduce el universo real.

L'anàlisi, doncs, s'ha de centrar en la força comunicativa que els titulars són capaços de transmetre, malgrat que es trobin tancats entre *els murs de la caixa escènica*, entre les pàgines del diari, que en són el límit corresponent. I, no tant en las limitacions formals, que hi són, però no com a base. Amb la qual cosa el problema que intento suggerir es complica i, ahora i paradoxalment, es relativitza.

D'altra banda, establir els límits entre el que conté de prosa i de poesia un titular metafòric és força insegur, perquè el titular es trobaria entre les formes limítrofes que Lotman (op.cit: 131) indica en relació amb el vers lliure:

...Lo dicho nos permite considerar dialécticamente el problema de los límites entre poesía y prosa y el de la naturaleza estética de las formas limítrofes del tipo *vers libre*. La visión de la poesía y de la prosa, como construcciones independientes, separadas entre sí, que pueden describirse sin establecer una correlación entre ellas ("poesía es un discurso rítmicamente

organizado"; "prosa, el discurso habitual"), lleva inesperadamente al investigador a la imposibilidad de delimitar estos fenómenos. Al tropezar con la abundancia de formas intermedias, el estudioso deberá llegar a la conclusión de que no se puede trazar un límite definido entre los versos y la prosa.

Evidentment. Al final, l'única forma segura per a l'investigador acaba sent (Lotman, op.cit.: 225):

Tras examinar todas las posibilidades, el investigador descubre asombrado que la forma gráfica es casi el único rasgo seguro del verso.

que, en el cas dels titulars, equival als condicionaments redaccionals tipogràfics comentats a l'apartat "Els titulars com a enunciats periodístics". I, el que en realitat acaba important i tenint interès són els principis retòrics i pragmàtics que en Lotman [op.cit.: 225] es reflecteixen de la manera següent:

En la conciencia del autor y de su auditorio debe existir, primero, una noción de la poesía y, segundo, un sistema mutuamente acordado de señales que obliguen tanto al emisor como al receptor a prepararse para esta forma de comunicación que se denomina poesía.

És a dir, el *Principi de Cooperació* i les màximes que regeixen la interacció entre emissor i receptor.

Una altra indicació d'aquest autor, aplicable als titulars de diaris, és la de definició de vers com a unitat que, en essència, serveix per expressar continguts complexos. Notem amb quina exactitud hi podria ser perfectament aplicable a la de titular metafòric [Lotman, op.cit.: 173]:

...el verso es una estructura semántica de particular complejidad, imprescindible para expresar un contenido particularmente complejo. Por ello es posible reproducir de un modo descriptivo el contenido de un verso en prosa únicamente en la medida en que podemos, tras destruir un cristal, transmitir por medio de palabras sus propiedades, caracterizar su forma, color, transparencia, dureza, estructura de la molécula.

i és precisament en aquest procés de destrucció del cristall, de descodificació (reconstrucció) del titular, com si fos una forma de vers quan descobrim que la construcció estètica (poètica) crea tot un món d'afinitats, d'analogies, d'identificacions i oposicions de significació que no coincideix amb l'orientació semàntica de la llengua natural, que hi entra en conflicte i lluita, ja que el titular metafòric -com qualsevol altre enunciat periodístic-, tot i que es basa en el llenguatge ordinari, es cenyeix d'una manera bastant estricta a una mena de llenguatge, si no formal, formalitzat.

I és, també, en aquesta lluita on es troba l'efecte

estètic (artístic). Per això, Lotman [op.cit.: 259] defineix la metàfora com:

...la tensió entre la estructura del llenguaje del arte y de la lengua natural.

Tensió que pot ser identificada, al meu veure, amb la noció d'*infracció de les màximes* del Principi de Cooperació de Grice. Tal com va ser desenvolupat a II.2 i tal com ho aplico a l'anàlisi dels titulars.¹⁴

Funció estètica, moneda lingüística de canvi

Si fer servir titulars metafòrics té sentit per la força expressiva que aquesta mena d'enunciats contenen i si l'art de redactar titulars és, en certa manera, *l'art de fer versos*, no es pot deixar de fer alguna al·lusió al que significa "tenir més força expressiva" i ser "creador de versos" (titulars) en el procés de significació i de

---

¹⁴ Sobre la base de la tensió i lluita que representa el procés de creació-percepció, codificació-descodificació del text artístic, que en aquest estudi podrien ser molt bé els enunciats metafòrics, Lotman [op.cit.: 345 a 367] desenvolupa una teoria summament interessant: diferencia entre una estètica de la identificació i una estètica de l'oposició en la relació-interacció autor-orient. Caldria estudiar en el tema que treballa quina d'aquestes estètiques es fa servir als diversos titulars metafòrics; i quan i com actua en cada cas. Tanmateix, un cop més, penso que aquesta qüestió substancialment teòrica depassa l'objectiu pràctic i aplicat de l'anàlisi d'aquesta part.

vehiculació de les expressions metafòriques que els contenen. O, dit altrament, si els titulars metafòrics són enunciats estètics (artístics), què i qui fa que ho siguin.

Tant una cosa com l'altra (la força expressiva dels titulars metafòrics i la capacitat dels usuaris -creadors-periodistes- per trobar-la) es relaciona amb el que Leech (1974) denomina tendència *creativa o anticreativa* del llenguatge, amb la capacitat per ser innovadors (o amb la incapacitat per no ser-ho) i amb el fet de mantenir el flux *creació* } *vehiculatització* } *fossilització* } *recreació*, tan característic del "moviment" del llenguatge, del qual els MCM. són els principals responsables, perquè [Leech, op.cit.: 54]:

...afortunadamente para la especie humana, el lenguaje sólo es una camisa de fuerza si permitimos que llegue a serlo: el sistema semántico, como cualquier otro sistema relacionado con la sociedad humana, se amplía y se modifica continuamente. En un idioma como el nuestro, se introducen numerosos conceptos nuevos día a día y semana a semana, y en muy poco tiempo (debido a los medios actuales de comunicación) resultan familiares a la mayoría de la gente; no hay que esperar mucho para que esos conceptos nuevos pierdan su matiz novedoso, antes al contrario, se asimilan plenamente al idioma y se convierten, así, en parte integrante de nuestro bagaje intelectual estándar.

Entre tots els enunciats que formen el discurs periodístic, els metafòrics -i els metafòrics dels titulars- són, al meu parer, els més representatius, per la

repercussió pública que tenen, d'aquest procés idiomàtic.

A mesura que la societat i la cultura avança i canvia, noves 'realitats' han de ser denominades; i en la mesura que els MCM. en són els primers propagadors -públics-, els nous usos han de ser creats i adaptats-readaptats per ells.

El procediment metafòric, tal com ha estat exposat a la part II, és la "diva" de la cantata d'aquest *fer nou llenguatge* sobre noves realitats-necessitats comunicables i comunicatives. Les realitats apreheuses conceptualment de manera metafòrica han de ser vehiculades també metafòricament. D'aquí la importància dels MCM. i de qui fa metàfores noves als MCM.

Ara bé, si aquesta tendència creativa que els MCM. recullen i difonen acaba convertint-se en estereotips fixos, que, gastats i desgastats pels mateixos MC. que els han creat, perden el potencial comunicatiu que en un principi tenien, aleshores la tendència creativa esdevé tendència anticreativa. Transcriu literalment com Leech [op.cit.: 57] descriu aquest procés. Malgrat que el fragment és una mica llarg, crec que hi aprofita tot:

La metáfora que parece caracterizar la innovación léxica es la de una capsula, un receptáculo o un paquete en el que se encierra un contenido semántico determinado, de modo que en lo sucesivo pueda ser manejado y tratado como una unidad indivisible de significado. De hecho, toda categorización del lenguaje puede entenderse, según lo anterior, como una

"experiencia preempaquetada", y es importante comprender que ese "preempaquetamiento" no es una ganancia limpia del todo: mirado de una forma es algo positivo (y por supuesto necesario) pues sin ello no tendríamos una mínima visión ordenada del universo e, igualmente, no podríamos contar con los conocimientos adquiridos en etapas anteriores de nuestra cultura y ni siquiera podríamos comunicar nuestra experiencia, salvo con sistemas semióticos muy rudimentarios como los que poseen algunas especies animales.

Pero por otro lado, el empaquetamiento tiene su aspecto negativo (como ya sugiere, claro, la frase "experiencia preempaquetada") en cuanto que corremos siempre el peligro de admitir los cómodos paquetes como sustitutos de la realidad subyacente. Los paquetes -cuyo tamaño y forma los fija, como hemos visto, la lengua, frecuentemente de un modo arbitrario- son como los billetes de banco: su utilización es sencilla y práctica, y funcionan bien con tal que todo el mundo acepte la saludable ficción de que tal o cuál trozo de papel equivale a tal o cuál cantidad de oro. Precisamente, la gran virtud y el gran pecado de las categorías lingüísticas es que nos hacen las cosas más sencillas, a costa de hacer caso omiso de las subdivisiones y de las gradaciones que teóricamente se podrían distinguir; el que la simplificación llegue a una sobresimplificación errónea depende en gran manera de los hablantes mismos.

I, aquest és exactament el problema principal de "fer versos als MCM.". Sovint es corre el risc de, com diu la cita que encapçala la introducció d'aquesta part III, embruixats per la pròpia metàfora, *prendre la màscara pel rostre*, i creure's de veritat que la màscara és el rostre.

Lamentablement, es detecta, amb excessiva freqüència, en la manera de fer periodística dels nostres diaris el

problema de la capsula preempaquetada de Leech (Vegi's III.3). S'hi han de reconèixer, això és cert, els avantatges: el significat *encapsulat* representa una manera breu de fer assimilables experiències de la realitat per a uns lectors que no tenen ni el temps ¹⁵, ni la disposició intel·lectual necessària per fer una anàlisi àmplia, detallada i exhaustiva del que s'ha esdevingut. Leech [op.cit.: 59] il·lustra aquest problema en relació amb alguns termes i expressions que es fan servir en periodisme polític:

"...en las informaciones sobre el conflicto entre comunistas i anticomunistas en el Sudeste Asiático se han utilizado términos como *confrontación, escalada, desescalada y vietnamización*, a modo de cómodas fichas canjeables por complejos acontecimientos en una situación política confusa...". "Tales términos son unos señalizadores conocidos que ayudan a nuestra mente a ver una estructura tranquilizadora en lo que de otra manera sería un estado de cosas continuamente cambiante e incomprensible para nosotros."

Aquest fet no es dóna solament en el camp de la política, sinó que gairebé en tots els àmbits que el periodisme tracta d'una manera reiterativa. Serà analitzat més endavant, però pensem ara, per exemple, en la freqüència d'ús d'expressions com *llum verda a, marxa enrere, valor en alça, la via de..., etc.*, que condueixen

---

¹⁵ Recordi's la utilitat dels titulars: facilitar la lectura de l'actualitat amb un sol cop d'ull al diari.

a una simplificació, encasellament i artificialitat tal dels conceptes, que al final hom acaba acostumant-s'hi, fins al punt de poder arribar a veure clars problemes i conflictes de qualsevol índole, que no ho són gens, de clars. Aquest any n'hem tingut una mostra evident: "La guerra del Golf".

En tot cas, el problema no és tant per la falta de creativitat en l'ús del llenguatge, com per la falta d'informació -per no dir-ne desinformació- que l'ús d'aquesta mena d'argot implica. Com diu Leech [op.cit.: 60]:

La jerga puede llegar a reemplazar a unos criterios libres y a un modo de pensar independiente.

Així, doncs, l'abús de la *preempaquetació* del llenguatge -tan freqüent als MCM.- pot conduir, seguint la terminologia de Leech (1974) a una "devaluació de la moneda lingüística". I les frases fetes, els estereotips, les *fórmules càpsula*, que contenen metàfores fossilitzades en són un feix important, d'aquests bitllets de canvi.

Paradoxalment, però, només la metàfora pot alliberar el llenguatge de l'encasellament i dels altres problemes esmentats, ja que, com he dit en altres ocasions, amb el procediment metafòric es pot aconseguir la fusió entre els límits conceptuals mitjançant la paraula i alhora un efecte comunicatiu que la depassa. Com a instrument principal de

la imaginació del "creador de versos", la metàfora pot actuar com a alliberador del llenguatge mateix.

Tot depèn dels nostres versionadors de realitats i de la posició que adoptin en l'ús del llenguatge: creativa o anticreativa; poètica o estereotipada.

I, també depèn, òbviament, de nosaltres mateixos, de la nostra posició com a receptors: *mags d'Oz o habitants de la ciutat de maragda.*

III.2

ANÀLISI (2)

DESCRIPCIÓ METODOLÒGICA DE L'ENFOCAMENT D'ANÀLISI PRAGMÀTICA I COGNITIVA. INTRODUCCIÓ.

Com que la llarga definició del corpus pot haver dispersat l'objectiu d'aquesta tercera part, en reprenc molt breument el fil conductor.

L'anàlisi dels titulars que he emprès es pot classificar en quatre grans blocs, cada un dels quals representa un enfocament d'estudi del llenguatge -en aquest cas, el llenguatge emprat als titulars metafòrics dels MCp.- i un punt de partida teòric diferent. Tots, però, tenen com a objectiu demostrar una sola hipòtesi: "l'aparent pluralisme informatiu com a reflex d'un pluralisme ideològic no és res més que un pluralisme retòric, que es dona al si d'un mateix sistema social". És a dir, un pluralisme de premisses (inventio), de disposicions textuales (dispositio) i de maneres o formes de dir (elocutio) d'un sol sistema conceptual, de valors, social, cultural i polític.

Lògicament, una formulació tan àmplia, extensa i abstracta ha de ser desglossada, analitzada per segments i des de diversos punt de vista, com ja s'ha dit en la presentació. Això és el que he intentat esbossar en les

parts i capítols precedents. Ara, un cop desenvolupat el marc general (a les parts I i II, i a la definició dels titulars d'aquesta tercera), he de restringir el camp d'anàlisi. Per això, de totes les possibilitats d'estudi que una hipòtesi com aquesta pot oferir, m'he limitat a premsa escrita diària d'una ciutat; i d'aquesta, al fragment de discurs anomenat titulars, i d'aquests, als que contenen expressions metafòriques.

Tal com he dit també a la presentació, per qüestions metodològiques diferencio dos àmbits d'anàlisi: l'anàlisi pragmàtica (III.2.), d'una banda; i l'anàlisi interpretativa i cognitiva (III.3), de l'altra. Ambdues, però, formen un tot sistemàtic, que ha de ser entès dins del marc general que acabo d'esmentar.

El disseny teòric que hi he aplicat és el següent: Parteixo de les nocions nuclears de tres teories lingüístiques i d'una que es pot considerar a cavall de la lingüística, de la psicologia i de la filosofia. Cada una d'aquestes teories proporciona els instruments necessaris per abordar un estudi sistemàtic del corpus que he triat. En concret, em baso en:

- 1 La teoria dels actes de parla i, en especial, en les indicacions d'Austin (op. cit.) sobre la noció dels tipus d'enunciats.
- 2 La teoria de la implicació conversacional de Grice i la formulació de les màximes que es desprenen del Principi de Cooperació (op. cit.).

- 3 La teoria de les funcions del llenguatge, que he reelaborat a partir de Bühler, Jakobson, Halliday i Leech (ops.cits.).
- 4 Les teories del raonament analògic de G.Lakoff i M.Johnson; i l'enfocament interactiu d'estudi de la metàfora de Black (op.cit.).

Els punts de partença de 1, 2 i 3 es poden considerar enfocaments pragmàtics i per això es presenten agrupats en el capítol que denomino **anàlisi pragmàtica**; el de 4, en canvi, recull aspectes que tenen més relació amb el que ja tradicionalment se sol anomenar teoria del coneixement, que trobo força adequada per a l'**anàlisi interpretativa i cognitiva**, que presento en un capítol a part, el III.3 - **Anàlisi (3)**.

Al seu torn, cada un d'aquests grups, basat en la teoria corresponent, és aplicat al corpus amb uns conceptes i una metodologia adequats als MCP. Els passos que s'hi segueixen són:

- 1 Identificació i reconeixement dels enunciats implícits performatius dels titulars (anàlisi de la **hipòtesi performativa**).
- 2 Identificació i reconeixement dels principis cooperatius que generen titulars amb expressions metafòriques o altres recursos en contacte i que fan possible obtenir inferències pragmàtiques del que he

denominat *la conversa amb els mèdia* (anàlisi de l'**observança o burla de les màximes** de cada títol i de la relació que manté amb la resta de titulars).

- 3 Identificació, reconeixement i valoració de les funcions del llenguatge que hi ha subjacents en cada un dels enunciats-titulars (anàlisi de la **funció retòrica o pragmàtica**; i de les tradicionals **funcions del llenguatge dominants**).
- 4 Interpretació dels enunciats-titulars metafòrics en relació amb l'experiència, el coneixement compartit del món i la construcció de la realitat (anàlisi **interpretativa-cognitiva**, III.3).
- 5 Avaluació dels mecanismes d'expressivitat del llenguatge periodístic (anàlisi de figures, estereotips, jocs de llenguatge, recursos sintàctics, etc.).

He seguit aquest procés aplicant cada una de les variables que componen cada una de les teories exposades a cada un dels titulars del corpus. Com que ho he fet amb un suport informàtic, he pogut extreure conclusions correlacionades, que és al capdavant el que m'interessa, ja que la motivació fonamental que guia aquest estudi és analitzar un camp des de diverses posicions, però per anar a raure a un sol punt de confluència: la tesi principal, la hipòtesi inicial.

A continuació explico detalladament cada pas del

procés, des del plantejament i concepció del paràmetre observat fins a les conclusions a què he arribat. Com es podrà comprovar, hi ha paràmetres de la fitxa que he fet servir per a l'anàlisi que escapen a una anàlisi estrictament pragmàtica i cognitiva. Alguns d'aquests paràmetres són simplement introductoris, instrumentals i de suport en el maneig d'una base de dades, o simplement informació que no es pot obviar (el títol, la data i el diari en què apareix, o el número de registre que li he donat per a la fitxa i per al recull de l'apèndix); altres hi són inclosos perquè: o bé representen dades prou interessants sobre el llenguatge de la informació periodística, o bé ajuden a aclarir i a ampliar dades dels paràmetres considerats estrictament d'anàlisi pragmàtica i cognitiva (figures, estereotips, joc de figures i altres).

A fi que l'exposició resulti clara i entenedora, faré el comentari de cada un dels paràmetres analitzats i dels resultats que n'he obtingut, seguint l'ordre de la fitxa informatitzada que he presentat en parlar del mètode i model de l'anàlisi, en el benentès que els punts:

-H.P (hipòtesi performativa)

-MÀXIMES

-Funció

-Funció_dom (funció dominant)

pertanyen a l'*anàlisi pragmàtica estricta*. I que:

-Focus

-Marc

-Tema

-Orientació

-Ontologia

pertanyen a l'*anàlisi interpretativa i cognitiva*.

La resta, malgrat que en l'exposició siguin inclosos en una o altra part (a anàlisi 2 i/o a anàlisi 3), només tenen valor en tant que, com he dit més amunt, serveixen per fer correlacions amb els paràmetres bàsics, ampliar-ne informació o afegir-ne de nova, que no hi queda recollida.

Vegem, ara, seguint l'ordre indicat de la fitxa informatitzada, la concepció dels paràmetres i els resultats obtinguts de la part que he denominat "Anàlisi pragmàtica" -Anàlisi (2).

ANÀLISI PRAGMÀTICA: MODEL I RESULTATS

Dintre d'aquest apartat hi ha inclosa l'explicació dels paràmetres corresponents al model d'anàlisi pragmàtica i dels resultats que n'he obtingut. A més, hi comento els que encapçalen la fitxa-base tal com he indicat a l'apartat anterior. Per tant, segueixo l'ordre expositiu al·ludit, de manera que:

-**Títol, diari, data** dóna compte de les incidències relacionades amb la tria i recompte dels titulars, i

-**Hipòtesi Performativa, MÀXIMES, Funció i Funció Dominant** dóna compte de l'anàlisi estrictament pragmàtica.

Títol, diari, data

Han estat analitzats 1000 títols¹ dels cinc diaris de Barcelona en circulació durant el període de la recollida de dades², i en relació amb els titulars que els envolten i el text de la notícia corresponent en els casos en què ha estat necessari i possible. A la fitxa informatitzada per a l'anàlisi que acompanya cada títol, no hi consta, però, aquest context (la resta de titulars, a part del títol i del text³), perquè l'exposició de l'anàlisi resultaria massa llarga.

Per veure, doncs, el marc de cada un dels títols, cal consultar l'apèndix, on es recull una fotocòpia de cada original, tal com apareixia al diari, i la fitxa d'anàlisi corresponent, de la manera com ha estat processada amb el programa d'emmagatzemament de dades.

Tots els títols triats contenen una o més expressions metafòriques, en el sentit en què l'he exposat des d'un punt de vista teòric. És a dir, en un sentit ampli i general, com a formes d'expressió amb sentit figurat -fossilitzat o nou-. A més de tenir un sentit figurat, de

---

¹ A l'apèndix els presento numerats, tal i com han estat entrats a la base de dades, i, malgrat algun canvi de darrera hora, segueixen el criteri d'ordenació de *mes i any* en què han estat publicats.

² Per això no hi consta *El Observador*.

³ Recordem que en periodisme s'entén per **titulars** tot l'encapçalament del text informatiu o cos de la notícia.

vegades són també, personificacions, metonímies, etc. Però ja explicaré tot això més endavant.

El període a què pertanyen és d'agost de 1988 a febrer de 1990. S'hi han rebutjat els títols dels mesos d'estiu pel motiu exposat de les irregularitats, tant en la presentació (format, tipografia, canvis de seccions, etc.), com dels membres de les redaccions (estudiants en pràctiques, serveis mínims, substitucions o absència dels responsables de les redaccions, etc.). D'altra banda, no són mesos que es puguin considerar "regulars" o "normals" en relació amb el tipus i situacions comunicatives dels lectors. Se n'ha fet una excepció: l'agost i setembre del 88, ja que van ser els mesos preparatoris i de realització dels Jocs Olímpics de Seül. Esdeveniment que considero de prou rellevança per ser considerat en fer l'anàlisi de la construcció de la realitat del món de l'esport.

A cada títol consta la data i el diari en què ha aparegut. Fent-ne un recompte global, hi ha:

<u>nombre títols</u>	<u>diari</u>
212	La Vanguardia (LV)
235	el Periódico (el P)
147	El País (El P)
114	Diari De Barcelona (DdB)
292	Avui (avui)

Hipòtesi performativa:**A la recerca del performatiu**

Com ja he anat apuntant, una de les perspectives que condueixen a constatar que els titulars dels MCP. no són els enunciats neutres i objectius que aparenten és la de la *Teoria dels actes de parla*.

Parteixo, doncs, del supòsit que tot titular és un enunciat d'un acte de parla: l'acte lingüístic entre els mèdia i els receptors, entre els MCP. i els seus interlocutors, els lectors. Aquests enunciats-titulars poden ser, en principi, *constatatius o performatius*, seguint la terminologia austiniana. Però, tal i com ha estat avançat al final de la part II, des d'un punt de vista teòric aplicat als MCM., es pot mantenir la hipòtesi que pràcticament tots els enunciats que funcionen com a titulars en el context dels mèdia són *performatius*.⁴

Mirem ara de demostrar-ho.

1 He aplicat a cada títol la fórmula performativa:

Jo mitjà x et ...[que].

amb les variacions corresponents, i n'he explicitat un seguit d'enunciats que hi són implícits. Tots, però, un cop feta l'anàlisi, es poden reduir en darrer terme a

---

⁴ Vegi's especialment el contingut dels epígrafs de la PART II que fan referència a MCM. És a dir, que fan una lectura aplicada a aquests mitjans de les teories lingüístiques sobre el significat pragmàtic.

l'estructura bàsica de Ross⁵ (en relació amb el que ha estat exposat prenent com a base Austin i Searle) que aquí anomeno i redueixo a un **DICO** + títol. És a dir:

Jo mitjà de comunicació X et dic [que] + títol

Als 1000 títols analitzats, la fórmula de la **hipòtesi performativa** hi resulta adient, de manera que sempre es pot posar davant del títol un DICO: "Jo diari x et dic".

Evidentment, les inferències pragmàtiques d'aquest primer pas (posar al davant del títol un DICO) s'han de buscar en el "jo diari x", perquè és el fet que el diari x ho digui el que aporta la informació afegida (el significat *no convencional*), per les seves característiques, per les premisses de què parteix i que el defineixen en front dels altres i per la posició que ocupa dintre del mosaic ideològic. Posició que, d'altra banda, és reconeguda per la societat i situada pels lectors d'aquell diari -fidels o no- dins l'entrellat de constructes que li fan dir el que diu i de la manera com ho diu. Per exemple, quin diari dels que s'analitzen pot fer un títol com:

Saltar barreres i fer volar coloms⁶

---

⁵ Ross (1970: 222-272), que explica des de la posició generativista, la noció del *performatiu* d'Austin en què m'he basat per explicar els enunciats-titulars, com a acte de parla.

⁶ Per si hi ha cap mena de dubte, consulti's el registre 658 de l'apèndix.

2 Una altra qüestió és el que implica la fórmula completa: DICO + el títol. En aquest cas, he observat que hi ha tres tipus d'enunciacions possibles, segons que impliquin **procés, relació, o existència**. Des d'aquest punt de vista, he comprovat que sempre hi ha tres variacions:

2.1 DICO + títol **processual**: el títol, amb verb elidit o no, implica (i informa d'un) procés (marcat amb el codi 1 al camp HIPÒTESI_P de la fitxa d'anàlisi):

- (101) El GRAPO ressuscita en el millor moment de les converses amb ETA, avui
- (102) L'ombra de Khomeini es passeja per Madrid, avui
- (103) El dimoni va a Castelldefels, avui

2.2 DICO + títol **relacional**: (marcat amb el codi 2 a la fitxa d'anàlisi del camp HIPÒTESI_P). El títol, sovint amb verb elidit, implica relació entre els sintagmes o frases que el componen⁷:

- (124) Pedro Delgado, un gigante del ciclismo mundial, LV
- (129) Els mitjans de comunicació són un dels valors de la identitat cultural, avui
- (135) El último romántico, El P

---

⁷ Els tres exemples serveixen per il·lustrar, a més, el que explicaré més endavant sobre el fenomen de l'elisió als titulars de premsa. Notem, però, que tots tres exemples impliquen relació.

De vegades, però, la relació s'ha de buscar amb la resta de titulars, o amb el que seria una mena d'abstracció del cos de la notícia, el resultat de la qual és el títol⁸, com per exemple (135), o:

(229) A la sombra de los toreros en flor, El P

2.3 DICO + títol existencial: el títol, amb verb gairebé sempre elidit, implica existència: *existeix, hi ha + l'enunciat que fa de títol*. (Marcat amb el codi 3 del camp HIPÒTESI_P de la fitxa d'anàlisi):

(371) Duelo final Dukakis-Bush, LV

(372) Mans i boques a punt de solfa, avui

(382) Hormigueo en la 'gran manzana', el P

(669) El strip-tease de Banesto, LV

D'altra banda, com es pot veure als titulars que analitzo, el conjunt de significació implícitada mitjançant l'aplicació de la hipòtesi performativa (especialment la de relació i la d'existència) es troba molt sovint als avant-títols, subtítols o peus de foto. Cosa gens estranya si es té en compte que aquesta és una de les formes típiques d'estructurar la informació periodística. Vegi's,

---

⁸ És freqüent en l'estructura del discurs dels titulars de diari que aquest sintagma elidit sigui l'avant-títol o el subtítol. Tal i com veurem tot seguit.

per exemple, als títols següents, on el cos dels titulars (i la imatge o el text) són el marc necessari:

- (54) La gaviota y el herrerillo, El P
- (59) Canviant la pell a Barcelona, DdB
- (62) El hacha vengadora, contra el juez, El P
- (109) La 'perestroika' en negro, LV
- (111) El misterio de la 'trinidad' de Iniciativa, LV

3 Hi ha, evidentment, però molt poc sovint, títols que aparentment no es podem construir amb DICO. Aleshores, s'hi ha d'entendre un "DICO + modalitat", com és el cas de les preguntes:

- (47) Qui aturará la fagocitosis urbana?, DdB

O també, alguns casos excepcionals en què el títol és la reproducció exacta d'una frase dita per algú. En aquest cas, el de la cita transcrita, s'hi ha d'entendre un "DICO que diu + títol" (Jo mitjà et dic que diu o diuen el següent):

- (120) 'La democracia se defiende también en los desagües', LV

Tanmateix, ambdós casos (molt rars en titulars) no són res més que l'estructura bàsica esmentada, que passa per un seguit de transformacions.

4 Amb l'aplicació d'aquest model d'anàlisi es reforça la hipòtesi general d'aquesta tesi: els mitjans diuen retòricament diferent (i molt sovint ni això, vegi's 189 i 190, o 779 i 785, per exemple), però fan pragmàticament el mateix amb la realitat: dir des de la seva posició.⁹

5 Així, doncs, un cop fets els aclariments pertinents, vegem quins són els resultats de l'anàlisi pragmàtica del performatiu (a la fitxa del programa de base de dades correspon al paràmetre *Hipotesi_P*):

- a **DICO (1)**: "Et dic que (tal cosa) fa, ...". És a dir, **procés**¹⁰, responen els següents títols:

- 1 -Ejército y pueblo luchan codo a codo en la sangrienta batalla de Bucarest (LV)
- 4 -La mejoría de árbitros y equipos favorece los triunfos a domicilio (LV)
- 5 -Beamon sobrevive a la década de los 80 (LV)
- 6 -La reforma Múgica entra en su recta final con riesgo de colapso (LV)
- 7 -Tres empresas y un bar dejan los millones en cientos de bolsillos (LV)

---

⁹ A més, la classificació que es desprèn d'aquest enfocament i que distingeix el que és important: si un títol implica procés, relació o existència, elimina el problema, a l'hora de l'anàlisi, dels títols que tenen el verb elidit. Fenomen molt sovintejat en la titulació de diaris, però irrellevant en l'estudi del significat que pretenc. En faré, però, algun suggeriment al capítol "Mecanismes d'expressivitat del llenguatge periodístic", al punt "*Aitres (1)*".

¹⁰ Com que la llista seria massa llarga (hi ha un total de 625 títols que impliquen procés), en cito solament els que hi responen entre els cent primers (vegi-se'n la resta de casos als números de registre de l'apèndix, indicats al text). El número que hi ha a l'esquerra de cada títol és el del registre.

- 8 -El régimen de Ceaucescu muere matando (El P)
- 9 -El juez Villemin ordena la búsqueda y captura de la cúpula de ETA en Francia (LV)
- 14 -Solchaga tanca l'aixeta (avui)
- 15 -Colombia respira ante la desaparición de el Mexicano, pero teme la réplica mafiosa (LV)
- 16 -Madrid y Barcelona ya saborean la TV privada (LV)
- 17 -Jimmy Carter arriba ara al zenit de la seva carrera política (avui)
- 18 -La il.lusió dels Jocs s'escampa pel país (OdB)
- 25 -HB toma Bilbao para retar al Gobierno (el P)
- 26 -El boxeo británico se encuentra contra las cuerdas (LV)
- 28 -Las aulas 'pasan' de la cosa pública (El P)
- 29 -El último tren no lleva vagones (El P)
- 33 -La última casa de duchas cierra el grifo (el P)
- 35 -La euforia popular preside la apertura del corazón de Berlín (el P)
- 39 -Juneda fa pinya per defensar un veí acusat de sis abusos sexuals (avui)
- 42 -El Segundo Cinturón se abre paso con Goma-2 (el P)
- 43 -La guerra de las televisiones aleja al público de los recintos deportivos (LV)
- 45 -Las tormentas bancarias inauguran la década de los noventa (LV)
- 46 -El gordo riega la huerta valenciana (LV)
- 48 -'La vida dirá' (El P)
- 53 -El Delta rompe el fuego en los años noventa (LV)
- 57 -Europa guanya posicions en la cursa espacial (avui)
- 60 -França obre la veda pels caps d'ETA (OdB)
- 61 -Ojos de robot exploran los abismos marinos (LV)
- 62 -El hacha vengadora, contra el juez (El P)
- 63 -Onze bombes posen punts suspensius al futur de les converses amb ETA (avui)
- 66 -Los Reyes de España firmarán durante su visita a México un tratado de amistad (LV)
- 67 -La música de la lira hace bailar a la peseta (LV)
- 68 -El PSOE tiende una mano a UGT (el P)
- 69 -La sangre salpica otra vez Euskadi (el P)
- 70 -Un paquete bomba rompe 4 meses de paz en Euskadi (el P)
- 71 -Granados intenta l'armistici (avui)
- 73 -ETA define su postura con una lluvia de bombas en Navarra (el P)
- 76 -España no sobrevive al 'bombardeo' (el P)
- 78 -Bush quiere conocer los cambios en el Este por boca de Gorbachev (LV)
- 79 -Aznar advierte al PP del riesgo de un pucherazo de los socialistas (El P)
- 80 -Rocard se prepara para dar el portazo a los inmigrantes (el P)
- 82 -La aristocracia pierde terreno (El P)
- 84 -Los fondos de pensiones no despegan (el P)

- 87 -La universidad privada catalana pide permiso para
echar a andar (el P)
- 94 -Cae la vieja guardia del PC checoslovaco (LV)
- 95 -Thatcher pide a Bush que no baje la guardia ante
Gorbachev (LV)
- 96 -Los bachilleres desentierran sus protestas contra
la selectividad (el P)
- 97 -Los bomberos de Lleida se niegan a hacer de 'señoras
de la limpieza (el P)
- 99 -Carlos Solchaga apuesta por un 'aterrizaje suave'
(LV)
- 100 -Los comunistas capean la desintegración (el P)

Dels mil títols analitzats, n'hi ha un total de 626
que impliquen procés, que són, a més dels llistats, els
corresponents als registres:

103 104 105 106 107 108 117 118 119 120 121 122 123 128 131
132 134 136 137 138 139 140 141 142 143 145 146 147 149 150
151 152 154 155 156 157 159 161 162 163 165 166 168 169 171
172 174 175 177 179 181 182 184 185 186 187 188 189 190 191
193 194 197 198 200 201 203 205 208 210 212 213 214 215 217
218 219 220 222 223 225 228 230 231 232 233 235 237 240 241
242 244 245 246 247 248 249 250 251 252 255 257 258 259 260
261 262 263 264 265 266 267 268 270 272 274 276 277 278 279
280 281 282 285 291 292 293 294 295 297 298 300 301 302 303
304 305 306 307 309 310 311 312 314 315 316 317 318 319 320
322 323 324 325 326 327 328 330 332 333 334 337 339 340 341
342 343 344 345 346 347 354 355 356 365 366 367 368 369 370
373 374 375 376 377 378 380 381 383 384 387 388 389 390 391
392 394 399 402 404 405 406 408 409 410 411 412 413 414 415
416 417 418 419 420 421 422 423 424 425 427 428 429 430 431
432 435 436 437 438 439 440 442 445 446 447 448 449 450 452
453 455 457 463 465 466 469 471 472 473 474 476 477 479 480
481 483 484 485 486 487 488 489 491 494 495 496 497 498 499
500 501 502 506 507 508 511 512 513 514 515 516 517 518 519
520 521 522 523 524 525 526 527 528 529 531 532 533 536 537

538 542 544 545 546 547 548 549 550 552 553 554 555 560 561
 562 565 566 567 568 569 570 575 576 582 584 586 587 588 589
 590 591 592 593 594 595 597 599 601 602 603 605 606 607 609
 611 612 613 614 616 617 618 622 623 624 625 626 627 629 630
 631 632 634 635 636 638 639 640 641 645 646 647 648 649 654
 655 657 658 659 660 661 662 663 664 665 666 667 670 671 672
 676 677 678 679 680 682 684 685 688 689 690 692 697 705 706
 707 709 714 715 717 719 722 723 724 727 728 729 730 732 734
 736 737 738 739 740 742 743 744 745 746 747 751 752 753 759
 760 761 762 763 764 765 767 768 769 771 772 773 774 778 779
 780 782 783 784 785 787 789 791 792 794 795 801 804 808 811
 813 814 815 816 818 819 820 823 824 826 827 828 831 834 836
 838 841 843 844 846 847 848 853 855 856 857 858 859 860 861
 862 865 866 869 872 875 876 877 878 879 880 881 882 883 888
 891 892 893 894 895 898 899 907 908 911 912 913 916 917 918
 919 923 928 932 934 937 938 941 942 943 945 946 947 949 950
 951 952 953 954 955 956 957 958 959 964 965 967 968 970 971
 972 973 974 975 976 977 978 984 985 986 987 988 994 996.

Aquest percentatge tan elevat de títols amb HP
processual és força lògic, atès que es tracta de textos
 periodístics informatius, que, en principi, tenen com a
 funció *narrar* esdeveniments, i doncs, processos de la
 realitat. Nòtem, també, que el fet que hi tinguin el verb
 elidit, o no, no és rellevant pel que fa a la noció de
performatiu processual. Els títols performatius que
 impliquen procés normalment es construeixen amb verb a
 l'estructura superficial, però els que no l'hi tenen ho són
 igualment. Cal pensar aleshores en altres condicionaments
 (d'estil, de la dimensió que ha de tenir un enunciat que
 fa de títol, etc.), no necessàriament sintàctics.

- DICO (2): "Et dic que (tal cosa) és ...". És a dir, relació. A continuació faig la llista d'alguns dels títols que demostren més clarament "el DICO relacional" i cito, després, solament el número de *registre* de la resta de títols que compleixen aquesta condició, per si es volen consultar a l'apèndix, tal i com he fet amb DICO (1). (Recordi's que el número que hi ha al davant de cada títol és el del registre):

- 11 -El 'meneillo' del ascensor (El P)
- 12 -El aire del decenio (El P)
- 13 -Washington-Bonn, un eje que irrita a Thatcher (el P)
- 21 -Un coronel en el punto de mira (El P)
- 32 -El rock de la 'perestroika' (DdB)
- 36 -El último dinosaurio (El P)
- 37 -La escopeta nacional (El P)
- 38 -La familia y uno más (el P)
- 49 -Polònia: la cua de la democràcia (avui)
- 51 -Duncan Dhu, el aire fresco del 'pop' nacional (el P)
- 52 -El combate electoral gallego es cosa de dos (el P)
- 58 -Un encefalograma plano (LV)
- 59 -Canviant la pell a Barcelona (DdB)
- 64 -El crimen del 'rompebragas' (El P)
- 65 -La huella de un nacimiento (LV)
- 75 -El islam, valor en alza en la nueva Cartago (LV)
- 86 -El 'emperador' pata negra (LV)
- 89 -Les cues del socialisme (DdB)
- 92 -El pisotón fiscal (El P)
- 111 -El misterio de la 'trinidad' de Iniciativa (LV)
- 112 -Toulouse, un feudo centrista de la familia Baudis (LV)
- 115 -El destronado 'rey de los bonos-basura' (El P).

Els altres títols que també aconsegueixen la *hipòtesi performativa 2*, o sigui, relacional, són els dels registres següents:

- 19, 22, 91, 126, 127, 153, 170, 183, 196, 199, 204, 206, 209, 211, 221, 224, 227, 229, 234, 236, 238, 239, 243,

254, 256, 271, 275, 284, 286, 287, 289, 313, 329, 335, 336, 349, 352, 353, 357, 379, 386, 393, 396, 397, 398, 400, 401, 403, 407, 433, 441, 444, 456, 461, 470, 492, 493, 503, 534, 556, 558, 563, 574, 579, 580, 583, 585, 596, 598, 604, 608, 621, 643, 650, 652, 656, 668, 674, 681, 683, 691, 699, 701, 702, 704, 708, 710, 711, 713, 726, 733, 754, 776, 777, 781, 786, 788, 790, 798, 799, 803, 806, 807, 817, 821, 825, 842, 849, 854, 867, 868, 884, 885, 900, 901, 903, 922, 926, 927, 933, 936, 944, 966, 969, 979, 980, 981, 982, 993.

Així, dels mil títols analitzats, n'hi ha un total de 161 que impliquen relació, que són els que he llistat i els corresponents als registres anteriors.

Observem que la relació sovint s'estableix entre un sintagma elidit, que és a l'avant-títol, al subtítol, o pressuposat pel context, i el que es considera estrictament el títol. Per exemple, a (49) això no passa, perquè tan sols hi falta un *és* elidit; en canvi, a (89) i (92) cal recórrer al context de la capçalera de la notícia i entendre-hi, posem per cas, una peça semàntica equivalent a "*això que et diem és* + el títol". Així, l'estructura dels exemples seria:

(89) Les cues del socialisme (són això que diu el
subtítol del peu de foto)

(92) El pisotón fiscal (és això que explica el subtítol)

- a DICO (3): "Et dic que (tal cosa) existeix". És a dir, existència¹¹, responen els següents títols:

- 10 -Un instrumento para domesticar la radiación electromagnética (LV)
- 20 -La sombra del padre Bernaola (El P)
- 23 -El cubo de la basura (El P)
- 27 -Gent que juga amb plom (avui)
- 30 -Vacilación ante un horizonte confuso (LV)
- 31 -Ball de rectors a les Universitats (avui)
- 34 -Tormenta municipal al mantenir el pago previo de la grúa (el P)
- 41 -La nueva arquitectura política europea (El P)
- 44 -La gran batalla de la 'línea marrón' (LV)
- 55 -Retruny de colors a la volta celeste (DdB)
- 56 -L'any que Barcelona tindrà color (DdB)
- 72 -La batalla del 'bing-data' (El P)
- 74 -Mal temps a Londres (avui)
- 77 -El 'desembarco' financiero de la ONCE (el P)
- 81 -Otro recital goleador del Real Madrid en el Santiago Bernabeu (LV)
- 83 -El agrio sabor de la impotencia (el P)
- 85 -Un mar de indecisiones (el P)
- 88 -La lánguida muerte de Beta (El P)
- 90 -Caza y captura del general (El P)
- 98 -Subvencions amb cua (avui)
- 109 -La 'perestroika' en negro (LV)
- 110 -La fatiga de los materiales (LV)
- 113 -La trastienda de los rascacielos (El P)
- 114 -Estrategias para una 'guerra' (El P)
- 116 -Un hotel que navega (LV)
- 125 -El despertar de los nacionalismos en la Unión Soviética (LV)
- 130 -El Barça que se cuece en Papendal (el P)
- 133 -En busca del surrealismo perdido (El P)
- 144 -Un ou ferrat de depressions (DdB)
- 148 -Primer gra de sorra per la pau al Sàhara (avui)

Dels mil títols analitzats, n'hi ha 213 que impliquen

---

¹¹ Hom podrà diferir en la classificació d'alguns dels títols relacionals i existencials. Certament, hi ha alguns casos en què el fet de considerar-los d'una o altra manera depèn força de la interpretació personal que es fa de l'estructura del cos de titulars.

Notem, però, que això passa només en els títols que depenen dels sintagmes elidits, que poden ser a la resta de titulars o no.

existència, que són, a més dels que he llistat (entre els 150 primers), els corresponents als registres:

158, 164, 167, 173, 176, 178, 180, 192, 195, 202, 207,
226, 253, 269, 273, 283, 288, 290, 296, 299, 308, 331, 338,
348, 350, 351, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 385, 395,
426, 434, 443, 451, 454, 458, 459, 460, 462, 464, 467, 468,
475, 478, 482, 490, 504, 505, 510, 530, 535, 539, 540, 541,
543, 551, 557, 559, 564, 571, 572, 573, 577, 578, 581, 600,
610, 615, 619, 620, 628, 633, 637, 642, 651, 653, 669, 673,
675, 686, 687, 693, 694, 695, 696, 698, 700, 703, 712, 716,
718, 720, 721, 725, 731, 735, 741, 748, 749, 750, 755,
756, 757, 758, 766, 770, 775, 796, 797, 800, 802, 805, 809,
810, 812, 822, 829, 830, 832, 833, 835, 837, 839, 840, 845,
850, 851, 852, 863, 864, 873, 874, 886, 887, 889, 890, 896,
897, 902, 904, 906, 906, 909, 910, 914, 915, 920, 921, 924,
925, 929, 930, 931, 939, 940, 948, 960, 961, 962, 963, 983,
989, 990, 991, 992, 995, 997, 998, 999, 1000.

CONCLUSIONS de l'anàlisi de la HIPÒTESI PERFORMATIVA

Amb l'aplicació de la teoria i model d'anàlisi de la Hipòtesi performativa es demostra que hi ha efectivament un pluralisme retòric que es manifesta en la diversitat d'enunciats a partir de DICO. Ara bé, el que aquest DICO implica, que és un "jo mitjà", és tan sols la diversitat de posicions de cada un dels mitjans dintre d'un mateix sistema (el mosaic ideològico-informatiu tantes vegades al·ludit). Posicions matisadament diferents, però. I és aquest matis el que els fa ser retòricament diferents, triant maneres de fer (models) d'acord amb el seu receptor. És a dir, diversitat retòrica, però no globalment i conceptual ideològica, atès que al darrera d'aquest "JO MITJÀ", sempre hi ha un sistema cognitiu i de concepció de la realitat igual o molt semblant.

Però, mirem d'especificar tot això una mica més:

L'explicitació del performatiu serveix per:

- a) Demostrar que tot titular aparentment constatatatiu és en darrera instància un performatiu, i doncs, un acte lingüístic que evidencia les intencions i propòsits de l'emissor, que disposa el receptor a una actuació en funció d'aquestes intencions, i que es produeix, per tant, una interacció real en l'acte de comunicació. Interacció que, naturalment, comporta i reflecteix un acte de persuasió.
- b) Obtenir inferències pragmàtiques de dos tipus:

b.1 D'ordre general: malgrat que cada un dels diaris analitzats parteix de premisses i posicions adjectivament diferents, tots tenen en comú el fet d'utilitzar aproximadament els mateixos implícits performatius, els que es desprenen de la hipòtesi performativa (HP) DICO més les variants de procés, existència o relació, malgrat la forma aparentment i homologada de constatatiu.

És fàcil observar que les fórmules explicitades es repeteixen, sense diferències substancials i de manera indistinta, en tots els titulars de tots els diaris. Hi ha, doncs, en *el dir* dels MCP. en general *un fer*, que intervé en la comunicació, persuadint amb la màscara d'un "jo mitjà DICO" amagada i que indirectament actua en l'intercanvi d'informació.

Si les fórmules implícites són les mateixes, des d'aquesta perspectiva serà molt difícil argumentar un pluralisme ideològic i informatiu a partir del enunciats (títols) tal i com apareixen publicats, perquè en el fons tots estan (estem) estructurant la manera de dir la realitat amb enunciats que impliquen fer operacions lingüístiques amb la realitat. Des de diverses posicions, amb diferents colors per a les peces del mosaic, però amb la mateixa fórmula del llenguatge i amb la mateixa realitat.

En canvi, si que resulta fàcil demostrar un pluralisme retòric basat en el com es diu després del DICO.

En síntesi, hi ha diverses posicions, colors, peces

que queden al descobert en fer servir la primera persona verbal: Jo mitjà DICO. I és aquesta primera persona explicitada la que ens indica, ens prepara per llegir el que hi ha implícit en cada mitjà. La manera com dic el que dic pertany a un altre terreny: el de la retòrica. És a dir, com són triats, disposats, expressats d'acord amb els constructes que hi ha subjacents al DICO els continguts informatius de la realitat que es vol difondre.

Però, el que és important és que aquestes variacions de DICO són totes dins del mateix sistema, i doncs, malgrat que aparentment i adjectivament diferents, en el fons i substancialment, iguals¹².

b.2 D'ordre particular. Malgrat b.1, es pot filar una mica més prim i mirar d'obtenir inferències concretes de cada diari. Per exemple, es pot determinar un aspecte de l'estil de cada diari en la redacció de titulars, en relació amb la **base textual** que fa servir amb més freqüència.

Així, si entenem que DICO 1 reflecteix una estructura textual *narrativa*; que DICO 2 es correspon amb una base textual més aviat *descriptiva*; i que DICO 3 representa una mena de narració amb un alt grau d'abstracció i d'elisió, segons la freqüència amb què s'utilitzin cada una d'aquestes fórmules en cada diari, se'n pot definir el model de *narratio* que prefereixen per redactar titulars. Vegem-ho al quadre:

---

¹² Aquest "substancialment iguals" queda clarament de manifest en l'anàlisi interpretativa (III.3)

diari	DICO 1	DICO 2	DICO 3	total
LV	121	45	46	212
el P	153	37	45	235
El P	48	33	66	147
DdB	77	13	24	114
avui	227	33	32	292
<u>total</u>	626	161	213	1000

Observem que, excepte El País, tots els diaris prefereixen, amb diferència sobre les altres possibilitats, la fórmula narrativa (DICO 1). I que les fórmules corresponents a DICO 2 i DICO 3 s'hi utilitzen d'una manera equivalent.

Evidentment, el quadre es presta a treure moltes inferències de tipus pragmàtic i a molts comentaris de qualsevol altre ordre, però només en destacaré el que trobo més significatiu des de la perspectiva retòrica i a primer cop d'ull. És a dir, des de la perspectiva de discurs públic, elaborat pensant en un tipus de receptor. En aquest sentit, penso que els resultats de El País en relació amb els dels altres diaris són força reveladors. Recordem tot el que s'ha explicat en aquest apartat. El títol *narratiu* és més entenedor, no necessita un grau tan elevat de lectura abstracto-interpretativa com el *relacional*, el *descriptiu* o l'*existencial*.

Molt breument, es podria afirmar que els enunciats que

impliquen procés són els més fàcils i ràpids d'entendre -i també d'elaborar-; després, els que impliquen existència; i, en darrer lloc, els que més necessiten el context per ser descodificats: els de relació.

El País, des d'aquest punt de vista, se suposa que suposa un cert nivell intel·lectual dels seus lectors, preparats per aplicar el principi de cooperació suficient com per entendre els títols de lectura més difícil, que són els de DICO 2 i 3, fins al punt que dels 626 títols narratius (els que no contenen tantes implicacions i pressuposicions pragmàtiques), només en té 48. I supera tots els altres amb els del tipus DICO 3, tot i que no té en el total dels analitzats el nombre més elevat.

Aquest comentari vol ser tan sols una pista per interpretar el quadre. Per no fer massa llarg aquest punt, en deixo les dades plantejades per a una altra ocasió. De moment, tan sols voldria remarcar que les conclusions que se'n poden extreure, ben desenvolupades i analitzades, poden aportar molta informació no solament sobre les característiques dels titulars dels diaris de la nostra societat, sinó també sobre els models de diaris (sobre els models lingüístics, retòrics, i doncs, ideològics), en relació amb les intencions de l'emissor, els supòsits de què parteix sobre el receptor i sobre el receptor mateix. Totes elles, però, reveladores de la *manera de fer* dels MCM.

Altres dades d'interès que em suggereix el quadre i,

en general, l'aplicació de la teoria de la *Hipòtesi performativa*, són:

- anàlisi de cada variació de DICO en relació amb les característiques lingüístiques dels titulars de premsa.
- si cada variant de DICO s'estructura de forma diferent, què comporta en el model de llengua la variació d'estructura. Per exemple, on, com i quan se sol fer **elisió**.
- si DICO 1 (i en alguns casos DICO 3) impliquen *acció*, en tant que procés, com es reflecteix lingüísticament en l'estructura i composició del titular?. Notí's, simplement, que la llista de DICO 1, la dels enunciats *processuals*, és la que conté els títols més llargs; en canvi, a la 2 i a la 3 són molt més curts.
- quines conseqüències de tipus retòric -capacitat d'atreure l'atenció del lector- comporta l'ús d'una o altra.
- amb quines temàtiques, seccions del diari, o models es relacionen cada una de les variants.
- etc.

Les màximes conversacionals i el Principi de Cooperació.
La conversa amb els mèdia _____

Aquesta és la segona perspectiva de l'anàlisi dels titulars. Evidentment, també, una perspectiva des dels plantejaments de la pragmàtica. Penso que és possible entendre la mecànica i funcionament dels titulars, partint de la idea que aquests són enunciats del diàleg social i públic que s'estableix entre els mèdia -MCP.- i els seus interlocutors.

Tal com va ser explicat en el desenvolupament teòric, aplicat als MCM. -i MCP.- de la part II, s'ha d'entendre que el **Principi de Cooperació** és essencial per aconseguir *actes de parla i comunicatius* reeixits, especialment en el tipus d'enunciats que s'analitzen en aquest estudi, ateses les peculiaritats que comporta la lectura de diaris a l'actualitat (en horitzontal, és a dir, només dels titulars, tal com s'explicava a capítols precedents).

Sense cooperació en la conversa, que en un cert sentit és la relació que s'estableix entre els MCP. i els receptors, molts dels titulars d'aquest corpus -gairebé tots, en tant que enunciats metafòrics- no podrien ser entesos. O millor, no podrien ser descodificats i interpretats d'acord amb el que referencialment volen dir, emotivament i estètica expressar (intencions, supòsits, significats implicats, etc.) i conativament i fàtica

incidir en i mantenir el contacte amb el receptor.

Així, com a resum del que ja va ser desenvolupat i com a premissa del que ve a continuació, hem de convenir que el principi de cooperació fa possible la comunicació mediàtica en la situació concreta d'emissor-periodista (i MCp.) i lector de diaris.

Les màximes amb què Grice dóna compte de i desengruna aquest principi són de gran utilitat per observar en el camp que he pres com a objecte d'aplicació:

1r. la correspondència entre els principis del periodisme i de la redacció de titulars i els que guien la conversa en general, i quotidiana. Si, com he argumentat, es parteix de la idea que els enunciats-titulars són el missatge propi de la conversa mediàtica, però enunciats d'una conversa, al capdavant, no hi ha d'haver en teoria gaires diferències entre el tipus d'inferències que se'n poden treure en relació amb les d'altres tipus d'enunciats que no pertanyen a la situació comunicativa i a l'univers dels MCM., per la capacitat que tant els uns com els altres tenen de dir allò que explícitament l'enunciat no diu.

Cosa que, i d'altra banda, es demostra, des d'una altra perspectiva, la funció de mirall/miratge dels MCM. dintre de la societat, en tant que reflex de maneres de dir la realitat que recullen dels usos socials, i en tant que difussors de noves o reconvertides maneres de dir-la.

2n. el procediment (automàtic o no) que fa que el parlant

(emissor dels MCp.) generi enunciats amb implicacions que diuen més del que aparentment sembla que diguin, que moltes vegades es reflecteix en la producció de les anomenades tradicionalment figures o recursos d'estil, i que aquí he preferit denominar genèricament *mecanismes d'expressivitat*.

És a dir, allò que fa que el receptor pari més atenció a la *significació completa* de l'enunciat, i

3r. el procediment que condueix el receptor a identificar i reconèixer els usos especials com a usos pensats per transmetre una informació afegida a la que l'expressió literal -si fos possible- transmetria. La qual cosa li permet treure inferències de i interpretar al màxim el que se li està comunicant.

L'anàlisi de cada una de les màximes proporciona informació sobre els aspectes que acabo de descriure. És a dir, informacions sobre les característiques de la conversa mediàtica, sobre els mecanismes d'expressivitat que aquest tipus de conversa genera per tal d'aconseguir la comunicació-persuasió que desitja amb el seu interlocutor, i sobre les inferències pragmàtiques que aquests mecanismes d'expressivitat proporcionen.

En el seu moment ja vaig comentar la connexió entre els postulats de Grice en les màximes i els del periodisme i la retòrica, i hi vaig subratllar-ne la utilitat per estudiar els enunciats en general del discurs periodístic de massa. De manera que cada màxima i cada variant de cada màxima permet donar compte de les diferents

característiques de la redacció periodística.

Ara, com que he delimitat l'anàlisi a un corpus format exclusivament per titulars de premsa, i titulars que contenen significació especial¹³, he limitat també el nombre d'observacions que es podria desprendre de l'aplicació de totes les màximes. N'he analitzat, doncs, només aquelles que aporten informació sobre els aspectes que pretenc observar, que bàsicament són les que generen **metàfores** o altres figures en contacte, les que permeten explicar la relació entre el títol metafòric i la resta de titulars que l'envolten i la imatge que l'acompanya i, en definitiva, les que he considerat més rellevants per a una anàlisi de titulars amb significació 'especial'.

L'esquema d'anàlisi, reduït a causa de la tria de les màximes i submàximes que he considerat de major utilitat, queda de la manera següent:

1 Màxima de Qualitat

De la màxima de qualitat, m'he fixat només en l'aspecte:

[1a] "no digui el que cregui que és fals".

El [2b]: *"no digui coses de les quals no disposa de proves adequades"*, l'he rebutjat, perquè crec que correspondria a un altre tipus d'anàlisi, que, per exemple, busqués les

---

¹³ Em refereixo al que a la part teòrica he explicat sobre els usos amb sentit no literal, com a mínim.

diferents *proves* (pragmàtiques i retòriques)¹⁴ que es manipulen en titulars o textos dels MCP.

De la submàxima [1a] m'he centrat en l'aspecte desenvolupat teòricament a la part II (II.2 i II.3), que fa que es generin **ironies i metàfores**. És a dir, en el classificat com a burla o infracció del que s'enuncia a la submàxima. Cal recordar que es basa en el fet que l'enunciació de falsedats evidents provoca, a més d'atreure l'atenció, que el receptor identifiqui la intenció de l'emissor de ser més comunicatiu i informatiu.

Gràcies al *principi de cooperació*, aquell pot reconèixer en l'enunciat allò que, sent literalment fals, li permet treure més inferències. I doncs, més significació del que aparentment el titular diu.

Per tant, a partir de la burla a la màxima de qualitat [1a] s'identifiquen **ironies i metàfores**.

A més de donar compte del procés que genera metàfores, he observat també el tipus de metàfores generades i n'he establert la següent classificació, que s'ajusta al que he exposat a III.0, en relació amb l'ús (o ser usats per) de la metàfora als MCP. Ho resumeixo a tall de recordatori:

-**noves** (n, en la fitxa d'anàlisi informatitzada), quan ha estat creada de nou per descriure una realitat nova (o una manera nova de dir-la). Solen ser expressions que mai -o gairebé mai- no han estat aplicades amb aquell sentit a

---

¹⁴ En el sentit retòric aristotèlic, i també en el sentit pragmàtic.

aquells referents de la realitat.

(171) Ministros y altos cargos tendrán un 'paraguas' ante la justicia, el P

(176) Un emperador de primera página, LV

(180) Diablos frontales, DdB

(183) Oro 'socializado', el P

-vives (v, en la fitxa d'anàlisi informatitzada), quan, normalment procedents d'una metàfora nova, formen part del coneixement col·lectiu. Malgrat que l'usuari encara que les reconegui com a sentits diferents del literal (del que usualment coneix), les té ja d'alguna manera incorporades al seu sistema conceptual, en forma i amb consciència, si es vol, de *sentit figurat*, que sol ser la manera amb què passaran a ser descrites pels diccionaris, si el pacte d'ús d'aquella expressió entre els parlants prospera i és reconeguda i homologada oficialment com a tal.

(287) Milosevic, la nueva estrella del panorama político yugoslavo, el P

(289) Las bases estadounidenses en Filipinas, un bombón demasiado valioso al que Washington no renunciará, LV

(294) El Gobierno da 'luz verde' al Plan de Empleo Juvenil sin más dilaciones y con toda celeridad, LV

-fossilitzades (f, en la fitxa d'anàlisi informatitzada), quan el sentit figurat és tant o més conegut que el sentit

literal i/o original de l'expressió. Per a l'anàlisi, m'he basat, generalment, en el fet que consti com a sentit figurat al diccionari¹⁵; cosa que suposa l'acceptació homologada (acadèmica i oficial) que no té la metàfora viva. Recordem que, en aquesta fase del procés metafòric, sovint, l'usuari ja no és conscient que està fent servir una metàfora. He inclòs en aquest grup tant el que es té per polisèmia d'un mot (cua, ala, etc.), com les frases fetes o modismes.

(35) La euforia popular preside la apertura del *corazón* de Berlín, el P

(39) Juneda *fa pinya* per defensar un veí acusat de sis abusos sexuals, avui

-**'catacrèsiques'** (c, en la fitxa d'anàlisi informatitzada): en el sentit utilitzat per M.Black (op.cit.: 43), com a ús d'un mot o expressió amb un sentit nou, a partir d'un de ja conegut metafòricament amb un sentit determinat, que no és el literal. Aquí, hi entenc:

a) Les frases fetes "refetes" o "trucades" (que anomeno **trucatges**) i que constitueixen els exemples clàssics

---

¹⁵ Els diccionaris consultats són els que hi ha a la bibliografia, però, bàsicament els de referència constant han estat els de la GEC, tant el *diccionari general de la llengua catalana*, com el de *castellà / català*, atès que és la construcció de la realitat de la comunitat lingüística catalana el que finalment pretenc explicar.

d'aquesta mena d'ús, construït a partir del sentit figurat que són i que tenen les frases fetes fossilitzades:

(562) Más vale prevenir que restaurar, El P

(569) Qui nou any passa ordinador empeny, avui

b) Tots aquells enunciats que són força estesos i coneguts per tothom, com títols de pel·lícules, de llibres, de dites, d'eslògans publicitaris, etc., els quals, com ja es veurà més endavant, solen canviar algun mot dels que formen l'enunciat concret. Recurs molt freqüent en el procés de titulació periodística i tècnica força emprada a l'actualitat en altres àmbits discursius¹⁶:

(133) En busca del surrealismo perdido, El P

(195) Obertura en clau d'èxit major, avui

(875) Lo que el viento de Sant Jordi aún no se ha
llevado, el P

(350) Cinc premis que busquen autors, avui

c) Aquests mateixos enunciats (títols de llibres, pel·lícules, eslògans, començaments tòpics de passatges bíblics, etc.), encara que no es presentin "trucats".

Són inclosos en aquest punt, perquè considero que són *catacresi* pel canvi de context i de referent, malgrat que mantinguin la cita textual. En ser utilitzats en una

---

¹⁶ Vegi's el capítol "Mecanismes d'expressivitat del llenguatge periodístic (figures)"

situació nova (titular de diari) i amb un referent nou, s'hi està produint un nou ús, i doncs, significat, a partir d'un que ja era conegut socialment i cultural a través dels principals mitjans de difusió de ficció. Per dir-ho simplement, són expressions apreheses ja en un primer moment com a segments de ficció.

El trucatge, en aquest cas, consisteix a usar l'enunciat, que el receptor té incorporat com a pertanyent al camp de la ficció, per donar una visió versionada del segment de realitat que el titular explica. És important, perquè precisament per aquest motiu són emprats. Com es tindrà ocasió de constatar, aquesta mena de titulars juguen bé amb l'actualitat esporàdica de l'enunciat ("*vivir peligrosamente*"), bé amb la tradició d'ús de l'expressió ("*I el setè dia va...*"):

(338) Cumbres borrascosas, El P

(750) El tercer hombre, el P

(751) Endequina qui ve aquesta nit, avui

Per concretar-ho una mica més, em refereixo al que darrerament ha rebut el nom de **citació**, i que explica l'ús de la cita en aquest sentit. Ho comentaré en la interpretació dels resultats com a una forma de *trucatge*.

Pel que fa a les **ironies**, tal com vaig apuntar, són difícils de trobar en els titulars de premsa que he triat com a corpus, perquè es tracta de diaris d'informació

general, i no publicacions de caràcter satíric o còmic, on són força habituals. Amb tot, però, se'n podrà observar algun cas, sobretot en relació amb la *màxima de pertinença*, que contempla la connexió entre text del títol i text dels titulars, o bé de la imatge, normalment, de la fotografia.

2 Màxima de Quantitat

De les dues submàximes que fan referència a la quantitat d'informació que transmet un enunciat:

-[2a] "*contribueixi aportant tot el que calgui als propòsits actuals de l'intercanvi, i*

-[2b] "*no sigui més informatiu del que es demana*",

la [2b] és la que s'ajusta millor al tipus d'anàlisi que m'he proposat¹⁷.

Burlant aquesta submàxima, el parlant pot identificar que l'ús d'aquella expressió té com a objectiu donar a entendre no la *tautologia*, que ja coneix en abstracte, sinó el conjunt de significació que se'n pot inferir, si és interpretada en el context. Les tautologies, doncs, i les tautologies metafòriques, burlen el que es podria resumir en l'àmbit de la comunicació en el consell "*no afegeixi informació innecessària*". Així, si es dona la burla a la màxima de quantitat, es podrien detectar les possibles

---

¹⁷ La 2a, tal com va ser explicat, crec que es dona en tots els titulars. Caldria fer-ne un estudi complet de tota mena, per comprovar les inferències del "només" que suggeria en relació amb el reflex de la realitat que el discurs periodístic pretén ser. Cosa que aquí, evidentment, és inabordable.

tautologies utilitzades als titulars.

Normalment, però, la tautologia es dóna més com a resultat de la lectura del conjunt de titulars, que de la del títol estricte. Gairebé sempre que es pot considerar que hi ha tautologia és semblant al que passa amb les definicions. Però, en aquest cas, el títol actua com a mot per definir i la resta de titulars, de definició.

Per aquest motiu, no l'he tinguda en compte com a tal en l'anàlisi, entre altres motius perquè la informació que en podria aportar es reflecteix més clarament en la relació entre el títol i els titulars, i d'això, en dóna compte la màxima de pertinença, que atén a la informació global de la capçalera (el conjunt dels titulars) d'un text.

Deixo, doncs, aquest aspecte de l'anàlisi per a la *màxima de pertinença* (a la fitxa, MAXIMA3_0), que és la que s'acosta més a aquesta interpretació de la màxima de quantitat, en el cas dels titulars.

3 Màxima de Pertinença

"*Faci contribucions pertinents*", (anomenada també *màxima de relació*). Tot i que s'aparta de l'estudi estricte de la metàfora, és interessant pel tipus de textos que analitzo: periodístics i titulars. Se'n podria prescindir, evidentment. Però, penso que no resultarà sobrer observar quina mena de relacions s'estableixen entre els titulars i les imatges, i entre aquests i el text. Cosa que es pot reconèixer aplicant els principis d'*observança* i de *burla*

de la màxima de pertinença.

Si hi ha *observança* de la màxima, hi ha relació de coherència entre els titulars i, entre el títol i les fotografies i peus de foto. Vegi's als registres 5, 11, 32.

Si hi ha *burla*, es donen altres tipus de relacions, aparentment no coherents, però força eficaces com a mecanismes d'expressivitat, i doncs, força eficaces per atreure l'atenció del lector. Es pot deduir que relacions no pertinents entre titulars i imatges generen el que tradicionalment s'anomena *antítesi*. Figura que es pot trobar tant en aquest tipus de relació (entre títol i titulars), com dintre del mateix títol:

- (145) Només la festa de Gràcia trenca el desert urbà, DdB
- (174) La música de tot el món lluita pels drets humans, DdB
- (534) Carlos Mas, líder tras un recital de navegación por el desierto, LV
- (706) Saracibar teme que se pierda la batalla de la paz social, el P
- (975) El PC de RDA es fa el 'harakiri' per assegurar-se la supervivència, avui

D'altra banda, la burla a la màxima de pertinença genera també metàfores en els casos en què el titular no va acompanyat dels altres elements de la titulació. Aleshores, el títol aparentment no pertinent és una abstracció, amb un alt grau de simbolisme, del text-notícia: (247) *Els polítics a la banquetes*, avui.

4 Màxima de Manera

De les quatre submàximes que la componen:

- a) "eviti expressions obscures",
- b) "eviti l'ambigüitat",
- c) "sigui breu",
- d) "sigui metòdic",

he triat per a l'anàlisi la 4a i la 4c.

La primera, perquè, relacionada amb la burla a la màxima de pertinença, dona lloc, aplicant-hi també la perspectiva de burla o infracció, a expressions obscures.

En principi, i segons els canons dels llibres d'estil dels diferents MCP., aquesta mena d'expressions no s'haurien de trobar en titulars de diaris informatius, però o bé els llibres d'estil no s'expliquen prou, o bé és veritat la dita que diu que "les lleis existeixen per ser infringides". Ja es veurà als resultats que són molts els casos en què un titular no resulta clar.

L'expressió obscura sol ser una metàfora que recull simbòlicament el contingut del text i serveix per afegir la informació que es pot inferir del títol mateix en relació amb els altres elements dels titulars o del cos de la notícia. Anomenaré les metàfores obtingudes per l'anàlisi de la burla a la submàxima de manera (4a) **metàfores obscures: 23** -*El cubo de la basura*, El P.

Val a dir que sempre el que és avaluat com a *obscur* és el títol en ell mateix, prescindint de la relació amb

els altres titulars, que la gran majoria de les vegades el contextualitzen i fan que que l'obscuritat quedi reduïda al simple recurs de produir un impacte en el receptor.

4c: "*Sigui breu*" és molt útil per observança i per burla.

-Per *observança*, els enunciats que en resulten responen a les directrius del periodisme escrit i de l'art de titular, ja que se ceneixen al principi de brevetat. L'ús d'expressions metafòriques -que impliquen un grau d'abstracció elevat- solucionen sovint el fet d'haver de dir en poques paraules (de vegades amb una n'hi ha prou) un contingut llarg. He denominat aquestes metàfores que fan la funció de "dir breument" **metàfores abstracció**.

948 -'Match ball' de amor, el P

-Però també la *burla* a la submàxima de manera genera un tipus d'expressions molt freqüents en titulars de diaris i en el periodisme en general. Quan un "no és breu" i ho podria ser és perquè està evitant de dir allò que la paraula literal significa. Entre altres coses, està utilitzant unes estratègies per evitar el que representa "el tabú". Els **circumloquis** i alguns casos d'**eufemismes** en són exemples il·lustratius, com es veurà tot seguit.¹⁸

---

¹⁸ Com es pot deduir, llevat de la burla a la màxima de qualitat, l'anàlisi de les màximes es relaciona directament amb les funcions del llenguatge i les del periodisme: ser breu, clar, etc.

Resultats de l'anàlisi de les màximes

1 Màxima de qualitat-(Burla) (camp MAXIMA1_B a la fitxa d'anàlisi informatitzada)

De l'anàlisi del paràmetre MAXIMA1_B ¹⁹ he obtingut els resultats següents:

Dels 1000 títols i titulars estudiats, òbviament tots aconsegueixen la burla a la màxima de qualitat. Obviament, perquè la tria ja ha estat feta sobre títols metafòrics, o que contenen metàfores, o significació 'especial', que és l'objecte d'estudi d'aquesta tesi.

Com que aquest aspecte ja ha estat explicat a bastament i un simple cop d'ull a tots els titulars que componen el corpus ho constata, dedico més atenció als tipus de metàfores o significacions especials que representen.

Parteixo, doncs, de la constatació que tots els títols analitzats poden ser identificats com a metafòrics²⁰ i que tots permeten extreure inferències pragmàtiques a partir del significat-*nn* que l'expressió conté. A continuació, mirem d'aprofundir en els tipus i en les fonts en què es

---

¹⁹ Identificació i reconeixement de l'ús metafòric d'un mot o expressió en un títol, a partir de l'observació que l'enunciació de falsedats evidents genera metàfores. I doncs, més informació implicada.

²⁰ Vegi's a la part II l'argumentació teòrica del procés que permet al lector identificar que una expressió és metafòrica, gràcies al principi de cooperació i burlant la màxima de qualitat.

basen. Com he dit en l'explicació del paràmetre, hi distingeixo quatre categories d'ús, i la formulació és la següent:

"La burla a la *màxima de qualitat* genera **metàfores**. Aquestes poden ser: noves, vives, fossilitzades i 'catacrèsiques'."

Evidentment, com que l'anàlisi i la classificació és el fruit d'una observació personal, malgrat que he intentat cenyir-me al màxim a criteris objectius i objectivables, hi ha alguns casos en què hom podria discrepar. De fet, cada un dels títols es presta a una llarga dissertació, fonamentada en com cada lector viu aquella expressió en relació amb els seus constructes i la seva experiència lingüística. Per què presenta aquests resultats la consideració és la següent:

-Títols amb o que contenen metàfores noves (n):

- 10 -Un instrumento para domesticar la radiación electromagnética (LV)
- 28 -Las aulas 'pasan' de la cosa pública (El P)
- 32 -El rock de la 'perestroika' (DdB)
- 58 -Un encefalograma plano (LV)
- 59 -Canviant la pell a Barcelona (DdB)
- 144 -Un ou ferrat de depressions (DdB)
- 192 -Una hamburguesa de oro para Laura (El P)
- 202 -Vendedoras de pompas (El P)
- 203 -Llegan los tiburones (El P)
- 209 -El día dels submarins humans (DdB)
- 235 -A un latido de corazón de la Casa Blanca (El P)
- 271 -El espacio, un negocio de altura (el P)
- 275 -La isla democrática de papá Villar (LV)
- 280 -Isabel II 'exorcizo' en El Escorial cierto pasado negro entre España y Gran Bretaña (LV)
- 288 -La ruidosa vuelta al colegio de Mijail Gorbachev (LV)
- 333 -La llei d'auditories trenca la lluna de mel entre economistes i govern (avui)

- 348 -Nou vestit del cel (DdB)
- 385 -Los 'guerrilleros' del urbanismo (el P)
- 386 -Bush, el delfí que salta a la Casa Blanca (avui)
- 416 -L'anticicló es gronxa (DdB)
- 438 -Els tentacles de l'Església de la Cienciologia
s'agrupen en un holding (avui)
- 444 -El 'hijo del profeta' (el P)
- 487 -Els Thyssen volen un paraigua de diners enorme pels
quadres (avui)
- 493 -Wurz, el fontanero que no pudo arreglar el Espanyol
(LV)
- 617 -'Ciclón Fraga' cabalga otra vez en un nuevo proyecto
LV
- 619 -El 'búnquer' de la paloma blanca (el P)
- 637 -Dos años de barbecho político (el P)
- 643 -Cohete de salida para la campaña de Núñez (LV)
- 647 -La locomotora Thatcher cumple 10 años (El P)
- 651 -Una nueva espina dorsal para Rotterdam (LV)
- 669 -El strip-tease de Banesto (LV)
- 674 -La cripta embrujada (El P)
- 687 -La puesta de largo de las emisoras municipales (LV)
- 690 -L'elecció de la llotja del Barça atrau totes les
grades de la societat civil (avui)
- 691 -El enroque de Felipe (LV)
- 698 -Una jungla en la botica (El P)
- 715 -La serpiente frontal s'arrossega (DdB)
- 766 -Bunyols anticiclònics de Quaresma (DdB)
- 784 -Montjuïc, a punto de 'maquillaje' (el P)
- 789 -Un cop de geni posa en franquícia l'eliminatória
(avui)
- 802 -Pressing diplomàtic contra ETA (avui)
- 809 -Póquer de récords (el P)
- 812 -Arrels profundes per obrir les branques al món (DdB)
- 813 -Empieza el 'vodevil' electoral gallego (el P)
- 851 -El vals del desarmament (avui)
- 894 -La indústria alimentària desperta la gana de la
inversió estrangera (avui)
- 901 -El apéndice del 'héroe' televisivo (el P)
- 903 -Pasatrua, una planta de la que brotan payasos (LV)
- 906 -Embellir la vida, decorar l'ànima (DdB)
- 925 -Porcino con pasaporte (El P)
- 935 -Un país sin muñecas (El P)
- 936 -La ciudad fue un petardo (LV)
- 948 -Match ball' de amor (el P)
- 968 -Amazònia: el càncer al pulmó (avui)
- 982 -Els alts executius, campions de l'estrès (DdB)
- 986 -L'execució del Cèsar romanès ens recorda que Europa
descansa sobre un volcà ètnic (avui)
- 992 -Serpiente millonaria (El P)

I, a més, les dels registres següents (consulti's, si

es vol l'apèndix):

11, 29, 47, 54, 55,64, 86, 93, 103, 111, 116, 120, 127,
145, 154, 168, 191, 204, 221, 224, 236, 256, 293, 303, 337,
343, 345, 482, 484, 509, 657, 663, 668, 680, 723, 735, 767,
780, 783, 792, 806, 845, 879, 916, 923, 931, 937, 944,
969, 974, 977, 978, 998.

total=114

-Títols amb o que contenen metafòres vives (v):

- 279 -Australia quiere ser el faro del Pacífico sur (LV)
- 304 -Fraga busca un candidato para las legislativas y
Mancha se plantea arrojar definitivamente la toalla
(LV)
- 305 -Samaranch treu targeta groga (avui)
- 308 -Un 'halcón' que combatió con bombas el mandato
británico (el P)
- 309 -La banca europea bendice con sus dólares la
'perestroika' (el P)
- 316 -Nutrexpa ultima 'su desembarco' en la República
Popular China (el P)
- 328 -La cursa cap a Barcelona'92 marca el 'tempo' de les
estratègies polítiques (avui)
- 330 -Pujol reobre el debat territorial entonant som una
província (avui)
- 340 -Peter Rono ganó un 1.500 'descafeinado' (LV)
- 341 -Aloisio, por detrás de las estrellas (el P)
- 346 -Tot França entra a la via morta (avui)
- 369 -El virus del bàsquet envaeix els EUA (DdB)
- 371 -Duelo final Dukakis-Bush (LV)
- 372 -Mans i boques a punt de solfa (avui)
- 375 -Schuster calentarà el banquillo de la Audiencia (LV)
- 383 -La ronda del Mig se desdobra y da a luz un campo de
fútbol (el P)
- 437 -El PSOE y la UGT se acusan de 'guerra sucia' ante la
huelga general (El P)
- 441 -La setmana calenta ja és història (avui)
- 442 -Blanca acarició el podio en el 'gigante' de Les
Menuires (el P)
- 461 -La selecció, un mercat persa (avui)
- 470 -Gil: Són uns terroristes informatius (avui)
- 478 -Irregularitats en el repartiment de les 'bufandes'
d'Agricultura (DdB)
- 479 -La màquina del futbol continua engolint els
entrenadors (avui)

- 480 -Comença la cursa per dirigir el Barça (avui)
 481 -La vaga esquerra la UGT (avui)
 707 -Busch bendice el acercamiento entre China y la URSS (LV)
 716 -El fin de los dinosaurios (El P)
 719 -La llengua catalana surt en primera posició a la cursa olímpica del 92 (avui)
 725 -Un debat encotillat al Congrés pel mateix reglament parlamentari (avui)
 791 -L'olimpisme català trepitja l'ull de poll de Madrid (avui)
 798 -Las 'palomas' de Teherán, en el blanco de Jomeiny (LV)
 808 -Luis Puig, en su 'sprint' final (el P)
 961 -La ressaca berlinesa (DdB)
 970 -Sesenta mil indecisos deciden el color de la Xunta en Galicia (LV)
 972 -Francia pone 'numerus clausus' a sus estaciones de esquí en los Alpes (el P)
 975 -El PC de RDA es fa el 'harakiri' per assegurar-se la supervivència (avui)

I les que troben als títols corresponents als

registres:

5, 6, 8, 9, 15, 23, 26, 41, 46, 50, 61, 63, 74, 80, 81, 83, 84, 97, 99, 100, 113, 118, 121, 122, 126, 129, 132, 141, 146, 149, 150, 158, 165, 170, 181, 184, 188, 197, 200, 207, 208, 211, 213, 233, 237, 239, 244, 245, 246, 249, 252, 258, 259, 265, 269, 273, 274, 278, 389, 396, 403, 404, 405, 406, 408, 410, 424, 426, 430, 433, 485, 510, 519, 523, 524, 528, 534, 550, 552, 563, 567, 568, 596, 601, 602, 604, 611, 614, 616, 618, 620, 629, 635, 636, 641, 644, 660, 662, 666, 667, 671, 672, 673, 678, 681, 682, 689, 695, 730, 744, 755, 759, 761, 765, 769, 770, 776, 781, 782, 787, 811, 824, 846, 855, 878, 884, 889, 890, 891, 893, 898, 899, 905, 914, 927, 929, 939, 942, 943, 947, 952, 956, 958, 967, 981, 990, 999.

Total=190

-Títols amb o que contenen metàfores fossilitzades (f):

- 31 -Ball de rectors a les Universitats (avui)
- 76 -España no sobrevive al 'bombardeo' (el P)
- 77 -El 'desembarco' financiero de la ONCE (el P)
- 78 -Bush quiere conocer los cambios en el Este por boca de Gorbachev (LV)
- 143 -El nou diari de Prodiecu mor abans de sortir (DdB)
- 147 -Madrid deixa la porta oberta a la quarta Universitat catalana (avui)
- 148 -Primer gra de sorra per la pau al Sàhara (avui)
- 152 -El fuego destruye el corazón de Lisboa (LV)
- 264 -La primera tormenta siembra el caos en Barcelona (el P)
- 267 -Arespachoga mostra que AP tem els seus fantasmes franquistes (avui)
- 268 -Solchaga admet la derrota en la batalla contra els preus (avui)
- 270 -Roca ofrece a Cullell que sea su brazo derecho en Convergència (el P)
- 323 -La CEE no treu l'aigua clara del porcí espanyol (avui)
- 327 -El Barça impressiona, goleja i convenç a un ritme huracanat (avui)
- 331 -Primer pas per esborrar les províncies del mapa català (avui)
- 414 -Gorbatxov vol enterrar els recels de l'India (DdB)
- 415 -Botha salva el coll dels 'Sis de Sharpeville' (avui)
- 422 -Graf y Sabatini confirman el relevo de las diosas (LV)
- 423 -el Poble Espanyol abre a medio gas (LV)
- 432 -El nacionalisme cou novament a Escòcia (DdB)
- 458 -Un austriac d'anada i tornada (avui)
- 469 -Philip Morris crea un nou gegant de l'alimentació (DdB)
- 471 -L'ombra del 'rififi' plana sobre un altre casino il.legal tancat (avui)
- 472 -Marín: Molts atletes han anat a Seül amb una sabata i una espadenya (avui)
- 477 -Barcelona se viste de Navidad con más iluminación que nunca (el P)
- 486 -El testament de Dalí deixa Catalunya amb un pam de nas (avui)
- 502 -La Peña comença amb mal peu el seu camí a la Korac (avui)
- 631 -La sang no arriba al riu a Sarrià (avui)
- 633 -Ball de bastons entre familiars dels presos amotinats i policies (avui)
- 634 -Els EUA tiren la casa per la finestra per 'coronar' Bush (avui)
- 638 -Washington hierve en fiestas con la llegada de los Bush (el P)

- 679 -Madrid veu amb bons ulls l'ajut estranger a un futur metro olímpic (avui)
- 683 -El camino para llegar al Estado de derecho será largo y tortuoso (el P)
- 712 -La pesadilla de un africano acosado por la burocracia (el P)
- 720 -Un punto con sabor a fracaso (el P)
- 722 -L'afer de les primes úniques esquitxa les asseguradores (DdB)
- 724 -Torna la lluna de mel a Madrid mentre la guerra freda és a Catalunya (avui)
- 736 -La sequia hinca el diente a los recursos naturales de Catalunya (el P)
- 737 -Europa s'ofega pel fum que l'anticicló no deixa esbandir (avui)
- 773 -Madonna ressuscita entonant una pregària (DdB)
- 774 -Los sindicatos se quedan finalmente con las manos vacías y los brazos cruzados (LV)
- 790 -La dècada Khomeini, el gran maldecap d'Occident (avui)
- 849 -Jaume Plensa, el hombre de hierro (el P)
- 883 -Los tipos de interés dieron una de cal y una de arena (El P)
- 892 -Corcuera juga al gat i la rata en els contactes amb els partits (avui)
- 913 -El corazón del Barrio Chino desfallece (el P)

I, també, els títols corresponents als registres següents:

1, 2, 3, 7, 12, 13, 14, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 24, 25, 30, 33, 34, 35, 39, 42, 43, 44, 45, 48, 49, 51, 52, 53, 57, 60, 62, 65, 66, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 75, 79, 82, 85, 87, 88, 89, 91, 92, 94, 95, 96, 98, 101, 102, 104, 105, 106, 107, 108, 110, 112, 114, 117, 119, 123, 124, 125, 128, 130, 131, 134, 137, 138, 139, 142, 151, 153, 155, 156, 157, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 166, 167, 169, 172, 173, 174, 175, 177, 178, 179, 182, 185, 187, 189, 190, 193, 194, 196, 199, 201, 205, 206, 210, 212, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 222, 223, 225, 228, 230, 232, 234, 238, 240, 243, 247, 248, 250, 251, 257, 262, 263, 272, 276, 277, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 290, 291, 292, 295, 297, 298, 299, 300, 302, 306, 307, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 317, 318, 319, 320,

322, 332, 339, 342, 344, 347, 349, 366, 367, 368, 370, 373,
 374, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 384, 387, 388, 392, 394,
 395, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 409, 411, 412, 413, 417,
 418, 419, 420, 421, 425, 427, 428, 429, 431, 435, 439, 440,
 445, 446, 447, 448, 449, 450, 457, 474, 475, 476, 488,
 489, 490, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 505, 506,
 507, 508, 511, 512, 514, 515, 517, 520, 521, 522, 525, 526,
 527, 529, 531, 532, 533, 538, 541, 542, 543, 544, 545, 546,
 547, 548, 549, 551, 553, 554, 555, 587, 589, 590, 591, 592,
 593, 594, 597, 598, 599, 600, 603, 605, 606, 607, 608, 609,
 610, 612, 613, 615, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628,
 630, 632, 639, 640, 642, 645, 646, 648, 649, 650, 652, 653,
 654, 655, 656, 659, 661, 664, 665, 675, 676, 677, 684, 685,
 686, 688, 692, 693, 694, 697, 703, 704, 705, 706, 708, 709,
 711, 713, 714, 717, 726, 727, 728, 729, 732, 734, 738,
 740, 741, 743, 760, 762, 763, 764, 768, 771, 772, 775, 777,
 778, 779, 785, 786, 788, 794, 795, 801, 803, 810, 814,
 815, 816, 817, 818, 819, 821, 823, 825, 826, 827, 828, 843,
 847, 848, 850, 852, 853, 854, 857, 858, 859, 860, 861, 871,
 876, 877, 880, 881, 882, 885, 886, 888, 897, 900, 902,
 904, 915, 917, 920, 928, 930, 932, 938, 940, 941, 945, 946,
 949, 950, 951, 953, 954, 955, 957, 962, 971, 976, 979, 985,
 995, 996, 1000.

Total=479

-Títols que contenen metàfores per catacresi (c):

Com que aquesta mena de títols són tractats a fons com a "*Mecanismes d'expressivitat del llenguatge periodístic*" (trucates i tirabuixons), aquí tan sols en cito uns quants a títol il.lustratiu, perquè es vegi clar a què em refereixo quan parlo de *catacresi*, tal com l'he definida abans.

He comptat que dels mil titulars analitzats, 212 acompleixen les condicions necessàries per ser considerats *metàfores catacrésiques*, en el sentit en què les he definit a la part teòrica: per trucatge del mateix enunciat, o per trucatge en relació amb el context.²¹

- 37 -La escopeta nacional (El P)
- 38 -La familia y uno más (el P)
- 56 -L'any que Barcelona tindrà color (DdB)
- 90 -Caza y captura del general (El P)
- 109 -La 'perestroika' en negro (LV)
- 115 -El destronado 'rey de los bonos-basura' (El P)
- 226 -El turista que surgió del frío (El P)
- 227 -Un cierto sabor natural (El P)
- 229 -A la sombra de los toreros en flor (El P)
- 260 -I Sabonis es fa l'amo de la pista (DdB)
- 321 -Lo que vale un peine (de ametralladora) y el problema de quién paga la factura (LV)
- 324 -Qu'est-ce que c'est ce merdé? (DdB)
- 325 -Semprún i Almunia: el govern els cria i l'antiautonomisme els ajunta (avui)
- 335 -Els Paraolímpics '92, l'assignatura pendent (avui)
- 336 -La mejor defensa, un buen ataque (El P)
- 351 -Su peso en oro (El P)
- 352 -Encuentros en la tercera fase (El P)
- 353 -La reina per un dia (avui)
- 356 -Chile, por un sí o por un no (el P)
- 357 -La Concepció, un mercado en busca del tiempo perdido (el P)
- 359 -Crisis de identidad (El P)
- 362 -La conjura de los precios (El P)
- 364 -Sin novedad en el Paralelo 38 (LV)
- 365 -El cel haurà d'esperar (avui)
- 443 -Hormonas con tomate (El P)
- 453 -Y Maragall izó la cúpula (el P)
- 455 -Nosotros, que amamos tanto a Kennedy... (LV)
- 459 -Baloncesto en las aulas (el P)
- 464 -La píldora de la discordia (El P)
- 465 -Se fue el caimán (El P)
- 467 -Buscant per París el tio Ricardo desesperadament (DdB)
- 473 -Et deixo, amor, el vot com a penyora (avui)
- 492 -Vodka-cola sin hielo (LV)

---

²¹ Tant la llista completa dels títols, com la dels registres de l'apèndix corresponents a aquesta variable són exposades i comentades àmpliament a l'apartat **figures periodístiques** del capítol "Mecanismes d'expressivitat del llenguatge periodístic".

- 503 -La Real europea és un os massa dur pel Colònia (DdB)
539 -Contra la violència, humor (el P)
559 -El pelotón de los exóticos (el P)
561 -La vuelta al mundo en 80 libros (el P)
570 -Año nuevo, penaltis viejos (el P)
573 -El hábito de vivir peligrosamente (el P)
574 -Y todo a media luz (El P)
578 -Los hombres de Solchaga (El P)
580 -El discreto desafío de Bush (el P)
581 -A terra com puguis (avui)
582 -Koeman ja és aquí (avui)
584 -...Y Pujol se sucedió a sí mismo (El P)
585 -González-Brandt, crónica de una relación deteriorada (LV)
658 -Saltar barreres i fer volar coloms (avui)
699 -Bajo el volcán (El P)
701 -Señora y oficiala (el P)
702 -Es la guerra (avui)
718 -Una marquesa en apuros (LV)
731 -Obras que no són amores (LV)
747 -Dejad que los socios se acerquen a mí (El P)
748 -El retorno de los brujos (El P)
749 -En busca del objeto perdido en las cloacas de Barcelona (el P)
796 -Tambores cercanos (El P)
804 -La lechera rompió su cántaro (El P)
805 -Navegar entre canales (El P)
807 -Esther, la hermana 'de hierro' (el P)
822 -Dulce antídoto de olvido (El P)
830 -En busca de la identidad hispana (El P)
831 -Si yo tuviera una escoba (El P)
833 -Atracción fatal (El P)
836 -Dejad que los niños se acerquen a Solchaga (el P)
839 -La fuerza de la costumbre (El P)
841 -La Liga sigue igual (el P)
842 -El último de la fila (el P)
862 -Y Josep Pernaut dejó su fusil (el P)
864 -Los niños de la lluvia (LV)
865 -La primavera l'al·lèrgia altera (avui)
868 -Barça: crònica d'una crisi anunciada (DdB)
869 -A la vejez, viruelas (El P)
872 -I la nau va (DdB)
873 -Hermano Pérez, hermano López (El P)
896 -Bancos que lavan más blanco (El P)
907 -Conrado Durántez no vol bastons als anells (DdB)
911 -Con las manos en la masa (El P)
912 -'I love New York' (El P)
921 -De 'chip' a 'chip' (El P)
934 -Más sabe el diablo por viejo (El P)
973 -Si estirem tots, Li Peng caurà (DdB)
980 -La década de las vanidades (LV)
987 -Desde Rusia con temor (LV)

Comentaris dels resultats de la MÀXIMA DE QUALITAT

1 Evidentment, trobar la frontera entre metàfores noves, vives i fòssils, malgrat l'ajuda que pot representar trobar-les o no recollides amb sentit figurat als diccionaris, ha resultat força complicat.

Classificar ja és perillós en el fet mateix de fer-ho. És fàcil d'imaginar, doncs, com ho deu ser en estudis com aquest, on l'anàlisi per classificar cada títol representa prendre una decisió gairebé personal, i per tant, susceptible de ser titllada de subjectiva. Aquest problema ha comportat una major dificultat en els casos en què s'havia d'establir si una expressió metafòrica era *viva* o bé *nova*. Ho he resolt aplicant el criteri exposat al començament, en la descripció dels paràmetres de les màximes. És a dir, he considerat *noves* les que personalment crec que són vistes com a "creació d'un significat nou de l'expressió²² en el context del títol"; i *vives*, les que, sent encara noves, ja pertanyen a l'ús social (passiu), perquè han estat utilitzades en altres ocasions.

Pel que fa a la distinció entre *vives* / *fòssils*, més que dificultat, m'ha produït, en un gran nombre de casos, "sorpresa". Per exemple: el diccionari no recull el sentit figurat (i doncs, fossilitzat) de mots com *ressaca*, *regal* o *navegar* (registres 961, 496 i 769, respectivament), que

---

²² Significat que, naturalment, no consta al diccionari amb aquest sentit figurat.

en el llenguatge quotidià ho són i força. De manera que, per seguir un criteri aproximadament objectiu, però sobretot coherent, m'he ajustat a "*la paraula de Déu*" del que diu el diccionari i, després de consultar-hi cada expressió de cada títol, he elaborat les classificacions i les llistes anteriors. Però, com que no voldria caure en justificacions simplistes, vull fer constar aquells casos en què "*la sorpresa m'ha sorprès*" més. En cito alguns:

a) No consten als diccionaris com a *sentit figurat*, i, per tant, les he classificades com a vives:

*calent/a, acariciar, cursa, recta final, esquerdar-se, contra les cordes/cuerdas, cúpula, llançar la tovallola, conquesta, coronar, joc net/brut, brisa, muro, empresonar, suspenso, recital, aterratge, viacrucis, capear, i altres*²³.

b) Consten, en canvi, als diccionaris amb el *sentit figurat* que s'assembla al del títol analitzat:

pulso, fantasma, de ferro, de glaç, somni, aire, gegant, ombra, caça, plantar cara, iniciar un camí, déus, teixir, cervell, l'ull de l'huracà, guerra, vestir-se de..., deshielo, desglaç, trencar el gel, ofensiva, tempesta, via, aigualir, desembarco, arma, compàs de espera, símptoma, obrir i tancar la porta, cor, bullir, rei, ball, etc.

---

²³ Les cito en català o en espanyol indistintament, en funció de com han aparegut als diaris analitzats i als diccionaris consultats.

Que els diccionaris no solen (i no poden) recollir tots els mots i expressions d'una llengua, perquè fins que l'ús no els ha fixat no es poden considerar estables, és un fet lògic i comprensible. Ara bé, ¿quan i amb quins criteris es considera que un mot o expressió ja es pot incorporar als diccionaris amb un nou sentit? i, ¿per què n'hi ha que socialment es poden considerar fòssils i en canvi no hi són? Aquest fet m'ha portat no pocs problemes, perquè, volent ser coherent, he caigut en les incoherències del que ja està establert per la Institució. De manera que, per citar-ne algun cas, he hagut de considerar com a fòssil *aire* i, com a viva, *brisa*. Llevat d'aquests casos -els més flagrants dels quals acabo d'indicar-, el fet de prendre com a punt de referència el que el diccionari recull ha resultat, si més no, pràctic.

2 Com es pot veure, aquest tipus d'anàlisi, tal com ha estat concebut i analitzat, permet establir moltes correlacions. Les llistes, però, es multiplicarien gairebé fins a l'infinit. Per aquest motiu, presento tan sols el que trobo més rellevant en aquest punt de l'exposició.

I, deixo per a un futur immediat la continuació d'aquest estudi de variables i per al capítol "Mecanismes d'expressivitat del llenguatge periodístic", el que considero més central, per la temàtica d'aquesta tesi.

A títol il·lustratiu, indico, com he fet en altres punts, el que pot ser interessant d'observar. Per exemple:

- la relació entre els diferents tipus de metàfores i el diari que les fa servir, pel que fa al nombre i freqüència d'ús,

- observar la correspondència entre els tipus de metàfores i els temes i seccions dels diaris en què apareixen.

Podríem descobrir, posem per cas, que per parlar d'esports es fan servir més metàfores vives que per parlar de política o economia, etc.

- també, tot plegat es podria estudiar en relació amb la tipologia de les redaccions (formades per gent jove o gent gran²⁴), de les direccions, de les empreses i grups econòmics que hi ha al darrere, etc.

De moment, basti el següent quadre, que reflecteix el nombre de cada tipus de metàfora utilitzat per cada diari, que és, d'entrada, la correlació de variables que em sembla més adequada a la hipòtesi general que guia aquest treball:

tipus metàfora	diaris				
	LV	El P	el P	avui	DdB
nova	26	13	22	23	21
viva	56	21	34	68	19
fòssil	90	45	136	153	55
catacresi	39	68	42	45	17

A primer cop d'ull, i sense tenir en compte el total

²⁴ ¿Redaccions joves fan servir més metàfores noves, i/o a l'inrevés?

de títols analitzats de cada diari (que en aquest quadre no és rellevant), destaca que el tipus de metàfora més emprat pels diaris és el d'estructura fossilitzada. Una excepció: El País, que juga amb la catacresi.

Com en el cas de la *Hipòtesi performativa*, comentaré solament algunes qüestions que el quadre suggereix:

1 En general, sembla que la tendència dels diaris, a l'hora d'utilitzar metàfores, és de fer-ho amb aquelles que estan més arrelades en l'ús, amb la qual cosa s'acompleix una de les hipòtesis que defenso: els MCP. actuen com a mirall -en aquest cas, mirall d'usos lingüístics- de la societat. Una altra cosa és com ho fan i de quines parcel·les de la realitat. Aspecte que comentaré més endavant.

2 En general també, s'hi observa que alguna cosa²⁵ hi deu haver que impedeix que hi domini la *creació* de noves formes de dir la realitat. Excepte el Diari de Barcelona, tots els altres tenen, proporcionalment, l'índex més baix en el tipus de metàfora *nova*.²⁶

---

²⁵ ¿Falta de creativitat, por a la innovació, encarcament del llenguatge periodístic, condicionaments dels llibres d'estil, poca confiança en els nous usos socials, mimetisme amb altres MC., tendència a l'estereotip, a l'expressió feta, etc.?

²⁶ Curiosament la plantilla de redacció del DdB és la més jove dels diaris de Barcelona.

3 Les dades de l'avui són igualment prou significatives. Aquest diari, en l'època en què l'he analitzat, utilitza, amb diferència, metàfores fossilitzades i vives. És a dir, barreja expressions de la tradició constructora de la realitat amb expressions en voga, que són en aquells moments *vives* en els constructes de l'usuari. I un comentari semblant es podria fer de La Vanguardia.

4 El País, com sempre, és el que mostra dades diferents. Sembla com si en la nostra societat hi hagués dos tipus de lectors: els de El País i els dels altres -aquests altres amb matisos, és clar-. No crec que sigui l'atzar el que faci que aquest diari utilitzi la *catacrèsica* amb una freqüència bastant superior a la dels altres i a la dels tipus de metàfores que fa servir ell mateix. Cal recordar que aquest tipus de metàfora implica una lectura interpretativa més complexa i un "coneixement del món" més ampli. Per relacionar un títol que és el títol d'una pel·lícula o d'un llibre actual amb el fet de la realitat que descriu la notícia, cal conèixer primer que aquella pel·lícula o llibre existeix, cal saber de què tracta i cal saber-ne establir la connexió.

I això, no ho fa qualsevol lector de diaris. Per exemple:

(359) -Crisis de identidad, El P

(362) -La conjura de los precios, El P

Un cop més, doncs, sembla que el lector de El País queda definit com a més sectorial.

5 Retòricament i pragmàtica, crec que la posició de cada diari dintre del "mosaic ideològic" de la societat queda clarament reflectida en el quadre, i encara més si mirem de relacionar-ne les dades amb els tipus de titulars que hi ha a les llistes corresponents. A tall d'exemple: ¿per què cada diari dels que exposo a continuació tria (conscientment o no) el tipus de *catacresi* corresponent?:

- (229) -A la sombra de los toreros en flor, El P
- (701) -Señora y oficiala, el P
- (473) -Et deixo, amor, el vot com a penyora, avui
- (364) -Sin novedad en el Paralelo 38, LV
- (467) -Buscant per Paris el tio Ricard desesperadament,
DdB

Tot són casos de metàfora per *trucatge*²⁷, però la base sobre la qual es munten implica una procedència intel.lectual ben diferent.

6 Altres aspectes que he observat i en què s'hi hauria d'aprofundir són:

- Les metàfores o expressions metafòriques fossilitzades solen ser constructes i estereotips. Les metàfores vives

---

²⁷ El *trucatge* com a figura d'estil serà comentat a bastament més endavant.

també solen respondre a construccions del llenguatge actual de la societat, i doncs, a constructes.

- Les metàfores noves (les més creatives i expressives), com que no reflecteixen una manera de dir coneguda i àmpliament difosa, són les que necessiten més el context (la resta de titulars), perquè els faci de marc i perquè, en conseqüència, puguin arribar a ser enteses.

- Els títols amb metàfores que estan formades sobre una comparació subjacent se solen presentar amb uns subtítols que l'expliciten. El principi de Cooperació és en aquest casos absolutament necessari, ja que el lector només entendrà l'enunciat d'una manera completa, si observa la màxima de pertinença. És a dir, si estableix una relació directa entre el títol i els altres elements que formen la capçalera del text-notícia.

Tot plegat, però, són, ara per ara, simples suggeriments, que en estudis immediats penso desenvolupar.

2 Màxima de pertinença-Observança (camp MAXIMA3_0 a la fitxa d'anàlisi informatitzada)

La màxima de pertinença, ha estat analitzada des de la perspectiva de l'*observança* i des de la de *burla*.

Amb l'anàlisi de l'*observança* de la màxima es poden obtenir dades sobre la coherència del títol amb els altres titulars i fotografies que encapçalen la informació-text o notícia²⁸. Vegem-m'ho.

Dels 1000 títols analitzats:

-**Observen** la màxima globalment **953** encapçalaments, dels quals:

.752 mantenen relació de coherència amb el cos de titulars (resposta 't' al camp MAXIMA1_0 de la fitxa).

.26 mantenen relació de coherència amb la imatge (resposta 'i' al camp MAXIMA_0 de la fitxa).

.175 mantenen relació de coherència tant amb els titulars, com amb la imatge (resposta 'ti' al camp MAXIMA1_0 de la fitxa).

Com que aquest paràmetre només es pot entendre si es té el context del títol al davant, remeto directament a l'apèndix. Només cal tenir en compte que als marcats amb 't', hi ha una relació de coherència entre el títol i la

---

²⁸ Cal recordar aquí l'estudi teòric de la part II, on s'interpreta i aplica el que la descripció de les màximes de Grice poden aportar al periodisme: *La conversa amb í en els mèdia*.

resta d'elements que en componen el context de capçalera; que als marcats amb 'i' la relació de coherència és amb la imatge; i que als marcats amb 'ti', la relació es troba tant en el context dels titulars (avant-títol, subtítol, líd, etc.), com en la imatge que l'acompanya.

A continuació hi ha els registres corresponents als diferents grups de relació del títol amb la capçalera del text, per facilitar-ne la consulta a l'apèndix.

.Títols que aconsegueixen la màxima (variable 't'):

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29
32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	46	48
50	52	53	54	55	56	57	60	61	62	63	66	67	68	69
71	72	73	74	75	76	77	79	80	82	83	84	86	88	89
91	92	95	96	100	102	103	104	105	108	109	110	111	113	115
117	118	119	120	121	122	125	126	127	128	131	134	135	136	137
139	143	146	147	148	149	150	151	152	154	155	156	159	161	162
164	165	166	169	170	171	174	175	176	177	178	181	182	183	
184	186	188	189	190	192	195	197	198	199	202	205	206	208	209
210	211	214	215	216	218	219	220	221	222	224	226	227	230	232
233	234	235	236	237	240	242	246	248	249	250	251	254	255	256
257	258	259	263	264	266	268	269	270	272	273	275	276	279	280
282	283	284	285	286	287	289	290	292	293	295	297	298	299	301
303	305	306	307	308	309	310	311	313	314	315	316	317	318	319
323	325	326	328	329	330	331	332	333	334	335	336	342	343	344
346	347	349	352	353	354	355	356	358	359	360	361	362	364	365
366	372	373	374	375	376	377	378	379	380	381	382	383	384	385
386	388	389	390	392	393	394	395	396	397	401	402	403	405	406
407	408	409	411	412	414	415	417	418	419	421	422	423	425	426
427	428	429	430	434	435	437	438	439	440	442	443	444	446	448
450	451	452	453	455	456	457	458	459	460	462	463	464	466	468

469 470 471 472 475 476 477 478 479 480 481 483 484 485 487
 488 490 491 492 493 495 498 499 500 501 502 503 504 505 506
 507 509 510 511 512 513 514 515 516 517 519 520 521 522 523
 524 525 526 527 528 529 530 532 533 534 535 536 537 538 539
 540 541 542 543 544 545 546 547 548 550 551 555 557 558 559
 560 561 562 563 565 566 567 570 571 572 574 575 576 577 578
 579 580 581 582 583 584 585 586 587 588 589 590 591 592 593
 594 596 597 598 599 600 601 602 603 604 605 606 607 608 609
 611 612 614 615 616 618 619 621 622 623 624 626 627 628 629
 630 631 632 634 637 641 642 643 645 648 649 650 651 652 655
 656 657 658 659 662 663 664 666 667 668 670 671 672 673 674
 675 676 677 678 679 681 682 683 684 685 686 687 689 690 691
 695 696 697 698 699 700 701 703 704 705 706 707 708 709 710
 711 713 714 716 718 719 720 721 722 723 724 725 726 727 729
 730 731 733 734 735 736 737 738 740 741 742 743 744 745 746
 747748 749 750 751 755 756 757 758 759 760 761 763 764 765
 767 768 770 772 773 774 775 776 777 778 779 780 783 784 786
 787 788 789 791 792 794 795 796 797 799 800 801 802 803 804
 805 806 807 808 809 810 811 813 814 817 819 820 821 822 823
 824 826 827 828 829 830 831 832 834 836 837 838 839 840 841
 842 844 845 846 847 848 849 850 851 853 854 856 858 860 863
 864 865 866 867 868 869 871 873 874 875 877 878 879 880 881
 885 887 888 889 891 892 893 894 895 898 899 900 901 902 904
 905 906 907 908 910 911 913 914 915 916 917 919 920 921 922
 923 924 925 926 927 928 929 930 931 932 934 935 936 937 938
 939 940 941 944 946 947 949 950 951 952 953 954 955 956 957
 958 959 960 961 963 964 966 967 968 970 971 972 973 974 976
 979 980 982 983 984 985 988 989 990 991 993 994 995 996 997
 998 999 1000.

.Títols que aconpleixen la màxima (variable 'i'):

58 59 65 90 116 141 144 173 180 304 367 371 432 518
 531 617 654 715 762 766 771 785 862 884 886 992.

.Títols que aconsegueixen la màxima (variable 'ti'):

2 3 5 7 10 11 12 22 24 27 28 32 38 40
 41 44 48 61 66 75 77 88 92 103 109 110 113 115 120
 131 134 135 136 152 154 169 170 176 178 189 190 192 199 206
 222 224 226 227 249 250 264 283 289 299 301 318 325 328 331
 346 347 360 364 372 375 378 381 393 402 407 427 428 435 439
 442 457 462 469 481 487 490 491 492 513 514 516 534 539 545
 560 561 562 571 575 578 583 593 594 621 627 648 651 658 659
 662 670 674 682 691 698 699 701 703 704 707 711 713 718 721
 733 735 736 744 745 747 751 768 773 775 778 779 780 792 794
 805 806 807 863 864 865 866 877 888 901 902 904 906 908 917
 923 925 932 934 935 941 947 949 959 961 963 964 966 968 973
 979 980 983 984 985 991 993 994 995 997 1000.

**Comentaris dels resultats de la MÀXIMA DE PERTINÈNCIA
(observança)**

1 La primera dada important és la quantitat de títols que tenen una relació de coherència amb la resta de titulars, en front dels que en suposen una contradicció (els que veurem tot seguit al punt de la *burla de la màxima*). Amb això es constata que un dels principis de la redacció periodística s'acompleix gairebé sempre²⁹. És evident que els redactors de titulars s'ajusten a les directrius dels llibres d'estil. El títol sigui de la naturalesa que sigui fa (o pot fer) de reclam retòric (una

---

²⁹ Els referents a la redacció de titulars, indicats als llibres d'estil i que ja han estat comentats al capítol descriptiu i aplicat dels titulars com a enunciats.

de les funcions més importants dels enunciats-titulars) i, de vegades, pot no entendre's (per exemple, molts dels *relacionals* i alguns *existencials* metafòrics, vistos en l'anàlisi de la hipòtesi performativa), però a la resta de titulars, tot allò que l'envolta i que no és el text de la notícia, actua a mode de conversa, com si aquesta s'establís entre els diversos enunciats de capçalera, ampliant, preparant, detallant, destacant algun aspecte, i, en definitiva, completant allò que el títol no diu.

2 Gràcies a aquesta relació de coherència, el títol no solament actua retòricament -crident l'atenció del lector-, sinó que des del punt de vista pragmàtic, permet, juntament amb la resta de titulars, extreure'n inferències de tota mena. I molt més, en el cas dels títols metafòrics que aquí s'estudien. Com es pot comprovar als títols, el registre dels quals he llistat, sovint, si no fos per l'existència d'aquesta relació de coherència, el títol estricte no podria ser entès en el sentit que té en el context en què apareix.

Observem, per exemple:

- (89) Les cues del socialisme
- (284) Un negoci de gigantes
- (650) El rey del transistor

on els titulars que no són el títol estricte fan la funció de *referenciadors* de l'enunciat metafòric.

3 Si mirem als originals de l'apèndix els registres

l·listats en aquest apartat, comprovarem que de la correlació entre les variables d'**hipòtesi performativa** i de la màxima de pertinença es donen diversos graus de dependència entre els títols i la resta de titulars que l'envolten. De manera que DICO 1, no necessita tant el context com DICO 2 i 3. Com més abstracte és la metàfora i més breu el títol, més necessari, i doncs, **pertinent**, resulta llegir-ne el context-encapçalament, especialment per treure'n inferències pragmàtiques i, lògicament per entendre'l de manera *completa*.

4 D'aquesta relació de coherència, he volgut distingir els tres grups esmentats, per remarcar especialment el paper de la imatge com a complement necessari per a la comprensió del títol. La màxima de *pertinença*, tant en els registres del grup 'i', com en els de 'ti', és fonamental. Miri's, per exemple, els registres corresponents al grup 'i', i observi-s'hi com, sense la imatge, l'enunciat que fa de títol no es pot entendre pragmàticament.

Algú podria dir, basant-se només en l'enunciat-títol que el tema que es tracta a aquest enunciat és de *borsa*?

(58) **Un encefalograma plano**

O un altre cas, que és un dels que més m'han impressionat:

(531) **El mundo apuesta por la distensión,**

quina imatge hi posarieu? Quina esplèndida *ironia* metonímica, no?

3 Màxima de pertinença-Burla (camp **MAXIMA3_B** a la fitxa d'anàlisi informatitzada)

La **burla** a la màxima de pertinença, aplicada als titulars que s'analitzen actua com a generadora d'**antítesis**.

Atès que aquests enunciats, en el marc del llenguatge periodístic, hi tenen un paper important per l'efecte perlocutiu que produeixen, els he comentat àmpliament al punt "**Figures**" del capítol "Mecanismes d'expressivitat del llenguatge periodístic". Ara, per tant, em limito a donar-ne algunes dades, en relació amb el principi de Cooperació i de la màxima en qüestió. Perquè, s'ha de tenir en compte que, si el lector no apliqués aquest principi, els títols que burlen la màxima, és a dir, els que en algun sentit no són **pertinents** amb el context-capçalera, de cap manera podrien ser entesos i interpretats de manera completa, i la contradicció produiria desinformació i desconcert.

Així és com ha de ser compresa l'anàlisi d'aquesta submàxima. Tenint en compte, doncs, aquesta premissa, vegem quins en són els resultats:

.Burlen la màxima (MAXIMA3_B a la fitxa d'anàlisi, resposta 's') **33 titulars**³⁰. Dels quals

.14 títols mantenen una relació de coherència **antitètica** amb els titulars, i són:

---

³⁰ Malgrat que en són pocs, alguns es repeteixen per diversos motius. He optat per eliminar de les llistes els que per això o perquè no són gaire representatius no considero rellevants.

- 31 -Ball de rectors a les Universitats (avui)
- 101 -El GRAPO ressuscita en el millor moment de les converses amb ETA (avui)
- 369 -El virus del bàsquet envaeix els EUA (DdB)
- 399 -Mancha planta cara a Fraga y no quiere reunirse con él (el P)
- 420 -Lineker i Cruyff en peu de guerra (avui)
- 482 -Tango militar a l'Argentina (avui)
- 693 -El tormentoso invierno de Papandreu (El P)
- 723 -Torna la lluna de mel a Madrid mentre la guerra freda és a Catalunya (avui)
- 795 -El Joventut torna al bon camí (avui)
- 798 -Las 'palomas' de Teherán, en el blanco de Jomeiny (LV)

.15 títols mantenen relació antitètica amb la imatge. Per exemple:

- 8 -El règimen de Ceaucescu muere matando (EL P)
- 18 -La il.lusió dels Jocs s'escampa pel país (DdB)
- 37 -La escopeta nacional (El P)
- 64 -El crimen del 'rompebragas' (El P)
- 119 -Colombia quiere cambiar las armas por las palabras (LV)
- 145 -Només la festa de Gràcia trenca el desert urbà (DdB)
- 340 -Peter Rono ganó un 1.500 'descafeinado' (LV)
- 394 -Hernández Mancha planta cara a Fraga i no retira la seva candidatura (avui)
- 485 -La boxa, contra les cordes (avui)
- 585 -González-Brandt, crónica de una relación deteriorada (LV)
- 619 -El 'búnquer' de la paloma blanca (el P)
- 628 -Un punt amb bon sabor (avui)
- 667 -Sense despentinar-se, tercer (avui)
- 900 -Moçambic, una ex-colònia on ja s'ensuma la pau (avui)

.4 títols mantenen relació antitètica tant amb el titulars, com amb la imatge. Per exemple:

- 47 -Qui 'aturarà la fagocitosis urbana? (DdB)
- 247 -Els polítics a la banquetta (avui)
- 620 -El 'búnquer' de la paloma blanca (el P)

Comentaris dels resultats de la MÀXIMA DE PERTINENÇA**(buria)**

1 Cal consultar l'apèndix per entendre bé aquest paràmetre. És segur que de la consulta, amb el titular complet a la mà, poden sorgir molts comentaris concrets, que no faig ara per no allargar l'exposició dels resultats.

2 Tot i que detallaré més endavant el paper de l'antítesi com a figura emprada als MCp., especialment per titular, voldria fer èmfasi en la importància que té la imatge jugant amb el text en el discurs periodístic. Mirat des d'un punt de vista retòric i pragmàtic, tant si aquest joc serveix per reforçar el text, com per contradir-lo, l'efecte perlocutiu que s'obté és immens i d'una força il.locutiva poderosíssima. Fixem-nos, per exemple, en el gairebé cinisme del registre 64.

3 Com en altres paràmetres, penso que la simple observació d'aquest punt de les màximes (tant per *observança*, com per *buria*) pot servir per desenvolupar un estudi força complet, des de la mera observació del recurs que generen, passant per les tipologies de models lingüístics dels diaris, i acabant amb una anàlisi de les inferències de qualsevol índole (pragmàtiques, filosòfiques, polítiques, etc.) que es desprenen d'aquesta mena d'enunciats.

4 De moment, ho deixo per a un altre treball i per a una altra ocasió, en què em centraré en una anàlisi completa de tot l'encapçalament dels textos periodístics, de la seva relació de coherència, i tot plegat, desglossat i observat en diaris diferents. Aquí, per exemple, es podria estudiar quin diari fa servir més l'antítesi, i l'antítesi en relació amb la resta de titulars, amb la imatge, o amb ambdues coses alhora.

Penso, però, que per a aquest enfocament caldria un corpus més ampli de casos d'antítesi.

5 De cara a fer un estudi de models, estructures lingüístiques i disposicions textuais del discurs periodístic, la màxima de pertinença en relació amb la teoria de la *hipòtesi performativa*, i juntament amb les variables de la màxima de manera, que explicaré tot seguit, poden ser el punt de partença fonamental, pel que fa al model d'anàlisi.

3 Màxima de manera

De la màxima de *manera* he analitzat les submàximes (4a) i (4c)³¹.

La primera (4a), des de la vessant de la burla o infracció, que genera **metàfores obscures** (i doncs, títols obscurs); la segona, tant per *observança*, que genera metàfores amb la finalitat i funció del periodisme de "ser breu" (metàfores abstracció), com per *burla*, que genera bàsicament **eufemismes i circumloquis**.

Aquests en són els resultats:

- de la *burla* de la submàxima de manera 4a: "*sigui clar*" (MAXIMA4A_B a la fitxa d'anàlisi) es produeixen aquesta mena de títols, que contenen el que he denominat **metàfores obscures**:

113 -La trastienda de los rascacielos
 198 -'Templo' desbordó la catedral
 203 -Llegan los tiburones
 220 -Tocant el cel
 382 -Hormiguelo en la 'gran manzana'
 540 -El raïm de la ira
 715 -La serp frontal s'arrossega
 746 -'Tacita a tacita'
 796 -Tambores cercanos
 831 -Si yo tuviera una escoba
 846 -Plom a les ales
 887 -La nunca vista
 915 -Sueños tributarios de un país imaginario
 930 -Secretos hasta en la sopa

i tots els marcats amb 's' (sí) al camp indicat (MAXIMA4_B)

---

³¹ Pels motius exposats en pàgines anteriors, en la descripció del model d'anàlisi de les Màximes.

de la fitxa d'anàlisi.

En total 347 títols, el registre dels quals no llisto per no excedir-me omplint més pàgines de xifres.

- de l'observança de la submàxima 4c: "*sigui breu*" (MAXIMA4C_0 a la fitxa d'anàlisi) es donen títols com els següents, que contenen el que he denominat **metàfores abstracció:**

85 -Un mar de indecisiones
 163 -Les primes cremen
 180 -Diablers frontals
 269 -Plata de llei
 283 -Cazar al 'liberal'
 338 -Cumbres borrascosas
 443 -Hormonas con tomate
 574 -Y todo a media luz
 797 -'Maldito roedore'
 872 -I la nau va
 948 -'Match ball' de amor
 959 -¡Atrapados!
 979 -Una invasión agridulce
 989 -El telón de bambú
 997 -Guerra turbia

i tots els marcats amb 's' (sí) al camp corresponent a (MAXIMA4C_0) de la fitxa d'anàlisi. En total 321, el registre dels quals no llisto pel mateix motiu d'extensió indicat al grup anterior.

- de la burla de la submàxima de manera 4c: "*sigui breu*" (MAXIMA4C_B a la fitxa d'anàlisi) es generen títols com els següents, que en un cert sentit es poden considerar **circumloquis i eufemismes:**

- 97 -Los bomberos de Lleida se niegan a hacer de 'señoras de la limpieza'
- 249 -L'avinguda de la Llum baixarà la persiana el pròxim mes de gener
- 333 -La llei d'auditories trenca la lluna de mel entre economistes i govern
- 435 -La espectacular cúpula del Sant Jordi inicia su camino al cielo
- 439 -Salvador Dalí emprende otra batalla decisiva con la muerte
- 588 -Els militars espanyols se'n van a fer pràctiques de pau a Angola
- 626 -França i la RFA ja van de bracet en la nova brigada militar
- 644 -Bush afirma que termina la era de los dictadores y sopla una brisa de libertad y de libre mercado
- 688 -El papa insta a fer política sense embrutar-se les mans
- 732 -Els militars i les seves 'joguines' ocupen Erevan

i tots els marcats amb 's' (sí) al camp corresponent a MAXIMA4C_B de la fitxa d'anàlisi.

En total 113 títols, el registre dels quals no llisto pel mateix motiu d'extensió indicat als grups anteriors.

Comentaris dels resultats de la MÀXIMA DE MANERA

1 L'anàlisi de les submàximes de manera permet donar compte dels efectes de l'ús de la metàfora en els titulars de diaris, i doncs, de l'estil i de la funció d'aquests enunciats en el terreny del periodisme. Per tant, no interessen tant, en aquest moment, els tipus de metàfores que es generen, sinó el que implica el fet d'usar-les en relació amb els principis i directrius de la redacció periodística dels titulars.

2 Notem que els títols que infringeixen la submàxima 4a, a part de generar *metàfores obscures* -i precisament per això- depenen totalment del context-capçalera o del mateix text. Es produeix, doncs, en aquesta mena de títols, una relació estricta i directa amb les premisses de la *màxima de pertinença*, i també en un nombre prou elevat de casos, amb el tipus d'enunciació que correspon a DICO 2 i DICO 3 del que he dit a *Hipòtesi performativa*.

És a dir: no "són clars" i, en conseqüència i en principi, "no informatius", perquè aquesta funció ja les hi fa el context; i solen ser "breus", perquè es formen a partir d'elisions de qualsevol índole, els contingut de les quals és també al context.

3 Aleshores, si no són clars, si no són informatius, si, mirats aïlladament, no s'entenen, com s'explica que els principis de la redacció periodística els admetin? La resposta és clara: la intenció i funció d'aquests títols és exclusivament la d'atreure l'atenció, allò que els professionals diuen de *tenir grapa*.

4 En aquest títols, juntament amb els que contenen *metàfores abstracció*, és on el *Principi de cooperació* es fa més evident i necessari.

5 Dels títols que contenen el que he denominat *metàfores abstracció* es pot dir pràcticament el mateix que el que

acabo de comentar als quatre punts anteriors. Lògicament, un grau elevat d'*abstracció* produeix *obscuritat* i s'hi fa necessari el context per copsar-ne el significat complet. Cal fer-hi, però, un matis: els titulars abstractes no tenen per què ser tots i sempre necessàriament obscurs³². Ara bé, en el cas de la l'*abstracció metafòrica*, que aquí n'és el cas, gairebé sempre sí que hi sol coincidir.

Pel que fa a la capacitat retòrica d'aquesta mena de enunciats, com pel que fa a la funció que hi domina (atreure l'atenció), els comentaris són els mateixos i en la línia dels del tipus de metàfora anterior.

6 Òbviament, quan la brevetat no coincideix amb la obscuritat s'està acomplint una de les màximes més rellevants per al periodisme i una de les premisses bàsiques de la redacció de titulars: "ser breu i clar"

7 El *circumloqui* i l'*eufemisme*, tot i que en principi no s'haurien de donar en la titulació, perquè comporten allargar l'enunciat, en el cas de la metàfora són força freqüents, en el sentit d'*evitar el tabú*, és a dir, en el sentit de no dir 'literalment' el que es vol dir. Els exemples que he triat ho il·lustren prou bé. Totes les expressions metafòriques d'aquesta mena de títols podrien ser substituïdes per maneres de dir molt més clares i

---

³² Sobretot, quan es tracta de títols en què l'*abstracció*, la reducció de l'enunciat, no és una metàfora.

directes. Si no es fa així, és per un doble motiu:

- . primer, el del poder de l'expressió metafòrica per cridar l'atenció del lector, a bastament argumentat;
- . segon, per dir més subtilment i suau el que no es vol dir literalment, perquè, probablement provocaria respostes (i actituds) en el receptor. Respostes interpretatives que l'emissor vol evitar.

8 No cal que remarqui la transcendència que pot arribar a tenir un estudi a fons de l'aplicabilitat de les submàximes de manera en la redacció periodística, atès el paral·lelisme que hi ha, i que he descobert simplement amb un primer intent d'anàlisi i d'aplicació del model.

Caldria veure'n molts aspectes, com la relació entre les submàximes i els temes o seccions en què s'utilitzen més, amb el tipus d'hipòtesi performativa que es dona en cada una de les variants, amb quins supòsits ontològics se solen construir, etc.

Ara, per abonar la hipòtesi general d'aquesta tesi (pluralisme informatiu vs. pluralisme retòric als diaris) en trio un, d'aquests aspectes, il·lustratiu de les múltiples possibilitats que aquest model d'anàlisi, fonamentat en les màximes griceanes, suggereix: la correlació entre les submàximes de manera i cada un dels diaris del corpus. Observem el quadre següent:

Màxima de manera	Diaris				
	LV	el P	El P	avui	DdB
4a_B) metàfores obscures	63	82	99	67	36
4c_0) metàfores abstracció	70	69	90	60	31
4c_B) evitació de "tabú"	23	23	11	44	6

Hi destaca especialment la coherència dels resultats en relació amb el que he comentat a cada submàxima:

- L'ús d'expressions obscures es correlaciona directament amb les que representen abstracció, i en tots els diaris. O sigui, que si 4a_B té un percentatge alt, també el té 4c_B.

- Tots els diaris prefereixen les dues primeres submàximes del quadre (metàfores obscures i amb un fort grau d'abstracció), en front de la tercera (el circumloquí i l'eufemisme). És a dir, que posats a posar-ho difícil al lector, malgrat que atractiu, tots trien la fórmula de l'*obscuritat*, i la de la *brevetat*, en comptes de la de "*dir de manera que no es noti tant el que es vol dir*".

- Sembla, doncs, que, en aquest cas, les directrius del periodisme s'acompleixen, ja que l'eufemisme, tal com ha estat descrit anteriorment, comporta indefugiblement frases llargues.

- Pel que fa a la recurrent noció de *pluralisme retòric* que defenso, també en aquesta perspectiva del model d'anàlisi

resulta evident: amb diferències mínimes per la freqüència d'ús o de matis per la tria de les peces que serveixen per fer metàfores obscures o abstractes, al capdavant, tots els diaris es mostren fidels a les normes primeres de la redacció periodística. I el pluralisme, s'ha de buscar en la *tria de les peces*.

- Com en altres paràmetres, crida l'atenció la diferència de les dades de El País en relació amb les dels altres diaris. Tot i que, en aquest cas, la diferència és en la quantitat, no en la modalitat.

Tanmateix, la dada és prou significativa perquè permet inferir un cop més que aquest diari suposa un perfil de lector força allunyat del dels altres, atès que prefereix enunciats obscurs i abstractes i atès que no és el diari amb més titulars analitzats al corpus. Així, doncs, les xifres del quadre que fan referència a El País "*canten*" a primer cop d'ull dos tipus d'inferències pragmàtiques:

- a) Del total de títols analitzats (147), més de la meitat són enunciats obscurs i abstractes (99 i 90 a 4a_B i 4c_0, respectivament).
- b) Comparativament, aquests resultats estan molt per sobre de la resta de diaris, ja que, excepte el DdB, tots tenen un total més alt al corpus; i en canvi, unes xifres (i mitjanes) més baixes en la correlació que s'hi ha fet.

CONCLUSIONS DE L'ANÀLISI DE LES MÀXIMES

A) De tipus específic:

Tot el que he comentat en l'apartat *Comentaris* de cada una de les màximes i submàximes.

Aquí, recordo solament que l'anàlisi des de la perspectiva de *burla* de la màxima de qualitat ha servit per observar els tipus de metàfores contingudes als enunciats periodístics del corpus, establir-ne una classificació i estudiar-ne l'ús que se'n fa als titulars dels MCP. en general i en cada mitjà comparativament; la de pertinença (tant per *observança*, com per *burla*) i les de manera, per fer remarques i suggeriments sobre l'estil, model, estructura construcció i disposició textual dels titulars, i, tot plegat, relacionat amb cada un dels diaris analitzats³³.

B) De tipus general. Remarco solament aquelles conclusions globals que, un cop feta l'anàlisi concreta, confirmen les hipòtesis plantejades, tant a la part de definició del model teòric (PART I i II), com al començament d'aquest apartat de descripció de l'aplicació de les *màximes conversacionals*.

---

³³ No m'estenc més en consideracions específiques de cada màxima, perquè ja ho he fet en descriure'n els resultats. Vegi's, doncs, cada un dels epígrafs Comentaris dels resultats de la màxima, a les pàgines anteriors.

- Cal recordar l'afirmació que sense el principi de Cooperació i les màximes que se'n desprenen la conversa amb els mèdia esdevindria un diàleg de sords. Perquè això no passi, el lector de títols metafòrics ha de suposar, pressuposar, inferenciar, relacionar, i realitzar tota mena d'operacions per copsar tot el que el títol diu i tot el que vol dir en el context lingüístic i extralingüístic en què s'enuncia.

És a dir, ha de ser un bon traductor d'intencions, premisses i supòsits, i ha de saber situar tot plegat dintre de la visió del món que li arriba, que coneix i en què es reconeix.

Al seu torn, *el creador* de titulars -de vegades coneixedor d'aquestes qüestions i d'altres, no- ha de saber elaborar els enunciats del contingut que esdevé material de comunicació, de manera que assegurí que allò que convertirà en missatge serà rebut de la manera que vol que ho sigui, i, per tant, d'acord amb els principis que guien la conversa, la interacció i l'intercanvi d'informació.

- El pluralisme retòric que, com he demostrat a l'apartat anterior, es manifesta en les diferents maneres de dir a partir d'un DICO (Jo mitjà X et dic) es reflecteix en la "conversa amb els mèdia" d'una manera ben palesa. Mirem de reformular-ho:

1r. (jo mitjà X) DICO, mitjançant els títols que llegeixes (lector), de diverses maneres, que són les que donen

aparença de pluralitat a les diferents converses -els diversos titulars en diferents diaris, adreçats a diferents lectors .

2n. Aquesta diversitat de maneres es manifesta, entre altres possibilitats pròpies dels MCp. (maquetació, tipografia, ús d'imatges, etc.), en la tria de peces del llenguatge. En aquest cas que m'ocupa són les peces metafòriques que mantenen una relació de coherència (o incoherència) amb la resta de peces que componen la capçalera de la notícia i hi resulten pertinents per la manera com són emprades.

3r. El fet de triar peces diferents per aconseguir els propòsits de l'intercanvi fa que el discurs tingui aparença de pluralitat, i doncs, que reflecteixi aparentment, també, un pluralisme informatiu i ideològic. S'ha de pensar, però, que es tracta de peces del llenguatge triades i contextualitzades.

És a dir, "trobadés" (inventio) com les més adequades a la situació de comunicació, "disposades" (dispositio) de manera que atreguin al màxim l'atenció del lector, i "dites" (elocutio) amb les formes que tradueixen / traeixen i recreen més exactament la versió de la realitat que una determinada visió del món infon. I això, un cop més s'ha de dir que és un pluralisme retòric, reflex del mosaic ideològic-informatiu que configura, al seu torn, el sistema dominant de la societat.

Funció pragmàtica i funcions del llenguatge: Què fem amb les paraules?

Què fem amb les paraules quan formen l'estructura d'un enunciat titular, quan van dirigides a un receptor múltiple, heterogeni i no present en el temps i en l'espai en què aquest titular es redacta, i, quan, en definitiva han d'acomplir la doble funció d'*atreure l'atenció* i d'*informar*, alhora?

A III.1, he suggerit la dificultat que presenta una anàlisi dels titulars de diaris, des de la perspectiva de les funcions del llenguatge, perquè obligatòriament s'ha d'atendre a les indicacions i consideracions de dos àmbits que, si bé no hauria de ser així, se solen estudiar independentment: el del periodisme i el de la lingüística.

Com ja s'ha vist, les funcions que han d'acomplir els titulars, segons els estudiosos del periodisme, són bàsicament dues. D'una banda, informar. Cosa que, com ja s'ha pogut anar observant en el desenvolupament d'aquesta tesi, és una pretensió que resulta força ambigua, o com a mínim molt més complexa del que aparentment sembla³⁴.

D'una altra banda, atreure l'atenció del lector. Funció òbvia i general, si es recorden els postulats generals de la retòrica, que no solament afecten l'acte de

---

³⁴ Perquè, què s'entén per *informar* als medis periodístics?

comunicació a través dels mèdia, sinó qualsevol altre acte de comunicació, on l'interacció actua indefugiblement.

Per tant, el que aquí interessa és partir de la idea que els titulars són uns enunciats de la llengua, susceptibles de ser analitzats com qualsevol altre enunciat, però tenint en compte que, en darrera instància, el que els fa ser diferents no n'és l'estructura, composició o tipus de paraules, sinó les exigències i condicionaments de tota mena de la situació i univers comunicatius en què es produeixen.

En aquest sentit, cal estudiar les funcions dels titulars en relació amb els punts presentats a la "definició i descripció dels titulars", que fan referència als mecanismes que es posen en funcionament per actuar com a constructors de la realitat; als elements que componen la situació comunicativa i a l'ús del llenguatge com a mirall-miratge de la cultura i de la societat, com a factor de cohesió social i com a manera de dir que té com a objectiu principal comunicar i persuadir d'una manera completa, en tant que acte complet.

Per això, he dividit l'anàlisi de les funcions dels titulars en dos tipus d'observacions, relacionades amb l'exposició teòrica i aplicada corresponent a les parts I i II.

En primer lloc, cada titular és classificat prenent com a base l'expressió metafòrica que conté (*el focus*) i observant-hi la funció que hi fa, no solament com a peça

inserir-la dintre del titular, sinó més aviat com a reflex de la realitat que vol descriure.

Amb aquesta primera observació tan sols vull distingir, des de la perspectiva de l'ús del llenguatge, aquells titulars que vehiculen una metàfora perquè és l'única³⁵ manera possible de què disposa l'usuari per dir i estructurar una realitat -versionar-la-, dels que la utilitzen com a forma triada entre altres de sinònimes per aconseguir altres efectes, a més del de dir i fer realitat, com és el fet de respondre a un determinat estil, o a uns criteris d'adequació entre les intencions de l'emissor i les expectatives del receptor.

És a dir, el fet d'expressar uns determinats valors d'aquella manera triada i no d'una altra que s'acostaria més al que se sol entendre per sentit literal.

Amb tot, però, voldria recordar que, tant en un cas com en l'altre, s'ha d'entendre la metàfora no solament com a mer recurs d'estil, sinó com a forma per excel·lència d'expressar els fragments de la realitat que es volen comunicar. Aspecte que ja ha estat argumentat a bastament al llarg d'aquesta tesi.

---

³⁵ O, amb difèrenca, la millor i més usual.

A) Funció retòrica:

metafòra-constructe vs. metàfora-ornament

Així, doncs, distingeixo, com he anticipat a "Cap a una tipologia pragmàtica de la metàfora" (III.3), dos usos diferents de l'expressió metafòrica, que interpreto com dos tipus bàsics de metàfores:

1) **Metàfores constructe o cognitives.** Són les que formen part del llenguatge més usual de la societat, que ja són formades així col·lectivament perquè responen a una manera metafòrica d'entendre i estructurar la realitat, atès que han estat apreheses mitjançant operacions cognitives i verbalitzades després de passar pels filtres socials i culturals corresponents.

Els MCP. fan servir aquests tipus d'expressions per diversos motius:

. Primer, com a usuaris que són de la llengua d'una cultura que ha triat aquella manera de dir una determinada realitat.

. Segon, com a vehicle de comunicació, en tant que són enteses no solament com a enunciat d'un acte de parla, sinó com a enunciat que conté tota la significació que es pretén transmetre.

. Tercer, com a reflex dels usos d'una comunitat lingüística.

A més d'altres motivacions que ja han estat exposades

i detallades a III.3.

De cara a la lectura de l'anàlisi concreta que presento, voldria matisar que, malgrat que, en principi, es pot dir que la *metàfora constructe* és la que no admet sinonímia, hi ha casos que, encara que l'admeti, el fet d'utilitzar aquella manera de dir aconsegueix en aquell context una funció com a *constructe*, ateses les substancials diferències de les inferències pragmàtiques que es poden treure d'utilitzar la que hi ha al titular d'una altra de possible. Per exemple, "Exèrcit i poble lluiten *colze a colze* en la batalla de..." (registre 1) és diferent de "Exèrcit i poble lluiten *a tocar / de costat* en la batalla de...". La representació de la realitat "colze a colze" o "a tocar o de costat" no és la mateixa.

Amb això, tan sols vull dir que considerar o no *constructe* una expressió metafòrica depèn no solament del criteri de si n'és possible la sinonímia o no, sinó de molts altres factors, entre altres el de la "*grapa*" que pugui tenir, i doncs, donar peu al lector per treure'n inferències pragmàtiques que no trauria amb qualsevol altra expressió; o el de l'apreciació subjectiva, que no descarto, atès que l'anàlisi el fa una persona sola carregada de filtres interpretatius com qualsevol altra.

Tal vegada, si aquesta proposta de mètode d'estudi sembla pertinent, seria interessant continuar-la en equip i fent servir mètodes sociomètrics que en revalidessin els resultats.

2) **Metàfores ornamentals.** Són, en algun sentit, formes que tenen en la llengua una sinonímia clara, evidentíssima. Aquelles expressions que poden estar *en lloc de...*, sense alterar gaire la força il·locutiva de l'enunciat, i que són triades per l'emissor pels motius exposats més amunt, relacionats especialment amb l'efecte perlocutiu sobre el receptor que hi és sensible, o bé que hi ha estat sensibilitzat, perquè connecta amb la *manera de fer* del mitjà que les fa servir. O també, perquè són de més utilitat a l'hora de redactar titulars que s'han de cenyir a les directrius dels periodisme, explicitades als corresponents llibres d'estil.

La diferència bàsica amb les que fan funció de constructe és que aquestes, les *ornamentals*, són exclusivament això, un ornament, que no dóna peu a treure més inferències de tipus pragmàtic que les que es podrien contemplar amb l'ús de l'expressió literal corresponent, i doncs, que el fet d'usar-les no té com a finalitat bàsica aportar més informació sinó reforçar un determinat estil.

Diferencio, doncs, en la matriu d'anàlisi (camp FUNCIO de la fitxa de emmagatzament de dades):

- Una funció Ornament (O), i
- Una funció Constructe (C)

B) Funcions del llenguatge als titulars

En segon lloc, independentment de l'expressió metafòrica concreta (del FOCUS), avaluo la funció del titular metafòric globalment, des de la perspectiva de la "teoria de les funcions" tradicional. Faig aquesta mena d'anàlisi, perquè hi ha molts titulars en què la metàfora no és tot el titular, sinó que en constitueix una part o segment. Per això, he pensat que paga la pena, recollint el que he exposat a l'apartat III.1 sobre la formació i funció dels titulars, fer-ne algunes observacions que permetin valorar-ne les indicacions teòriques que es desprenen de cada una de les teories lingüístiques esmentades en aquell punt de descripció teòrica.

Aquí, interessa, per tant, establir quina o quines són les funcions dominants, des de la lingüística, dels enunciats que fan de titular i que estan formats totalment o parcial per metàfores.

Amb aquest objectiu he pres les sis funcions clàssiques, tal com les he reelaborades en parlar-ne des d'una posició teòrica aplicada als MCM. I, hi he donat un paper primordial -en tant que especial i força indicada per als enunciats que estudio- a la *funció estètica*, tal com l'he elaborada a partir de Leech (1974).

De cada titular dic, de més a menys, quines sembla que hi són les funcions dominants. Com que si això ho hagués de fer d'una manera exacta, en sortirien trenta-sis

possibilitats (6 x 6) de variables, n'he fet una reducció, després d'observar-ho en una mostra representativa de titulars (els dos-cents primers).

He fixat quatre ordres de "funció dominant" (FUNCIO_DOM, en la fitxa del programa de base de dades) a tenir en compte en l'anàlisi, que són:

- 1   estètica > referencial > expressiva
- 2   referencial > estètica > expressiva
- 3   expressiva > estètica > referencial
- 4   metalingüística

Les funcions *conativa* i *fàtica* no són explicitades als paràmetres d'anàlisi per diversos motius.

La funció *conativa* hi és sempre des de la perspectiva que ha estat enfocada aquesta anàlisi dels titulars. És a dir, sempre hi ha la funció que regeix l'elaboració d'enunciats persuasius, tal com han estat definits i plantejats teòricament (pensant en les intencions de l'emissor i en la manera de formular-les per aconseguir uns efectes sobre el receptor). I hi és globalment, perquè és la funció dominant de l'univers comunicatiu complet. No cal, per tant, explicitar-la repetidament; la funció *fàtica*, en canvi, és a l'inrevés. És molt difícil que es doni al tipus de titulars informatius que formen el corpus, ja que les peces lingüístiques que solen caracteritzar aquesta funció no hi són mai explícites. Per moltes raons.

La més important, potser, és que, tot i que s'estudien aquests enunciats com a enunciats d'un acte de parla i com a resultat d'una mena de conversa especial -la dels mèdia amb els seus interlocutors (receptors)- no és habitual, pels condicionaments esmentats del discurs periodístic, trobar-hi les expressions pròpies de la conversa directa, cara a cara; i, sobretot, oral.

Hem de pensar que operem amb textos escrits, no espontanis, que tenen la funció de comunicar i persuadir, però amb una certa aparença de formalitat.

Així, doncs, aquesta segona part de l'anàlisi de les funcions dels titulars (FUNCIO_DOM, de la fitxa) permet determinar, pel cap baix, quina (la primera) és la funció que hi domina; i quina és la que hi domina en el cas dels metafòrics, que és el que forma el corpus objecte d'estudi.

Penso, tanmateix, que fóra molt interessant poder aplicar aquest mètode d'anàlisi de les funcions dels titulars a altres casos que no fossin estrictament o clarament simbòlics, i que estiguessin formats per expressions tingudes per estrictament referencials.

Resultats de l'anàlisi de les funcions

Com en el cas de la classificació dels tipus de metàfores a partir de la màxima de qualitat, malgrat que he intentat cenyir-me a uns criteris que permetessin una certa objectivitat, és segur que en molts casos es podria discutir força fins a quin punt una expressió es pot considerar que aconsegueix una funció de *constructe* o bé d'*ornament* (i, fins i tot d'ambdós casos alhora).

El criteri bàsic que he seguit, a l'hora de fer-ne la classificació, ha estat observar si al *focus* de l'expressió metafòrica predominava una intencionalitat, i doncs, una funció, *estètica i expressiva*, o més aviat semblava que qui l'havia redactat s'havia fixat especialment en qüestions d'*estil*. En el primer cas (metàfores *constructe*) l'objectiu és comunicar amb més força expressiva; en el segon (metàfores *ornament*), cridar l'atenció posant més èmfasi en l'estil que en el que es vol informar.

En tot cas, penso que aquesta és una part del debat que ens haurà d'ocupar a partir d'aquesta tesi als qui estudiem l'aplicació de la teoria lingüística a un àmbit tan interdisciplinari com és el dels MCM.

El que exposo a continuació ha de ser pres com un primer intent d'anàlisi del llenguatge periodístic des de la perspectiva de les *funcions*. Aquests són els resultats que n'he obtingut i que espero que serviran de punt de partida per a futures investigacions.

1) Resultats del camp FUNCIO de la fitxa d'anàlisi:

Hi diferencio:

- Títols que, des de la meua perspectiva i tenint en compte el que acabo d'exposar, es poden considerar formats per expressions que aporten una visió que implica una manera de construir o de presentar construïda la realitat. És a dir, el que he anomenat **metàfora-constructe** (resposta 'c' a la fitxa d'anàlisi):

- Hi ha un **total de 861** títols que, al meu veure, fan aquesta funció. Són els marcats amb 'c' al camp FUNCIO de la fitxa d'anàlisi (vegi's apèndix). En llisto deu, a mode d'exemple:

- 57 -Europa guanya posicions en la cursa espacial (avui)
- 128 -Colòmbia comença el camí cap a la pau (avui)
- 152 -El fuego destruye el corazón de Lisboa (LV)
- 193 -El Barça vol ensenyar a Pamplona la seva cara bona (DdB)
- 219 -El básquet soviético, por las nubes (el P)
- 228 -La casa, sin barrer (El P)
- 264 -La primera tormenta siembra el caos en Barcelona (el P)
- 298 -Los Céltics pasean su orgullo (el P)
- 340 -Peter Rono ganó un 1.500 'descafeinado' (LV)
- 464 -La píldora de la discordia (El P)

- Títols que es poden considerar, seguint la terminologia proposada, **metàfora-ornament** (resposta 'o' a la fitxa d'anàlisi):

Hi ha un **total de 139** títols que fan, al meu veure, aquesta funció. Són els marcats amb 'o' al camp FUNCIO de la fitxa d'anàlisi (vegi's apèndix). Els següents en són un exemple:

- 64 -El crimen del 'rompebragas' (El P)
- 144 -Un ou ferrat de depressions (DdB)
- 273 -Tocar el oro para ser plata (el P)
- 337 -Las ascuas económicas prorrogan el calor (El P)
- 451 -A tot Jazz (avui)
- 493 -El fontanero que no pudo arreglar el español (LV)
- 601 -L'espectre del 23-F surt del castell (avui)
- 628 -Un punt amb bon sabor (avui)
- 643 -Cohete de salida para la campaña de Núñez (LV)
- 784 -Montjuïc, a punto de 'maquillaje' (el P)

Comentaris dels resultats del camp FUNCIO

1 Notem, en primer lloc, que hi ha molts més títols que contenen metàfores **constructe** (861) que dels que en contenen com a **ornament** (139). No ha d'estranyar. Tots dos tenen la capacitat d'atreure l'atenció del lector (una de les funcions bàsiques dels titulars), però els primers són més referencials, perquè les formes que vehiculen estan més consolidades per l'ús com a peces metàforiques de construcció de la realitat. La gent, per tant, els pot comprendre (inferències pragmàtiques incloses) amb més facilitat. Als segons, en canvi, com que són més estilístics, hi entra en joc el component privat de qui els elabora. S'acosten més als problemes interpretatius que es comenten en el camp de la poesia. I, en aquest sentit, no s'ajusten tant als cànons periodístics.

2 Com en d'altres paràmetres del model d'anàlisi que ja he presentat, són moltes les correlacions que es poden

establir per obtenir informació sobre el llenguatge dels MCp. i, en aquest cas concret, de la redacció de titulars.

Per exemple:

. quina mena de funció (ornament / constructe) domina en cada diari,

. i quina relació té l'ús més freqüent d'una o altra amb el model de diari, l'estil, etc.,

. quina relació hi ha entre l'ús d'una o altra funció amb els tipus de metàfores (¿les metàfores noves aconsegueixen una funció més ornamental o a l'inrevés, per exemple?),

. quina relació hi ha entre el que he denominat FUNCIO ('o' o 'c') i la funció dominant (FUNCIO_DOM) del títol.

Mirem d'observar algun d'aquests suggeriments a títol il·lustratiu.

2.1 Relació entre el tipus de funció retòrica i pragmàtica i cada un dels diaris analitzats:

Funció	Diaris				
	LV	el P	El P	avui	DdB
Constructe	184	206	124	257	90
Ornament	27	29	23	36	24

Sense entrar en gaires matisos, sembla que les proporcions entre els tipus de funcions pragmàtiques es donen de manera equitativa en cada diari. La qual cosa permet *abduir* una primera conclusió: Tots els MCp. de Barcelona, sota l'influx d'una de les principals premisses

del periodisme³⁶, prefereixen utilitzar formes metàforiques de construcció de la realitat que tinguin com a funció reflectir les que ja funcionen com a tals socialment, en el cas que estudio, de manera metàforica, més que no pas les que tan sols serveixen en alguna ocasió com a simple ornament d'estil.

2.2 Relació entre els diferents tipus de metàfores (vistos en l'anàlisi de la màxima de qualitat) i la funció retòrica i pragmàtica:

<u>Tipus de metàfores</u>	<u>Funció retòrica</u>	
	ornament	constructe
nova.....	65	47
viva.....	65	150
fòssil.....	18	<u>460</u>
catacresi.....	17	195

Observem que en aquest quadre es confirma des d'una altra perspectiva el que he suggerit al punt anterior. Els usuaris de metàfores dels MCP. prefereixen, amb molta diferència, les que ja estan consolidades per l'ús, és a dir, les *fossilitzades*. En segon lloc, les *catacrèsiques*; en tercer, les *vives* i, en darrer terme, les *noves*.

Notem, també, que, quan s'utilitzen amb una funció merament ornamental, no hi ha pràcticament cap diferència

---

³⁶ Ser clar i adequar-se al tipus de receptor.

entre les *vives* i les *noves*; ni entre les *fòssils* i les *catecrèsiques*.

Però, la dada que potser és de més interès en relació amb la hipòtesi general d'aquest estudi és la es desprèn de l'acumulació de xifres en els dos grups verticals del quadre. Observi's que, per fer metàfores de funció **ornament** (o d'estil), s'utilitzen més les del tipus **noves** i **vives**. I, contràriament, les metàfores de funció **constructe** es concentren en les de tipus **fòssil** o per **catacresi**.

És a dir, que la tendència és d'usar les expressions més consolidades de construcció metafòrica de la realitat (metàfores fossilitzades)³⁷ per fer titulars que la reflecteixen, la versionen i la reconstrueixen; i d'usar expressions més noves, més creatives i fins i tot més poètiques o de joc lingüístic, per fer titulars que pretenen només atreure el lector mitjançant l'estil.

Les primeres responen al concepte complet de **retòrica**; les segones, tan sols a una part (l'*elocutio*).

Caldria ara mirar d'estudiar quines són més efectives i per què. Tanmateix, ho deixo plantejat. El que és segur és que hi ha unes expressions fixes i fixades per la societat i per l'ús del llenguatge, que serveixen per parlar simbòlicament de la realitat i que aquestes són, ara per ara, les que els usuaris de metàfores dels MCP. prefereixen a l'hora de fer titulars.

---

³⁷ Sigui per la via de l'expressió tal i com és coneguda, o sigui per la via del trucatge i la citació.

2) Resultats del camp FUNCIO DOM de la fitxa d'anàlisi:

Dels mil títols analitzats, tenen com a funció dominant la gradació expressada abans, distribuïda de la manera següent:

1	estètica > referencial > expressiva	=	356
2	referencial > estètica > expressiva	=	0
3	expressiva > estètica > referencial	=	642
4	metalingüística	=	2

Als titulars recollits a l'apèndix es pot veure al camp **FUNCIO_DOM** quina és la gradació de funcions que s'ha donat a cada títol, que es correspon amb la numeració que he utilitzat per descriure-ho (1,2,3,4).³⁸

Tot i que he considerat que 2 no es dona en cap títol dels que he analitzat, l'he volgut fer explícit.

Concretament, per demostrar que la referencialitat estricta que se sol atribuir als enunciats dels MCp. -en especial la dels informatius- és, en la pràctica, gairebé sempre inexistent.

En el cas dels titulars que estudio, aquest fet no és cap sorpresa, atès que són considerats titulars metafòrics. Caldria ampliar el corpus amb altres tipus de titulars no tant clarament simbòlics per demostrar-ho amb rigor. Per

---

³⁸ No en transcriu ni les llistes ni els registres, per no allargar aquesta part.

ara, em conformo a deixar-ho en una proposta.

El resultat de 4: només dos títols dels mil tenen una funció *metalingüística* (i, fins i tot qüestionable), ho considero més aviat una anècdota. No és una funció pròpia d'enunciats dels MCM.

Vegem, però, quins són, i observem que més que una funció *metalingüística* és o bé l'ús metafòric d'una expressió del camp de la lingüística (63), o bé el joc entre la grafia i la imatge de la lletra J (451):

63 -Onze bombes posen punts suspensius al futur de les converses amb ETA

451 -A tot Jazz

El que sí que paga la pena de comentar una mica més a fons és el resultat de 3 i de 3 en relació amb 1.

En principi, he de dir que la gradació expressada amb 1 era la 1, i no pas per atzar, sinó perquè em semblava que aquesta seria la primera, la més sovintejada als titulars que pretenia analitzar (i també, en teoria, en altres titulars, que ara no vénen al cas). Sembla lògic que l'ordre de funcions dels titulars de diaris informatius sigui aquest: primer, l'estètica, en el sentit exposat a l'apartat descriptiu, indispensable en tot acte de comunicació, ja que és la funció que serveix per aconseguir el màxim rendiment d'un enunciat; després, la referencial, ja que es tracta d'expressions usades amb la finalitat

d'*informar* sobre fets esdevinguts a la realitat; i, en tercer lloc, dintre de la mateixa gradació, l'*expressiva*, tenint en compte que es tracta de textos extremament simbòlics, que molt sovint tenen punts en contacte amb la funció tradicional de la poesia (la funció *poètica*).

A la vista dels resultats obtinguts, he volgut esbrinar el perquè de la dominança de la gradació expressada a 3, en front de la que s'havia previst (1), per a la qual cosa he buscat la relació entre els dos tipus de funcions que analitzo: funció retòrica (A) i funció lingüística (B). La correlació entre les variables de cada grup, reflectida en el quadre següent, en dóna alguna pista interpretativa:

	<u>Funció lingüística</u>		<u>Funció retòrica</u>	
		ornament		constructe
1	.....	11	.....	344
3	.....	125	.....	512
4	.....	2	.....	0

Si restem al total de 642 títols amb funció de gradació 3 els 125 que fan funció *ornament*, relacionada lògicament amb la funció expressiva, més que no pas amb les altres, el total de 3 baixa a 512. La diferència, doncs, ja no és tan gran. Amb tot, però, cal aprofundir i estudiar més aquest resultat, que -repeteixo- em sembla bastant sorprenent. Hi ha, en principi, dues vies argumentatives:

. Pensar que, de lògica, si només s'opera amb els titulars més simbòlics dels MCp., la funció dominant ha de ser la que li pertoca tradicionalment a aquests enunciats, sigui quin en sigui l'àmbit. O sigui: la poètica o expressiva.

. Inferir que, certament, a l'hora de titular, el periodista prefereix fer l'èmfasi en la vessant d'atreure l'atenció, i doncs, tria les peces del llenguatge més apropiades per a aquesta funció.

El salt, però, no deixar de ser contundent. Els resultats, no solament il·lustren que la funció *referencial* no és ni l'única ni la primera, sinó que primer l'*expressiva* i en segon lloc l'*estètica* tenen sempre un paper més important en la confecció de titulars -de diaris informatius, no ho oblidem-.

Evidentment, sempre es pot recórrer a l'explicació esmentada: que, si els títols analitzats són metafòrics, és normal que hi dominin aquestes funcions. Tanmateix, personalment, no goso deixar-ho així. Me'n queden sospites, que espero aclarir en treballs futurs, operant sobre tota mena de titulars, i especialment sobre aquells que "diuen que són" o que semblen estrictament referencials.

Precisament, un dels elements que fa sospitar és que aquest resultat (predomini de la *gradació 3*) es doni de manera gairebé semblant en tots els diaris³⁹, com es pot veure en aquest quadre:

---

³⁹ Fins i tot a El País, que, com hem vist, es desmarcava en altres paràmetres analitzats!

Funció	Diaris				
	LV	el P	El P	avui	DdB
1	91	91	20	113	39
3	121	143	126	176	75

Fa bo de confirmar que, quan es tracta d'un aspecte que afecta directament el receptor (cridar-ne l'atenció), els diferents diaris coincideixen.

Com en tots els apartats, podria continuar establint correlacions entre els diferents paràmetres d'aquesta anàlisi, que n'aportarien nous elements de reflexió, per exemple:

. ¿Hi ha alguna relació entre els tipus de funció i els models de diari? Hem de pensar que la funció afecta directament el tipus de receptor.

. I, ¿hi ha, al seu torn, alguna relació amb el tipus de metàfora?

. Etc.

CONCLUSIONS DE L'ANALISI DE LES FUNCIONS

1 D'ordre específic:

1.1 Tots els comentaris sobre els resultats obtinguts i reflectits en els diferents quadres que acabo d'exposar, tant de la funció retòrica (apartat 1), com de les funcions lingüístiques (apartat 2).

1.2 Els MCM. i els MCP. versionen la realitat, fent servir el llenguatge d'acord amb la construcció de la realitat que ells mateixos (i els receptors a qui s'adrecen) tenen. Aquesta construcció de la realitat trascendeix socialment i és recollida de nou per cada mitjà segons les premisses de què parteix. *Ornament o constructe*, doncs, el llenguatge dels MCM. té una "funció versionadora de realitats", fonamentada alhora en els constructes de la societat.⁴⁰

1.3 Pel que fa a la funció del llenguatge, és clar, i amb això no dic res de nou, que mai n'és una de sola. Sempre s'han de valorar les diverses intencionalitats en relació amb cada un dels elements de la situació comunicativa.

Per tant, és una fal·làcia afirmar que hi ha enunciats objectius, estrictament referencials, en front d'enunciats subjectius i estrictament expressius. A la llum dels resultats que acabo d'exposar, és evident que sempre hi ha la funció **estètica** en tant que persuasora i comunicativa,

---

⁴⁰ Per exemple, en relació amb el conflicte, crisi, guerra, escenari ... del Golf, els míssils poden: atacar, explotar, caure (!), etc.). Tot són formes simbòliques de construcció de la realitat en funció de la posició de qui emet el missatge i de qui el rep.

1. pel que sembla en el cas dels metafòrics, un predomini de l'**expressiva**, independentment que a continuació es pugui afirmar que un títol s'acosta més a una mena de llenguatge més referencial i menys expressiu, o a l'inrevés.

2 D'ordre general: l'anàlisi dels titulars des de la teoria de les funcions condueix un cop més a reafirmar la hipòtesi inicial: Deia que hi ha un DICO de cada de mitjà, que implica diverses posicions dintre del sistema -d'un mateix sistema, però-. La diversitat de posicions (les peces del mosaic) es reflecteixen en la conversa amb els mèdia en diferents maneres de *triar, disposar i dir*. Un dels elements que condiciona l'elecció del tipus de retòrica, de les diferents maneres de fer-ne anar l'engranatge, i, d'altra banda, el clàssic i definitiu de totes les èpoques, és el *receptor*, en qui l'element FUNCIO es fonamenta.

En aquest sentit, es pot afirmar que, malgrat les petites variacions de freqüència de cada mitjà, tots coincideixen a usar molt més:

. de 1) Funció retòrica, la que serveix per reflectir els constructes propis de la societat. És a dir, la que he denominat **constructe**, que a més de servir de mirall -i precisament per això- és la que millor connecta amb el coneixement del món de l'usuari.

. de 2) Funció del llenguatge, l'**expressiva** i l'**estètica**, que són les que impelleixen a triar les peces del llenguatge amb més poder d'atracció pel receptor.

PART III

INFORMACIO I METAFORA / (CONTINUACIÓ)

III.3

ANÀLISI (3)

LA INTERPRETACIÓ. ANÀLISI COGNITIVA. INTRODUCCIÓ

Hoy en día la política, la disidencia social y el periodismo están llenos de clamorosas palabras fantasmas, que son gritadas en un sentido y otro y que significan sus contrarios o nada. Cuando la entrada de tanques extranjeros en una ciudad libre es comentada como "una defensa espontánea y ardientemente bienvenida de la libertad popular" (Izvestia, 27 de agosto de 1968), la palabra libertad sólo conservará su significado común en el diccionario clandestino de la risa.

Leech, Semántica (1974)

Si el coneixement és interpretació, i si interpretar és traduir, tal com s'ha anat argumentant en aquesta tesi, no puc ara defugir, ni que sigui per exemplificar-ho metodològicament, un intent d'anàlisi del procés d'interpretació i de traducció que tots intuïm que es pot produir en la descodificació dels titulars, de la mateixa manera que sabem que es produeix en qualsevol altre enunciat del llenguatge d'una comunitat. Voldria aclarir, però, diverses qüestions de diferent índole, abans de passar a la descripció estricta d'aquest capítol:

1 Presento aquesta mena d'anàlisi que anomeno cognitiva, perquè, malgrat que sóc conscient que és força discutible tant pel plantejament i definició dels paràmetres que s'hi observen, com per la valoració personal dels resultats, crec que és una nova perspectiva, que escapa al domini estricte d'una anàlisi pragmàtica, però que, tanmateix, serveix per completar-la i, alhora, per abordar la hipòtesi primera i general d'aquest estudi des d'un altre angle que aporta nova informació al procés sobre el qual he reflexionat fent aquest treball.

S'analitzen uns enunciats que diem que fan de mirall (de vegades, miratge) de la nostra societat, en tant que enunciats que recullen maneres de dir, i doncs, de fer versions de la realitat. De vegades, com ja s'ha dit en algun altre punt, aquests enunciats no fan solament la funció de mirall, de reflex de la societat, sinó que, utilitzant miralls acolorits, entelats o deformats, actuen com a vehiculadors de noves maneres de veure-la, de in- i de reinterpretar-la. I, sovint, de parcel·litzar-la. ¿Les versions de la realitat que difonen els mitjans de comunicació es corresponen en contingut i en quantitat amb les versions que cada individu se'n fa? ¿Les maneres de dir, les metàfores que s'utilitzen en la titulació dels diaris són totes i les mateixes que es fan servir en el conjunt de la comunitat lingüística, com a formes vives d'expressió?

Penso, per tant, que no ni n'hi ha prou a demostrar

que en una mateixa societat, amb un mateix sistema-mosaic ideològic, el pluralisme informatiu no és sinó un pluralisme retòric. Penso que cal anar una mica més enllà i mirar d'observar per què passa això, en quins casos i mitjançant quines fórmules o mecanismes d'expressivitat es duu a terme (recordem el que es deia a l'apartat sobre *les funcions lingüístiques dels titulars*).

2 El que intueixo és que el conjunt de constructes sobre la realitat que defineix la nostra societat, en front d'altres amb altres constructes, provenen d'una xarxa interconnectada de valoracions, interpretacions i experiències de tota mena que constitueixen el sistema cognitiu de la col·lectivitat i el de l'individu que hi pertany. A la vegada, aquests constructes 'infiltrats' en el sistema cognitiu actuen sempre i constantment en qualsevol flux comunicatiu, des de l'interpersonal al mediàtic. I intervenen en qualsevol fase del procés¹. De manera que tant si parlem de mosaic ideològic, com informatiu, com si ho fem del pluralisme retòric que defensem, hem de prendre-ho obligatòriament dintre d'un mateix marc de referència, el marc dels constructes que impregnen el nostre coneixement del món i el del llenguatge que fem servir per transmetre'l.

---

¹ Una altra cosa és quant, quan i com ho fan i actuen.

3 Situats en aquest punt, se'm fa imprescindible endinsar-me en el que simbòlicament es podria denominar *la caixa negra* del pensament social, perquè aquesta caixa negra és la que pot donar claror (permeti-se'm el joc antitètic) al complex entrellat descriptiu de l'anàlisi pragmàtica precedent, que, si bé dóna compte del funcionament i diversitat retòrica de la informació periodística dels titulars de premsa, no acaba de explicar amb explicitud què hi ha al darrere del teló que serveix (ens serveix) per a la representació i rituals -automàtics o no- quotidians de la comunicació mediàtica.

Amb tot, voldria precisar que l'anàlisi se centra i es basa en enunciats dels MCP. i que, consegüentment, les conclusions han de ser llegides com a resultat del que de la *caixa negra* esmentada els mitjans recullen i difonen, i de cap manera com a resultat del conjunt global de la societat.²

4 Tinc clar que obro un camí llenegadís i no pretenc de cap de les maneres fer apologia de la metodologia que faré servir per recórrer-lo. Vull tan sols deixar constància que un estudi amb un enfocament com el que he pres des de la primera part no pot acabar sense fer esment al que forma

---

² Seria força interessant fer un estudi comparatiu de l'ús de la metàfora, des de la perspectiva pragmàtica, en discursos de diferents àmbits socials -escoles, mercats, associacions, partits, grups de diferent procedència social, etc.- i observar quins d'aquests usos recullen (els fan de mirall i reflex) els MCP.

part del que tal vegada és l'aspecte més important del procés de comunicació: la fase interpretativa i el component cognitiu que intervé en la interacció (el que darrerament alguns estudiosos del discurs periodístic han batejat com a *pragmàtica de la recepció*).

5 No cal dir que ho faig amb por, però les recurrents pessigolles al cervell de lectures com G.Lakoff (1980), C.M. Turbayne (1962) i Steiner (1975) han acabat convertint-se en una obsessió de la qual em podria alliberar, naturalment, argüint -i argüint amb cites d'insignes estudiosos- que aquest és un camp que escapa al nostre domini. Sóc tossuda, però, i no puc evitar de presentar el resultat d'uns mesos de rumiar-hi.

Així, doncs, amb l'anàlisi que detallo a continuació pretenc:

- Acabar d'arrodonir per una altra via argumentativa la hipòtesi que m'ha servit de base per a aquest estudi.
- Suggestir una possible metodologia per estudiar el paper del component cognitiu en la fase interpretativa del procés comunicatiu dels MCM. -i concretament, dels titulars dels MCP.-.
- A partir de la crítica que de ben segur en sorgirà, obrir un debat que serveixi per continuar *post-tesi* explorant amb dades concretes aquest terreny. Cosa que, com s'hi podrà deduir, m'interessa en gran manera.

6 Voldria aclarir també, abans de començar l'exposició concreta de l'anàlisi i dels resultats d'aquesta darrera fase, que, a pesar del que pugui semblar, continuem estudiant la interpretació, i en conseqüència, el paper del receptor, a partir d'uns enunciats de l'emissor. Caldria, doncs, per ser exactes i rigorosos ampliar el que s'analitza aquí amb un estudi del i en el receptor mateix, segurament amb tècniques sociomètriques, estadístiques, etc. I, això sí que sí que, ara per ara, se m'escapa de les mans.

7 Finalment, voldria justificar aquest agosarament pel tipus de corpus amb què treballa. Possiblement, si en lloc de titulars metafòrics hagués treballat amb qualsevol altre tipus de titulars, o simplement, amb titulars de diaris a les seques, les reflexions sobre la interpretació en relació amb el coneixement del món no haurien estat tan presents, ni tan viscudes intel·lectualment, atesa la capacitat de la metàfora per proporcionar inferències sobre la concepció i visió de les coses, de la realitat i les coses, i de la realitat i les coses al món.

Descripció del mètode d'anàlisi

No m'agrada començar aquesta descripció explicant com m'ha estat de dificultós establir uns paràmetres d'anàlisi, vàlids per a un corpus de 1000 titulars, ja que, a més de la quantitat observada, s'hi havia de codificar amb la màxima objectivitat, claredat i detall aspectes força conceptuals que es presten més al debat especulatiu que a la classificació. Com que no m'agrada, dic, començar així, confio en el principi de cooperació, i doncs, que el receptor del que exposaré a continuació en comprendrà no ja la feina que hi ha implicada, sinó la bona voluntat per oferir un treball de recerca el màxim de complet possible.

Un cop dit això, comento, tal com he avançat a la introducció de l'anàlisi pragmàtica (anàlisi 2), cada un dels paràmetres observats. De la mateixa manera, hi segueixo l'ordre expositiu anunciat. És a dir, el que he fet servir en la fitxa d'anàlisi informatitzada. El mètode, doncs, és el mateix que el de l'anàlisi pragmàtica (anàlisi 2): observació de cada paràmetre en cada titular, partint d'una descripció del model i exposant els resultats, comentaris i conclusions de les variables corresponents.

Dintre del que anomeno anàlisi cognitiva, hi distingeixo tres grups de variables:

1r. El format per la descripció del focus i marc de l'expressió metafòrica en el conjunt del títol i titulars.

Així com del **tema** (en sentit general) de què tracta el títol concret.

2n. El que correspon a una anàlisi interpretativa i cognitiva de l'expressió metafòrica concreta, en relació amb l'experiència orientacional i ontològica de l'individu en la societat, descrit a la fitxa amb els epígrafs **orientació i ontologia**.

3r. Tot i que no correspon estrictament a una anàlisi interpretativa, han estat avaluats, a l'hora d'estudiar cada titular, altres aspectes l'observació dels quals aporta, crec, un material encara no estudiat des de la lingüística aplicada als MCp., com és el cas de les **figures** més emprades per titular, si són o esdevenen estereotips en aquest camp o no; o el simple fet de quantificar el fenomen de l'elisió en la redacció de titulars.

Vegem, doncs, a continuació, i seguint l'ordre esmentat, a l'exposició de l'anàlisi interpretativa i cognitiva, el model que he seguit i els resultats obtinguts.

ANÀLISI INTERPRETATIVA-COGNITIVA: MODEL I RESULTATS

Dintre d'aquest apartat, hi ha inclosa l'explicació dels paràmetres corresponents al model d'anàlisi interpretativa-cognitiva i dels resultats obtinguts. A més, hi comento els que he denominat a la fitxa-base FIGURES, ESTEREOTIP, JOC_FIG (joc de figures) i ALTRES, que s'hi relacionen, com ha estat indicat en explicar l'ordre expositiu que seguiré. Per tant, l'esquema és:

- Anàlisi interpretativa estricta: focus, marc i tema; orientació i ontologia, que dona compte de les incidències relacionades amb l'expressió metafòrica, amb el tema i amb els supòsits orientacionals i ontològics dels titulars metafòrics.

- Fenòmens en contacte: figures, estereotip, joc de figures i altres, que donen compte dels mecanismes d'expressivitat del llenguatge periodístic, entre altres aspectes que tenen relació amb altres paràmetres observats.

Focus, marc i tema

Malgrat que la teoria de la interacció de Black (1962) sobre l'anàlisi interpretativa de la metàfora ha estat qüestionada i revisada des de diverses posicions teòriques, per a una anàlisi aplicada com la que aquí presento resulta de gran utilitat, ateses les característiques i peculiaritats dels enunciats que en componen el corpus. Els títols i els titulars que els envolten constitueixen un tipus d'unitats lingüístiques en certa manera tancades significativament, i doncs, susceptibles de ser interpretades en elles mateixes, independentment del text o del cos de la notícia que encapçalen (recordi's el que deia a l'apartat de la definició del corpus sobre els titulars).

Analitzar un títol metafòric no és tan senzill com pot semblar aparentment. Una cosa és detectar els mecanismes pragmàtics que fan que el lector-interpretant identifiqui l'enunciat com a no literal, com a enunciat que diu més del que diu aparentment i que, mitjançant la cooperació, col·labori en la descodificació del significat complet (aspecte observat a "anàlisi 2"); i una altra és desxifrar les claus que fan que aquest lector interpreti l'enunciat metafòric en funció d'uns constructes en la formació dels quals han intervingut tota mena de factors, i d'acord amb uns valors i models que són els que dominen i regeixen en la societat a què pertany.

Això, pel que fa a l'aspecte més filosòfic i psicològic de l'anàlisi. Hi ha, però, altres aspectes pràctics (estructurals, de sintaxi de titulars, etc.) que impedeixen establir un mètode sistemàtic, rutinitzable, per dir-ho d'alguna manera. Per exemple, no és el mateix que el component metafòric que es vol analitzar es trobi en forma d'adjectiu en un segment del títol, que el fet que el mateix títol sigui una sola paraula-metàfora. Com es pot integrar tota aquesta diversitat en una descripció interpretativa de la metàfora dels titulars?

Després de múltiples provatures, vaig arribar a la conclusió que el que importa és el fet que l'expressió es faci servir i que es faci servir en un titular, en sigui el tot o en sigui una part. El que importa i és rellevant de cara a fer un estudi del significat metafòric des de la perspectiva de la interpretació és que aquella expressió és en la ment de l'emissor i que, en redactar una versió de realitat, la utilitza, sabent que serà traduïda pel receptor, perquè en tots dos forma part del sistema cognitiu de la col·lectivitat a què pertanyen.

Per això crec que l'enfocament de Black és adequat. Interessa detectar el focus de la metàfora dins del titular (aquella paraula o expressió que fan de màscara de la realitat) i interessa emmarcar-lo, com a primera fase del procés per situar la unitat metafòrica en cada cas, i sobretot, per després, en una segona fase, un cop localitzat el focus, poder-lo incloure en els paràmetres

d'interpretació dissenyats.

En el comentari i descripció del focus centro, doncs, l'anàlisi cognitiva. He recorregut a aquesta reducció (anàlisi del focus i no del conjunt del titular) perquè parteixo del supòsit, evidentment qüestionable, que, de cara a establir les coordenades per on es mouen els constructes de la nostra societat, el que s'ha de determinar és quina mena d'expressions i metàfores fem servir -perquè les hem apreheses de l'entorn- per estructurar la realitat que coneixem directament o indirecta, independentment del context en què apareixen. Això no vol dir que en prescindeixi, però. Ho demostra el fet que hi dedico altres apartats de l'anàlisi i que les hi poso en relació constantment.

És a dir, que el nostre sistema conceptual faci servir expressions de l'esport per parlar de política o de guerra, i a l'inrevés, no és imputable exclusivament al fet que els mitjans de comunicació ho vehiculin d'aquesta manera. Hi contribueixen?, naturalment. Ho veurem en treure les conclusions. Però, en principi es pot plantejar aquesta vessant de l'anàlisi prescindint-ne parcialment. Vegem, doncs, com han estat concebuts els paràmetres FOCUS, MARC I TEMA, d'una banda; i ORIENTACIÓ I ONTOLOGIA, de l'altra, tot relacionant-los amb el comentari dels resultats.

A) Focus

Entenc per focus (**FOCUS**, en la fitxa d'anàlisi) el mot o expressió que fa que el títol es pugui considerar clarament metafòric, en termes generals. De vegades, el focus és en ell mateix *la metàfora*, però, en molts casos, ho és en relació amb el referent i amb el marc en què es presenta. Per això, desglossaré després com pot ser el marc d'un focus-metàfora aplicat al cas de la titulació.

Sovint, en l'anàlisi, a l'hora d'aïllar el focus, hi he afegit també el marc més immediat, no tot el títol, sinó aquell element que el fa ser metàfora, i sense el qual no es podria dir si el *mot o expressió focus* té o no té un significat metafòric. És a dir, després d'haver comprovat als diccionaris si el focus (paraula o expressió) que s'analitza hi consta en algun context amb sentit figurat -cosa que com ja s'ha explicat a MAXIMA1A_B permet determinar si el mot es pot considerar metàfora nova, viva o fossilitzada-, s'hi afegeix el referent al qual s'aplica i que el fa ser metafòric. Per exemple: "pluja" a les seques no és d'entrada una metàfora en el sentit clàssic del terme; en canvi, sí que ho és "pluja de diners".

Hi ha, doncs, en l'establiment del focus un primer pas, que consisteix a fixar el mot, expressió, frase feta, etc. que funciona com a focus o paraula nucli dins del títol; i un segon pas, que consisteix a dir-ne el context lingüístic immediat, que el fa ser metafòric i que no és

exactament el que posteriorment es descriu com a marc d'ús de l'expressió. Així, doncs, hi ha:

- focus que coincideixen amb l'enunciat-títol, com és el cas dels dels registres 19, 22, 23, 27, 29, 32, 36, 40, 64, 65, 365, 443, 444, 517, 540 o 1000, i tots els que tenen al camp **focus** de la fitxa = (**títol**). Aleshores, el **marc** és fora del títol i l'anomeno *marc d'ús*. Fenomen que es veurà a continuació.

- focus que són metàfores pel marc *immediat* -un mot que converteix la peça que fa de *focus* en metafòrica-, de manera que en resulten diverses possibilitats contextuals per a un mateix mot. Per exemple:

. Un ball pot ser: *de rectors* (31), *de bastons* (633), *d'entrenadors* (777), *'de escaños'* (779 i 785), o *de noms* (962).

. Una tormenta pot ser: *municipal* (34), *bancària* (45), *política* (475, 549), o simplement, *complicada* (711).

. El cor/corazón: d'una *ciutat* (591) -de *Berlín* (35)-; també es pot estar *a un latido de corazón* (235); o bé es pot ser un cor *'suplente'* (608).

. La guerra pot ser: de *televisions* (43), *bruta* (421, 437), *comercial* (431, 547), *laboral* (476), *de cartes* (686), *freda* (724), o *submarina* (877), entre altres possibilitats.

. La pluja: *de bombes* (73), *artillera* (880), i fins i tot pot *posar accent a...* (345).

. Entitats de tota mena i persones vives poden *ressuscitar*: el "GRAPO" (101), "La Biennial Jove" (498), "Fraga" (639), "el Plan de Empleo Juvenil" (740), "els volcans" (932), etc.³; i fins i tot es pot ressuscitar "*entonant una pregària*"(773).

. Una cursa pot ser *electoral* (122).

. I una ofensiva, *diplomàtica* (499), o *financera* (642).

- focus que són l'expressió metafòrica en ella mateixa:

. *fer pinya* (39), *gigante* (124), o *zones de tenebra* (127).

Com que aquest paràmetre només té un valor instrumental (permet aïllar la peça metafòrica de cada títol), me'n reservo els comentaris que una anàlisi que prescindís del context podria suggerir. Ja he dit al començament que la descripció del focus només servirà per poder situar i classificar als paràmetres ORIENTACIÓ i ONTOLOGIA els mots i expressions que, funcionant metafòricament, serveixen per estructurar la realitat.

D'altra banda, la descripció dels focus serà comentat per il·lustrar casos de *figures*, *jocs de figures* i *estereotips* de l'apartat "Mecanismes d'expressivitat del llenguatge periodístic". Remeto, doncs, directament a les consideracions que faré en aquests paràmetres.

---

³ Destaco la importància de usos metafòrics com aquest, per les implicacions pragmàtiques que comporten. En el cas de (932) ja hi és fins i tot explícita (els volcans apagats), però a (639), implica que Fraga era mort?

B) Marc ---

El marc (**MARC**, en la fitxa d'anàlisi) és l'enunciat complet que envolta el focus i que li dóna significació, també completa. Des de aquesta interpretació del marc, en el cas dels titulars, he observat que es pot presentar de diverses maneres, que he descrit numerant-ho de la manera següent a la fitxa d'anàlisi informatitzada:

1 El títol mateix fa de marc del mot o expressió metafòrics:

- (16) -Madrid y Barcelona ya *saborean* la TV privada
- (41) -La nueva *arquitectura política* europea
- (71) -Granados intenta *l'armistici*
- (100) -Los comunistas *capean* la desintegración

2 Un segment del títol (un complement nominal, o circumstancial, per exemple) fa de marc -micromarc- de l'expressió dintre del mateix títol.

- (1) -Ejército y pueblo luchan codo a codo en la *sangrienta batalla* de Bucarest

Tot i que aquesta és una forma de marc a tenir en compte, en aquest estudi s'ha inclòs dins de 1, per no diversificar massa aquest punt, que solament està pensat amb ànim complementari i introductorí d'una altra línia d'investigació.

3 El títol és el focus. És a dir, no hi ha marc en l'enunciat que fa de títol, perquè aquest és tot ell l'expressió metafòrica. En aquest cas, el marc s'ha de buscar en la resta de titulars o figures (fotos, peus de foto, etc).

(19) -Combatre el temps amb les mans

(48) -"La vida dirá"

(199) -Una ciudad de gigantes

(393) -Un pont de tres arcades

4 El títol és el focus i no té marc en la capçalera de titulars. De fet, és un cas d'el·lipsi de marc. Aquest és el text. Són els casos en què el títol és una expressió extremament simbòlica d'un text sense titulars o amb titulars que no l'expliquen.

(65) -La huella de un nacimiento

(835) -La revolta dels miserables

(948) -"Match-ball de amor"

(992) -Serpiente millonaria

Malgrat que pugui semblar que aquesta vessant de l'anàlisi s'aparta de l'objectiu presentat a la introducció d'aquest capítol (anàlisi III), voldria, ni que sigui molt escuetament, encetar-ne el que pot ser un motiu d'estudi força interessant, que pot donar compte de molts aspectes relacionats amb la composició i sintaxi dels titulars, així com de la disposició de la significació, atenent als principis de la retòrica aplicada al periodisme. Vegem,

doncs, els resultats obtinguts de l'observació d'aquest paràmetre i que poden representar el punt de partença d'estudis posteriors.

Comentari dels resultats del MARC de la metàfora

Com que aquest punt serveix per observar el context de les expressions (focus) analitzades, em referiré sempre als registres dels títols que acompleixen les condicions que es descriuen. Cal, per tant, consultar l'apèndix.

1 La distribució del nombre de registres segons el marc de l'expressió metafòrica és la següent:

- El marc de la metàfora és el mateix títol (resposta 1), o un segment del títol (resposta 2): 562 registres.
- El marc de la metàfora no és al títol estricte, sinó a la resta de titulars (resposta 3): 372 registres.
- El.lipsi de marc. El marc és el text -el cos de la notícia- (resposta 4): 66 registres.

2 Els mots o expressions metafòrics (focus) dels enunciats-títols de premsa es presenten amb molta més freqüència amb el marc (immediat o no) al mateix títol; en segon lloc, amb el marc als titulars que no són l'enunciat-títol; i en tercer lloc, amb el.lipsi de marc. Això vol dir que a l'hora de titular, malgrat que la funció d'informar

s'acompleixi amb el conjunt dels titulars, els diaris prefereixen que l'enunciat que fa de títol-base contingui en ell mateix gairebé tota la significació. És a dir, en el cas dels metafòrics, que el *focus* i el *marc* de l'expressió es donin ja en el títol, de manera que no calgui recórrer a la resta dels titulars de capçalera per entendre'l.

3 La descripció del marc de la metàfora en l'anàlisi de titulars de premsa és de molta més importància de la que aparentment pugui semblar, perquè, a part d'aportar informació al que és l'anàlisi semàntica i pragmàtica de l'expressió metafòrica, serveix per estudiar, des de la lingüística aplicada al periodisme, la manera de presentar l'encapçalament de la notícia i les incidències i efectes de tipus retòric que cada una de les maneres comporta.

Per exemple, si el marc és 4, és clar que es busca més la funció emotiva, d'impactar i cridar l'atenció del lector, que si el marc és 1. O bé, si el marc és 3, el títol aconsegueix la funció retòrica d'emocionar i la resta de capçalera, la d'informar.

Notem que en el cas en què el marc és 3 sovint el que es fa és explicar la metàfora del títol. A:

(2) -Kathleen Turner - en pie de guerra

per exemple, tant la imatge (la mirada de l'actriu) com el el peu de foto (on hi ha, a més, el joc amb el títol de la

pel·lícula) serveixen per aclarir "en pie de guerra".

Vegi-se'n altres casos semblants a 14, 19, 20, 21, 22, 26, 31, ...

4 En definitiva, penso que una anàlisi aprofundida d'aquest aspecte aportaria una visió sobre l'estructura de la informació periodística, des de la lingüística, molt important. Mirem només, com a suggeriment, la relació dels tipus de marc amb les funcions del llenguatge de l'anàlisi pragmàtica, que queda reflectida en el quadre següent⁴:

Funció	Marc		
	1-2	3	4
1	<u>321</u>	30	5
3	239	<u>341</u>	61

En destaco una primera observació evident: els títols que tenen com a funcions dominants l'estètica⁵ i la referencial (1 de Funció) no depenen tant del marc contextual dels titulars-capçalera (3 i 4), perquè.

⁴ De les funcions del llenguatge, recullo les que han donat els resultats més elevats: 1 (gradació = estètica, referencial, expressiva) i 2 (gradació = expressiva, estètica, referencial).

⁵ Entenc sempre per funció *estètica* el que he exposat a l'apartat corresponent, seguint Lech (op.cit.), és a dir, la funció que fa que qualsevol missatge esdevingui comunicatiu.

l'enunciat que fa de títol ja és el marc de la metàfora.

Contràriament, en els que tenen com a funció dominant l'expressiva (3 de Funció) es fa més necessari un marc contextual que n'ampliï o que n'expliqui la significació en relació amb el referent. Funció que aconsegueixen normalment els enunciats que envolten el títol.

Així, en principi, es pot afirmar que com més abstractes, o més "poètics", són els enunciats-títol, més necessitat de context fora de l'enunciat necessiten. Ara bé, fixem-nos que també és molt alt el nombre de títols amb funció de gradació 3 i amb marc 1-2, és a dir, amb el marc de la metàfora dintre del títol mateix. Tal vegada allò de "sigui breu i clar" és el principi que els guia. Caldria entrar-hi a fons, estudiant en cada cas la relació entre l'aplicació de les *màximes*, els dos tipus de *funcions bàsics* (ornament i constructe) i els corresponents subtipus. Per exemple, seria important destriar les *metàfores abstracció* que necessiten un marc 3, de context d'ús, de les que no el necessiten. També seria interessant correlacionar els tipus de metàfores (nova, viva, fòssil, etc) amb el tipus de marc.

I un llarg etcètera que ara no explicito, però que suposo que s'hi suposa. Tanmateix, no voldria passar per alt, encara que solament sigui amb un quadre, l'ús dels diferents tipus de marc, i doncs, de capçalera i estructura dels titulars de cada un dels diaris analitzats.

	<u>Diaris</u>				
	LV	el P	El P	avui	OdB
<u>Marc</u>					
1-2	122	144	29	192	71
3	75	81	<u>99</u>	87	30
4	14	9	18	12	13

A part dels múltiples comentaris que es poden desprendre d'aquest quadre, remarco simplement una dada que confirma el que ja ha sorgit en altres punts de l'anàlisi: la diferència de model de El País en relació amb els altres⁶, la qual cosa no demostra res més que la importància del tipus de receptor en la configuració (*dispositio i elocutio*) d'un tipus de discurs, d'estil i de model. En aquest cas, la dada destacada reforça la idea que El País s'adreça a un receptor d'élite (social, econòmica, o intel.lectual), ja que es permet fer, a diferència dels altres, més titulars que impliquen una certa dificultat de lectura. Amb el títol sol no n'hi ha prou, cal llegir-ne el que l'envolta i posar en funcionament el principi de cooperació.

---

⁶ Em sap greu perquè això pot arribar a semblar un encàrrec d'aquest diari per demostrar que són diferents. Per això vull aclarir ara que no hi ha res que s'aparti més de les meves intencions. És cert que en els resultats es reflecteix que és un model de diari diferenciat dels altres. Bé, ja ho sabem que s'adrecen a un lector molt específic. Sí. Ho tenen clar.

C) Tema _____

En primer lloc, vull dir que entenc **tema** en sentit general: com a temàtica. És a dir, simplement com allò de què va o de què tracta el títol, i per tant, els titulars i la notícia. Per fer una classificació pràctica i útil de la temàtica dels titulars, he hagut de prescindir de moltes consideracions de tipus especulatiu força importants perquè, en certa manera, n'invalidarien la coherència de la proposta taxonòmica. Per exemple, es pot concebre la *cultura* com a secció temàtica d'un diari? O més aviat aquesta ja forma part implícitament d'altres seccions com l'*esport*, o la *societat*, posem per cas.

O un altre exemple, què s'entén per *esport* com a temàtica?. Les eleccions que es realitzen perquè algú sigui president d'un club de futbol és un tema esportiu o polític? I què vol dir *política*, en general? És evident que totes aquestes qüestions ens durien a un debat interessantíssim perquè, entre altres coses, de la concepció que hom té de cada un dels fets esdevinguts depèn la manera de classificar-los. I, de fet, això és el que fan els diaris: *disseccionar la realitat en seccions*. És un aspecte complicat no solament per als qui ens mirem el discurs periodístic des de fora i des de perspectives més o menys teòriques, sinó per als mateixos periodistes que s'hi enfronten cada dia. Ens consta que, a l'hora de dissenyar un diari nou, el fet d'establir-ne les seccions

i donar-los-hi nom és un dels problemes principals que se solen plantejar⁷.

La simple -no tan simple en el fons- decisió de l'epígraf Catalunya, en lloc de Països Catalans, o altres variants és, a títol il·lustratiu, una clara mostra d'aquesta problemàtica.

D'altra banda quina mena de constructes -de rutines històriques i històriques del periodisme- fan que es produeixin aquesta mena d'*operacions quirúrgiques* de la realitat? Un altre cop topem amb el maleit peix que es mossega la cua. Aprenem la realitat parcel·lilitzada, això ens ve donat des de la societat. A l'escola, els nens estudien assignatures que tracten de..., els mèdia difonen experiències sobre la realitat de..., etc. I tot això va quallant ordenadament, gairebé acadèmicament en el disc en blanc sense formatejar de la nostra ment. Fins que s'hi imposa un ordre. El nostre sistema cognitiu es va estructurant en les caselles que aprèn, i finalment, de forma automàtica, acaba entrant la informació que li arriba al directori i subdirector del corresponent disc dur, ja intocable. Perquè si es toca, si s'hi remena gaire, ve el caos. Tot està disposat i així és acceptat.

Els mitjans de comunicació, és lògic, doncs, que s'hi

---

⁷ Per exemple, la secció de **Cultura del DdB** ha passat de "Mirador" (una sola secció) a "Cultura", "Espectacles" i "Comunicació". D'altra banda, només cal veure la manera tan diferent d'ubicar les notícies concretes, que, de vegades, es tracten en una secció, i de vegades, en altres.

ajustin acomplint el paper de mirall -que recull i reflecteix alhora- que li ha estat assignat.

Com deia al començament, en aquest estudi he optat per prescindir d'aquest tipus de consideracions. I no perquè no siguin importants -com no ho han de ser si és la forma més evident de demostrar com se'ns presenta estructurada la realitat!. Tanmateix, tan sols em limito a suggerir-ne el debat teòric que planteja. Pretenc determinar com els titulars de diaris estructuren la realitat mitjançant la metàfora. Estudiar com això mateix es fa amb altres procediments de la màquina retòrica pertanyeria, com he suggerit a la part I, a un altre estudi més global.

Així, doncs, s'ha d'entendre per **tema** allò de què tracta el titular, aquella parcel·la de la realitat de què el mitjà pretén informar. Com que analitzo titulars premsa, he seguit, amb alguns canvis, la classificació en seccions que s'infereix dels mateixos diaris.

A continuació, descriu cada una de les variables que componen el paràmetre **tema** en la fitxa d'anàlisi. Em baso principalment en les classificacions dels mateixos MCP., afegint-hi alguns punts, que les matisen⁸:

---

⁸ Aquest paràmetre no és significatiu en ell mateix en aquest estudi. El que n'interessa va sempre relacionat amb altres aspectes que analitzo aquí o bé que estudiaré més endavant. Per exemple, per saber en quins temes es fan servir prioritàriament metàfores noves, fossilitzades, etc.; en quins temes té més importància la hipòtesi performativa *processual*, en quins la d'*existència* i en quins la de *relació*; en quins temes són més abundants les metàfores relacionades amb fenòmens atmosfèrics, com es veurà més endavant; i tots els etcèteres que una fitxa d'anàlisi com la que presento pot suggerir.

- **Política:** és sobrerament conegut que tots els diaris hi dediquen una o més seccions (internacional, catalana, nacional, etc.). Després d'un primer cop d'ull als titulars del corpus, he desglossat aquesta variable en cinc:

.política catalana ('pc', a la fitxa d'anàlisi)

.política espanyola ('pñ')

.política internacional ('pi')

.política electoral ('pe')

.política bèl.lica ('pb')

- **Esports:** malgrat que aparentment aquesta variable sembla poc complexa, no són fàcils de classificar alguns dels titulars que solen aparèixer en les pàgines que tenen aquesta denominació als diaris. En l'esport hi ha política, hi ha joc, hi ha enfrontament. És, en un cert sentit, tècnica i ritual. Per tant, he optat per classificar dintre del terme genèric "esports" tot esdeveniment que s'hi relacioni indirectament o directa. És la resposta ('es') a la fitxa d'anàlisi informatitzada.

- **Economia:** la variable economia aplega tots els titulars que es refereixen al món del diner. És a dir: negocis, borsa, treball, etc. És la resposta ('ec') a la fitxa informatitzada.

- **Societat:** la raó d'aquest epígraf no és altra que el fet que sigui utilitzat en els mateixos diaris que analitzo.

Naturalment, si mirem de prescindir d'aquest punt de referència, la perplexitat que pot provocar és total: Què vol dir exactament societat? Per evitar especulacions que ara i aquí no vénen al cas, hi classifico tots els titulars apareguts als MCP. dintre de les pàgines de la secció "societat". O sigui: tot el que giri a l'entorn de personalitats i personatges de la vida pública, o que esdevenen notícia perquè socialment tenen actuacions rellevants per al diari que els fa sortir a les seves planes; també, s'hi inclou el que podríem anomenar el "metatema" dels MCP., els mitjans parlen d'ells mateixos; qüestions relacionades amb espectacles i "videta urbana" en general. És la resposta ('s') a la fitxa informatitzada.

- **Temps:** em refereixo concretament a la secció de meteorologia. i als titulars que en èpoques concretes de l'any (cap d'any, especialment) donen compte i valoren els esdeveniments de períodes determinats (els resums de l'any, per exemple). Tot i que és una temàtica molt específica, l'he volguda tenir en consideració, perquè s'hi fan servir sovint expressions metafòriques. És la resposta ('t') en la fitxa informatitzada.

- **Cultura:** un altre tema que fa tremolar. És de doldre que encara ara hi hagi una secció als diaris intitolada cultura. (Què no és cultura?). El fet, però, és que així és com ho rebem, i doncs, atesa la importància que en aquest

estudi es dóna a la construcció de la realitat per part dels MCM., és així com ho he recollit. Per a qui no s'hi hagi fixat em veig obligada a aclarir que cultura és per als MCP. l'art, la literatura i la música -determinat tipus de música, és clar! Perquè la música rock és tractada a la secció espectacles-. Ara bé, pel que fa a aquest estudi, com a mínim, penso que també s'hi ha d'aplegar *arquitectura*, celebracions de tota mena, festes, festivals, i alguns dels temes que es poden situar a cavall de "societat" i "cultura", com és el cas de tots els que afecten la "videta" abans esmentada de la societat. És la resposta ('cu') a la fitxa informatitzada.

- **Justícia:** en aquest cas, la denominació és clara, o almenys no presenta tants problemes com en els epígrafs anteriors. A justícia, hi he inclòs tots els titulars que es refereixen a esdeveniments que passen, han passat o han de passar per tribunals, i doncs, que expliquen resolucions dictades o per dictar, judicis, etc. És la resposta ('j') a la fitxa informatitzada.

- **Ciència i tecnologia:** aquest tema abraça des dels titulars que encapçalen notícies i reportatges especialitzats, tècnics -allò que en general hom entén per "ciència"- fins als que, des d'una perspectiva no tan específica, diuen versions de la realitat sobre el que se'n podria anomenar la "salut pública", "medicina" o "sanitat".

És un apartat molt ampli i divers. En sóc conscient. Però, tampoc no voldria dispersar excessivament l'anàlisi amb moltes variables. El criteri que he seguit en aquests casos, a més de basar-me en el de respectar les seccions dels diaris, és el d'aglutinar el que d'alguna manera respon a un o més camps de l'experiència humana. És la resposta ('ci') a la fitxa informatitzada.

- **Urbanisme:** aquest és un epígraf que apareix als diaris no com a secció fixa, sinó esporàdicament dintre d'economia o de política. Com que darrerament són molts els fets que es produeixen en relació amb el que aquest tema implica, he decidit considerar-lo apartat, com a variable independent. Comprèn tots els titulars que parlen d'obres públiques, construcció, serveis públics, etc. És la resposta ('u') a la fitxa informatitzada.

- **Accidents:** com en el cas anterior, no és una secció dels diaris. Ara bé, aquest és un tema força sovintejat. N'hi ha molts! i als diaris els agrada explicar-los amb tota mena de detalls. Per nosaltres equival -fent-ne una abstracció- als clàssics "successos". És a dir, catàstrofes, assassinats i morts massives (o no exactament massives, però espectaculars, que són bones per a l'espectacle, vull dir). És la resposta ('a') a la fitxa informatitzada.

- **Religió:** als diaris rep diversos noms. Aquest, però, és

el que trobo més genèric, en el benentès que el prenc en un sentit molt ampli, i doncs, que abraça des dels esdeveniments relacionats amb rituals, sectes, celebracions de qualsevol religió, fins als que es refereixen a persones o personatges que hi són implicats. És la resposta ('r') a la fitxa informatitzada.

- **Ensenyament:** el tema ensenyament recull tots els titulars que la tradició periodística considera matèria d'ensenyament: política d'ensenyament, plans docents, conflictes, creació d'escoles, universitats, etc. És la resposta ('en') a la fitxa informatitzada.

- **Natura:** he adoptat aquest terme com a epígraf genèric de tot allò que s'esdevé en relació amb el sentit més ampli del terme. O sigui, tot titular referit al món vegetal i animal (l'espècie humana, no), medi ambient, ramaderia, pesca, agricultura, etc. És la resposta ('n') a la fitxa.

Naturalment, aquesta classificació temàtica dels titulars podria ser completament distinta. En primer lloc caldria sotmetre a revisió el que suggeria al començament de la divisió en seccions dels diaris i del contingut d'aquestes seccions; en segon lloc, aquesta és una proposta funcional, fruit d'una reflexió individual i no contrastada amb altres punts de vista. És simplement una classificació a partir del corpus i del material analitzat.

Ara bé, si es té en compte que els titulars han estat

recollits de manera força sistemàtica durant un període de temps concret i revisant tot el contingut de cada un dels diaris, podem convenir, si més no, que aquestes temàtiques (i seccions) són les que fan servir majoritàriament expressions metafòriques.

D'altra banda, és lògic, que en llegir-ho, hom pensi bé que se'n podrien fer subdivisions, bé que se'n podrien eliminar o reduir. Tanmateix, un cop feta l'anàlisi, sóc del parer que, malgrat que pugui semblar un reduccionisme, tot plegat es podria aglutinar en tres grans blocs: **societat, cultura i política.**

Tot amb tot, he mantingut aquesta classificació, perquè en la gran majoria dels casos ajuda a filar més prim i a matisar amb més precisió el procés d'interpretació de la manera com l'he concebut.

Com que, tal com he dit, aquest paràmetre només té una utilitat funcional, és a dir, quan es posa en relació amb els altres, me'n reservo els comentaris particulars. Tan sols ha de constar el següent:

1r. Nombre de titulars de cada tema:

Política: -total = 404
 -catalana = 42
 -espanyola = 116
 -internacional = 197
 -eleccions = 32
 -bèl.lica = 17

Esports:	176
Economia:	148
Societat:	102
Temps:	8
Cultura:	27
Justícia:	10
Ciència:	34
Urbanisme:	41
Accidents:	16
Religió:	11
Ensenyament:	5
Natura:	18

Tot i que els títols han estat triats a l'atzar, penso que el nombre que resulta de cada camp temàtic no deixa de ser representatiu. No és estrany que el més elevat sigui el de *política*, per exemple. Perquè, ¿quantes planes dediquen els diaris a aquest tema?

Si bé a l'hora de fer-ne la tria l'únic criteri ha estat el d'aplegar títols metafòrics, es pot arribar a la conclusió, a la vista dels totals, que, si altra cosa no, aquests totals són el reflex de la quantitat d'espai que dediquen els diaris en general a cada una de les temàtiques exposades. No és un punt de referència rigorós en el sentit estadístic, però crec que per a l'enfocament d'aquesta tesi és prou vàlid.

¿Vol dir això que en el tema en què es fan servir més

metàfores és en el de la política, després en el d'esports i així successivament? No ho sé. Se n'hauria de fer un estudi quantificatiu. Però, en principi, no em sembla que el criteri elemental que he seguit hagi donat resultats gaire distorsionats.

És un aspecte de l'anàlisi que no toco a fons. Potser convindria fer-ho en una altra ocasió, especialment pel que ja he suggerit en algun moment sobre la importància que els MCM. donen a cada una de les parcel·les de la vida quotidiana i sobre la manera de versionar-les. En el cas concret dels MCp., la importància manté una proporció directa amb l'espai que se li atorga dins del diari. Això també defineix i diferencia un model. No és, per tant, una qüestió baldera.

De cara a la part de l'anàlisi que ve a continuació, em limito, doncs, a:

2n. Comentar alguns resultats parcials sobre el nombre de titulars de cada tema en cada diari, que m'han cridat l'atenció i que amplien i matisen algunes de les inferències que he plantejat al punt anterior:

- Els quatre primers blocs temàtics (política, esports, economia i societat) són els que ocupen més espai a tots els diaris (830 titulars dels 1000 que componen el corpus), distribuïts de la manera següent:

Tema	LV	el P	El P	avui	DdB
Política	94	87	39	148	36
Esports	33	52	7	62	22
Economia	34	26	59	19	10
Societat	21	22	20	28	11

- Sobre el nombre tan elevat de títols que tracten d'*economia* de El País (vegi-se'n la comparació amb els altres al quadre), hi ha dos comentaris: el primer, relacionat amb les indicacions que n'he fet en altres paràmetres. Penso que és significatiu que sigui precisament aquest el que dediqui més títols -i doncs, espai i planes- a aquest tema; segon, he observat que pràcticament tots els títols triats pertanyen al suplement d'*economia* dels diumenges i que un terç dels titulars metafòrics que n'he analitzat són d'aquest suplement. El tipus i la quantitat de metàfores que s'hi donen fan pensar en el domini de la retòrica dels qui l'han dissenyat. D'una banda, donen categoria de suplement a un tema gens accessible i gens popular: l'economia; de l'altra, es valen de metàfores com:

- (11) -El meneillo del ascensor
- (23) -El cubo de la basura
- (92) -El pisotón fiscal
- (443) -Hormonas con tomate
- (578) -Los hombres de Solchaga
- (804) -La lechera rompió su cántaro
- (869) -A la vejez, viruelas
- (926) -Porcino con pasaporte

per atreu-re'n l'atenció. Quina altra explicació, si no, hi

pot haver per explicar que un diari tan "elitista" les usi.

Notem, en canvi, el baix índex de títols metafòrics del tema *esports*, que contrasta amb els altres diaris. Una dada més que en reforça la diferència de model retòric.

- Una altra dada a destacar és que el DdB és l'únic que fa servir expressions metafòriques per parlar del temps (i gairebé totes del tipus *noves*)⁹. Les he recollides per la innovació que representen en el llenguatge periodístic, tan formalitzat i estereotipat, quan toca aquest tema.

- I una darrera indicació: només hi ha 27 títols del tema *cultura*. No és una mica estrany aquest índex total tan baix? Com deia abans, en la descripció de l'epígraf, crec que és un tema / secció ambigu, que ni els mateixos periodistes saben com, quan i on tractar-lo. La prova n'és que sovint apareix dispers en altres temes. Cal, crec, repensar i replantejar l'ús d'aquest terme als MCM.

Suggerixo a continuació algunes de les relacions que es podrien estudiar, entre aquest paràmetre i la resta dels que exposo a la fitxa d'anàlisi:

-per a quins temes es fa servir la HP 1, la 2, o la 3.

-relació *tipus de metàfora i de funció* amb temàtica.

-en quins temes té prioritat la funció *constructe* i en quins la funció *ornament*.

---

⁹ Em refereixo als títols de diaris analitzats, evidentment. En mitjans orals ja estem acostumats a sentir que "els núvols ataquen" o que hi ha una "ofensiva que ve de l'est".

Orientació i ontologia: Els fonaments de la construcció metafòrica de la realitat

---

He dedicat l'apartat anterior a explicar i a treure algunes conclusions dels paràmetres al voltant dels quals se centra l'anàlisi interpretativa i cognitiva (anàlisi 3). És a dir, una anàlisi del focus de l'expressió metafòrica i del marc en què es produeix; i una descripció dels temes dels titulars amb metàfores del corpus d'anàlisi.

D'altra banda, en el capítol d'anàlisi pragmàtica, amb l'aplicació de les *màximes*, he demostrat com el procés de descodificació ja comença quan el receptor, actuant cooperativament, entén que el terme emprat metafòricament no és utilitzat per expressar una mentida, sinó per aportar més informació que la que aportaria el terme més acostat al sentit literal o referencial del fet de la realitat que el titular versiona. Ara bé, un cop s'ha superat aquesta fase del procés d'identificació i reconeixement de l'expressió com a metàfora¹⁰, com integra l'usuari l'expressió concreta als seus constructes sobre el món i la realitat? O dit altrament, com concep la *màscara* que ha reconegut i que es fa servir per cobrir o donar rostre a la realitat?

Per dur a terme aquesta última fase del procés d'anàlisi, he estudiat l'expressió metafòrica concreta en relació amb el tema de què tracta el titular i la secció

---

¹⁰ Que no és en la majoria dels casos un procés conscient, evidentment.

del diari on apareix¹¹.

Em centro, doncs, malgrat el reduccionisme que comporta, en l'anàlisi estricta del focus (i del marc immediat, no en el titular sencer), observant-ne l'ús com a mecanisme del llenguatge per expressar l'experiència de cada individu (i de la societat en general) en relació amb una determinada visió i coneixement del món.

Parteixo del supòsit ja desenvolupat que tot camp de la realitat s'estructura conceptualment en el llenguatge de manera metafòrica, i molt freqüentment funcionant per analogia, en termes d'un altre camp o experiència¹².

Els MCM. i els MCp. no fan res més que reflectir aquesta manera de funcionar, estructuradora de la realitat, a banda, evidentment, d'acomplir el paper de mirall-reflex o miratge: recollint maneres de dir, reflectint-les, i retornant-les reelaborades i passades pels filtres corresponents en forma de versions de la realitat. Però no insistiré més en aquesta idea que tantes vegades he comentat. Del que es tracta ara és de veure com ha estat plantejada aquesta anàlisi interpretativa i cognitiva i de comentar-ne els resultats i les conclusions. Molt breument:
- Hi ha paraules o expressions emprades als titulars de

---

¹¹ Per això, els paràmetres anteriors -que definia bàsicament com a funcionals- servien gairebé només per aïllar l'expressió (el focus) i determinar-ne el marc.

¹² Vegi's II.3, per entendre l'enfocament teòric que intento aplicar aquí; i III.1, per recordar la reflexió sobre l'ús de la metàfora als MCp. com a vehicle versionador de realitats.

diaris que requereixen ser descodificades i traduïdes, d'acord amb la concepció del món i amb l'experiència que l'individu ha aprehès, que té i de què disposa, al si de la societat¹³. Tot i que aquest és un procés que es dona en tot acte de comunicació, si la paraula o expressió és una metàfora, tots els mecanismes que es posen en funcionament per entendre'n el significat complet resulten força complexos, tant si implica un procés automàtic (inconscient, com el dels habitants de la "Ciutat Maragda"), com si no (conscient, com el del Mag d'Oz).

- Sovint la realitat s'estructura metafòricament (les màscares són el rostre) i, conceptualment, això es reflecteix en el llenguatge, que serveix per expressar com concebem tot el que s'esdevé al nostre entorn.

- Per tant, el llenguatge (i la metàfora) dona compte de l'organització d'un sistema global de conceptes, que són els que regeixen i caracteritzen una determinada cultura i el seu corresponent sistema de valors.

- L'estructura (construcció) metafòrica de la realitat mitjançant el llenguatge se sol fer creuant, per raonament analògic, els termes dels diferents camps de l'experiència. I aquesta afirmació és la que permet dir a G.Lakoff (op.cit.: 40) que, per exemple:

"Una discusión es una guerra",

de manera que si els termes que es fan servir i que es

---

¹³ Procés que afecta tant al descodificador com al codificador, malgrat que aquí s'enfoqui més des de la perspectiva del primer.

trien per "discutir" són metafòrics (*atacar i defensar posicions, utilitzar estratègies, etc.*) és perquè la cultura que els utilitza fa una analogia entre el concepte "discussió" i el concepte "guerra".

Seguint aquest quatre punts, he intentat fer una anàlisi interpretativa de la construcció de la realitat que se'ns presenta estructurada metafòricament amb unes peces del llenguatge, als titulars de diaris. Amb la qual cosa es pot veure no solament els mecanismes d'expressivitat -i la metàfora com un de possible- que el llenguatge dels MCP. fa servir, sinó els mecanismes d'expressivitat que caracteritzen i reflecteixen el sistema conceptual de la nostra societat i cultura. És a dir, a partir d'una anàlisi del llenguatge dels titulars, pretenc extreure informació del llenguatge de la societat, i doncs, de la construcció de la realitat i del sistema de valors que hi dominen.

Naturalment, amb això no vull dir que la construcció de la realitat que difonen els diaris coincideixi amb la de la societat. Ja ho he matisat anteriorment, i ja he suggerit l'interès i la necessitat d'uns estudis comparatius entre les parcel·les de realitat que versionen els MCP. i les que es donen en tots els àmbits de la vida dels individus. Aquí, però, em limito a l'anàlisi dels titulars. I, la proposta metodològica que presento -a banda de ser discutible com a model- podria ser aplicada a qualsevol altre tipus d'enunciat d'altres situacions comunicatives que es donen en "la vida quotidiana".

Model i mètode

Com ja he dit, em centro en l'anàlisi del focus, de l'expressió metafòrica i, a partir d'unes categories establertes, estudio quina connexió hi ha entre la comprensió del món i els supòsits ontològics subjacents de l'experiència (els constructes individuals i socials de la realitat) del nostre sistema, i la seva expressió en el llenguatge. És un intent de desembullar la xarxa cognitiva i de desemascarar el rostre de la realitat que ens arriba recollida als i pels MCp.

Entre d'altres (moltíssimes) possibilitats, he pres com a guia per establir les categories, al voltant de les quals s'estructuren les expressions metafòriques, dos eixos de l'experiència humana:

A) L'orientació

B) L'ontologia

Ho formulo de la manera següent:

A) Un concepte s'estructura metafòricament de manera que implica una orientació espacial, en relació amb l'experiència orientacional de l'individu i la visió del món des d'aquesta posició: *"cel és a dalt, infern és abaix"*.

B) Un concepte s'estructura metafòricament en termes d'un camp o àmbit de la nostra experiència. Cada camp és

A) Orientació

En començar a dissenyar aquest paràmetre, vaig suposar que aquest era un punt de referència important en relació amb l'experiència que l'home té de la situació en l'espai (orientacional) i que en funció d'aquesta experiència es podien classificar els conceptes que cada expressió metafòrica reflecteix. De manera que "cúpula" (d'un partit, del govern) o "cel" se'ns representa en el nostre sistema conceptual com a experiència orientacional **a dalt** i "zones de tenebra" o "base" (d'un partit, d'una organització), **a baix**.

En el mateix sentit es podria fer una classificació de l'experiència lingüística amb les nocions:

"davant / darrere", "centre / perifèria" o "lluny / aprop".

En alguns casos, com els que acabo de citar, la idea és clara, però, a mesura que avançava en l'anàlisi, em vaig adonar que aquesta classificació no era possible de fer-la rigorosament i, si ho era, resultava excessivament personal i subjectiva. Per tant, vaig decidir reduir les possibilitats de relacionar el concepte i l'expressió amb l'experiència humana d'orientació solament a dos plans (els que em va semblar que presentaven menys obstacles a l'apreciació personal):

- a dalt (resposta 1 a la fitxa informatitzada) i
- a baix (resposta 2, a la fitxa informatitzada)

A més, vaig decidir de no aplicar-los a tots els casos. Tan sols a aquells que, com els que he fet servir d'exemple, creia que majoritàriament són viscuts (integrats al sistema cognitiu així -com a 1 o com a 2- pel conjunt de membres de la societat).

La classificació de les expressions metafòriques que són concebudes com "a dalt" o "a baix" en l'anàlisi han estat sotmeses a prova, mitjançant una enquesta (no puc dir que estadísticament representativa) a diversos individus de diversa procedència social i professional. I els resultats són absolutament coincidents. És a dir, que es pot confirmar que, malgrat que només en alguns casos (no en els mil títols analitzats), hi ha un nombre important de paraules o expressions metafòriques que en la nostra societat són concebudes i associades a la noció "a dalt" o "a baix", sense que necessàriament hi siguin en l'espai.

No cal dir que s'ha de partir del supòsit que "a dalt" vol dir bo, positiu, valor alt; i que "a baix", tot el contrari. De manera semblant que dreta o esquerra, clar o fosc, etc.

Resultats i comentaris

Dels mil títols analitzats, 335 han estat classificats des d'aquesta perspectiva i els resultats són els següents:

-190 expressions metafòriques aparegudes als títols corresponents, amb resposta 1 al camp ORIENTACIÓ de la fitxa d'anàlisi, poden ser interpretades com a conceptes que impliquen una consideració social i cognitiva a dalt i, -145, que impliquen a baix (resposta 2 a la fitxa d'anàlisi).

En destaco algunes de les més clares que, com es podrà comprovar, representen per a la nostra cultura autèntics símbols del "bé" (a dalt, positiu o ben vist), o del "mal" (a baix, negatiu, mal vist)¹⁴ i ¹⁵:

A DALI

- 17 -zenit (avui)
- 51 -aire fresco (el P)
- 57 -guanya posicions (avui)
- 66 -tratado de amistad (LV)
- 75 -valor en alza (LV)
- 176 -un emperador (LV)
- 181 -las estrellas (el P)
- 258 -poner la casa en orden (LV)

---

¹⁴ A part dels exemples llistats, es poden trobar altres casos d'aquesta perspectiva als registres de l'apèndix que tenen marcat el camp ORIENTACIÓ amb 1 o 2.

¹⁵ La llista és del *focus* metafòric del títol, perquè, tal i com he explicat, en aquesta vessant de l'anàlisi només m'he fixat en l'ús metafòric de l'expressió concreta, que reflecteix un determinat sistema cognitiu, de aprehensió de la realitat, vehiculada pels MCP. als titulars.

297 -capear el temporal (el P)
 317 -gana el pulso; no tira la toalla (el P)
 332 -ganan la partida (el P)
 404 -passa l'examen (avui)
 419 -inicia el camino (LV)
 433 -ángel de la guarda (LV)
 447 -el cerebro (El P)
 495 -en la cumbre (el P)
 795 -torna al bon camí (avui)
 798 -las palomas (LV)
 897 -paraíso (El P)
 982 -campions (DdB)

A BAIX

74 -mal temps (avui)
 82 -pierde terreno (El P)
 83 -agrio sabor (el P)
 97 -(hacer de) señoras de la limpieza (el P)
 127 -zones de tenebra -DdB
 182 -gris (el P)
 218 -la pesadilla del Challenger (el P)
 239 -el pupas (DdB)
 305 -treu targeta groga (avui)
 308 -un halcón (el P)
 342 -pren el pèl (avui)
 373 -un calvari (avui)
 396 -la agonía de un líder (LV)
 430 -suspende su primer examen (LV)
 450 -sangre vertida (el P)
 470 -terroristes informatius (avui)
 521 -da la espalda (LV)
 526 -fa aigües (avui)
 532 -una sanidad enferma (el P)
 533 -posa un pedaç (avui)
 585 -crónica de una relación deteriorada (LV)
 614 -numerus clausus (LV)
 660 -viacrucis (avui)
 663 -cadafal (DdB)
 666 -empresonar (avui)
 674 -la cripta (El P)
 676 -enganxar els dits (avui)
 681 -de suspenso (el P)
 704 -calvario (el P)
 710 -un fracaso anunciado (LV)
 720 -sabor a fracaso (el P)
 726 -un nou pas enrera (avui)
 860 -con el agua al cuello (el P)
 881 -va a la deriva (avui)
 902 -els maldecaps d'un gegant (avui)
 905 -sequera (DdB)

- 914 -tragedia griega (LV)
- 950 -castigaron (el P)
- 955 -entierro (el P)
- 968 -càncer al pulmó (avui)
- 975 -el harakiri (avui)
- 976 -contagio (el P)
- 981 -verdugo (el P)
- 999 -resaca (LV)

Notem que molts dels mots o expressions usats metafòricament amb implicació conceptual a **dalt** tenen el corresponen antònim a la llista de a **baix**: *aire fresco / mal temps; guanya posicions / pierde terreno; passa l'examen / suspende su primer examen; las palomas / el halcón; paraíso / calvario o viacrucis, etc.*

Aquesta polarització del sistema conceptual que es reflecteix metafòricament en el llenguatge fa pensar en un sistema social també polaritzat. "Allò dels *bons* i dels *dolents*", tan present en les escales de valors de tota societat. Caldria estudiar-ho més a fons. I sobretot penso que seria força atractiu de fer-ho prenent com a base la comparació entre blocs de societats, per exemple, món oriental, món occidental, món àrab, ...

D'altra banda, com es deu d'haver comprovat, no hi ha a les llistes conceptes com guerra (i els corresponents a registres com 957, 972, 971). La veritat rasa és que tinc molts dubtes a l'hora d'afirmar que aquests conceptes es puguin classificar clarament i definitiva -vàlida per a tots els individus- en una o altra de les variables,

malgrat que personalment, a títol individual, és evident que sí que es pot fer.

En tot cas, aquest seria un altre punt de partença d'estudis posteriors. Per exemple, on situaria "a dalt" o "a baix" la paraula "guerra" un militar, un pacifista, un ecologista o fins i tot un *no-sabe-no-contesta*. Caldria veure-ho. Però, com apuntava en començar aquesta part de l'anàlisi, el que aquí presento és tan sols un petit tast -saborós, almenys per a mi- per continuar investigant en aquest terreny de la recepció i de la interpretació, fins a l'actualitat força oblidat.

Conclusions de l'anàlisi de: ORIENTACIÓ

1 El sistema conceptual de la nostra societat estructura metafòricament gran part de la seva visió del món en dos grans blocs:

. Hi ha expressions del llenguatge que se'ns representen "a dalt". És a dir, bones, positives, com a valors ben vistos.

. Hi ha expressions del llenguatge que se'ns representen "a baix". És a dir, dolentes, negatives, valor mal vist.

Aquesta manera de reflectir en el llenguatge la concepció de la realitat és el material que tenim més a mà per descobrir els mecanismes que fan que la comunicació funcioni, no solament entre els individus de la societat, sinó entre els individus i els organismes, en tant que

sistemes (com el del MCM.), tot i que formats per aquests mateixos individus. Fóra interessant estudiar amb aquestes mateixes variants com es representen els conceptes (o ens) al·ludits en altres sistemes i organitzacions (socials i culturals) i com s'hi reflecteixen als mitjans de comunicació respectius.

2 Aquesta representació conceptual de la realitat amb expressions metafòriques incorporades al sistema cognitiu es dóna indistintament en tots els diaris analitzats. Vegem-ne alguns exemples:

a) Orientació a dalt:

- . 189 -vola cap a l'or (DdB); 190 -voló hacia el oro (LV); 264 -l'or de Moscou (avui)
- . 196 -dioses olímpicos (LV) i 474 -déus olímpics (avui)
- . 199 -una ciudad de gigantes (el P) i 124 -un gigante (LV); 469 -un gegant de l'alimentació (DdB); i 555 -l'arribada del gegant Tsuzuki (avui)
- . 206 -héroe (El P) i 656 -héroe (el P)
- . 217 -ganar la batalla (el P) i 169 -guanya la batalla (avui)
- . 243 -nuevos aires de libertad (LV) i 938 -nuevos aires (el P)
- . 146 -llum verda (avui); 244 -luz verde (LV); 245 -luz verde (El P)
- . 309 -bendice con sus dólares (el P); 707 -bendice (LV)
- . 71 -armistici (avui); 343 -el armisticio del sida (LV)
- . 394-planta cara (avui); 399 -planta cara (el P); 412 -li planta cara (DdB)

- . 496 -un regal de Nadal (avui); 497 -un regalo de Navidad (el P)
- . 498 -ressuscita (DdB); 639 -resurrecció (avui)
- . 510 -cúpula (el P); 943 -cúpula (El P)
- . 425 -obre la porta (avui); 589 -abrió las puertas (LV); 823 -dejan la puerta abierta (el P)
- . 878 -saca nota (el P) i 947 -saca buena nota (LV)

b) Orientació a baix:

- . 109 -en negro (LV); 134 -el negro balance (el P); 780 -infància de sèrie negra (avui); 781 -punts negres (avui)
- . 164 -la muerte (LV); 231 -una mort segura (DdB)
- . 335 -assignatura pendent (avui); 583 -la asignatura pendiente (LV)
- . 368 -el virus del bàsquet (DdB); 538 -virus informàtic (el P)
- . 596 -dimoni (DdB); 755 -demonio (el P)
- . 601 -l'espectre del 23-F (avui); 717 -l'espectre (DdB)
- . 502 -comença amb mal peu (avui); 603 -con mal pié (el P)

3 En aïllar el *focus*, les peces metafòriques que serveixen per descriure i versionar realitats, aflora la manca de diferenciació en l'ús del llenguatge de cada diari. I, hi trobem les mateixes peces (els constructes cognitius), descriptives, utilitzades de manera semblant i independentment del model del mitjà que les difon: *negre* o *gris* contenen unes implicacions socials i culturals concretes i no són imputables a un model específic de diari.

4 Observem, així, que expressions que donen peu a treure inferències del tipus: una idea o concepte és considerat "a dalt" o "a baix" es donen sense diferències significatives entre diaris. La qual cosa permet confirmar la hipòtesi global: el pluralisme que creiem trobar en els diferents MCp. és estrictament retòric (en el sentit complet amb què és concebut aquest terme).

El teló de fons d'aquest pluralisme és un mateix sistema cognitiu format per uns **constructes** (en aquest cas: un concepte és "a dalt" o "a baix") **comuns**, que són els que caracteritzen el sistema i la societat globalment, i en front d'altres sistemes i societats. Fent-ne i seguint amb la metàfora exemplificadora d'aquesta tesi:

Cada peça del mosaic, cada instrument i músic de l'orquestra interpreta la simfonia des del punt en què se situa i que li correspon, però amb una mateixa partitura. És a dir, a partir dels ritmes, compassos, i clau que fan que la interpretació de la partitura d'aquella simfonia sigui aquella i no una altra.

5 Així com amb l'anàlisi pragmàtica he posat de manifest el pluralisme de models retòrics, amb l'anàlisi cognitiva torno al rerafons de la tesi que defenso, descobrint els fonaments dels models, que són els constructes compartits sobre la realitat. En abstracte, *blanc* és a dalt i *negre* és a baix sigui quin en sigui el model o la situació. *Afinar* una melodia és a dalt i *desafinar-la* o tocar la que no toca

el conjunt de l'orquestra és, encara que no ens agradi, a baix.

6 A partir d'aquí es poden fer tota mena d'especulacions, afegint-hi matisos i observant noves dades. Cosa que no faig perquè -ja ho he dit- aquest apartat té com a objectiu "iniciar un camí" que crec que pot "obrir les portes" al "gegantí" entrellat del llenguatge dels MCM. Una de "les assignatures pendents" dels qui ens dediquem a l'anàlisi lingüística dels usos socials.¹⁶

---

¹⁶ Jocs metafòrics a banda, penso que hi ha molta feina a fer. Des d'una anàlisi rigorosa dels usos que fan que determinades expressions siguin pràcticament exclusives dels MC, fins a observacions potser més anecdòtiques, però interessants. Per exemple: hi ha diaris més pessimistes o més optimistes? I, hi ha cap raó per explicar-ho?

B) Ontologia

El segon paràmetre en què m'he basat per fer un intent d'anàlisi interpretativa és aquest que he denominat ONTOLOGIA. Per dur-lo a terme, he partit de la idea abans esmentada que un concepte s'estructura metafòricament amb termes del llenguatge que pertanyen a un o més camps de l'experiència humana. És a dir, a la relació de l'home amb els *ens* que coneix, aprehèn i incorpora al seu sistema cognitiu i conceptual.

D'aquesta relació de l'home amb el món neix la necessitat d'utilitzar el llenguatge metafòricament, per poder comunicar amb paraules el que hom experimenta i sent. Per això, es pot afirmar amb una certa contundència:

- que la gran majoria de conceptes que poseïm, que manegem i que expressem lingüísticament són metafòrics;
- que, normalment, l'estructura metafòrica d'un concepte es fa en termes propis d'un altre concepte (per parlar de "guerra" es fan servir termes del "joc", de "l'esport"; i, per parlar de "joc i esport" es fan servir termes de la "guerra");
- que l'estructura de cada concepte en termes d'un altre és el reflex de l'organització d'un sistema global cognitiu, que s'ha format relacionant analògicament els diversos

camp de l'experiència humana amb el món, de manera que en utilitzar un terme que implica una part d'aquesta organització global, implícitament ens hi estem referint globalment (per exemple, l'ús de termes de la *construcció* per parlar d'idees o teories). I, és en aquest sentit que s'afirma que cada cultura desenvolupa els propis sistemes conceptuals, i que la metàfora n'és el millor reflex en el llenguatge, per la xarxa d'implicacions de coneixement de l'entorn que comporta.

Per sistematitzar en l'anàlisi aquestes idees he establert uns camps d'experiència que, d'alguna manera, representen els ens amb què l'home entra en contacte (la relació de l'home amb el món) i a partir dels quals estructura i construeix allò que vol dir de la realitat. En fer-ho, sovint es veu obligat a creuar els termes dels diferents camps, i doncs, està fent i utilitzant (creant, o sent utilitzat per) metàfores.

Ara bé, com es pot formular aquesta manera de construir metafòricament la realitat? Hi ha moltes possibilitats metodològiques d'anàlisi. En la que presento, ho faig relacionant el TEMA de què parla el titular i l'expressió metafòrica que s'hi fa servir amb el camp experiencial en què s'estructura la metàfora. Es pot formular així: "El títol x que parla de (tema del títol) fa servir l'expressió x (el focus), que s'estructura metafòricament en el camp x de l'apartat que he denominat ontologia".

Per exemple: "Mal temps a Londres" = títol
mal temps = focus
política internacional = tema
fenòmens atmosfèrics = ontologia

de manera que, en aquest cas, diríem que per parlar de política, la realitat s'estructura metafòricament en termes del camp d'experiència "fenòmens atmosfèrics".

Com que en apartats anteriors ja he explicat els paràmetres que es relacionen amb l'ontologia (títol, focus i marc immediat, i tema), detallo a continuació les variables que hi he establert per a l'anàlisi estricta¹⁷.

Primer, només descripció el que enclou cada camp. Després en comentó els problemes i peculiaritats o sorpreses amb què m'he trobat durant l'anàlisi i, lògicament, els resultats obtinguts.

He agrupat les variables experiencials que es fan servir per estructurar les metàfores dels titulars en 24 camps cada un dels quals es subdivideix en altres que serveixen per recollir matisos del camp genèric. La classificació dels camps i subcamps és la següent¹⁸ i ¹⁹:

---

¹⁷ Aquesta taxonomia és el resultat de múltiples proves. Amb tot, voldria que quedés clar que sóc conscient del subjectivisme i de la visió personal amb què l'he elaborat. Ho presento com a suggeriment, i reconec que, a tot estirar, té simplement un valor metodològic en la formulació, més que no pas en la definició dels camps, on, naturalment, tothom hi diria la seva.

¹⁸ Els números entre parèntesis són els que he fet servir per introduir cada concepte d'una manera simple a la fitxa informatitzada.

1 **MONSTRES:** en aquest camp es recullen totes les expressions metafòriques que fan referència al món de l'imaginari, dels somnis i material oníric en general. Hi he introduït una subdivisió:

- (011), si el terme emprat metafòricament implica "activitat"; i,
- (012), si implica "substància".

És a dir, diferencio entre l'ús de l'ens (el *fantasma de...*) com a entitat en ell mateix i l'ús d'una expressió que implica "activitat" pròpia de l'ens MONSTRES (*somniar*).

2 **TEMPS:** malgrat que aquesta denominació es podria interpretar en el sentit orientacional (abans, ara, després), aquí té una altra finalitat: aplegar tots els usos metafòrics relacionats bé amb "l'activitat" del que en diem (i en diuen els MCM.) *el temps*, o sigui:

- (021) fenòmens atmosfèrics;
o els que fan referència a:
- (022) temps com a "substància", és a dir, espais de temps com els períodes (*el dia de..., l'edat d'or, etc.*), o simplement objectes i estris que es fan servir a conseqüència del temps atmosfèric (*paraigües econòmic*).

---

¹⁹ Tot i que hom hi pugui apreciar algun joc --el camp 13 és el de l'ens "mort", per exemple--, de fet, no és res més que això. Intencionadament, però. L'engranatge retòric ho ha de tenir tot en compte!

3 GEO: he triat el terme genèric "geo" per classificar-hi les expressions que des de diferents àmbits hi tenen relació. Des de les "substàncies" que a hi ha a la terra: minerals i metalls (31), i vegetals (32); fins els mots que serveixen per representar-ne gràficament el concepte (*mapa*) i que anomenem geografia (33) o els llocs com a "substància" de geo (34); i fins i tot, tota "activitat" (35) que tingui alguna cosa a veure amb cadascuna de les subdivisions.

4 SENTITS: és a dir, els mots i expressions que, pertanyents al món dels sentits, serveixen per estructurar altres realitats. Així, hi ha tot el que gira a l'entorn del gust (41), de l'olfacte (42), del tacte (43), de la vista (44) i de l'oïda (45). Lògicament, com que cada paraula és un món de connotacions, no sempre la relació entre aquesta i la classificació que li dono és directa i, per tant, s'hi ha de tenir en compte una relació indirecta. Per exemple, tot el que té a veure amb l'alimentació ho he considerat dintre de "gust"; o el món dels colors -tan productiu metafòricament-, dintre de "vista".

5 SOBIRANIA-PODER: entenc que pertanyen a aquest camp totes les expressions que permeten inferir informació de situacions experiencials de domini, d'algú o d'alguna cosa que, pels motius que sigui, està o se situa per sobre de..., i doncs, és vist, viscut o interpretat com a ens que

ocupa una posició de poder (de *a dalt*) dintre de la societat. Tot el que són càrrecs, estaments de la "noblesa", de la sobirania d'un país hi tenen, en aquest sentit, cabuda. En aquest camp, hi he tingut també en compte el matis (dividit en subcamps) de si l'expressió analitzada és "activitat de PODER" (51); o bé si és "substància de PODER" (52).

6 HOME: aquest és un dels camps més productius en l'estructuració metafòrica de la realitat (qui millor que l'home per parlar del món en termes humans!). La política, els esports, la justícia, l'urbanisme, i gairebé tots els temes de què hom parla o de què parlen els MCp. passen pel sedàs de les expressions que caracteritzen l'home en ell mateix i des de tots els àmbits o angles des d'on es pot considerar. Evidentment hi he hagut de fer una reducció dels subcamps, però, tot i així, la classificació ha quedat força complexa. He pres com a base els aspectes de l'home que resulten més productius en la construcció de metàfores, i són:

- tot el que es relaciona amb la salut, tant en el sentit de bona salut -salut + (62), com en el de mala salut o malaltia -salut (63);
- tot el que es basa en la descripció de l'aparença, és a dir, el vestit i l'estètica, tant en positiu (64), com en negatiu -el no-vestit- (65);
- tota mena d'activitats i substàncies -seguint amb la

classificació bàsica de gairebé tots els camps- que tenen punts de contacte amb el que en denominen anatomia (66);
 - els termes que impliquen organitzacions grupals, pròpies de l'home (la família, posem per cas) (67);
 - i, finalment, el que fa referència als sentiments o passions de l'home (68), que, com ja explicaré, he descobert que té un camp d'actuació molt concret.

7 ESPAI: recull aquelles paraules o expressions que es fan servir metafòricament per treure inferències relacionades especialment amb el moviment. S'hi d'entendre, fent un salt interpretatiu, "moviment en l'espai", d'aquí, el genèric. És a dir, tots els termes que representen: d'una banda, moviment com a activitat en + (passejar) (71); i, d'una altra, els termes que representen substància del moviment tant en +, com en - (73).

8 JUSTICIA: hi ha unes quantes expressions manllevades del món de la justícia, que són emprades per estructurar fets de la realitat. He subdividit aquest camp en dos: el que són termes estrictament judicials (81); i els que se'n deriven del dret penal aplicat per la justícia (82). En aquest cas no hi he considerat rellevant la subdivisió en activitat o substància, com he fet en altres camps.

9 CASA: un altre camp, que, com el de l'HOME, és fonamental. Les expressions pròpies del concepte CASA

s'estructuren al voltant de dos maneres de mirar-se-la: com a *domus*, el "món domèstic" i com a construcció, el "món de l'arquitectura". Totes dues maneres presenten en les expressions analitzades força varietat, per la qual cosa he cregut oportú de distingir entre el que són activitats relacionades amb una i amb l'altra, i el que són substància de l'una i de l'altra. La classificació, doncs, és:

- arquitectura i construcció com a activitat (91).
- arquitectura i construcció com a substància (92);
- activitats del món domèstic (93) i
- substància (objectes) del món domèstic (94).

10 EDUCACIÓ: tot i que és un àmbit no gaire sovintejat per construir metàfores als MCM., he pensat que tan sols el fet de recórrer-hi encara que només sigui amb expressions molt concretes del món de l'ensenyament (activitats d'avaluació, sobretot) paga la pena de tenir-lo en compte. Naturalment, atesa la poca diversitat de les expressions recollides, no ha calgut subdividir-lo (queda, per tant codificat amb 10).

11 CALOR: de fet anomeno aquest camp com a "calor", per encabir-hi tot el que representa "mesura de calor", o sigui, els termes o expressions que fan referència a la temperatura (calor o fred). Per tant, no té a veure amb els sentits (sensació de calor), sinó amb la manera com s'expressa l'experiència de calor d'un cos o matèria. L'he subdividit, com en la gran majoria dels altres camps

experiencials, en:

- termes que comporten "activitat" en l'expressió de la temperatura (111) i,
- termes que comporten "substància" de la temperatura (112).

També hi he inclòs, el que, en principi, era un camp en ell mateix, que són els termes utilitzats a l'entorn del concepte foc (113).²⁰

12 DIVINITAT: en aquest camp s'hi recullen tots els mots o expressions que giren al voltant de la idea Déu, déu, déus, ens varis divins, de la cort celestial, religions, sectes, etc. del "bé i del mal", és clar. Tots són divinitats. També aquí, he considerat interessant atendre a la diferenciació entre els termes que comporten activitat (121) i els que comporten substància (122). A més hi he destacat un subcamp específic, que denomino esoterisme (123).

13 MORT: l'ens *mort* s'utilitza gairebé sempre en dues vessants que solen repetir els mateixos termes. Són la mort i el fet de tornar de la mort. He establert, doncs, metodològicament, dos subcamps:

---

²⁰ De fet, quan vaig començar ha fer provatures del disseny de la fitxa, vaig pensar que tot es podia reduir als quatre elements: aigua, terra, foc i aire. A la pràctica, però, aquesta classificació resultava massa confusa.

- expressions del camp semàntic mort_+ -tant s'impliquen activitat com substància (131);

- expressions del camp semàntic mort_- (132), també, tant si implica activitat com substància.

14 JOC: entenc el terme en un sentit molt ampli. Per tant, hi recullo tot el que té d'atzar o d'estratègia, de reglament, d'habilitat i de competició. Tot plegat, però, dividit en els dos subcamps de sempre:

- activitats relacionades amb joc (141);

- substància de joc (142).

A més, com el cas de calor o de divinitat, hi he fet un apartat especial: l'espectacle (143), el món del teatre, de la representació, de la cerimònia²¹, etc., que considero formes de joc amb la inclosió dels termes referits a l'escenari i autors de l'espectacle sigui quin en sigui.

15 GUERRA: un altre dels camps de construcció de la realitat més productius. És un fenomen força significatiu que ja comentaré en l'exposició dels resultats.

Les expressions en torn al camp d'experiència guerra, les entenc tant en sentit positiu com en negatiu. És a dir, que, des d'aquesta perspectiva, tant implica "guerra" *batalia* com *armistici* o *pau*. D'acord amb això, he classificat els mots i expressions d'aquest camp en quatre

---

²¹ De la cerimònia com a joc, no com a ritual religiós.

grups, segons que representin:

- activitat + (151);
- substància + (152);
- activitat - (153);
- substància - (154).

Hi he inclòs també un subcamp dedicat a cossos militars (155).

16 ESPORT: en principi, aquest podria ser un subcamp de joc (i així va ser concebut en el disseny teòric inicial, però hi ha unes quantes expressions de l'esport en el llenguatge quotidià i especialment dels MCP., i, per tant, vaig decidir d'atorgar-li la categoria de constructe. De manera que deixo per al concepte joc les expressions de caràcter lúdic en general (*ballar la corda*), i, per al camp esport, les que s'originen per la pràctica esportiva. Hi distingeixo els següents subcamps:

- expressions d'ordre estratègic (163), reglaments (164) i competició (165).

Ja comentaré més endavant el creument claríssim entre aquest camp i el del joc amb el de la guerra.

17 MUSICA: com en el cas d'EDUCACIÓ, el camp música aplega totes les expressions i mots propis d'aquest concepte i no hi faig cap mena de distinció (activitat / substància, o altres), perquè als MCP. que he analitzat no surt amb gaire freqüència.

18 AIGUA: en el sentit de líquids, de moviment de fluids. En aquest cas, he tingut algun problema de classificació. Per exemple, *la pluja*, que és "aigua" però també "temps atmosfèric", o *mar*, que també és "aigua", però les expressions referides al mar tenen més a veure amb el "món mariner", que és un altre camp.

Per tant, incloc dintre d'*aigua* totes les expressions que en reflecteixen activitats (181) no classificables en altres camps (*mullar-se*, per exemple), i les que en reflecteixen substància (182) tampoc no classificables en altres camps més idonis.

19 AIRE: en el sentit d'activitats i substàncies que hi actuen o que hi són, com els astres, tot el que fa referència al món aeri, i al cel i l'*atmosfera* en general. "Aire", doncs, no aplega les expressions que pertanyen més aviat a fenòmens atmosfèrics com vent, brisa, etc., sinó que té un sentit per nosaltres més acostat a l'originari de "ETHER" (a la fitxa: 191).

20 INDUSTRIA: tot i que aquest no és potser el genèric més precís per descriure aquest camp d'experiència analitzat, no n'he trobat cap altre de millor per recollir les expressions que es fan servir del món de la locomoció -i del trànsit-, i de la manufactura. S'utilitzen molt sovint per parlar de temes concrets com els pactes, convenis, etc. cosa que ja veurem al comentari dels resultats. És clar que

aquest camp experiencial s'ha de dividir, pel cap baix, en dos: l'un, al voltant de les expressions que es produeixen en l'àmbit de la locomoció i del transport (201); l'altre, al voltant del món de la indústria -tèxtil en especial- i de la manufactura en general (202).

21 DINER: a l'entorn del constructe diner i de les expressions que genera en relació amb el comerc, el mercat, la borsa, etc. (211) s'estructuren metàfores -poques, però reiterades- per parlar d'altres temes, que, en principi, no hi tenen relació. Entenc, doncs, dins de "diner" tota expressió -d'activitat o substància- que posa de manifest el contacte entre l'home i l'economia. He triat, però, DINER, perquè, com a expressió de constructe de la realitat, és un terme força popular. (Suposo que no és casual que alguns diaris l'hagin triat també com a títol de secció d'economia i finances).

22 MAR: al camp mar, hi he classificat totes les paraules i expressions provinents del món mariner i de la navegació. Com en els altres apartats força productius, he distingit entre:

- activitatitats pròpies de...(221) i
- substàncies pròpies de...(222).

Tal com deia en parlar del camp AIGUA, de vegades la classificació d'una expressió en aquest o en aquell camp es fa difícil. Depèn de la lectura (traducció al sistema

cognitiu de cada un) que se'n faci. En tot cas, hom pot pensar que alguns dels títols que he inclòs aquí, podria ben bé anar al camp (18), i l'inrevés.

23 ANIMAL: la classificació de les expressions metafòriques emprades en els títols analitzats i que es refereixen al món animal, també han presentat algun problema. En principi, crec que pertanyen a aquest camp totes les expressions d'activitat (231) que reflecteixen accions o actituds pròpies del món animal; i, igualment, totes les de substància (232). Però, com es podrà observar en l'exposició dels resultats, hi ha formes que tant podrien classificar-se dintre del món animal, com de l'ens home -en tant que animal-, com del món dels sentits -en tant que atributs tant de l'home com de l'animal. Per exemple, 'os' tan pot ser "anatomia humana" (66) com "substància animal" (232); i 'olorar', tant es pot considerar "sentits olfacte" (42), com "activitat anatomia humana" (66), o com "activitat animal" (231). Per això he limitat al "camp animal" aquelles expressions que solament poden relacionar-se amb aquest camp i amb cap altre més. Tot i així, aquest creuament de camps i de conceptes dels subcamps pot haver donat lloc a algunes incoherències, segurament degudes al punt de vista personal a l'hora de fer-ne el raonament analògic corresponent.

24 ALTRES: com és de suposar, sempre hi ha en tota anàlisi

com aquesta elements discordants, difícils d'encasellar a primer cop d'ull. De fet, són expressions que, per ser classificades dintre de qualsevol dels vint-i-tres camps experiencials precedents, requeririen un procés d'interpretació bastant elaborat. Segur que s'hi podrien incloure, però acompanyades d'un raonament i dels passos que cal seguir en aquest raonament, per donar compte del perquè s'ha anat a raure en aquell camp i no en un altre. Per exemple: "posar punts suspensius" és una activitat humana, però no directament relacionada amb l'anatomia o amb la salut. De fet és una activitat lingüística. També hi ha inclosos alguns títols com el 140, que tan sols han estat recollits al corpus com a exemples de *personificacions*, i doncs, com a peces metafòriques resulten difícils de classificar.

Exposició dels resultats i comentaris

Per realitzar l'anàlisi interpretativa des d'aquesta vessant de l'ontologia, he seguit el procés ja apuntat anteriorment: un cop acotada la paraula o l'expressió metafòrica -que de vegades és el títol sencer i de vegades tan sols n'és una part o segment, tal com va ser analitzat a l'apartat MARC-, he mirat de classificar-la, prescindint del conjunt dels titulars, i pel que ella mateixa significa conceptualment, dintre d'un dels camps que acabo de descriure.

En tot moment he procurat prescindir del que espontàniament el meu propi sistema cognitiu em dictava i he intentat d'una manera distanciada fer-ne la classificació, si es vol intuïtivament, no tant del que jo creia o del que em suggeria l'expressió analitzada, sinó del que creia que socialment i generalment es creu o suggereix. Per exemple, els noms de balls i les músiques respectives: *tango*, *rock*, *vals*, què són "constructe moviment" o "constructe música". Subjectivament, diria que *tango* és un ball, que *rock* és música, i que *vals*, totes dues coses. Però és segur que qualsevol en faria una altra classificació.

D'altra banda, per evitar repeticions innecessàries han estat rebutjats tots els títols que contenen metàfores que apareixen més de tres o quatre vegades i he anotat, en la fitxa del títol que conté l'expressió que es repeteix,

que aquell focus o construcció és un estereotip, variable que comentaré al capítol que ve a continuació. Malgrat que aquest fenomen es tracta més endavant, vull fer constar que, a partir d'un moment donat de l'anàlisi, s'han deixat de banda²² els titulars que contenen les expressions següents:

<i>.de la discòrdia</i>	<i>.llum verda</i>
<i>.pluja de</i>	<i>.tirar la toalla</i>
<i>.tempesta / tormenta</i>	<i>.fer pinya</i>
<i>.ball</i>	<i>.camí, via</i>
<i>.pulso</i>	<i>.cor</i>
<i>.guerra de</i>	<i>.porta oberta a</i>
<i>.echar a andar</i>	<i>.marcha atrás</i>
<i>.dar un paso hacia</i>	<i>.obrir / tancar la porta a</i>
<i>.recta final</i>	<i>.deshielo / trencar el glaç</i>
<i>.ressuscitar</i>	<i>.sabor / sabe a</i>

A l'apartat ESTEREOTIP del capítol "Fenòmens en contacte: mecanismes d'expressivitat del llenguatge periodístic", ja hi comentaré el nombre de vegades que aquestes expressions van ser rebutjades, després que se n'havia fet l'anàlisi en més d'un títol.

Un cop fets aquests aclariments, vegem, alguns dels resultats i comentaris que es poden extreure d'aquesta perspectiva i model d'anàlisi interpretativa-cognitiva.

N'he dividit l'exposició en tres grups:

---

²² Vaig prendre aquesta determinació, perquè volia que el corpus fos de mil titulars, en xifres exactes, i perquè, d'altra banda, volia que la mostra d'expressions fos al màxim de diversa i variada.

1) Sobre la productivitat de cada camp ontològic per estructurar metafòricament la realitat que es desprèn dels titulars de premsa en general. (Resum: Quadre I).

2) Sobre la productivitat de cada camp ontològic per estructurar metafòricament cada tema (la realitat versionada en seccions). (Resum: Quadre II)

    Freqüència i index d'ús comparatiu de cada camp en relació amb el tema (a les CONCLUSIONS, Quadre IV).

3) Sobre la productivitat de cada camp ontològic per estructurar metafòricament la realitat en cada diari. (Resum: Quadre III).

    Freqüència i index d'ús comparatiu de cada camp en relació amb el conjunt de diaris analitzats (a les CONCLUSIONS, Quadre V).

- 1) Productivitat de cada camp ontològic per estructurar metafòricament la realitat.
-

En primer lloc, he considerat que pot ser interessant observar la productivitat dels camps experiencials a partir dels quals es construeixen les expressions metafòriques versionadores de realitats.

Per tal de no repetir en cada camp dels que acabo de descriure les mateixes fórmules introductòries, en faig una de general que és aproximadament la següent:

"Als titulars analitzats dels MCP. de Barcelona hi ha 'n' expressions metafòriques que pertanyen al camp 'x' de la nostra experiència i percepció del món. Aquests mots o expressions són el focus metafòric d'uns titulars que serveixen per versionar determinats esdeveniments de la realitat. Aquestes versions de realitat són presentades *temàticament en seccions*. El que aquí observo és com els temes (i seccions) s'estructuren amb termes d'uns camps experiencials que no són els propis del tema de què el títol tracta". Vegem-m'ho, però, desglossat:²³, ²⁴

---

²³ La suma dels subcamps de cada camp no quadra sempre perquè sovint algun títol ha estat classificat pel genèric (pel camp, considerat globalment) i no pel matís que comporta la subdivisió. Això passa especialment en títols de pel·lícules, novel·les, etc.

²⁴ De les llistes de cada camp, he eliminat alguns títols que contenen un focus que es repeteix més de dues o tres vegades i n'esmente el registre al final de cada llista.

1 IMAGINARI

total	subcamps	subtotals
55	activitat (011)=	13
	substància (012)=	42

Títols il·lustratius1.1 Que impliquen activitat del món de l'imaginari (011):

- 454 -En busca de la llibertat perduda (el P)
- 463 -Venero queda solo ante el peligro (el P)
- 535 -Retorn al passat en les eleccions de la natació (DdB)
- 564 -Viaje al infierno de Armenia (EL P)
- 684 -La esperanza de acabar con el terrorismo dispara los sueños (el P)
- 748 -El retorno de los brujos (El P)
- 800 -Viaje a ninguna parte (El P)
- 910 -Salto a la tercera fase (El P)
- 984 -El Centro de Arte Reina Sofía, en busca de un rostro (El P)
- 987 -Desde Rusia con temor (LV)

I els registres 133, 357, 452 i 749

1.2 Que impliquen *substància* del món de l'imaginari (012):

- 36 -El último dinosaurio (El P)
- 127 -Fons reservats, zones de tenebra a les democràcies (DdB)
- 161 -Els Verds, sota el fantasma de la divisió interna (DdB)
- 206 -El pequeño héroe 'transcelular' (El P)
- 218 -EEUU olvida con el 'Discovery' la pesadilla del 'Challenger' (el P)
- 248 -El fantasma de Parretti campa per Galerias (avui)
- 284 -Un negocio de gigantes (El P)
- 310 -El fantasma de Praga planea sobre la 'perestroika' (El P)
- 387 -L'ombra de Ronald Reagan es queda a la Casa Blanca (avui)
- 469 -Philip Morris crea un nou gegant de l'alimentació (DdB)
- 471 -L'ombra del 'rififi' plana sobre un altre casino il·legal tancat (avui)

- 490 -El reencuentro de dos gigantes (el P)
 506 -La manifestación monstruo de Madrid refuerza a los sindicatos (el P)
 517 -Los 'gigantes' de Asia se acercan (El P)
 551 -Manifestació monstre a Madrid per donar suport als sindicats (avui)
 601 -L'espectre del 23-F surt del castell (avui)
 623 -Liberado de la sombra de Reagan (El P)
 652 -Van Basten es ahora el sueño blaugrana (el P)
 705 -Hay que impedir que el monstruo crezca (el P)
 712 -La pesadilla de un africano acosado por la burocracia (el P)
 716 -El fin de los dinosaurios (El P)
 717 -L'espectre de Montesquieu recorre el soviets suprem (DdB)
 742 -El 'Tiranosaurio' pasó de 'Supremo' a 'patriarca' decrépito (el P)
 764 -Blanca deixa escapar l'últim somni de metall (DdB)
 815 -Bajo el fantasma de la abstención (el P)
 840 -El país de las maravillas (El P)
 843 -L'ombra del nazisme torna a planar sobre Austria pel centenari d'Adolf Hitler (avui)
 861 -La CE vol multinacionals per plantar cara al monstre americà (avui)
 887 -La nunca vista (El P)
 915 -Sueños tributarios de un país imaginario (LV)

I els registres 20, 102, 124, 199, 204, 267, 377, 500, 555, 656, 764 i 863.

Aquest és el camp experiencial de la por, de la temença. "Ombres", "espectres" i "malsons" substitueixen persones, objectes, o esdeveniments de la realitat. Fins i tot en casos en què la metàfora és un simple adjectiu es constata que la societat en bloc i aquesta cultura en concret utilitza expressions de l'IMAGINARI per estructurar realitats que inconscientment o conscient tem. Per exemple, el cas de les manifestacions (registres 506 i 551), que tant en un diari com en l'altre són qualificades de "monstre", per dir *gran, amb força aflluència*, etc.

2 TEMPS

total	subcamps	subtotals
39	activitat (021) =	26
	substància (022)=	13

Títols il·lustratius:

- Que impliquen activitat dintre del concepte "temps atmosfèric". És a dir, metàfores que prenen com a base expressions pròpies de la realitat experiencial "fenòmens atmosfèrics" (021); i els que n'impliquen *substància*, tant en relació amb el temps atmosfèric, com amb "períodes de temps" (022):

- 34 -Tormenta municipal al mantenir el pago previo de la grúa (el P)
- 51 -Duncan Dhu, el aire fresco del 'pop' nacional (el P)
- 73 -ETA define su postura con una lluvia de bombas en Navarra (el P)
- 74 -Mal temps a Londres (avui)
- 171 -Ministros y altos cargos tendrán un 'paraguas' ante la justicia (el P)
- 173 -Un remolí d'isòbares (DdB)
- 277 -Un llastimós espectacle fa córrer vents de crisi per Sarrià (avui)
- 327 -El Barça impressiona - goleja i convenç a un ritme huracanat (avui)
- 400 -Un Barça huracanado (el P)
- 457 -Llueve sobre mojado en el Baix Llobregat (LV)
- 475 -Tormenta política en Roses por obras de dudosa legalidad (el P)
- 487 -Els Thyssen volen un paraigua de diners enorme pels quadres (avui)
- 556 -Del congreso socialista en enero a la huelga general en diciembre: el año que acabamos peligrosamente (LV)
- 569 -Qui nou any passa ordinador empeny (avui)
- 570 -Año nuevo, penaltis viejos (el P)
- 587 -El vent del 1988 es va emportar la ideologia de l'antipujolisme visceral (avui)
- 610 -Nubarrones en el cielo económico (el P)

- 617 -'Ciclón Fraga' cabalga otra vez en un nuevo proyecto (LV)
 673 -La 'nueva brisa' de Busch (El P)
 711 -El fenómeno de la vida, una tormenta complicada (LV)
 875 -Lo que el viento de Sant Jordi aún no se ha llevado (el P)
 938 -Soplan nuevos aires en el Gobierno soviético (el P)
 963 -Les mil i una pluges del sud (avui)
 964 -Un hotel de les mil y una noches señalará la entrada de Barcelona (LV)
 980 -La década de las vanidades (LV)
 983 -L'any en què la Xina va ofegar amb els tancs l'onada reformista (avui)

I els registres: 12, 45, 285, 448, 549, 557, 644, 758, 829, 830, 880.

Notem, també en aquest camp, la tendència a triar expressions de caire catastrofista: *tempestes, huracans, pluges i vents*, per expressar realitats de l'esport, de la política, etc.

3 GEO

total	subcamps	subtotals
54	mineral (31) =	18
	vegetal (32) =	8
	geografia (33) =	13
	llocs (34) =	4
	activitats (35) =	9

Titols il.lustratius

3.1 Del món mineral (31):

- 183 -Oro 'socializado' (el P)
- 221 -Pareja de plata (el P)
- 261 -L'or del bàsquet se'n torna cap a Moscou (DdB)
- 265 -Es van quedar amb el metall que faltava (DdB)
- 269 -Plata de llei (avui)
- 376 -El presidente argelino nombra un primer ministro de hierro para dirigir la reforma liberal (El P)
- 426 -Nombres de oro (LV)
- 592 -L'entrevista Hassan-Polisario posa un gra de sorra per a la pau al desert (avui)
- 741 -Férreas medidas para salvar las pruebas hípicas de 1992 (el P)
- 807 -Esther, la hermana 'de hierro' (el P)
- 817 -Euskadi, la cantera de todos (el P)
- 844 -L'acer del teló no és inoxidable (avui)
- 846 -Plom a les ales (avui)
- 883 -Los tipos de interés dieron una de cal y una de arena (el P)

I els registres: 254, 351, 849.

3.2 Del món vegetal (32):

- 39 -Juneda fa pinya per defensar un veí acusat de sis abusos sexuals (avui)
- 381 -Un F-18 del programa FACA ja ha fet figa (avui)
- 443 -Hormonas con tomate (El P)
- 540 -El raim de la ira (avui)
- 698 -Una jungla en la botica (El P)

- 806 -Espanya es un jardín (El P)
- 903 -Pasatrua, una planta de la que brotan payasos (LV)
- 989 -El telón de bambú (LV)

3.3 En relació amb la idea de "geografia" (33):

- 145 -Només la festa de Gràcia trenca el desert urbà (DdB)
- 255 -El nou Carnet Jove trenca fronteres (avui)
- 275 -La isla democrática de papá Villar (LV)
- 338 -Cumbres borrascosas (El P)
- 364 -Sin novedad en el Paralelo 38 (LV)
- 436 -Europa limita al sur con un basurero (el P)
- 495 -Un golpe de suerte coloca a Boris Becker otra vez en la cumbre (el P)
- 572 -El quinteto de Alejandria (el P)
- 576 -Tú a Washigton, yo a California (El P)
- 613 -La huelga en Iberia dejó desiertas las salas de espera de los aeropuertos (LV)
- 658 -Saltar barreres i fer volar coloms (avui)
- 694 -Desert atmosfèric (DdB)
- 882 -EE.UU. vive sobre una montaña de deuda (LV)

3.4 En relació amb "substància de terra" (34):

- 65 -La huella de un nacimiento (LV)
- 148 -Primer gra de sorra per la pau al Sàhara (avui)
- 408 -La crisi de COOB obliga Maragall a buscar solucions sota les pedres (avui)
- 986 -L'execució del Cèsar romanès ens recorda que Europa descansa sobre un volcà ètnic (avui)

3.5 En relació amb "activitats" de i amb la terra (35):

- 187 -Ribó no arrenca cap compromís de la seva entrevista amb Obiols (avui)
- 242 -La NASA ha tornat a tocar de peus a terra (avui)
- 256 -La 'perestroika', el terratrèmol que sacseja el país (avui)
- 264 -La primera tormenta siembra el caos en Barcelona (el P)
- 402 -Las cajas rurales labran su futuro (el P)
- 509 -Terremoto en la 'cúpula' de la FIAT (el P)
- 611 -Salines provoca una fissura en el sindicalisme mexicà (DdB)
- 637 -Dos años de barbecho político (el P)
- 699 -Bajo el volcán (El P)

3.6 Genèrics de "geo" que impliquen joc lingüístic²⁵:

- 812 -Arrels profundes per obrir les branques al món (DdB)
- 924 -Eurotramontana en S'Agaró (LV)

---

²⁵ Aquests són els dos títols que falten per quadrar el total del quadre que encapçala l'epígraf.

4 SENTITS

	total	subcamps		subtotals
	54	gust (41)	=	23
		olfacte (42)	=	1
		tacte (43)	=	6
		vista (44)	=	19
		oïda (45)	=	3

Títols il·lustratius

4.1 Que tenen relació amb el "gust" i, en tant que objecte del sentit "gust", amb el "món de l'alimentació"

- 16 -Madrid y Barcelona ya saborean la TV privada (LV)
- 83 -El agrio sabor de la impotencia (el P)
- 144 -Un ou ferrat de depressions (DdB)
- 191 -Sergi López ganó un bronce que sabe a oro (LV)
- 192 -Una hamburguesa de oro para Laura (El P)
- 227 -Un cierto sabor natural (El P)
- 237 -Eddy Grant ofreció anoche un 'reggae' descafeinado (el P)
- 250 -Barcelona i Madrid tastaran la televisió privada d'aquí a onze mesos (avui)
- 289 -Las bases estadounidenses en Filipinas, un bombón demasiado valioso al que Washington no renunciará (LV)
- 340 -Peter Rono ganó un 1.500 'descafeinado' (LV)
- 406 -Alain Prost posa la guinda final (avui)
- 615 -El difícil reparto del pastel (LV)
- 753 -Busch vol a Catalunya un parc amb sabor EUA (DdB)
- 766 -Bunyols anticiclònics de Quaresma (DdB)
- 776 -Miquel Esquirol, la guinda convergente del cóctel electoral preparado por Josep Lluís Núñez (LV)
- 894 -La indústria alimentària desperta la gana de la inversió estrangera (avui)
- 926 -La 'cocina' de los átomos (El P)
- 930 -Secretos hasta en la sopa (El P)
- 979 -Una invasión agridulce (LV)

I els registres: 492, 628, 720, 956.

4.2 Que tenen (té) relació amb l'*olfacte*:

900 -Moçambic, una ex-colònia on ja s'ensuma la pau (avui)

4.3 Que tenen relació amb el sentit del *tacte*:

- 184 -Marín vuelve a acariciar la medalla (el P)
- 215 -Obiols se ofrece a Pujol para ablandar la relación con Madrid (el P)
- 273 -Tocar el oro para ser plata (el P)
- 274 -España también quiere acariciar la luna (el P)
- 442 -Blanca acarició el podio en el 'gigante' de Les Menuires (el P)
- 945 -Suiza admite que fue blanda en su lucha contra los narcodólares (LV)

4.4 Que tenen relació amb el sentit de la *vista*:

- 56 -L'any que Barcelona tindrà color (DdB)
- 109 -La 'perestroika' en negro (LV)
- 134 -Cuatro nuevas muertes disparan el negro balance de la heroína (el P)
- 158 -Un futur de tots colors pel relat policíac (DdB)
- 179 -Las crónicas 'españolas' de Hemingway aportan nueva luz sobre su estilo literario (El P)
- 182 -Bakero salva a un Barça gris (el P)
- 207 -El combat dels defensors de la pau verda (DdB)
- 282 -Lituania se viste de amarillo - verde y rojo (El P)
- 367 -Guerra contra l'il.legal de color a Catalunya (avui)
- 574 -Y todo a media luz (El P)
- 780 -Els nens del Raval viuen una infància de la sèrie negra (avui)
- 781 -Comunicacions i transports són els punts negres de la Barcelona actual (avui)
- 848 -Javier Sotomayor i Paul Ereng enlluernen Budapest (DdB)
- 855 -Una trentena d'ajuntaments de França poden canviar de color demà (DdB)
- 858 -Tresors desconeguts del temps dels faraons surten ara a la llum (avui)
- 874 -Una fiesta en rosa (LV)
- 970 -Sesenta mil indecisos deciden el color de la Xunta en Galicia (LV)
- 990 -La ciutat en groc i negro (DdB)
- 998 -Una òpera negra, vermella i grisa (DdB)

Notem, en aquest cas, la importància dels diferents

colors i com està connotat cada un en la nostra cultura. Vegis, per exemple *negre* en quin tipus de temàtiques és usat (registres 109, 780, 781).

4.5 Que tenen relació amb l'*oida*:

- 55 -Retruny de colors a la volta celeste (DdB)
- 772 -Els canaris decideixen fer-se els sords als requeriments de Madrid (avui)
- 845 -Noves orelles per escoltar el cel (avui)

Genèrics:²⁶

- 496 -Gorbatxov farà un 'regal de Nadal' a la humanitat des de Nova York (avui)
- 497 -Gorbachev llega a Nueva York con 'un regalo de Navidad' (el P)

A les conclusions d'aquest apartat comento la importància d'aquests dos títols per demostrar una vessant de la tesi global que defenso.

Ara com ara només vull remarcar com aquestes expressions manllevades del món dels sentits reflecteixen els costums de la nostra cultura: una cultura de "menjar, beure, i veure" (42 títols, d'un total de 54); de poc "escoltar i tocar" (9 de 54); i de gens "olorar" (1 de 54).

---

²⁶ He classificat com a *genèrics* aquests dos títols, perquè segons el diccionari de la GEC: REGAL és "gust donat als sentits".

5 PODER-SOBIRANIA

	total	subcamps	subtotals
	23	activitat (51)	= 6
		substància (52)	= 16

Títols il.lustratius

5.1 Que impliquen "activitat" relacionada amb sobirania i poder:

- 260 -I Sabonis es fa l'amo de la pista (DdB)
- 312 -L'agressivitat recupera la corona amb Ayrton Senna (DdB)
- 584 -...Y Pujol se sucedió a sí mismo (El P)
- 635 -Els EUA tiren la casa per la finestra per 'coronar' Busch (avui)
- 682 -Suïza, a defender su hegemonia blanca (el P)
- 838 -El imperio contrataca (El P)

5.2 Que representen entitats, estaments, persones,... que exerceixen poder:

- 86 -El 'emperador' pata negra (LV)
- 112 -Toulouse, un feudo centrista de la familia Baudis (LV)
- 115 -El destronado 'rey de los bonos-basura' (El P)
- 176 -Un emperador de primera página (LV)
- 185 -Otto se lleva el cuarto oro que la corona como reina (el P)
- 314 -El reinado de Senna nace en Japón (el P)
- 353 -La reina per un dia (avui)
- 386 -Bush, el delfí que salta a la Casa Blanca (avui)
- 650 -El rey del transistor (LV)
- 654 -Fraga construye un equipo a su medida sin designar un 'delfín' (el P)
- 718 -Una marquesa en apuros (LV)
- 756 -El 'emperador' destronado de Wall Street (el P)
- 821 -Rafael Moll, capità de Zeleste (avui)
- 850 -Reyes de la prosa fantástica (el P)
- 995 -El virrey de Sevilla (El P)

Entre moltes altres idees que em vénen al cap, penso especialment en el constructe *monarquia*. És obvi que expressions a l'entorn d'aquest ens només es poden donar, d'una manera tan sovintejada i en la comunicació pública, en països i cultures que en tinguin. Però, a més d'aquesta obvietat, que som (!) un país monàrquic i que això es refelecteix en la nostra (!) concepció del món, paga la pena reflexionar sobre el fet que se'n faci un ús tan directe als MCp. I, igualment, sobre la idea de *noblesa*: ¿Som encara un país de comptes, marquesos, reis -i virreyes!-?

6 HOME

total	subcamps		subtotals
152	salut + (62)	=	2
	salut - (63)	=	29
	vestit + (64)	=	22
	vestit - (65)	=	5
	anatomia (66)	=	66
	grup (67)	=	6
	passions (68)	=	12

Títols il·lustratius6.1 Salut +:

655 -El consejo nuclear dice que el Ebre goza de buena salud (el P)

6.2 Salut -:

110 -La fatiga de los materiales (LV)
 239 -'El pupas' és l'únic que es queda fora (DdB)
 354 -El 'non coment' de Fraga deixa l'AP de Mancha a prop de l'atac de nervis (avui)
 361 -El enfermo impenitente (El P)
 368 -El virus del bàsquet envaeix els EUA (DdB)
 380 -L'Espanyol entra en coma i ja es troba en zona de descens (avui)
 484 -Quayle viatjarà a Llatinoamèrica per cicatritzar les ferides de la invasió (DdB)
 507 -El PSC demana 'tractament de xoc' per salvar els hospitals públics (DdB)
 532 -El Defensor del Pueblo saca a la luz una sanidad enferma (el P)
 538 -No todos temen al virus informático (el P)
 571 -Febre del dissabte a la tarda per les rebaixes (DdB)
 645 -Washington es torna boja pel jurament (avui)
 790 -La dècada Khomeini, el gran maldecap d'Occident (avui)
 822 -Dulce antídoto de olvido (El P)

- 865 -La primavera l'al·lèrgia altera (avui)
- 879 -'Oxigeno' para el comercio exterior (el P)
- 885 -Brasil, la democràcia herida (LV)
- 902 -RFA, els maldecaps d'un gegant en transformació (avui)
- 913 -El corazón del Barrio Chino desfallece (el P)
- 931 -Cirujanos de empresa (El P)
- 939 -La fiebre de la tierra (El P)
- 961 -La resaca berlinesa (DdB)
- 968 -Amazònia: el càncer al pulmó (avui)
- 976 -Pekín teme un contagio de la primavera rumana (el P)
- 999 -La resaca democrática del Este (LV)

I els registres: 334, 460, 464, 600, 754.

6.3 Relacionats amb vestit i o estètica en general:

- 213 -Estats Units obté el bronze en bàsquet sense despenjar-se (avui)
- 322 -Tom Hanks es fica el públic a la butxaca amb la comèdia 'Big' (avui)
- 348 -Nou vestit del cel (DdB)
- 456 -Ingleses de quita y pon (el P)
- 472 -Marín: Molts atletes han anat a Seül amb una sabata i una espadenya (avui)
- 477 -Barcelona se viste de Navidad con más iluminación que nunca (el P)
- 478 -Irregularitats en el repartiment de les 'bufandes' d'Agricultura (DdB)
- 529 -España se viste de largo en CE (El P)
- 533 -Madrid posa un pedaç a la declaració dels matrimonis (avui)
- 687 -La puesta de largo de las emisoras municipales (LV)
- 725 -Un debat encotillat al Congrés pel mateix reglament parlamentari (avui)
- 784 -Montjuic, a punto de 'maquillaje' (el P)
- 803 -El 'caso Tower', una china en el zapato de Bush (LV)
- 857 -Quan les escultures es fan la permanent (DdB)
- 933 -En camisa de once varas (El P)
- 991 -Delincuentes de cuello blanco (El P)

I els registres: 7, 339, 606, 622, 667.

6.4 Relacionats amb vestit i o estètica en general:

- 223 -El algodón, de capa caída (El P)
- 240 -Els jutges s'arremanguen per desembussar el caos de 254 jutjats (avui)

- 246 -Las autoridades soviéticas tienen miedo al 'destape' (El P)
- 278 -Els blancs van fer despenjar Bird (avui)
- 669 -El strip-tease de Banesto (LV)

6.5 Relacionats amb activitat o substància d'anatomia:

- 58 -Un encefalograma plano (LV)
- 59 -Canviant la pell a Barcelona (DdB)
- 61 -Ojos de robot exploran los abismos marinos (LV)
- 69 -La sangre salpica otra vez Euskadi (el P)
- 92 -El pisotón fiscal (El P)
- 131 -L'Iran acepta negociar cara a cara amb l'Iraq (DdB)
- 152 -El fuego destruye el corazón de Lisboa (LV)
- 153 -La Costa Brava, de panxa enlaire (avui)
- 162 -L'aparell intern del PSC guanya pes dins el partit (DdB)
- 166 -Campofrío inicia con buen pié su andadura bursatil (el P)
- 222 -Los armenios temen que la crisis se les vaya de las manos (el P)
- 235 -A un latido de corazón de la Casa Blanca (El P)
- 270 -Roca ofrece a Cullerell que sea su brazo derecho en Convergència (el P)
- 299 -Plan para 'lavar' la cara a la entrada sur de Barcelona (LV)
- 302 -Continua el mano a mano entre Lyle y Ballesteros (LV)
- 342 -Ruiz Mateos pren el pèl a la Justicia i fuig amb perruca (avui)
- 383 -La ronda del Mig se desdobla y da a luz un campo de fútbol (el P)
- 394 -Hernández Mancha planta cara a Fraga i no retira la seva candidatura (avui)
- 399 -Mancha planta cara a Fraga y no quiere reunirse con él (el P)
- 412 -El Barça segueix imbatut tot i que el Cacaolat li planta cara (DdB)
- 415 -Botha salva el coll dels 'Sis de Sharpeville' (avui)
- 447 -Las autoridades penitenciarias conocían la dirección donde estuvo oculto el 'cerebro' del asalto al Central (El P)
- 494 -Ivan Lendl y Boris Becker se verán las caras por el título del Masters (LV)
- 502 -La Peña comença amb mal peu el seu camí a la Korac (avui)
- 514 -El primer satèl.lit espanyol ja volta pel cap del ministre Barrionuevo (avui)
- 521 -La Europa comunitaria da la espalda a Herri Batasuna (LV)
- 577 -Un sector pequeño, pero matón (LV)

- 590 -Los ayuntamientos plantan cara con la creación de islas peatonales en el corazón de las ciudades (LV)
- 624 -González intenta aixecar el cap jugant amb la Miró i el salari mínim (avui)
- 626 -França i la RFA ja van de bracet en la nova brigada militar (avui)
- 636 -Epi, las manos mágicas (el P)
- 651 -Una nueva espina dorsal para Rotterdam (LV)
- 653 -Nutrida manifestación en Euskadi a favor de ETA de la mano de HB (el P)
- 657 -17 meses pendientes de dos rodillas (el P)
- 664 -Dos especuladors recorden la cara cruel de la Borsa (DdB)
- 676 -La firma alemanya Siemens també es pot enganxar els dits a Rabta (avui)
- 679 -Madrid veu amb bons ulls l'ajut estranger a un futur metro olímpic (avui)
- 688 -El papa insta a fer política sense embrutar-se les mans (avui)
- 695 -El ojo de Hacienda (LV)
- 700 -La otra cara del busque y compare (LV)
- 709 -Los balnearios se 'lavan la cara' (LV)
- 736 -La sequía hinca el diente a los recursos naturales de Catalunya (el P)
- 774 -Los sindicatos se quedan finalmente con las manos vacías y los brazos cruzados (LV)
- 788 -Els cervells de l'esport (avui)
- 791 -L'olimpisme català trepitja l'ull de poll de Madrid (avui)
- 901 -El apéndice del 'héroe' televisivo (el P)
- 937 -La faz del Viejo Continente cambia de color (el P)
- 944 -L'India: un imperi fracturat per moltes contradiccions (avui)
- 954 -el PP defiende con las uñas su cuarto escaño (el P)
- 988 -El FBI coge al alcalde de Washington con las manos en la 'coca' (el P)

I els registres: 1, 15, 35, 68, 78, 106, 193, 307, 399, 411, 450, 486, 603, 608, 612, 631, 911, 929.

6.6 Relacionats amb activitats o formes grupals:

- 38 -La familia y uno más (el P)
- 188 -La violència governa la capital d'un Liban que queda orfe de president (avui)
- 358 -La boda del año (El P)
- 466 -Dimecres vota el Pakistan de les mil i una ètnies (avui)
- 558 -La 'gent del barri' (el P)
- 873 -Hermano Pérez, hermano López (El P)

6.7 Que impliquen "passions" o sentiments:

- 135 -El último romántico (El P)
- 359 -Crisis de identidad (El P)
- 360 -Cosas de mujeres (El P)
- 455 -Nosotros, que amamos tanto a Kennedy... (LV)
- 473 -Et deixo, amor, el vot com a penyora (avui)
- 566 -Las vías rápidas pasan del odio al deseo (LV)
- 579 -Quince días que han conmocionado al terrorismo etarra (LV)
- 731 -Obras que no són amores (LV)
- 833 -Atracción fatal (El P)
- 839 -La fuerza de la costumbre (El P)
- 871 -La narrativa española, encantada de conocerse (El P)
- 912 -'I love New York' (El P)

Genèrics del camp HOME:

- 560 -El comprador, solo ante losprecios (el P)
- 578 -Los hombres de Solchaga (El P)
- 665 -Fraga guiarà el nou PP amb mà de ferro dins d'un guant de seda (avui)
- 750 -El tercer hombre (el P)
- 864 -Los niños de la lluvia (LV)
- 867 -El gran Dustin Hoffman de la lluvia (el P)
- 869 -A la vejez, viruelas (El P)
- 966 -My name is Panama (El P)

Com indicava en començar aquesta perspectiva d'anàlisi, quin altre camp experiencial pot resultar més útil a l'home per expressar el que vol comunicar sobre la realitat que l'envolta que el que es relaciona amb ell mateix, amb la seva anatomia, amb la seva salut o amb la seva imatge?

No és d'estranyar, doncs, que les expressions pròpies d'aquest camp siguin les més utilitzades per estructurar la realitat -la del mateix home i la de tot el que s'esdevé al seu entorn-. Es podria resumir dient que l'home es basa en la seva experiència amb el propi cos i en les relacions amb

els altres per expressar metafòricament, aplicant el principi d'analogia, tot allò que és fora d'ell i al món que coneix. Així, es podria concloure que el coneixement compartit del món és el que defineix una determinada cultura.²⁷

En el quadre de resultats que exposo i comento després es confirma aquesta afirmació. Mirem, però, d'inferir-ne algunes dades en relació amb les hipòtesis d'aquesta tesi.

- En primer lloc, s'observa que aquest és el camp més productiu (152 títols) per a la construcció metafòrica de la realitat. És a dir, que, a l'hora de parlar d'una realitat (o tema) amb termes d'una altra, sembla que "l'home" prefereix les expressions del camp semàntic *home*.
- En segon lloc, en fer-ne la tria, es posen al descobert els punts que més preocupen l'home de la nostra cultura. Segons la nostra taula de resultats, se situa en primer terme tot el que es relaciona amb el *cos* des del punt de vista de l'*anatomia* (66 títols d'un total de 152); després, el que té a veure també amb el *cos*, però des de la perspectiva de la *salut* (31 títols); i finalment, el que gira al voltant de l'*estètica*, la forma de presentació social (27 títols).

Per contra, notem que les expressions menys

---

²⁷

És clar que en la nostra cultura l'home se situa en front del món; d'aquí la productivitat de les expressions del camp *home* per referir-se metafòricament a altres àmbits. Potser en aquest punt és on trobaríem més diferències amb altres cultures. Per exemple, amb l'oriental.

utilitzades d'aquest camp són les que fan referència als "ens" referits a *grup* i a *passions*.

Ara bé, com en altres ocasions, convé que ens preguntem si aquests resultats són significatius i reveladors de la societat en conjunt, o bé d'allò que el mirall dels MOp. reflecteix de la societat. És a dir, ¿vivim en una societat en què els valors dominants de l'home són el propi cos i l'aparença (vestit ¹), la preocupació per la malaltia (salut ²), la despreocupació pel grup i els sentiments, o bé, aquesta és tan sols la versió negativa que en difonen els MCM., "atrapats" per les metàfores, que utilitzen retòricament?

Personalment, prefereixo pensar, mentre no s'ampliïn aquesta mena d'estudis, que la tendència intrínseca dels MCM. a convertir la realitat en espectacle fa que les expressions que es trien per versionar-la siguin les més "sensacionalistes", les que, lligant amb el que exposat sobre les funcions dels titulars, criden més l'atenció. I, hem de convenir que per regla general aquestes són les de caire catastrofista i negatiu, o les relacionades amb l'aparença, amb la imatge externa i/o pública.

Segons els resultats i partint del supòsit que els MO. són el reflex dels usos lingüístics socials més estesos, vivim en una societat on es valora²⁸ més la malaltia que la bona salut (29 títols en front de 2); l'aparença

---

²⁸ En tant que se'n parla més, que s'hi atorga més espai comunicatiu.

externa, l'estètica en sentit ampli -el vestit, la imatge- que la interna -els sentiments, les "passions"- (22 + 5 títols en front de 12); l'individu que el grup (només 6 títols en front de la resta).

I, filant encara una mica més prim, s'hauria d'analitzar dades com les següents:

-contextos en què es produeixen construccions tan productives com *vestir-se de...*

-per què la freqüència d'ús més alta es troba en focus metafòrics com *cara* ("plantar cara"), *mans* o *cervell*.

-per què les poques expressions que fan referència al món de les "passions" són gairebé totes procedents del món de la ficció com títols de novel·les o de pel·lícules.

-i un llarg etcètera que deixo per a un altre estudi, atesa la complexitat i la connexió que té tot plegat amb altres àmbits del coneixement.

Amb tot, em nego a acceptar que no hi hagi "passió", esperit de grup, i llibertat d'imatge en l'espai comunicatiu interpersonal i social, i més aviat m'inclino a pensar que són els condicionaments dels mèdia els que fan que es donin aquests usos lingüístics, i doncs, aquests resultats. Caldria reflexionar-hi i, com he suggerit en altres ocasions, contrastar amb aquest mateix model d'anàlisi el que aquí presento com a usos dels MCM. amb altres usos socials no mediàtics.

7 ESPAI

total	subcamps	subtotal
39	activitat (71) =	12
	substància (73) =	27

Títols il·lustratius:

7.1 Que impliquen moviment en l'espai:

- 18 -La il·lusió dels Jocs s'escampa pel país (DdB)
- 42 -El Segundo Cinturón se abre paso con Goma-2 (el P)
- 87 -La universidad privada catalana pide permiso para echar a andar (el P)
- 142 -Pujol reflexiona sobre com fer el salt polític a Europa (DdB)
- 298 -Los Celtics pasean su orgullo (el P)
- 416 -L'anticicló es gronxa (DdB)
- 467 -Buscant per París el tio Ricardo desesperadament (DdB)
- 561 -La vuelta al mundo en 80 libros (el P)
- 646 -Els caps de sèrie, a pas lent però segur a l'Open australià (avui)
- 747 -Dejad que los socios se acerquen a mí (El P)

I els registres: 28 - 816 i 856.

7.2 Que contenen expressions com a "substància" de moviment (o en negatiu: de no moviment):

- 11 -El 'meneillo' del ascensor (El P)
- 13 -Washington-Bonn, un eje que irrita a Thatcher (el P)
- 24 -El eterno viaje de Carlos Barral (el P)
- 31 -Ball de rectors a les Universitats (avui)
- 126 -Agosto, un paseo político entre el mar y la montaña (LV)
- 128 -Colòmbia comença el camí cap a la pau (avui)
- 139 -Els juniors mantenen un camí d'esperança pel 92 (DdB)
- 157 -Hussein anuncia el divorcio de su reino y Cisjordania (LV)
- 331 -Primer pas per esborrar les províncies del mapa català (avui)

- 435 -La espectacular cúpula del Sant Jordi inicia su camino al cielo (el P)
- 482 -Tango militar a l'Argentina (avui)
- 501 -Obiols intenta que no se corten las vías del diálogo con la UGT (el P)
- 633 -Ball de bastons entre familiars dels presos amotinats i policies (avui)
- 683 -El camino para llegar al Estado de derecho será largo y tortuoso (el P)
- 726 -Un nou pas enrera, inici de la cursa contra el descens a Segona Divisió (avui)
- 779 -La reestructuración de los partidos parece poner fin al 'baile de escaños' (LV)
- 785 -La derecha monta en el Congreso un nuevo gran baile de escaños (el P)
- 795 -El Joventut torna al bon camí (avui)
- 993 -Més dura serà la caiguda (avui)

I els registres: 22, 137, 175, 234, 777, 962.

Cal remarcar d'aquest camp experiencial algunes construccions que diferencien clarament els usos metafòrics dels MCP. i els de la vida quotidiana, no per l'ús en ell mateix, sinó per la freqüència i productivitat. Em refereixo a expressions com: *iniciar el camí* o *primer pas*, que, si bé són força arrelades en el llenguatge de la societat, al del MCM. -i MCP.- són estereotips recurrents.

Destaquem també els focus *ball* i *divorci*, que admeten tota mena de contextos.

8 JUDICIAL

	total	subcamps	subtotals
	6	judicial (81) =	3
		penal (82) =	3

Títols il·lustratius: Que tenen relació amb el món de la justícia:

- 247 -Els polítics a la banquetta (avui)
- 350 -Cinc premis que busquen autors (avui)
- 545 -Israel entra a sac al Líban per castigar els palestins pro-sirians (avui)
- 586 -Los Estados Unidos, contra Oliver North (LV)
- 666 -Fraga aconsegueix empresonar Suárez entre la dreta i el PSOE (avui)
- 950 -Las lluvias castigaron a Lleida y Girona (el P)

Aquest és el camp menys productiu per a la construcció metafòrica de la realitat. Lògic, si tenim en compte que des del punt de vista experiencial és un món el llenguatge del qual la gent desconeix, malgrat que culturalment i socialment hi hagi una certa consciència de viure *sota el pes de la justícia*. Notem que precisament les expressions emprades pels MCp. són les més conegudes pel gran públic, bé perquè són les pressuposicions genèriques del món judicial (premiar, castigar, empresonar); bé perquè són com una mena de frases fetes pròpies d'aquest món (a la banquetta); bé perquè se'n coneix la fórmula (registre 586).

9 CASA

total	subcamps	subtotals
49	activitat arquitect. (91)	= 16
	substància " (92)	= 18
	activit. domèstica (93)	= 11
	substància " (94)	= 4

Títols il·lustratius

9.1 d'activitats de tipus arquitectònic o amb objectes del món de l'arquitectura i de la construcció de (CASA):

- 147 -Madrid deixa la porta oberta a la quarta Universitat catalana (avui)
- 249 -L'avinguda de la Llum baixarà la persiana el pròxim mes de gener (avui)
- 390 -La fiesta de la Inmaculada hunde el gran puente de la Constitución (el P)
- 393 -Un pont de tres arcades (avui)
- 418 -Sud-àfrica obre l'última porta per a la pau a Namíbia (avui)
- 424 -L'OPEP puja el sostre de la producció de cru (avui)
- 481 -La vaga esquerra la UGT (avui)
- 562 -Más vale prevenir que restaurar (El P)
- 589 -El árbitro abrió las puertas de la superioridad blanca (LV)
- 597 -Siria té a les seves mans la clau de la llarga guerra civil que assola el Líban (avui)
- 670 -Madrid obre la finestra i la televisió privada comença la cursa definitiva (avui)
- 811 -La figura política de Iàsser Arafat puja un graó més com a cap d'Estat palestí (avui)
- 823 -Pekín y el 'dalai lama' dejan la puerta abierta al diálogo (el P)
- 906 -Embellir la vida, decorar l'ànima (DdB)
- 958 -Fer neu per un tub (avui)

I els registres: 425, 685.

9.2 Amb focus metafòrics que són "substància" de

l'activitat arquitectònica i de la construcció:

- 41 -La nueva arquitectura política europea (El P)
- 50 -L'URSS, un mosaic de religions (avui)
- 80 -Rocard se prepara para dar el portazo a los inmigrantes (el P)
- 113 -La trastienda de los rascacielos (El P)
- 120 -'la democracia se defiende también en los desagües' (LV)
- 281 -Las Fuerzas Armadas chilenas tienen la llave de la transición (LV)
- 300 -La seguridad de las petroquímicas, en el alero (LV)
- 468 -Una habitación con vistas (El P)
- 510 -Terremoto en la 'cúpula' de la FIAT (el P)
- 530 -El hotel de los líos (El P)
- 649 -Moscú derriba el muro electrónico (LV)
- 661 -Apareixen les primeres esquerdes al mur que divideix la Casa Europea (avui)
- 690 -L'elecció de la llotja del Barça atrau totes les grades de la societat civil (avui)
- 760 -Los grandes bancos estudian encarecer el crédito para paliar el impacto del cerrojazo monetario (LV)
- 884 -Siria, antesala política de Oriente Medio (LV)

9.3 Que tenen relació amb el món domèstic:

- 23 -El cubo de la basura (El P)
- 79 -Aznar advierte al PP del riesgo de un pucherazo de los socialistas (El P)
- 97 -Los bomberos de Lleida se niegan a hacer de 'señoras de la limpieza' (el P)
- 228 -La casa, sin barrer (El P)
- 251 -Gorbachev 'limpia' de conservadores el Comité Central (LV)
- 257 -Gorbatxov fa neteja (avui)
- 258 -Hospital Clínico: cuentas claras tras varios años de poner la casa en orden (LV)
- 493 -Wurz, el fontanero que no pudo arreglar el Español (LV)
- 598 -La noia que no ha trencat cap plat (avui)
- 634 -Els EUA tiren la casa per la finestra per 'coronar' Bush (avui)
- 801 -Ruiz Mateos té la paella pel mànec per suspendre el seu judici (avui)
- 831 -Si yo tuviera una escoba (El P)
- 896 -Bancos que lavan más blanco (El P)
- 971 -CiU y PSC barren para casa al interpretar el mapa electoral (LV)
- 746 -'Tacita a tacita' (El P)

10 ENSENYAMENT

total
18

Títols il·lustratius:

- 236 -Europa, assignatura para el príncipe heredero marroquí (El P)
- 288 -La ruidosa vuelta al colegio de Mijail Gorbachev (LV)
- 335 -Els Paraolímpics'92, l'assignatura pendent (avui)
- 404 -L'indult d'Armada passa l'examen del Suprem i aterra a la taula de Serra (avui)
- 430 -Barcelona'92 suspende su primer examen ante el COI (LV)
- 459 -Baloncesto en las aulas (el P)
- 559 -El pelotón de los exóticos (el P)
- 614 -Santa Coloma de Farners intentarà imponer un 'numerus clausus' para residentes africanos (LV)
- 681 -Un Osasuna-Madrid de suspenso (el P)
- 696 -Rebelión en las aulas de Zaire (LV)
- 842 -El último de la fila (el P)
- 878 -Llach saca nota en la universidad (el P)
- 947 -El tren Mataró-Barcelona saca buena nota entre los usuarios (LV)
- 972 -Francia pone 'numerus clausus' a sus estaciones de esquí en los Alpes (el P)
- 978 -Europa vivirá su gran reválida (el P)

I els registres: 132, 407, 583.

A part dels comentaris que es podrien fer sobre el fet que els MCM. facin servir expressions de l'ensenyament per parlar de temes polítics, musicals, etc., volem destacar la tendència a triar d'aquest camp experiencial les expressions referides a *sistemes d'avaluació* (treure nota, suspendre, numerus clausus, etc.).

Tot i que aquest no és un dels camps més utilitzats, il·lustra prou bé, crec, per la tria de les expressions el model de cultura i de societat: competitiva, avaluadora, ..., que es pot relacionar amb el que he comentat al camp 8 (judicial) sobre el fet de viure amb uns valors que es mouen entre dos pols: *premiar i castigar*. I, al seu torn amb l'ORIENTACIO: a dalt i a baix.

11 CALOR

	total	subcamps	subtotals
	37	activit. (111) =	16
		substànc. (112) =	10
		foc (113) =	11

Títols il·lustratius

11.1 Activitats relacionades amb la idea de Temperatura:

- 117 -Comença la reunió per trencar el gel a la guerra de Kamputxéa (avui)
- 201 -Solchaga quiere 'enfriar' la economía para controlar el IPC (el P)
- 226 -El turista que surgió del frío (El P)
- 311 -La dura crítica de Pujol escalfa la crisi olímpica (DdB)
- 318 -Alberti dio calor al adiós a Dámaso Alonso (el P)
- 370 -L'Ajuntament de Barcelona congela el seu pressupost (DdB)
- 375 -Schuster calentará el banquillo de la Audiencia (LV)
- 428 -La Generalitat manté les autopistes sota mínims (DdB)
- 548 -Los blanquiazules ya están a seis bajo cero (LV)
- 593 -Reagan i Gaddafi tornen a escalfar el Mediterrani (avui)
- 638 -Washington hierve en fiestas con la llegada de los Bush (el P)
- 714 -Els N'Gai N'Gai ens refresquen la memòria (avui)
- 826 -Nord-amèrica bull a ritme d'OPA (avui)

I els registres: 508 i 692.

11.2 Que contenen focus relacionats amb temperatura:

- 118 -Gutiérrez anuncia un otoño caliente si el Gobierno no cede en la concertación (LV)
- 121 -Gutiérrez anuncia una 'tardor molt calenta' (avui)
- 337 -Las ascuas económicas prorrogan el calor (El P)
- 379 -Un 'hombre de hielo' con fama de honrado y buen administrador (el P)
- 441 -La setmana calenta ja és història (avui)

- 489 -Asia está pendiente del deshielo entre chinos y
soviéticos (el P)
727 -Banesto i Central no arriben a la temperatura de
fusió (avui)
728 -Pujol i Obiols inicien el desgel polític en un
homenatge als germans Abadal (avui)

I els registres: 607 i 648

11.3 Relacionats amb la idea de Foc:

- 130 -El Barça que se cuece en Papendal (el P)
141 -La espesa vegetación y las altas temperaturas
convierten los bosques catalanes en un polvorín (LV)
163 -Les primes cremen (avui)
374 -La Model 'crema' un nou director (avui)
432 -El nacionalisme cou novament a Escòcia (DdB)
568 -Clementina no vol falles al consistori (DdB)
814 -Felipe atiza la polémica entre Gobierno e Iglesia
(el P)
909 -La foguera dels americans (DdB)
928 -Alfonsín ha visto apagarse las grandes esperanzas
(LV)
936 -La ciudad fue un petardo (LV)
940 -Los que no supieron jugar con fuego (el P)
985 -La lucha por el agua pone al mundo sobre un polvorín
(el P)

En aquest camp ontològic també es pot observar que la gran majoria d'expressions que són recollides pels MCP. són estereotips i que es repeteixen com a tals, sigui quin en sigui el diari o mitjà que les fa servir. Així, *trencar el gel, el desgel..., ...calent/a, etc.*

12 RELIGIO

	total	subcamps	subtotals
	40	activit. (121)	= 12
		substànc. (122)	= 26
		esotèric (123)	= 2

Títols il.lustratius

12.1 Amb expressions pròpies del món de la religió
(especialment de la cultura cristiana):

- 149 -Gutiérrez Mellado creu que és l'hora del perdó per al 23-F (avui)
- 216 -Parte de la oposición clama al cielo por el convenio con EEUU (el P)
- 280 -Isabel II 'exorcizo' en El Escorial cierto pasado negro entre España y Gran Bretaña (LV)
- 309 -La banca europea bendice con sus dólares la 'perestroika' (el P)
- 325 -Semprún i Almunia: el govern els cria i l'antiautonomisme els ajunta (avui)
- 513 -Els indigents aviat ja no estaran deixats de la mà de Déu (avui)
- 525 -Renfe divideix el contracte del TGV salomònicament (avui)
- 834 -I al 86è triomf va descansar (avui)
- 836 -Dejad que los niños se acerquen a Solchaga (el P)
- 904 -Croada ianqui contra l'imperi de la cocaïna (DdB)
- 923 -Un gran equipo recibió su bautismo europeo en Berna (LV)
- 934 -Más sabe el diablo por viejo (El P)

12.2 Amb expressions tradicionals del món de la religió:

- 111 -El misterio de la 'trinidad' de Iniciativa (LV)
- 180 -Diablos frontals (DdB)
- 253 -La parábola del coreano inflexible y el extranjero grosero (LV)
- 326 (avui) és 'sàbat', gràcies a Déu (avui)
- 373 -Sergí, una convocatòria que posa fi a un calvari (avui)

- 391 -Oronich abre los brazos a los ediles 'pródigos' de AP (el P)
- 422 -Graf y Sabatini confirman el relevo de las diosas (LV)
- 433 -James Baker, un ángel de la guarda para el nuevo presidente de EE.UU. (LV)
- 444 -El 'hijo del profeta' (el P)
- 474 -Griffith entra en el club selecte dels déus olímpics (avui)
- 527 -El 'déu' va morir fa tres anys (DdB)
- 596 -Per Roma, el preservatiu continua sent el dimoni (DdB)
- 660 -La contribució urbana barcelonina provoca un viacrucis de queixes (avui)
- 704 -El acceso a los archivos de la Administración es un calvario (el P)
- 707 -Busch bendice el acercamiento entre China y la URSS (LV)
- 708 -Gran Bretaña, el 'pequeño Satán' (LV)
- 755 -El regreso del demonio Rushdie (el P)
- 810 -Cisma en la avenida de Sarriá (el P)
- 825 -Els Rothschild, profetes del poderós déu diner (avui)
- 827 -Els apòstols de la violència ressusciten i maten dos guàrdies civils a Santiago (avui)
- 886 -El alma de las piedras (El P)
- 897 -Canarias, los contrastes de un paraíso de servicios (El P)
- 1000 -La diosa entra en el Olimpo (LV)

I els registres: 103, 196, 832.

Entre altres aspectes a comentar, cal destacar especialment l'analogia que s'estableix entre dirigents polítics i diregents eclesiàstics pel que fa a les activitats que duen a terme: "Isabel II *exorcitza*", "Bush *beneix*"; i la categoria de **déu** que s'atribueix a personatges que triomfen (422, 474, o 1000).

12.3 Expressions esotèriques de tipus religiós:

- 362 -La conjura de los precios (El P)
- 957 -Los doce conjuran en París el fantasma de la gran Alemania (el P)

13 MORT

total	subcamps		subtotals
34	mort + (131)	=	23
	mort - (132)	=	11

Títols il·lustratius13.1 Amb expressions del camp ontològic de la mort:

- 8 -El régimen de Ceaucescu muere matando (El P)
- 64 -El crimen del 'rompebragas' (El P)
- 88 -La lánguida muerte de Beta (El P)
- 151 -Unos juegos aéreos acaban en carnicería (el P)
- 231 -Pujol pronostica una mort segura pel centralisme a tot Europa (DdB)
- 396 -La agonía de un líder, un problema de educación (LV)
- 414 -Gorbatxov vol enterrar els recels de l'India (DdB)
- 516 -El cementiri del Poblenou es mor amb indiferència olímpica (avui)
- 585 -González-Brandt, crónica de una relación deteriorada (LV)
- 609 -Els bars acusen l'Ajuntament de matar la vida nocturna (DdB)
- 663 -Fraga ascendeix al cadafal (DdB)
- 674 -La cripta embrujada (El P)
- 713 -Washington passa a ser la capital de la mort (avui)
- 866 -Quan la graderia es vesteix de dol (avui)
- 955 -La comunidad afronta el entierro de la guerra fría (el P)
- 975 -El PC de RDA es fa el 'harakiri' per assegurar-se la supervivència (avui)
- 981 -Bélgica, verdugo del cuadro de Muñoz en México 86 (El P)

I els registres: 143, 164, 398, 710, 762, 868.

13.2 Que impliquen que hi ha hagut mort (mort-) o que n'hi pot haver:

- 96 -Los bachilleres desentierren sus protestas contra la selectividad (el P)
- 101 -El GRAPO resuscita en el millor moment de les converses amb ETA (avui)

- 573 -El hábito de vivir peligrosamente (el P)
740 -El Gobierno quiere resucitar el Plan de Empleo Juvenil (el P)
773 -Madonna resuscita entonant una pregària (DdB)
932 -Els volcans apagats poden resuscitar (DdB)

I els registres: 5, 48, 498, 639, 828.

Observem que a l'entorn del constructe MORT el camp semàntic és limitadíssim. Potser, perquè de la mort només en coneixem el fet de morir? Fixem-nos que el que constitueixen el focus metafòric en el context del títol són pràcticament sempre les mateixes formes: *morir/matar*, *enterrar/desenterrar* i, en relació amb el camp 12 (relació important en la nostra cultura), *ressuscitar*.

14 JOC

total	subcampe	subtotals
49	activit. (141)	= 22
	substànc. (142)	= 13
	espectacle (143)	= 13

Títols il·lustratius

14.1 En relació amb l'activitat de jugar i les corresponents variacions:

- 27 -Gent que juga amb plom (avui)
- 106 -La Borsa de Barcelona se juga el ser o no ser con el 'big-bang' (el P)
- 259 -L'Església xilena vol jugar la carta de la neutralitat (DdB)
- 292 -Pujol juga fort amb la província única (DdB)
- 317 -Mancha gana a Fraga el pulso de Córdoba y no tira la toalla (el P)
- 332 -Las urnas ganan la partida al dictador (el P)
- 388 -La recopa a una carta (avui)
- 488 -Els rebels es rifen de la democràcia (avui)
- 531 -El mundo apuesta por la distensión (LV)
- 537 -Nadie pierde, todos ganan y preside Bernini (LV)
- 691 -El enroque de Felipe (LV)
- 778 -L'OTAN fa jugar Espanya per primer cop a la guerra grossa (avui)
- 786 -El 'Boní', un procesado que no guarda ases en la manga (el P)
- 794 -Felipe González i Alfonso Guerra continuen jugant al bo i al dolent (avui)
- 854 -Kortxnoi contra Baturinski, una llarga història d'escac i mat (avui)
- 892 -Corcuera juga al gat i la rata en els contactes amb els partits (avui)
- 919 -Cantatore té tots els números per ser entrenador de l'Espanyol (avui)

I els registres: 205 - 210 - 272 - 384 - 539 - 967.

14.2 Que contenen objectes o noms de joc:

- 313 -L'Athletic és una joguina en mans de l'Sporting (DdB)
- 397 -Miguel Boyer, la baza de 'los Albertos' (El P)
- 546 -El Papa impone su candidato al arzobispado de Colonia tras un pulso de 15 meses con la ciudad (LV)
- 641 -Cambra creu que no hi haurà joc net en la campanya electoral (avui)
- 662 -La marca Perrier utilitza el joc brut per intentar controlar Vichy (avui)
- 732 -Els militars i les seves 'joguines' ocupen Erevan (avui)
- 783 -Jaruzelski i Solidaritat comencen una difícil partida de pòquer (avui)
- 889 -El rompecabezas del vuelo 103 (LV)
- 935 -Un país sin muñecas (El P)
- 982 -Els alts executius, campions de l'estrès (DdB)

I els registres: 668 - 809.

14.3 Que contenen expressions del món de l'espectacle:

- 155 -Felipe espera tener un papel en el plan de paz del Sahara (el P)
- 167 -La situación en las cárceles, telón de fondo tras la entrevista a 'Rafi' Escobedo - remitida por TVE (LV)
- 170 -Dallas i Hong Kong, escenaris de dos tràgics accidents aeris (avui)
- 363 -Juegos acrobáticos en la oscuridad (El P)
- 434 -Festival de fútbol ofensivo en el Bernabeu (LV)
- 522 -La amnistía uruguaya, en la cuerda floja (LV)
- 534 -Carlos Mas, líder tras un recital de navegación por el desierto (LV)
- 697 -L'escena política catalana també s'inquieta per la ruptura social (avui)
- 813 -Empieza el 'vodevil' electoral gallego (el P)
- 837 -La ceremonia de la confusión (El P)
- 914 -Tarragona: tragedia griega en una ciudad romana (LV)

I els registres: 621, 771.

Com a dada curiosa que pot ser interpretada -si es vol- amb més profunditat notem que les expressions que més es fan servir del camp experiencial del joc són, fonamentalment, de dos tipus:

-a partir del genèric *jugar* amb variacions de frases fetes (*joc net/joc brut, al ser o no ser, etc*) o de jocs infantils (*al bo i al dolent, al gat i a la rata,...*)
-emprant termes específics d'un joc com el de cartes que és, com es pot comprovar, dels més productius (*bara, ases en la manga, ...*).

Cal destacar, també, el predomini dels jocs que impliquen *estratègia* i que proporcionen moltes expressions específiques. Els jocs de *cartes* i d'*escacs* en són els més sovintejats.

Pel que fa a les expressions del món de l'espectacle (el joc de la representació), crida l'atenció l'alta productivitat del mot *escena*.

Al camp ESPORT faré algunes observacions que, naturalment -l'esport és entre altres coses, joc-, es relacionen amb les que he dit aquí i les amplien.

15 GUERRA

total	subcamps	subtotals
118	activit.' (151) =	45
	substànc.' (152) =	55
	activit.' (153) =	6
	substànc.' (154) =	4
	cos. milit.(155) =	5

Títols il·lustratius

15.1 D'activitats bèl·liques:

- 2 -Kathleen Turner / en pie de guerra (LV)
- 19 -Combatre el temps amb les mans (DdB)
- 57 -Europa guanya posicions en la cursa espacial (avui)
- 82 -La aristocràcia pierde terreno (El P)
- 104 -Cambra obre el foc (avui)
- 159 -El tratamiento biológico gana la batalla al 'doping'
(El P)
- 174 -La música de tot el món lluita pels drets humans
(DdB)
- 214 -La sanidad pública combatirá el 'caballo' con
naltrexona (el P)
- 315 -La empresa italiana se lanza a la conquista de la
URSS (el P)
- 369 -El virus del bàsquet envaeix els EUA (DdB)
- 378 -Las esposas también entran en liza (el P)
- 389 -Sanidad declara la guerra sin cuartel al consumo de
tabaco (el P)
- 392 -Boyer, fichado para poner cerco a Conde (el P)
- 409 -La enfermería de tot l'Estat es posa en peu de guerra
(avui)
- 413 -La enfermería se alza contra su nuevo plan de
estudios (el P)
- 429 -L'Església catòlica cubana carrega contra Castro
(DdB)
- 431 -L'Hipercor de Barcelona encén 'una guerra comercial'
(DdB)
- 437 -El PSOE y la UGT se acusan de 'guerra sucia' ante la
huelga general (El P)
- 439 -Salvador Dalí emprende otra batalla decisiva con la
muerte (el P)

- 440 -Los fraguistas abren una guerra en AP para que Mancha presente la renuncia (LV)
- 520 -Els arbres guanyen terreny als pessebres (DdB)
- 554 -Roger Rabbit, los 'dibus' toman Hollywood (LV)
- 565 -Los ópticos contraatacan y acusan a los oftalmólogos de intrusismo profesional (LV)
- 594 -Fraga i Mancha dinen 'en secret' amb el setge de la premsa d'aperitiu (avui)
- 706 -Saracibar teme que se pierda la batalla de la paz social (el P)
- 739 -El cap de les forces del Pacte de Varsòvia cau a cops de 'perestroika' (avui)
- 743 -El desencís ataca els renovadors de l'URSS (DdB)
- 761 -Toledo no se rinde al 'porro' (LV)
- 792 -1-1: Les espases continuen enlaire a la Copa Davis (avui)
- 862 -Y Josep Pernau dejó su fusil (el P)
- 908 -El héroe gordito ataca de nuevo (el P)
- 941 -Pujol y Serra se declaran la guerra dialéctica (LV)
- 965 -Els pastorest ens envaeixen de nou (DdB)
- 977 -EEUU viola 'a lo Rambo' una sede de Nicaragua en la ocupada Panamá (el P)

I els registres: 25, 53, 169, 217, 230, 409, 420,

491 , 630 , 876 , 877 , 942 , 951.

15.2 Amb focus "substància" del camp semàntic GUERRA:

- 21 -Un coronel en el punto de mira (El P)
- 37 -La escopeta nacional (El P)
- 44 -La gran batalla de la 'línea marrón' (LV)
- 52 -El combate electoral gallego es cosa de dos (el P)
- 62 -El hacha vengadora, contra el juez (El P)
- 76 -España no sobrevive al 'bombardeo' (el P)
- 114 -Estrategias para una 'guerra' (El P)
- 123 -Fraga aprovecha la caída de Barreiro para lanzar una ofensiva preelectoral (LV)
- 290 -Foc creuat de crítiques entre govern central i Banc d'Espanya al Congrés (avui)
- 336 -La mejor defensa, un buen ataque (El P)
- 344 -Guerra a mort entre Senna i Prost al Gran Premi del Japó d'avui (avui)
- 349 -Los nacionalismos, caballo de batalla de las reformas (LV)
- 371 -Duelo final Dukakis-Bush (LV)
- 385 -Los 'guerrilleros' del urbanismo (el P)
- 401 -Beguiristáin, el arma de Suárez (el P)
- 449 -Los 'fraguistas', muy satisfechos por la mínima derrota sufrida en la 'manchista' Córdoba (LV)

- 476 -El trabajo en sábado abre una nueva guerra laboral en SEAT (el P)
- 483 -Barcelona adelanta su 'toque de silencio' (LV)
- 499 -Gorbaxov enceta als EUA una ofensiva diplomàtica (DdB)
- 524 -La Caixa iniciarà al gener la conquesta de l'Estat espanyol (avui)
- 544 -La informàtica reparte sus armas a empresas y piratas (el P)
- 605 -El bàsquet blau-grana posa el punt de mira a l'Est (avui)
- 619 -El 'búnquer' de la paloma blanca (el P)
- 632 -El cese de un alto cargo de la Generalitat aviva la 'batalla urbanístico-política' de Lérida (El P)
- 640 -El dólar cede finalmente ante el 'ataque europeo' (El P)
- 672 -Toyota pren posicions per l'assalt al mercat europeu (DdB)
- 680 -Trets contra la 'fortalesa europea' (avui)
- 702 -Es la guerra (avui)
- 793 -La conquista del Hôtel de Ville (LV)
- 835 -La revolta dels miserables (avui)
- 899 -Butifarras, chorizos y jamones, a la conquista de los paladares europeos (LV)
- 952 -La Bolsa de Barcelona, en 'alerta roja' (el P)
- 960 -Los inquietos soldados de Dios (El P)
- 997 -Guerra turbia (el P)

I els registres: 4, 43, 72, 136, 268, 366, 421, 470, 504, 511, 542, 543, 547, 627, 642, 686, 724, 745, 775, 819.

15.3 Que impliquen que hi ha hagut guerra i acció:

- 119 -Colombia quiere cambiar las armas por las palabras (LV)
- 156 -Marruecos y Polisario aceptan acallar las armas en Sahara (el P)
- 200 -Alan Garcia acalla de momento el ruido de sables en Perú (el P)
- 567 -Arafat cambia el fusil por la rama de olivo (LV)
- 588 -Els militars espanyols se'n van a fer pràctiques de pau a Angola (avui)
- 799 -La difícil conjugación del verbo desarmar (LV)

15.4 Que impliquen la fi o el resultat de GUERRA:

- 66 -Los Reyes de España firmaran durante su visita a México un tratado de amistad (LV)
- 70 -Un paquete bomba rompe 4 meses de paz en Euskadi (el P)
- 71 -Granados intenta l'armistici (avui)
- 343 -Robert Gallo y Luc Montaigner sellan el 'armisticio del sida' (LV)

15.5 Amb mots o expressions pròpies de cossos militars i de les seves activitats:

- 94 -Cae la vieja guardia del PC checoslovaco (LV)
- 241 -Delors vol que Felipe González marqui el mateix pas que la CE (avui)
- 263 -Gorbachev consolida su poder y jubila a la 'vieja guardia' (el P)
- 701 -Señora y oficiala (el P)
- 744 -La Generalitat crearà els seus propis 'homes de Harrelson' (avui)

Després del camp HOME, aquest és el més productiu (118 títols que contenen expressions del camp de la guerra). Més endavant en comentaré l'ús en relació amb el tema dels titulars i el context.

Per evitar ara dissertacions subjectives massa concretes, em limitaré a suggerir el que per a mi són (i ho seran a fons en estudis posteriors) dades que inviten, si més no, a la reflexió:

-l'índex tan elevat de títols que fan servir expressions de la guerra per parlar de temes que no són literalment "guerres" indueix a pensar que l'home de la nostra cultura aprehèn gran part de la realitat que l'envolta en termes bèl·lics, d'enfrontament, de guanyar o perdre.

-per tant, la gran metàfora d'aquesta societat (o de totes?) és la de la guerra, que sembla inherent a la relació de l'home amb l'home i a la dels homes amb el món²⁹.

-si una part important del llenguatge que es fa servir pertany al món de la guerra, vol dir que la vida i l'experiència de la vida dels individus que pertanyen a aquesta cultura és concebuda com una batalla³⁰.

-i, és concebuda així, no com una cosa passada, com un *armistici* o *tractat d'amistat*, sinó en actiu i positiu. Ho demostra el fet que hi hagi una diferència tan gran entre els titulars que il.lustren *guerra*⁺ i els de *guerra*⁻ (101 en front de 9).

-si, en un cert sentit, la *vida* (o moltes de les experiències de vida) és *guerra* no ens han d'estranyar actituds, comportaments, formes de relació interpersonal (de qualsevol índole) que observem quotidianament i que, de vegades, ens sobten.³¹

-en relació amb la funció dels MC. de fer de mirall de la societat, intueixo que precisament en aquest camp és on els

---

²⁹ Cal aclarir que "els missatges de pau" vinguin d'on vinguin impliquen igualment "guerra".

³⁰ Popularment ja es diu *la batalla de cada dia*, per exemple.

³¹ Només cal recordar moltes de les reaccions i, en general, la passió amb què va ser viscuda l'anomenada "guerra del Golf".

usos lingüístics s'acosten més als usos quotidians³². És clar que caldria veure fins a quin punt els usos quotidians no abeuren dels dels mitjans.

-I, finalment, subratllo l'alta productivitat per construir metàfores dels dos grans mots genèrics d'aquest camp: **guerra i batalla**, les múltiples variants dels quals no he volgut explicitar a la llista per no fer-ne un gra massa. Vegi-se'n els registres citats i l'apartat ESTEREOTIPS del capítol "Mecanismes d'expressivitat del llenguatge periodístic".

---

³² Tothom podria fer una llista considerable de les expressions de guerra que fa servir per parlar de qualsevol tema, sigui quina en sigui la situació comunicativa.

16 ESPORT

	total	subcamps	subtotals
	28	estratègia (163) =	12
		reglament (164) =	5
		competició (165) =	9

Títols il·lustratius

16.1 (subcamp 163) Amb expressions del món de l'esport que impliquen estratègia:

- 26 -El boxeo británico se encuentra contra las cuerdas (LV)
- 96 -Thatcher pide a Bush que no baje la guardia ante Gorbachev (LV)
- 165 -El sector 'guerrista' andaluz teme que Alfonso Guerra 'tire la toalla' (LV)
- 208 -Els crítics d'AP han llançat la tovallola (DdB)
- 485 -La boxa, contra les cordes (avui)
- 523 -Baró reafirma que no pensa tirar la tovallola (avui)
- 552 -El PSC se lanza a fondo en la recta final de la campaña (el P)
- 625 -El PCC torna la pilota a Ribó reclamant la presidència d'IC (avui)
- 629 -La reforma bursàtil española entra en su recta final (el P)
- 802 -Pressing diplomàtic contra ETA (avui)
- 818 -La Reserva Federal no baja la guardia (El P)

I els registres: 6, 304, 629.

16.2 Que tenen relació amb els reglaments dels esports (subcamp 164):

- 305 -Samaranch treu targeta groga (avui)
- 602 -Fraga deixa Mancha fora de joc i dona una vice-presidència a Oreja (avui)
- 604 -El cas Puigcercós, primer 'round' congressual a ERC (avui)

- 888 -Barcelona negocia contra relox su plan de hoteles
(LV)
948 -Match ball de amor (el P)

16.3 Amb expressions de l'esport com a competició (subcamp
165):

- 122 -El GOB enceta la cursa electoral (avui)
480 -Comença la cursa per dirigir el Barça (avui)
528 -Acaba la marató dels pressupostos (avui)
671 -Madrid obre la finestra i la televisió privada
comença la cursa definitiva (avui)
719 -La llengua catalana surt en primera posició a la
cursa olímpica del 92 (avui)
808 -Luis Puig, en su 'sprint' final (el P)
890 -Cambra y Núñez / El derby electoral (LV)
946 -La industria europea del automóvil inicia la loca
carrera de los 90 (LV)

Genèrics

- 757 -Fútbol en las aulas (el P)
841 -La Liga sigue igual (el P)

Com en els altres camps importants, notem que la productivitat se sol donar de forma estereotipada en tres o quatre expressions claus. En aquest cas, són, per exemple: *recta final, llançar la tovallola, cursa, ...*

A les conclusions finals d'aquesta anàlisi ontològica tornarem a parlar de l'ens ESPORT, en relació amb el de JOC i el de GUERRA. I, també, en relació amb els temes en què els termes corresponents són utilitzats metafòricament. Cosa que ja es pot anar deduint de la lectura dels titulars que simplement estem descrivint i classificant.

17 MUSICA

total
22

Títols il·lustratius

- 32 -El rock de la 'perestroika' (DdB)
67 -La música de la lira hace bailar a la peseta (LV)
160 -La Universitat de Barcelona, decidida a ser un
'productor' de música (avui)
195 -Obertura en clau d'èxit major (avui)
233 -La Caixa durà la batuta d'una temporada musical amb
28 concerts (avui)
296 -El cant a Pau Casals (avui)
328 -La cursa cap a Barcelona'92 marca el 'tempo' de les
estratègies polítiques (avui)
329 -Nueve variaciones sobre una misma sinfonia (el P)
330 -Pujol reobre el debat territorial entonant som una
província (avui)
372 -Mans i boques a punt de solfa (avui)
451 -A tot Jazz (avui)
677 -L'horitzó electoral força l'actual compàs d'espera
del nacionalisme (avui)
678 -La Democràcia Cristiana entona el seu funeral amb
molts desafinaments (avui)
796 -Tambores cercanos (El P)
824 -El Japó té la batuta econòmica (avui)
851 -El vals del desarmament (avui)
994 -Amadeus ha dado su primera nota (LV)

I els registres: 81, 168, 345, 541, 782.

Llevat del cas de l'expressió *tenir/dur la batuta*, aquest és un dels camps més variats i creatius dels que es fan servir per crear metàfores noves.

18 AIGUA

total	subcamps	subtotals
15	activitat (181)	= 12
	substància (182)	= 3

Títols il·lustratius: Que fan servir tant per "activitat" com per "substància" expressions relacionades amb l'ens AIGUA:

- 14 -Solchaga tanca l'aixeta (avui)
- 33 -La última casa de duchas cierra el grifo (el P)
- 46 -El gordo riega la huerta valenciana (LV)
- 198 -'Templo' desbordó la catedral (el P)
- 202 -Vendedoras de pompas (El P)
- 262 -El dòping esquitxa també Linford Christie (DdB)
- 266 -Els tripijocs de Perrier per comprar Vichy no deixen veure l'aigua clara (avui)
- 323 -La CEE no treu l'aigua clara del porcí espanyol (avui)
- 515 -el PCC aigualeix l'eufòria d'unitat comunista en el congrés del PSUC (avui)
- 526 -Fa aigües la investigació sobre la tragèdia d'Escòcia (avui)
- 722 -L'afer de les primes úniques esquitxa les asseguradores (DdB)
- 737 -Europa s'ofega pel fum que l'anticicló no deixa esbandir (avui)
- 853 -La Unió Soviètica es mulla amb les exportacions de petroli (avui)
- 860 -Otra vez con el agua al cuello (el P)
- 905 -Els bancs de sang, una sequera alarmant (DdB)

Notem que la productivitat d'aquest camp se centra en les variacions contextuals al voltant de la paraula genèrica: *treure l'aigua clara, con el agua al cuello, fer aigües...*

Observem, d'altra banda, una dada que probablement es

fruit de l'atzar (s'hauria d'investigar amb un corpus més ampli o més estadísticament rigorós): del total dels 15 títols d'aquest camp, 10 són en català. És a dir de diaris en català. Sóc conscient que això és fer volar coloms en aquest cas concret, però crec que planteja un dubte que pot ser suggerent de cara a futures investigacions: ¿Hi deu d'haver uns ens més productius per a la construcció metafòrica de la realitat catalana, i doncs, més utilitzats per l'usuari català, i a l'inrevés?³³

---

³³ Malgrat que aquí només en plantejo la pregunta de manera reduccionista i retòrica, és evident que hi ha motius suficients per fer-ho amb tota mena de detalls. El fons de l'enunciat és molt lògic: dues cultures diferents que estructurin de manera diferent la realitat.

19 AIRE

total
27

Títols il·lustratius

- 17 -Jimmy Carter arriba ara al zenit de la seva carrera política (avui)
- 84 -Los fondos de pensiones no despegan (el P)
- 99 -Carlos Solchaga apuesta por un 'atterrizaje suave' (LV)
- 138 -L'error del conductor plana sobre l'accident del Vendrell (DdB)
- 150 -El aeropuerto del 92 - en la pista de salida (el P)
- 177 -Las entradas para la inauguración - por las nubes (LV)
- 181 -Las estrellas también están en el agua (el P)
- 189 -Xuixunova vola cap a l'or (DdB)
- 220 -Tocant el cel (avui)
- 243 -Una institució que intentó llevar nuevos aires de libertat a las aulas (LV)
- 319 -La muerte de tres judios sacude la atmósfera política en Israel (el P)
- 333 -La llei d'auditories trenca la lluna de mel entre economistes i govern (avui)
- 341 -Aloisio, por detrás de las estrellas (el P)
- 352 -Encuentros en la tercera fase (El P)
- 365 -El cel haurà d'esperar (avui)
- 445 -Espanya farà volar 14.000 milions l'any en l'avió de combat europeu (avui)
- 581 -Aterra com puguís (avui)
- 643 -Cohete de salida para la campaña de Núñez (LV)
- 723 -Torna la lluna de mel a Madrid mentre la guerra freda és a Catalunya (avui)
- 820 -La fletxa contra Rushdie podria haver volat cap al Regne Unit via Espanya (avui)
- 949 -Las enfermedades tropicales viajan en avión (el P)

I els registres: 190, 194, 219, 287, 405, 550.

Hi destaca la gran productivitat del "món de l'aviació", així com el mot *estrella*, que curiosament no es troba als diccionaris amb sentit figurat.

20 INDUSTRIA

	total	subcamps	subtotals
	40	locomoció (201)	= 34
		manufactura (202)	= 6

Títols il.lustratius20.1 Que utilitzen expressions del món de la locomoció i de la tecnologia:

- 29 -El último tren no lleva vagones (El P)
- 129 -Els mitjans de comunicació són un dels motors de la identitat cultural (avui)
- 146 -Rabat i el Front Polisario donen llum verda al pla de pau de l'ONU (avui)
- 211 -La qüestió social és el vagó de cua del llarg comboi de la integració europea (avui)
- 212 -La Politècnica demana ajut a la UNESCO per no perdre el tren del futur (avui)
- 293 -El Gobierno británico propone un 'peaje' televisivo (LV)
- 295 -Els Celtics, jugant a mig gas, s'imposen a Iugoslàvia: 113-85 (avui)
- 301 -A punto de salir de la vía muerta (LV)
- 303 -Samaranch demana que s'acceleri el 'cotxe' que posarà en marxa els Jocs (avui)
- 346 -Tot França entra a la via morta (avui)
- 423 -El Poble Espanyol abre a medio gas (LV)
- 458 -Un austriac d'anada i tornada (avui)
- 479 -La màquina del futbol continua engolint els entrenadors (avui)
- 512 -Espanya haurà de forçar la màquina comunitària (DdB)
- 647 -La locomotora Thatcher cumple 10 años (El P)
- 703 -Hockey de nueva generación (el P)
- 759 -La brega entre govern central i sindicats surt del punt mort (avui)
- 765 -El creixement de l'atur al gener es desaccelera (DdB)
- 767 -Citroën pisa fuerte el acelerador (el P)
- 768 -Nace la banca de tercera generación (el P)
- 787 -La venda de rulots a Espanya, sobre rodes (DdB)
- 870 -Concejales de ida y vuelta (El P)
- 916 -Cambio de marcha en la industria auxiliar del automóvil nacional (LV)
- 921 -De 'chip' a 'chip' (El P)
- 974 -La 'locomotora' americana pierde gas (el P)

I els registres: 224, 245, 294, 347, 410, 516, 730, 907, 927.

20.2 Amb expressions del món de la manufactura:

- 154 -La Generalitat pretén 'retallar' els aiguamolls del Llobregat (DdB)
- 446 -Espanya i Portugal comencen a teixir el mercat comú ibèric del 1990 (avui)
- 675 -Un pacto con mucha tela (El P)
- 893 -La Crida es tenyirà de verd (avui)
- 917 -L'ordinador fila molt prim amb els teixits (avui)
- 969 -Puig i Cadafalch - artesà de ciutat (DdB)

Hi destaca la freqüència d'expressions *estereotipades* com "llum verda", "forçar la màquina", etc.; i la presència prou recurrent del món de la informàtica: *de tercera generación, chip, ...*, que revela la incorporació als constructes sobre la realitat de les noves tecnologies.

També crida l'atenció que ni La Vanguardia ni el Periódico tinguin cap títol dintre del subcamp "manufactura".

21 DINER

total
11

Títols il·lustratius

- 75 -El Islam, valor en alza en la nueva Cartago (LV)
 91 -Uruguay, las dos caras de una misma moneda (El P)
 271 -El espacio, un negocio de altura (el P)
 321 -Lo que vale un peine (de ametralladora) y el problema de quién paga la factura (LV)
 355 -'Money, money' (avui)
 417 -Heath: arriba l'home més car (avui)
 461 -La selecció - un mercat persa (avui)
 738 -Carreguen al compte de Síria i Libia els morts de Lockerbie (avui)
 789 -Un cop de geni posa en franquícia l'eliminatória (avui)
 891 -Maragall 'passa factura' exigint més diners per als Ajuntaments (avui)
 918 -la mort, a 72 pessetes el quilogram (DdB)

Curiosament, aquest camp proporciona poques expressions per a la construcció metafòrica i, en canvi, temàticament -en tant que tema de la realitat, no en tant que ens *metaforitzador*- és un dels aspectes de la realitat tractat pels MCp. que més expressions utilitza d'altres camps.

22 MAR

	total	subcamps	subtotals
	29	activitat (221) =	16
		substància (222) =	13

Títols il·lustratius22.1 Amb expressions d'activitat del món del mar i mariner:

- 100 -Los comunistas capean la desintegración (el P)
- 107 -Pérez Sáenz, canvi al rumb de la Rioja (avui)
- 116 -Un hotel que navega (LV)
- 306 -'Duke', optimista contra vent i marea (avui)
- 453 -Y Maragall izó la cúpula (el P)
- 519 -La URSS está 'desembarcando' en Asia (LV)
- 689 -Kohl vol superar la 'desfeta de Berlín' escorant els demócrístians cap a la dreta (avui)
- 769 -Las bolsas navegan sin aguja de navegar (LV)
- 805 -Navegar entre canales (El P)
- 872 -I la nau va (DdB)
- 881 -El partit de Suárez va a la deriva (avui)
- 895 -Després de la tempesta, la calma (avui)
- 898 -El Plan de Empleo Juvenil vira en redondo (LV)

22.2 Amb expressions com a "substància" de l'ens MAR:

- 30 -Vacilación ante un horizonte confuso (LV)
- 77 -El 'desembarco' financiero de la ONCE (el P)
- 93 -El barco de IBM (El P)
- 108 -L'onada de turistes algerians porta mala maror a Alacant (avui)
- 172 -La proclamación de Pinochet desata una ola de protestas (el P)
- 209 -El dia dels submarins humans (DdB)
- 238 -Francfort, mar de libros (LV)
- 279 -Australia quiere ser el faro del Pacífico sur (LV)
- 852 -Una onada de lava balcànica (avui)
- 920 -El difícil horitzó d'una malaltia desconeguda (DdB)

I els registres: 40, 85, 291, 297, 316.

Noti's que les expressions més emprades són les del món mariner, més que no pas les del genèric: mar.

23 ANIMAL

total	subcamps	subtotals
47	activitat (231)	= 20
	substància (232)	= 27

Titols il·lustratius23.1 Amb expressions que impliquen "activitat" amb el món animal:

- 10 -Un instrumento para domesticar la radiación electromagnética (LV)
- 47 -Qui aturará la fagocitosis urbana? (DdB)
- 60 -França obre la veda dels caps d'ETA (DdB)
- 197 -Prost dio un zarpazo a Senna y un McLaren quitó al otro el primer puesto en la parrilla de salida (LV)
- 224 -Un negocio a cuatro patas (El P)
- 229 -A la sombra de los toreros en flor (El P)
- 276 -S'obre la veda de les beques (avui)
- 286 -Collserola, ese gran safari (el P)
- 382 -Hormigueo en la 'gran manzana' (el P)
- 395 -A la caza de las poltronas de Bush (El P)
- 427 -Fraga toma las riendas de Alianza Popular (El P)
- 563 -Halcones junto a palomas, unión contra natura (LV)
- 618 -'Ciclón Fraga' cabalga otra vez en un nuevo proyecto (LV)
- 659 -Saltar barreres i fer volar coloms (avui)
- 729 -Izquierda Socialista vol donar ales a l'esquerra del PSOE (avui)
- 734 -Ana Belén emprèn el vol (avui)
- 752 -Wagner cavalca de nou (avui)
- 953 -Terroristes islàmics, 'caçats' a València (DdB)

I els registres: 283 i 996.

23.2 Amb expressions que són "substància" del món animal:

- 49 -Polònia: la cua de la democràcia (avui)
- 54 -La gaviota y el herrerillo (El P)
- 98 -Subvencions amb cua (avui)
- 203 -Llegan los tiburones (El P)
- 308 -Un 'halcón' que combatió con bombas el mandato británico (el P)

- 320 -El ala dura de ETA se refuerza con el alto rescate de Revilla (el P)
- 403 -Daimler-Benz y MBB, una boda de elefantes (el P)
- 438 -Els tentacles de l'Església de la Cienciologia s'agrupen en un holding (avui)
- 465 -Se fue el caimán (El P)
- 503 -La Real europea és un os massa dur pel Colònia (DdB)
- 595 -Los yugoslavos, con piel de cordero (LV)
- 620 -El 'búnquer' de la paloma blanca (el P)
- 715 -La serp frontal s'arrossega (DdB)
- 721 -Professionals de la seguretat amb quatre potes (avui)
- 735 -El asalto de los 'tigres' asiáticos (el P)
- 763 -L'autonomia de Madrid s'enduu la part del lleó de les inversions estatals (avui)
- 770 -Los rebeldes cachorros de Mijail Gorbachev (LV)
- 797 -'Maldito roedore' (El P)
- 798 -las 'palomas' de Teherán, en el blanco de Jomeiny (LV)
- 925 -Porcino con pasaporte (El P)
- 992 -Serpiente millonaria (El P)

I els registres: 89, 90, 178, 186, 232, 922.

Notem l'ús d'expressions molt arrelades com *cua* (que ja és un mot polisèmic) o *ala*; i totes les que giren al voltant de *caça* (*veda, domesticar...*), l'experiència ancestral de l'home amb l'animal.

24 ALTRES

total
14

Me n'estalvio el comentari, perquè, com he explicat a l'apartat descriptiu del paràmetre, són uns títols que requereixen una lectura encadenada d'implicacions per ser inclosos en algun dels camps desenvolupats. Van ser triats perquè eren molt interessants per a l'anàlisi d'altres variables.

Per concloure aquest primer aspecte de l'anàlisi interpretativa i cognitiva que he descrit com a:

1) Productivitat de cada camp ontològic per estructurar metafòricament la realitat, presento la classificació següent, que ho especifica de més a menys:³⁴

---

³⁴ A les conclusions generals d'aquest apartat remetré als resultats d'aquest quadre.

Quadre I:
Ontologia vs. productivitat

<u>CAMP</u>	<u>Total títols</u>
	1000
1r HOME -----	152
2n GUERRA -----	118
3r IMAGINARI -----	55
GEO -----	54
SENTITS -----	54
4rt CASA -----	49
JOC -----	49
5è ANIMAL -----	47
6è RELIGIO -----	40
INDUSTRIA -----	40
7è ESPAI -----	39
TEMPS -----	39
CALOR -----	37
8è MORT -----	34
9è MAR -----	29
ESPORT -----	28
AIRE -----	27
10è PODER -----	23
MUSICA -----	22
11è ENSENYAMENT -----	18
12è AIGUA -----	15
13è DINER -----	11
14è JUDICIAL -----	6
ALTRES -----	14

2) Productivitat de cada camp ontològic per estructurar metafòricament cada tema de la *realitat*.

Aquest segon aspecte de l'anàlisi cognitiva se centra en l'observació de cada un dels camps exposats en relació amb la utilitat que tenen i amb l'ús que se'n fa en la construcció metafòrica dels diferents àmbits o temes (seccions de diaris) dels fets esdevinguts a la realitat. Ja he explicat a la introducció d'aquesta perspectiva de l'anàlisi que es produeixen creuaments constructuals per analogia i mitjançant el llenguatge. Vegem com es pot formular aplicat a la temàtica dels titulars:

"Per parlar de la realitat o d'un fet de la realitat, que en aquest treball ha estat classificat dintre de l'apartat TEMA (i, aproximadament, coincidint amb les diverses seccions de cada diari), es fan servir termes i expressions dels diferents camps ontològics i de l'experiència, creuats analògicament".

Aquest procés versionador es dona en totes les situacions d'intercanvi i ús de la llengua de la vida quotidiana. Tanmateix, aquí, em centro solament en el que se'n reflecteix als titulars dels MCp., en el benentès que aquests enunciats, a part de fer de mirall del llenguatge

de la societat³⁵, actuen com a remodeladors i constructors de conegudes i/o noves realitats.

A continuació exposo en un quadre-resum com es distribueix la relació **tema vs. ontologia**, que és la manera com es fa servir metafòricament l'expressió d'un concepte (l'ontologia) per referir-se a un altre (el tema)³⁶.

A l'entrada horitzontal del quadre hi ha les lletres que he fet servir de símbol en l'anàlisi: **P** = política, **Es** = esports, **Ec** = economia, **S** = societat, **T** = temps, **Cu** = cultura, **J** = justícia, **Ci** = ciència, **U** = urbanisme, **A** = accidents, **R** = religió, **En** = ensenyament, **N** = natura. Amb els matisos explicats a "tema":

---

³⁵ Cosa que ja he explicat i matisat àmpliament en capítols anteriors.

³⁶ Com que descriure aquest punt de vista de l'anàlisi explicitant els titulars que resulten del creuament dels diversos paràmetres (24 x 13) comportaria fer un altre cop una tirallonga dels mil titulars analitzats, em limito a fer-ne una quantificació. És a dir, no observo quins títols responen al creuament tema x vs. ontologia x, sinó quants.

Quadre II:
Ontologia vs. tema (productivitat)

	P	Es	Ec	S	T	Cu	J	Ci	U	A	R	En	N
Total tit.	404	176	148	102	8	27	10	34	41	16	11	5	18
HOME	52	25	25	12	1	1	3	13	13	1	2	0	4
GUERRA	55	14	22	13	0	2	0	5	2	2	2	1	0
IMAGINARI	25	8	11	6	0	1	1	1	1	0	1	0	0
GEO	16	13	8	7	1	2	0	2	0	1	1	0	3
SENTITS	18	13	3	3	2	5	0	3	4	1	0	0	2
CASA	25	4	8	7	0	2	0	0	1	0	0	0	2
JOC	24	10	7	2	0	0	1	1	0	2	2	0	0
ANIMAL	19	4	8	8	1	1	0	1	1	0	1	1	2
RELIGIO	15	10	7	2	1	1	2	0	0	0	2	0	0
INDUSTRIA	15	6	10	4	0	1	0	1	2	0	0	1	0
ESPAI	16	10	1	6	1	1	0	0	2	1	0	1	0
TEMPS	14	6	5	5	1	1	0	2	4	1	0	0	0
CALOR	18	5	4	5	0	2	0	0	1	1	0	0	1
MORT	13	4	1	5	0	2	0	0	2	3	0	1	3
MAR	13	3	7	2	0	1	0	1	2	0	0	0	0
ESPORT	12	9	3	2	0	0	1	0	1	0	0	0	0
AIRE	9	9	3	1	0	0	1	1	1	2	0	0	0
PODER	9	5	3	5	0	1	0	0	0	0	0	0	0
MUSICA	11	2	1	5	0	2	0	1	0	0	0	0	0
ENSENYA.	7	6	2	1	0	0	0	0	2	0	0	0	0
AIGUA	3	2	6	1	0	0	0	2	0	0	0	0	1
DINER	4	4	2	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
JUDICIAL	4	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0
ALTRES	7	4	1						2				

El quadre es pot llegir de dues maneres que permeten fer dos tipus d'observacions:

a) En vertical, per inferir quin camp experiencial i ontològic és més productiu, i doncs més emprat, per parlar (informar) de cada tema. Per no allargassar aquesta part de l'anàlisi i per facilitar la lectura del quadre, he establert les classificacions següents, que indiquen l'ordre -per grups i de més a menys- en què es fan servir els termes i expressions propis de cada camp ontològic als titulars de diaris per informar de cada grup temàtic³⁷. També, per no caure en llargues dissertacions interpretatives -el quadre és prou explícit-, em cenyixo a la fórmula de Lakoff esmentada en l'exposició teòrico-descriptiva, que redueix tota l'explicació sobre l'estructura metafòrica de la realitat a: "x és x" (*discutir és guerra*).

Malgrat que la fórmula hauria de ser aplicada a cada un dels camps que apareixen de manera rellevant en cada tema, en destaco solament el primer, expressat en percentatges³⁸. Com que, de vegades, la distribució és força dispersa, s'ha d'entendre que la fórmula expressa: "*principalment, x és x*".

---

³⁷ Ordre que, com es podrà veure a les CONCLUSIONS, no és el mateix que el que s'obté de la comparança entre temes, ni amb el de la classificació general, expressada al **Quadre I**.

³⁸ El percentatge es calcula amb la dada més alta del camp ontològic de cada tema en relació amb el total de titulars del mateix tema.

- Política:

- 1r.....Guerra
- 2n.....Home
- 3r.....Imaginari, Casa; Joc
- 4rt.....Animal; Sentits, Calor
- 5è.....Geo, Espai, Religió, Indústria
- 6è.....Temps; Mort i Mar
- 7è.....Esport; Música
- 8è.....Aire, Poder
- 9è..... Ensenyament
- 10è.....Diner, Judicial; Aigua

I, reproduint la fórmula de Lakoff, es pot afirmar que en un 14 % l'estructura metafòrica de la realitat als titulars de premsa és pot reduir a Política és guerra. I, en un 12.9 % Política és Home³⁹.

- Esports:

- 1r.....Home
- 2n.....Guerra; Geo, Sentits
- 3r.....Joc, Religió, Espai; Esport, Aire
- 4rt.....Imaginari
- 5è.....Indústria, Temps, Ensenyament; Poder, Calor
- 6è.....Casa, Animal, Mort, Diner; Mar
- 7è.....Música, Aigua

- No s'utilitza: Judicial

Esport és Home (14.2 %)

---

³⁹ Recordi's, però, quins aspectes del camp Home són els que es fan servir.

- Economia:

- 1r.....Home
 2n.....Guerra
 3r.....Imaginari; Indústria
 4rt.....Geo, Casa, Animal; Joc, Religió, Mar
 5è.....Aigua; Temps; Calor
 6è.....Sentits, Esport, Aire, Poder
 7è.....Ensenyament, Diner
 8è.....Espai, Mort, Música

- No s'utilitza: Judicial

Economia és Home (16.9 %) i Guerra (14.9 %)

Destaca el baix índex de "Diner" (2 títols de 148)

- Societat:

- 1r.....Guerra; Home
 2n.....Animal; Geo, Casa;
 3r.....Imaginari, Espai;
 4rt.....Temps, Calor, Mort, Poder, Música
 5è.....Indústria, Sentits
 6è.....Joc, Religió, Mar, Esport
 7è.....Aire, Ensenyament, Aigua

- No s'utilitzen: Diner, Judicial

Societat és Guerra (12.7 %) i Home (11.8 %)

- Temps:

- 1r.....Sentits
 2n.....Home, Geo, Animal, Religió, Espai, Temps
 - No s'utilitzen: Guerra, Imaginari, Casa, Joc, Indústria,
 Calor, Mort, Mar, Esport, Aire, Poder, Música, Ensenyament,
 Aigua, Diner, Judicial.

Temps és Sentits (25 %)

- Cultura:

1r.....Sentits

2n.....Guerra, Geo, Casa, Calor, Mort, Música

3r.....Home, Imaginari, Animal, Religió, Indústria,
Espai, Temps, Mar, Poder, Judicial- No s'utilitzen: Joc, Esport, Aire, Ensenyament, Aigua,
Diner.Cultura és Sentits (18.5 %)

Notem que Home, dintre de la secció temàtica cultura, hi té un paper secundari. En canvi, fent-ne la comparació amb els altres temes, en resulta el primer. (Vegi's quadre IV, a les CONCLUSIONS).

- Justícia:

1r.....Home

2n.....Religió

3r.....Imaginari, Joc, Esport, Aire, Diner

- No s'utilitzen: Guerra, Geo, Sentits, Casa, Animal,
Indústria, Espai, Temps, Calor, Mort, Mar, Poder, Música,
Ensenyament, Aigua, Judicial.Justícia és Home (30 %)- Ciència:

1r.....Home

2n.....Guerra

3r.....Sentits

4rt.....Geo, Temps, Aigua

5è.....Imaginari, Joc, Animal, Indústria, Mar, Aire,
Música

- No s'utilitzen: Casa, Religió, Espai, Calor, Mort,

Esport, Poder, Ensenyament, Diner, Judicial.

Ciència és Home (38.2 %)

- Urbanisme:

1r.....Home

2n.....Sentits, Temps

3r.....Guerra, Indústria, Espai, Mort, Mar, Ensenyament

4rt.....Imaginari, Casa, Animal, Calor, Esport, Aire

- No s'utilitzen: Geo, Joc, Religió, Poder, Música, Aigua, Diner, Judicial.

Urbanisme és Home (31.7 %)

- Accidents:

1r.....Mort

2n.....Guerra, Joc, Aire

3r.....Home, Geo, Sentits, Espai, Temps, Calor, Judicial

- No s'utilitzen: Imaginari, Casa, Animal, Religió, Indústria, Mar, Esport, Poder, Música, Ensenyament, Aigua, Diner.

Accidents és Mort (18.75 %)

- Religió:

1r.....Home, Guerra, Joc, Religió

2n.....Imaginari, Geo, Animal

- No s'utilitzen: Sentits, Casa, Espai, Indústria, Temps, Calor, Mort, Mar, Esport, Aire, Poder, Música, Ensenyament, Aigua, Diner, Judicial.

Religió és Home, Guerra, Joc, Religió (18.1 %)

- Ensenyament:

1r.....Guerra, Animal, Indústria, Mort, Espai

- No s'utilitzen: Home, Imaginari, Geo, Sentits, Casa, Joc, Religió, Temps, Calor, Mar, Esport, Aire, Poder, Música, Ensenyament, Aigua, Diner, Judicial.

Ensenyament és Guerra, Animal, Indústria, Mort, Espai

(20 %).

- Natura:

1r.....Home

2n.....Geo, Mort

3r.....Sentits, Casa, Animal

4rt.....Calor, Aigua

- No s'utilitzen: Guerra, Imaginari, Joc, Religió, Indústria, Espai, Temps, Mar, Esport, Aire, Poder, Música, Ensenyament, Diner, Judicial.

Natura és Home (22.2 %) i Geo (16.6 %)

No cal dir com poden arribar a ser d'atractius aquests resultats per encetar una nova investigació. Penso, però, que ara no fa al cas i que, com he indicat al començament, aquest n'és tan sols *el primer pas*.

b) L'altra manera de llegir el quadre de referència és passant a percentatges les dades directes de cada grup temàtic, de manera que hom pugui analitzar els resultats de la correlació **tema vs. ontologia**, no solament des del punt de vista del camp que és més productiu per construir

metafòricament cada tema en relació amb ell mateix (la lectura en vertical que acabem d'exposar), sinó per poder inferir per comparança el camp ontològic que té un percentatge més elevat d'ús en relació amb tots els temes.

Aquest punt de vista comparatiu l'exposo a les conclusions, perquè té un paper molt important en la valoració global dels resultats. Vegi's, doncs, **Quadre IV: Ontologia vs. tema (anàlisi comparativa)** de les CONCLUSIONS d'aquesta part de l'anàlisi.

3) Productivitat de cada camp ontològic per estructurar metafòricament la realitat en cada diari:

Com que, en principi, aquest apartat d'ontologia només havia de ser un suggeriment de model d'anàlisi interpretativa, i com que, pel que es veu només amb el que hi ha fins ara, ja depasso abusivament el que hauria de ser un suggeriment, presento només les dades que indiquen amb quina quantitat són emprats cada un dels camps ontològics a cada diari.

Ho represento, com en l'anàlisi del tema vs. ontologia mitjançant un quadre que reflecteix les dades directes d'aquest creuament. I, a les conclusions globals, en comentaré els resultats en percentatges i fent la comparació per freqüència d'ús entre tots. Vegi's, a més del quadre següent, el **Quadre V: Ontologia vs. diaris (anàlisi comparativa)** de les CONCLUSIONS globals d'aquesta part de l'anàlisi.

Quadre III:
Ontologia vs. diaris

	LV	el P	El P	avui	DdB
Total tit.	212	235	147	292	114
<hr/>					
Ontologia					
HOME	31	39	29	38	15
GUERRA	32	33	12	28	13
IMAGINARI	3	16	18	12	6
GEO	10	13	9	16	6
SENTITS	13	11	7	12	11
CASA	13	5	12	18	1
JOC	12	12	5	15	5
ANIMAL	8	7	14	12	6
RELIGIO	10	9	5	12	4
INDUSTRIA	8	4	6	15	7
ESPAI	5	11	2	14	7
TEMPS	9	14	5	10	1
CALOR	8	10	2	10	7
MORT	5	7	5	8	9
MAR	8	8	3	7	3
ESPORT	8	6	1	12	1
AIRE	5	8	1	11	2
PODER	6	6	4	4	3
MUSICA	4	1	2	14	1
ENSENYA.	7	7	1	3	0
AIGUA	1	3	1	7	3
DINER	2	1	1	6	1
JUDICIAL	1	1	0	4	0
ALTRES	3	3	2	4	2

Si, com en l'apartat anterior, se'n fa una lectura en vertical, es pot inferir quins camps ontològics són els més sovintejats per cada diari, i doncs, aplicar-hi la mateixa fórmula que a *ontologia vs. tema* per definir-lo, ni que sigui fent-ne una reducció un pèl simplista. És a dir, que es pot formular dient que "X diari és X ontologia", en el sentit que, del total de títols analitzats, el o els primers camps són els més emprats pel diari concret per estructurar la realitat. Així, dominen de més a menys, a:

- La Vanguardia:

1r.....Guerra; Home
 2n.....Sentits, Casa; Joc
 3r.....Geo, Religió; Temps
 4rt.....Animal, Indústria, Calor, Mar, Esport; Ensenyament
 5è.....Poder; Espai, Mort, Aire
 6è.....Música; Imaginari
 7è.....Diner; Aigua, Judicial

La Vanguardia és Guerra (15.1 %), Home (14.6 %),
 sentits i casa (6.1 %).

- el Periódico:

1r.....Home
 2n.....Guerra
 3r.....Imaginari
 4rt.....Temps; Geo
 5è.....Joc; Sentits, Espai
 6è.....Calor; Religió
 7è.....Mar, Aire; Animal, Mort, Ensenyament
 8è.....Poder, Esport; Casa

- 9è.....Indústria; Aigua
 10è.....Música, Diner, Judicial

El Periódico és Home (16.6 %), Guerra (14 %) i Imaginari (6.8 %).

- El País:

- 1r.....Home
 2n.....Imaginari
 3r.....Animal
 4rt.....Guerra, Casa
 5è.....Geo
 6è.....Sentits
 7è.....Indústria; Joc, Religió, Temps, Mort
 8è.....Poder; Mar
 9è..... Indústria, Calor, Música; Esport,
 Aire, Ensenyament, Aigua, Diner
 - No s'utilitzen: Judicial

El País és Home (19.7 %), Imaginari (12.2 %) i Animal (9.6 %).

- Avui:

- 1r.....Home
 2n.....Guerra
 3r.....Casa
 4rt.....Geo; Joc, Indústria
 5è.....Espai, Música
 6è.....Imaginari, Sentits, Animal, Religió, Esport; Aire
 7è.....Temps, Calor
 8è.....Mort; Mar, Aigua
 9è.....Diner
 10è.....Poder, Judicial; Ensenyament

L'avui és Home (13 %), Guerra (9.6 %) i Casa (6.1 %).

- **DdB:**

1r.....Home

2n.....Guerra

3r.....Sentits

4rt.....Mort

5è.....Indústria, Espai, Calor; Imaginari, Geo, Animal

6è.....Joc; Religió

7è.....Mar, Poder, Aigua; Aire

8è.....Casa, Temps, Esport, Música, Diner

- No s'utilitzen: Ensenyament, Judicial

El DdB és Home (13.1 %), Guerra (11.4 %) i Sentits (9.6 %).

Vegem, ara, les conclusions més rellevants i globals que es poden destacar del conjunt de l'anàlisi interpretativa.

CONCLUSIONS de l'anàlisi COGNITIVA-INTERPRETATIVA

a) D'ordre general: L'anàlisi interpretativa, desenvolupada mitjançant el mètode que he exposat, permet treure inferències sobre la concepció del món i de la realitat de la nostra cultura, que es desprèn dels titulars de diaris, independentment de la *manera de fer -retòrica-* de cada un.

En fer servir el mateix llenguatge (català, o espanyol, respectivament) i les mateixes metàfores, estant fent versions de la realitat pel procediment d'intercanvi analògic entre els termes dels camps ontològics de l'experiència humana i la temàtica o informació que volen transmetre.

L'observació de l'ús d'aquestes peces metafòriques als MCP. ens ajuda a constatar que:

a.1 És certa la premissa que gran part de la realitat versionada pels MCP. es construeix metafòricament, de la mateixa manera que es fa amb el llenguatge anomenat de *la vida quotidiana*. L'única diferència és que els MCP. no recullen tots els aspectes del llenguatge social i que, sovint, ho fan parcialment. Aleshores, la funció de mirall que els he atribuït, no és la d'un mirall nítid i uniforme, sinó, difuminat, entelat o deformat. Cosa que ja he apuntat en algun moment de la descripció teòrica.

a.2 Aquesta construcció metafòrica de les versions de la

realitat és el reflex d'uns constructes dominants -els d'una cultura i una societat determinades- i de la seva traducció en el llenguatge : *Les manifestacions són monstres; les persones poden ser de ferro, cicions o de glaç; llum verda és permès per, es pot començar a...; i fantasmes i ombres planen sobre les nostres vides.*

a.3 Malgrat la diversitat de posicions (la diversitat de diaris), no hi ha diferències significatives en l'ús de les expressions per estructurar un concepte en i amb termes d'un altre⁴⁰ als diferents diaris. Al si d'una mateixa societat, sistema i cultura, la interpretació de l'experiència que conforma el sistema cognitiu es regeix pel mateix sistema de constructes: el propi, característic i peculiar d'aquella societat. Com, si no, podríem explicar aquestes similituds aparegudes en diaris diferents? Similituds de focus metafòrics, però fins i tot de títols sencers:

- 189 *vola cap a l'or* (DdB), 190 *voló hacia el oro* (LV)
- 196 *dioses olímpicos* (LV), 474 *déus olímpics* (avui)
- 217 *ganar la batalla* (el P), 169 *guanya la batalla* (avui)
- 146 *llum verda* (avui), 244 *luz verde* (LV), 245 *luz verde*. (El P)

---

⁴⁰ Les diferències són en quantitat, en freqüència d'ús, que és el que fa ser els diaris **retòricament** diferents; però no, de contingut.

- 394 *planta cara* (avui), 399 *planta cara* (el P),
412 *ll planta cara* (DdB)
- 425 *obre la porta* (avui), 589 *abrió las puertas* (LV),
823 *dejan la puerta abierta* (el P)
- 878 *saca nota* (el P) i 947 *saca buena nota* (LV)
- 109 *en negro* (LV), 134 *el negro balance* (el P),
780 *infància de sèrie negra* (avui), 781 *punts negres*
(avui)
- 335 *assignatura pendent* (avui) i 583 *la asignatura*
pendiente (LV)
- 496 -*Gorbatxov farà 'un regal de Nadal' a la humanitat des*
de Nova York (avui); i 497 -*Gorbachev llega a Nueva*
York con 'un regalo de Navidad (el P)
- 779 -*La reestructuración de los partidos parece poner fin*
al 'baile de escaños' (LV); i 785 -*La derecha monta*
en el Congreso un nuevo 'gran baile de escaños'(el P)
- 506 -*La manifestación monstruo de Madrid refuerza a los*
sindicatos (el P); i 551 -*Manifestació monstre a*
Madrid per donar suport als sindicats (avui)
- Etc.

a.4 No existeix, doncs, el pluralisme informatiu i ideològic des d'aquesta perspectiva. Els fils i valors que mouen el sistema social i cultural són els constructes bàsics i fonamentals que tothom ha incorporat al seu sistema cognitiu en l'aprenentatge i aprehensió de l'entorn. Sistema que és utilitzat, sigui quina en sigui la

situació.

Per tant, les peces del llenguatge que es troben reflectides de manera semblant als diferents mitjans de comunicació no són res més que el resultat de l'aplicació d'aquests constructes a una forma determinada de vehicular la informació. Les diferències que hi ha i que hi he detectat són degudes a l'aplicació de diferents procediments retòrics que conformen models matisadament diferents segons l'èmfasi que es posi bé en els aspectes formals, bé en l'ús de la pluralitat de peces del llenguatge, que acoloreixen el mosaic.

b) D'ordre particular.

b.1 En relació amb la productivitat de cada camp ontològic per estructurar la realitat:

- En primer lloc destaquem que la productivitat se sol concentrar en tres o quatre expressions claus de cada camp, que solen coincidir amb el seu *genèric* i amb fórmules estereotipades d'ús molt estès: *fantasma, ombra, maison; tempesta; de ferro; negre, gris; vestir-se de...*, en relació amb les parts del cos humà o animal: *cara, cervell, mans, cor, ales, cua; iniciar el camí, primer pas, ball, divorci; trencar el gel, el desgel, de glaç,...calent/a; déu, ressuscitar;* a partir del genèric *jugar*, amb variacions de frases fetes com *joc net/joc brut, al ser o no ser, baza, tener ases en la manga, jugar la carta de; escena; guerra de..., batalla; recta final, llançar la*

tovallola, contra les cordes, cursa; treure l'aigua clara; dur la batuta; assignatura pendent; aterrar, despegar, estrella de...; llum verda, forçar la màquina; desembarco, contra vent i marea; caça.

- L'index de productivitat⁴¹ global dels diferents camps analitzats⁴² permet treure algunes inferències, que donen pistes per definir des d'un punt de vista general els constructes i valors de la nostra cultura i societat. De manera que, tot i que és una mica agosarat, puc afirmar:

- Que és antropocèntrica i bel·licista, ja que acostuma a estructurar amb molta freqüència els temes o aspectes de la realitat que l'envolta, mitjançant metàfores construïdes amb termes propis dels camps HOME i GUERRA, com s'ha pogut observar als títols llistats a l'apartat corresponent.

Ja s'ha vist al quadre de resultats que la productivitat més alta es concentra en tot el que es relaciona amb el propi cos, tant des del punt de vista de l'*anatomia*, com des del punt de vista de la *salut*, com des del de l'estètica o *forma de presentació social*. I, en el de la GUERRA, en tot el que implica *enfrontament bèl·lic*,

---

⁴¹ No tracto ara el que suposa el fet que existeixin ja en el llenguatge aquestes expressions com a formes d'estructuració de la realitat, sinó el fet que s'utilitzin amb tanta freqüència als MCP.

⁴² A més dels resultats parcials de cada camp, d'on trec aquestes conclusions, vegi's **Quadre I: Ontologia vs. productivitat**

lluïta, batalla, combat i guanyar o perdre.

Contràriament, en tots dos casos (HOME I GUERRA), les expressions menys utilitzades són les que descriuen aspectes relacionats amb l'*esperit de grup, les passions positives i la pau.*

He al·ludit abans, a la vista d'aquest resultat, sobre la conveniència d'ampliar aquests estudis per comprovar amb altres usos no metafòrics si aquestes conclusions són significatives i reveladores de la societat en conjunt, o bé d'allò que el mirall dels MCP. en versiona i reflecteix. Recordo que hi plantejava: *¿vivim en una societat en què els valors dominants de l'home són el propi cos i l'aparença externa, la preocupació per la malaltia, la poca valoració de la salut, la despreocupació pel grup i els sentiments, o bé, aquesta és tan sols la versió negativa que difonen els MCM., per la seva tendència intrínseca i inherent a convertir la realitat en espectacle?*

D'altra banda, l'alta productivitat d'aquests dos camps ens descobreix que realment el que més preocupa l'home és l'home, la guerra amb ell mateix, amb els altres i amb el món.

- Que hi domina la **temença, la por i la inseguretad.** Sentiments i actituds que es compensen amb una supervaloració de la **duresa, del fet de ser dur, resistent**

(els febles, no compten)⁴³; i de la riquesa. Els resultats d'IMAGINARI i GEO en són prou reveladors:

. De l'imaginari, les expressions més productives són les que parlen de *malsons, de fantasmes, d'espectres i ens negatius*; en canvi, les fades, els somnis, els ens positius hi són absents.

. Pel que fa als elements de terra sobresurt l'expressió *de ferro* o *l'or*, signes de resistència i d'acaparament de riquesa, respectivament.

- Que els SENTITS dominants són la vista i el gust, l'oïda, l'olfacte i el tacte no hi tenen pràcticament cap paper. Crec que aquesta dada és important, perquè el desenvolupament d'uns sentits concrets és el que diferencia força les cultures⁴⁴.

- Que hi ha una tendència clara a "viure" en negatiu, cosa que es posa de manifest en un ús del llenguatge més ric en expressions d'aspectes *negatius*, que de *positius*. És una observació evident en tots els camps. Pensem en el que acabo de dir en parlar del camp HOME, GUERRA i IMAGINARI. I mirem també quines són les expressions més productives de TEMPS: *tempestes, huracans, pluges, terratrèmols, etc.*

---

⁴³ En un cert sentit coincideix amb "la llei de la selva" (o no?).

⁴⁴ Que en deu de ser, de diferent, la visió del món i viure-hi *tocant i olorant!*

- Que **polaritza** tota mena d'actituds, sentiments o activitats. És una societat de *guanyar o perdre*, de *premiar i castigar* (camps JOC, JUSTICIA).

- Que sotmet constantment els individus a **sistemes d'avaluació i competició**. He subratllat, per exemple, al camp ENSENYAMENT la tendència a triar les expressions referides a *formes de control i selecció: treure nota, suspendre, numerus clausus, passar un examen, etc.*).

- Que, a més, de **monàrquica**, encara arrossega el llastre de les classes socials medievals. *Marquesos, comptes, virreis i reis* són mots que apareixen sovint en les planes de diaris i revistes.

- Que les activitats pròpies de la **religió** subjauen com a constructes col·lectius en les ments de gairebé tothom: he destacat a l'apartat corresponent l'analogia prou sovintejada entre activitats de dirigents polítics i de dirigents eclesiàstics: *beneir, exorcitzar, ser un déu, ressuscitar, etc.*

- Que ignora i no sap afrontar la idea de la mort. Ja he remarcat la limitació de camp semàntic d'aquest ens. *Enterrar/desenterrar* i *morir* en són els únics mots productius metafòricament.

- Que en el JOC i en l'ESPORT valora fonamentalment l'habilitat física i tàctica, l'estratègia i la competició, atributs que impliquen més "superhome" i "guerra", que atzar i diversió.

En canvi, ja s'ha pogut comprovar que es parla de "guerra" amb termes de joc, esport i representació (*les armes són joguines, els llocs on es fa la guerra són escenaris*).

- Que l'experiència més arrelada que té de la relació amb els animals és la de la caça (*a la caça de... caça i captura*). Indicativa de la relació ancestral de l'home amb l'animal o de societats titllades de molt més primitives.

- Que, malgrat que sotmesa a l'aparat de la justícia i al poder del diner, n'ignora el llenguatge per defensar-se'n o acarar-s'hi. D'aquí la baixa productivitat dels camps JUSTICIA i DINER per a la construcció metafòrica.

b.2 En relació amb l'engranatge **tema vs. ontologia** en l'ús de la metàfora per a la construcció metafòrica de la realitat, a part del que es pot inferir de les dades i observacions directes que he presentat al **Quadre II: Ontologia vs. tema⁴⁵** i de les fórmules corresponents⁴⁶,

---

⁴⁵ El quadre dels resultats de l'apartat corresponent contenia les dades directes perquè hom les pogués interpretar lliurement.

cal fer-ne una lectura en percentatges, per tal de veure més clarament el que representa cada dada dintre del conjunt obtingut de la correlació de tots dos aspectes.

A continuació, doncs, exposo una taula que permet comparar en percentatges i sobre un hipotètic total distribuït igualitàriament en tots els temes, els resultats de cada camp en cada tema.

Per establir-hi adequadament la comparança, la taula s'ha de llegir camp per camp. El genèric de cada un encapçala la descripció de cada paràmetre de la taula. A la primera línia hi ha els temes, descrits amb els símbols ja coneguts. A sota de cada tema, el nombre de titulars del corpus que hi pertanyen. I a sota de la segona línia, les dades directes convertides en percentatges, perquè se'n pugui fer la comparació. Aquest model expositiu permet dir que, per exemple, el camp HOME és el que més es fa servir per informar de *ciència* (38.2 %). O dit altrament, on més s'utilitza el camp Home per estructurar metafòricament la realitat és en els temes relacionats amb:

1r. Ciència; 2n. Urbanisme; 3r. Natura; 4rt. Religió; etc.
Analitzem-m'ho, però, detalladament:⁴⁷

---

⁴⁶ *Política és Guerra, Esport és Home, etc.*

⁴⁷ Els totals parcials de cada tema no són expressats en percentatges. S'hi ha de llegir, doncs, que de "x" títols del tema "x" sobre 1000 del total, "x %" s'estructuren dins del camp ontològic "x".

Quadre IV:
Ontologia vs. tema (anàlisi comparativa)

HOME

P	Es	Ec	S	T	Cu	J	Ci	U	A	R	En	N
404	176	148	102	8	27	10	34	41	16	11	5	18
12.9	14.2	16.9	11.8	12.5	3.7	30	<u>38.2</u>	31.8	6.2	18.2	0	22.3

GUERRA

P	Es	Ec	S	T	Cu	J	Ci	U	A	R	En	N
404	176	148	102	8	27	10	34	41	16	11	5	18
13.6	8	<u>14.9</u>	12.7	0	7.4	0	<u>14.7</u>	4.9	12.5	<u>18.2</u>	<u>20</u>	0

IMAGINARI

P	Es	Ec	S	T	Cu	J	Ci	U	A	R	En	N
404	176	148	102	8	27	10	34	41	16	11	5	18
6.1	4.5	<u>7.4</u>	5.9	0	3.7	<u>10</u>	2.9	2.4	0	<u>9</u>	0	0

GEO

P	Es	Ec	S	T	Cu	J	Ci	U	A	R	En	N
404	176	148	102	8	27	10	34	41	16	11	5	18
3.9	7.4	5.4	<u>6.9</u>	<u>12.5</u>	7.4	0	5.9	0	6.2	<u>9</u>	0	6.6

SENTITS

P	Es	Ec	S	T	Cu	J	Ci	U	A	R	En	N
404	176	148	102	8	27	10	34	41	16	11	5	18
4.5	7.4	2	3	<u>25</u>	<u>18.5</u>	0	8.8	9.7	6.2	0	0	11.1

CASA

P	Es	Ec	S	T	Cu	J	Ci	U	A	R	En	N
404	176	148	102	8	27	10	34	41	16	11	5	18
6.1	2.3	5.4	6.9	0	<u>7.4</u>	0	0	2.4	0	0	0	<u>11.1</u>

JOC

P	Es	Ec	S	T	Cu	J	Ci	U	A	R	En	N
404	176	148	102	8	27	10	34	41	16	11	5	18
6	5.7	4.7	1.9	0	0	10	2.9	0	<u>12.5</u>	<u>18.2</u>	0	0

ANIMAL

P	Es	Ec	S	T	Cu	J	Ci	U	A	R	En	N
404	176	148	102	8	27	10	34	41	16	11	5	18
4.7	2.3	5.4	7.8	12.5	3.7	0	2.9	2.4	0	9	<u>20</u>	11.1

RELIGIO

P	Es	Ec	S	T	Cu	J	Ci	U	A	R	En	N
404	176	148	102	8	27	10	34	41	16	11	5	18
3.7	5.7	4.7	1.9	12.5	3.7	<u>20</u>	0	0	0	18.2	0	0

INDUSTRIA

P	Es	Ec	S	T	Cu	J	Ci	U	A	R	En	N
404	176	148	102	8	27	10	34	41	16	11	5	18
3.7	3.4	6.7	3.9	0	3.7	0	2.9	4.8	0	0	<u>20</u>	0

ESPAI

P	Es	Ec	S	T	Cu	J	Ci	U	A	R	En	N
404	176	148	102	8	27	10	34	41	16	11	5	18
3.9	5.7	0.6	5.9	12.5	3.7	0	0	4.8	6.2	0	<u>20</u>	0

TENPS

P	Es	Ec	S	T	Cu	J	Ci	U	A	R	En	N
404	176	148	102	8	27	10	34	41	16	11	5	18
3.4	3.4	3.3	4.9	<u>12.5</u>	3.7	0	5.9	<u>9.7</u>	6.2	0	0	0

CALOR

P	Es	Ec	S	T	Cu	J	Ci	U	A	R	En	N
404	176	148	102	8	27	10	34	41	16	11	5	18
4.5	2.8	2.7	4.9	0	<u>7.4</u>	0	0	2.4	6.2	0	0	5.5

MORT

P	Es	Ec	S	T	Cu	J	Ci	U	A	R	En	N
404	176	148	102	8	27	10	34	41	16	11	5	18
3.2	2.3	0.6	4.9	0	7.4	0	0	4.8	<u>18.7</u>	0	<u>20</u>	<u>16.6</u>

MAR

P	Es	Ec	S	T	Cu	J	Ci	U	A	R	En	N
404	176	148	102	8	27	10	34	41	16	11	5	18
3.2	1.7	<u>4.7</u>	1.9	0	3.7	0	2.9	<u>4.8</u>	0	0	0	0

ESPORT

P	Es	Ec	S	T	Cu	J	Ci	U	A	R	En	N
404	176	148	102	8	27	10	34	41	16	11	5	18
3	<u>5.1</u>	2	1.9	0	0	<u>10</u>	0	2.4	0	0	0	0

AIRE

P	Es	Ec	S	T	Cu	J	Ci	U	A	R	En	N
404	176	148	102	8	27	10	34	41	16	11	5	18
2.2	5.1	2	1	0	0	<u>10</u>	2.9	2.4	<u>12.5</u>	0	0	0

PODER

P	Es	Ec	S	T	Cu	J	Ci	U	A	R	En	N
404	176	148	102	8	27	10	34	41	16	11	5	18
2.2	2.8	2	<u>4.9</u>	0	<u>3.7</u>	0	0	0	0	0	0	0

MUSICA

P	Es	Ec	S	T	Cu	J	Ci	U	A	R	En	N
404	176	148	102	8	27	10	34	41	16	11	5	18
2.7	1.1	0.6	<u>4.9</u>	0	<u>7.4</u>	0	2.9	0	0	0	0	0

ENSENYAMENT

P	Es	Ec	S	T	Cu	J	Ci	U	A	R	En	N
404	176	148	102	8	27	10	34	41	16	11	5	18
1.7	3.4	1.3	1	0	0	0	0	<u>4.8</u>	0	0	0	0

AIGUA

P	Es	Ec	S	T	Cu	J	Ci	U	A	R	En	N
404	176	148	102	8	27	10	34	41	16	11	5	18
0.7	1.1	4	1	0	0	0	<u>5.9</u>	0	0	0	0	<u>5.5</u>

DINER

P	Es	Ec	S	T	Cu	J	Ci	U	A	R	En	N
404	176	148	102	8	27	10	34	41	16	11	5	18
1	<u>2.3</u>	1.3	0	0	0	<u>10</u>	0	0	0	0	0	0

JUDICIAL

P	Es	Ec	S	T	Cu	J	Ci	U	A	R	En	N
404	176	148	102	8	27	10	34	41	16	11	5	18
1	0	0	0	0	<u>3.7</u>	0	0	0	<u>6.2</u>	0	0	0

A cada paràmetre de la taula he subratllat els percentatges més alts. S'hi ha de tenir, però, en compte que:

- Lògicament, des de la perspectiva percentual, 1 títol d'un total de 8, per exemple, representa molt més que 18 títols d'un total de 404. Per això, els percentatges més elevats es donen en els temes amb totals més baixos. De la qual cosa es desprèn (i s'ha d'interpretar) que, si tots els temes fossin tractats als diaris quantitativament de la mateixa manera, el que té el percentatge més alt és el que previsiblement faria servir per damunt dels altres els termes del camp semàntic en qüestió.

- Ara bé, malgrat que la previsió és percentualment certa, cal recordar que la realitat és una altra: la realitat, en aquest cas, és el que he suggerit en parlar de la temàtica dels titulars, en el sentit que no és atzarós el fet que hagin estat recollits 404 títols de política i 5 d'ensenyament, posem per cas. No és atzar. És que els MCp. parlen més de política que d'ensenyament. Per tant, la taula que acabo d'exposar s'ha d'interpretar hipotèticament. És a dir, partint del supòsit que tots els temes rebessin el mateix tractament i ocupessin el mateix espai a les planes dels diaris. O bé, tenint present i en compte que, per exemple, el 20 % d'*ensenyament* del camp GUERRA és sobre un total parcial que representa un 0.5 % del global, mentre que el 13.6 % de *política* i del mateix camp és sobre un total parcial del 40.4 %.

- Així, doncs, la taula ens serveix doblement: com a hipòtesi de treball, i per treure unes conclusions sobre l'ús i transcendència de la construcció metafòrica de la realitat a través dels titulars de premsa.

Però, per treure aquesta mena de conclusions és indispensable no perdre de vista les dades del **quadre II** (o les de les taules llegides en vertical) i relacionar-les amb el que estic comentant. De manera que podem dir, per exemple, que el camp GUERRA és el més utilitzat per parlar de *política*, i el segon del total de titulars analitzats, però, hipotèticament on és més productiu és a *ensenyament*, tenint en compte que el total parcial d'aquest tema és del 3.4 %, reflex, al seu torn, de la quantitat d'espai (i doncs, de valor i d'importància) que se li atorga dintre del conjunt.

- Hi ha, per tant, dos punts de vista d'anàlisi de les dades obtingudes:

1- Des del punt de vista de les dades directes (o de la lectura en vertical o per temes dels percentatges de la taula), que ens informa sobre quines són les metàfores (i els camps ontològics en què es basen) que més es repeteixen als diaris, i doncs, que més incideixen en l'aprehensió i coneixement del món (Quadres I i II, i percentatges de cada tema del Quadre IV) . . I,

2- Des del punt de vista de les dades reconvertides percentualment, que ens serveix per reflexionar sobre l'ús i productivitat de la metàfora per estructurar la realitat,

segons la temàtica (Quadre IV).

De 1-, podem inferir que HOME i GUERRA són els camps ontològics principals per estructurar metafòricament la realitat. I que ho són per parlar de *política, esports, economia, societat, justícia, ciència, urbanisme, religió, ensenyament i natura*.

De 2-, podem inferir que, comparativament,
 - HOME és l'ens més productiu per construir metàfores sobre el tema *ciència*, tenint en compte que el total de títols d'aquest tema és del 3.4 %, i que, d'aquest 3.4 %, el 38.2 % de títols pertanyen al camp ontològic HOME.

Igualment, seguint aquesta descripció de cada taula del quadre, es pot dir de:

- GUERRA, sobre *ensenyament, religió i economia*;
- L'IMAGINARI, sobre *justícia i religió*;
- GEO, sobre el *temps, cultura i esports*;
- SENTITS, sobre el *temps, cultura i natura*;
- CASA, sobre la *natura, cultura, societat i política*;
- JOC, sobre *religió, accidents, política i esports*;
- ANIMAL, sobre *ensenyament, temps i natura*;
- RELIGIO, sobre *justícia i religió*;
- INDUSTRIA, sobre *ensenyament i economia*;
- ESPAI, sobre *ensenyament i temps*;
- TEMPS, sobre *temps i urbanisme*;
- CALOR, sobre *cultura i accidents*;
- MORT, sobre *ensenyament i accidents*

- MAR, sobre *urbanisme i economia*;
- ESPORT, sobre *justícia, esports i política*;
- AIRE, sobre *accidents, justícia i esports*;
- PODER, sobre *societat i cultura*;
- MUSICA, sobre *cultura i societat*;
- ENSENYAMENT, sobre *urbanisme i esports*;
- AIGUA, sobre *ciència, natura i economia*;
- DINER, sobre *justícia i esports*;
- JUDICIAL, sobre *accidents i cultura*;

Com que el quadre i cada una de les taules que el componen són prou explícits, me'n reservo l'exposició i el comentari detallat, que molt probablement resultaria feixuc i poc entenedor. A més, com que d'altra banda ja he indicat que aquest punt de l'anàlisi pretenia ser tan sols un suggeriment per avançar en l'estudi del component interpretatiu de l'acte de comunicació dels MCM., deixo aquest esbós per a futurs i pròxims treballs. I no cal dir que per a la lliure interpretació de qui el llegeixi.

Les dades exposades i elaborades, especialment les del quadre IV, representen, doncs, el resultat de la reflexió personal sobre el llenguatge periodístic com a discurs social i cultural, però, també i alhora, el punt de partença d'un nou camí de la investigació en aquest camp.

b.3 En relació amb l'anàlisi **diaris vs. ontologia**, ja han estat exposats amb dades directes⁴⁸ els resultats parcials, obtinguts d'una lectura en vertical, de cada columna corresponent a cada diari (punt 3, "Quadre III: **Ontologia vs. diaris**), i m'hi he permès inferir, fent un paral·lelisme amb l'exposició del punt 2 ("Ontologia vs. Tema"), que cada diari en relació amb ell mateix es pot definir ontològicament per la quantitat de títols que fa servir de cada camp. Com a conclusió, se'n pot extreure que:

- Aplicant la fórmula esmentada de Lakoff, i basant-nos en el camp més productiu (el 1r. de cada diari), llevat de la Vanguardia que té el nombre més alt de títols al camp ontològic GUERRA, tots els altres utilitzen principalment termes del camp semàntic HOME per construir metàfores en l'estructuració temàtica de la realitat. Per tant, no hi ha diferències importants en l'elecció del camp ontològic a l'hora de redactar titulars. HOME i GUERRA són els punts de referència comuns. I doncs, un cop més, segons que revela l'ús del llenguatge - i l'ús del llenguatge per construir metàfores- el pluralisme no és ideològic, atès que cada diari, pel seu compte, fa servir fonamentalment -i amb una diferència percentual molt diferenciada- l'ens HOME (i GUERRA), per expressar allò que vol comunicar -en el sentit pragmàtic del terme-.

---

⁴⁸ Que també es poden veure reflectides en percentatges al **Quadre V**.

- En canvi, sí que hi ha un pluralisme retòric, reflex del mosaic ideològic, que es reflecteix en les variacions de cada diari en l'ús de termes dels altres camps. Per exemple:

. La Vanguardia fa servir en 20è lloc expressions del món de l'imaginari, que en el quadre general (quadre I), ocupa el tercer lloc; i, en El País, posem per cas, el segon.

. El Periódico és el diari que coincideix més amb l'escala general dels camps més productius. Només hi ha una dada discordant, l'ens casa és utilitzat en 18è lloc.

. El País, malgrat que coincideix amb tots en l'ús del camp home, torna a desmarcar-se utilitzant més expressions del camp imaginari (2n. lloc) que de guerra (4rt. lloc).

. L'avui, "com tots" fa servir principalment home i guerra, però té molts títols, dintre del seu total, de casa, geo, joc i indústria.

. El Diari de Barcelona destaca per l'ús dels camps sentits i mort.

Notem, tanmateix, que les variacions, llevat del cas de El País, es donen a partir del tercer camp. Recordem que, fent-ne una reducció explicativa, definia els diaris de la manera següent:

- La Vanguardia és Guerra (15.1 %), Home (14.6 %), Sentits i casa (6.1 %).

- El Periódico és Home (16.6 %), Guerra (14 %) i Imaginari (6.8 %).
- El País és Home (19.7 %), Imaginari (12.2 %) i Animal (9.5 %).
- L'avui és Home (13 %), Guerra (9.6 %) i Casa (6.1 %).
- El Diari de Barcelona és Home (13.1 %), Guerra (11.4 %) i Sentits (9.6 %).

Això suposa que no hi ha variació en els **constructes dominants** i sí, en els **secundaris**. La no-variació dels constructes dominants anul·la l'existència del pluralisme ideològic; la variació dels secundaris abona la tesi del pluralisme retòric, que fa versemblant la diversitat de models.

Tots fan servir el mateix llenguatge i els mateixos constructes sobre la realitat⁴⁹. HOME i GUERRA en són el punt de confluència essencial; la resta, varien en grau i freqüència d'ús, però no com a conceptes que, en tant que formen part de la nostra cultura, són utilitzats de manera semblant per tothom, sigui quina en sigui la posició en què se situï dintre del mosaic.

- Si no, quina explicació hi ha per als exemples de títols

---

⁴⁹ No crec que calgui explicar el cas de El País. Només s'ha de pensar en el tipus de *peça del mosaic* que representa, en funció del receptor a qui s'adreça. L'élite que es creu i que fa el paper de creadora d'opinió no pot utilitzar "exactament" el mateix llenguatge que els altres.

paral·lels que he descrit per il·lustrar el punt a.3 d'aquestes conclusions?

El quadre que ve a continuació conté els percentatges corresponents a les dades directes del Quadre III. Aquest quadre aporta, també, dos tipus d'informacions:

1) Una visió més exacta del que representa cada dada directa (nombre de titulars), expressada en percentatges, sobre l'ús de cada camp ontològic per part de cada diari. De fet, el resultat és el mateix a què s'ha arribat mitjançant la "lectura en vertical" del Quadre III, però, com que es fa en termes percentuals, es pot veure millor la diferència que hi ha entre cada dada sobre el nombre del total de títols analitzats per diari.

Per exemple, abans he inferit que, a La Vanguardia, el camp GUERRA és el primer més emprat amb 32 títols per sobre del camp HOME amb 31 títols. Aquesta diferència, que en dades directes és tan sols d'1, representa en percentatges el 15.1 % sobre el 14.6 %.

Per tant, aquesta primera lectura permet observar i confirmar en quin percentatge és utilitzat cada camp ontològic per cada diari. I doncs, quines peces del llenguatge són triades i dominen en el seu discurs global (el total de titulars expressat també percentualment) per construir metàfores sobre la realitat.

2) Una visió comparativa de l'ús de cada camp en relació amb cada diari. De manera que es pot dir, per exemple, que el camp HOME -a més de ser el 1r. en freqüència d'ús de la classificació general (Quadre I); el 1r. preferit per El Periódico, El País, l'avui i el Diari de Barcelona, i el 2n. per La Vanguardia (Quadre III)- on té la productivitat més alta és a El País.

Per fer aquesta lectura comparativa (en horitzontal), cal observar camp per camp, en relació amb cada diari i el total respectiu. Al quadre, hi subratllo la dada més alta, que, lògicament, indica quin diari és el que fa servir més aquell camp.

Quadre V:

Ontologia vs. diaris (anàlisi comparativa)⁵⁰

	LV	el P	El P	avui	DdB
Total tit.	21.2	23.5	14.7	29.2	11.4
HOME	14.6	16.6	<u>19.7</u>	13	13.1
GUERRA	<u>15.1</u>	14	8.1	9.6	11.4
IMAGINARI	1.4	6.8	<u>12.2</u>	4.1	5.2
GEO	4.7	5.5	<u>6.1</u>	5.5	5.2
SENTITS	6.1	4.7	4.7	4.1	<u>9.6</u>
CASA	6.1	2.1	<u>8.1</u>	6.1	0.9
JOC	<u>5.7</u>	5.1	3.4	5.1	4.4
ANIMAL	3.8	3	<u>9.5</u>	4.1	5.2
RELIGIO	<u>4.7</u>	3.8	3.4	4.1	3.5
INDUSTRIA	3.8	1.7	4.1	5.1	<u>6.1</u>
ESPAI	2.3	4.7	1.3	4.8	<u>6.1</u>
TEMPS	4.2	<u>6</u>	3.4	3.4	0.9
CALOR	3.8	4.2	1.3	3.4	<u>6.1</u>
MORT	2.3	3	3.4	2.7	<u>7.9</u>
MAR	<u>3.8</u>	3.4	2	2.4	2.6
ESPORT	3.8	2.5	0.7	<u>4.1</u>	0.9
AIRE	2.3	3.4	0.7	<u>3.7</u>	1.7
PODER	<u>2.8</u>	2.5	<u>2.7</u>	1.3	<u>2.6</u>
MUSICA	1.9	0.4	1.3	<u>4.8</u>	0.9
ENSENYA.	<u>3.3</u>	3	0.7	1	0
AIGUA	0.5	1.3	0.7	<u>2.4</u>	2.6
DINER	0.9	0.4	0.7	<u>2</u>	0.9
JUDICIAL	0.5	0.4	0	<u>1.3</u>	0

⁵⁰ No hi ha els percentatges del camp ALTRES, perquè no aporten cap mena d'informació, en aquest cas.

Abans de deixar-me endur pels comentaris que aquest quadre em suggereix des de la visió 2), és a dir, fent-ne una lectura en *horitzontal*, voldria fer constar, com a premissa i per no perdre el nord, que sempre, per molt contundents que en semblin els arguments i les dissertacions, ho faig sent conscient de la metàfora del *mosaic*, fonament d'aquesta tesi. O sigui, que si, com en altres ocasions, dic que El País mostra variacions importants en relació amb qualsevol o tots els altres diaris és partint del supòsit que aquesta variació o diferència forma part del dibuix del mosaic; i que, com a màxim, el que indica és que tal vegada és la peça que hi destaca més en una determinada qüestió. Sempre dintre, però. Sempre dintre del mateix sistema conceptual i cognitiu d'aprehensió de la realitat, de l'entorn i del *món*.

Vegem, doncs, alguns dels aspectes més rellevants que les dades permeten inferir.⁵¹

1) El que s'hauria de comentar primer és on se situa el percentatge més alt de cada camp ontològic. Com que això ja queda prou clar al quadre (on, a més, hi ha subratllades

---

⁵¹ Cal recordar què vol dir cada camp tal i com ha estat explicat en la descripció general i l'exposició i comentaris dels resultats. És a dir, que HOME, per exemple, no vol dir el camp de les expressions "humanitàries", sinó "antropocèntriques", de "culte al cos" (tant per estètica, com per salut, com per la mateixa anatomia). Si no es té present això en tots els camps, es pot caure en errors interpretatius greus.

les dades més elevades per camp), no considero oportú dedicar-li més espai. En canvi, sí que voldria apuntar el que n'interpreto de la correlació i comparació d'algunes de les dades. Per exemple:⁵²

2) Tot i que El País és el diari que té el percentatge més elevat del camp HOME, només el 15.1 % de La Vanguardia i el 14 % de El Periódico del camp Guerra superen els percentatges tan elevats de cada un dels grups d'HOME. És a dir, que el camp HOME no és solament el més utilitzat, sinó el més utilitzat amb diferència.

3) Pel que fa a GUERRA, observem com es distribueixen els resultats: El País té el percentatge d'ús més baix, en front de La Vanguardia, que és el que el té més alt. Després, El Periódico amb el 14 %, que s'acosta més a La Vanguardia que als diaris en català. Tal com es presenta al quadre, en podem fer un esforç d'imaginació gràfica:

El País, al centre, el més baix; a l'esquerra, La Vanguardia i El Periódico, els més alts; i a la dreta, els que queden entremig dels diaris catalans en llengua espanyola, i el diari espanyol; I, la mateixa interpretació, encara que amb índexs de productivitat més baixos, es pot aplicar al camp MAR.

---

⁵² Dic "Per exemple", perquè penso que qualsevol que analitzi el quadre amb una mica d'atenció en podrà afegir.

4) Contrasten per la diferència amb tots els altres del Grup de diaris, els resultats d'IMAGINARI de El País i de SENTITS del Diari de Barcelona. Crec que en casos com aquests, en què la diferència és tan accentuada, és on queda més clara la tesi del "Pluralisme retòric". Pensem en la diversitat de models i d'usos lingüístics que genera el fet de fer servir expressions (molt sovint estereotips) d'un o altre camp. En aquest sentit, podríem dir que El País és el diari dels *fantasmes, espectres i ens intangibles varis*, i el Diari de Barcelona és el del *color*.⁵⁸

5) Notem que els camps GEO, JOC i RELIGIÓ són emprats sense diferències importants per i entre tots els diaris analitzats. Podríem deduir-ne, doncs, que, pel que fa a la relació de l'home amb la "terra", a "l'activitat lúdica" i a la "concepció religiosa", no hi ha ni tan sols *pluralisme retòric*, ja que tots fan servir les mateixes expressions (*d'or, de plata, de ferro; jugar a...; beneir*) en contingut i en quantitat.

6) Del camp que he denominat CASA, que aglutina tant expressions del món de l'arquitectura i de la construcció, com del món domèstic, sobresurt El País amb un 8.1 %. El segueixen La Vanguardia i l'avui amb un 6.1 %, i hi

---

⁵⁸ ¿Ironies de la vida, potser?

contrasten per defecte El Periódico i sobretot el Diari de Barcelona, que només hi té el 0.9 %. Hi ha, per tant i malgrat la variació del 2 %, un cert paral·lelisme en la construcció metafòrica de la realitat entre El País, La Vanguardia i l'avui. Paral·lelisme en l'ús de termes característics de la parla del món oficial (*cúpula, arquitectura política, "pucherazo", limpiar / fer neteja, obrir i tancar la porta a..., "cerrojazo", barrer para casa, etc.*), i que posa de manifest un model diferenciat, que fa pensar en la posició que aquest tres diaris ocupen dintre del mosaic del sistema.

Es constata això mateix, la semblança de models pel que fa a l'ús de determinades expressions, en altres camps, com TEMPS i MORT. Llevat del resultat de MORT del Diari de Barcelona: el més alt amb diferència. ¿Què li fa tenir tan present a aquest diari la idea de la mort? (!)

7) Una altra dada que trobo reveladora de la diversitat retòrica⁵⁴ és el resultat del camp TEMPS. L'ús de termes que expressen fenòmens atmosfèrics de caràcter catastròfic i sensacionalista (*tempestes, ciclons, vents i huracans*) són també, al meu veure, indicadors d'un tipus de model. No és d'extrahyar, en aquest sentit, que El Periódico sigui el que en tingui el percentatge més alt. Tanmateix, cal

---

⁵⁴ Sovint faig servir aquest terme perquè quedi clar el que en aquest estudi implica: un model retòric és un model dissenyat pensant bàsicament en el tipus de receptor.

adonar-se que, llevat del Diari de Barcelona, els altres tampoc no se n'estan.

Notem, d'altra banda, que el 6 % de El Periódico al camp TEMPS no és solament el més alt del camp, sinó que és en l'únic que hi destaca en primer lloc. Podriem dir, seguint amb la fórmula emprada amb El País i amb el DdB, que El Periódico és el diari de les *turbulències atmosfèriques*.

8) Em criden també l'atenció els resultats de MAR en especial, i AIGUA. Potser faig volar massa els meus coloms particulars, però ¿no fan pensar els percentatges tan baixos de El País, precisament en aquests dos camps? I, per acabar de reblar el clau, no fan pensar en el mateix sentit que les dades més altes d'AIGUA es trobin als dos diaris en català?

Evidentment, tot plegat no són res més que sospites que s'haurien de confirmar amb estudis més exahustius, però el que és segur és que hi ha d'haver uns ens més productius per a la construcció metafòrica de la realitat catalana, i doncs, més utilitzats per l'usuari català, i a l'inrevés.

Personalment, n'estic convençuda. És natural i lògic que dues cultures -catalana i espanyola- tradicionalment diferenciades reflecteixin en el llenguatge les respectives maneres de mirar-se el món, d'acord amb el que hi han aprehès.

9) El contrast entre El País i l'avui a ESPORT, AIRE i MUSICA pot abonar, en aquest terreny de conjetures que he encetat, els supòsits del punt anterior. Dos diaris, el model dels quals té una cosa en comú: "un cert aire *oficialista*" en la posició en relació amb el sistema; però una altra que els diferencia: "l'experiència del *jo* amb l'entorn".

No cal dir, tanmateix, que el 0.7 % de El País a ESPORT té altres explicacions. Segurament que la més encertada és la que he fet en parlar de la situació del camp GUERRA en aquest diari: un diari d'élite intel·lectual, retòricament parlant, no pot fer servir termes de l'esport per estructurar la realitat!

10) Del camp PODER-SOBIRANIA, tenint en compte el tipus d'expressions que hi ha recollides (estaments de noblesa i de poder), ¿se'n podria inferir que l'avui és el diari menys monàrquic, en front de tots els altres?. S'hi ha de tenir en compte que la paraula *rei* és la més utilitzada d'aquest camp.

11) Per contra, sembla que aquest mateix diari és "el rei" de la construcció metafòrica fonamentada en el món del DINER, atès el 2 % que domina sobre els altres del mateix camp.

Així, doncs, prenent com a punt de partença els termes

estereotips de cada camp, es poden redefinir els diferents diaris, des de d'aquesta nova perspectiva comparativa, de la manera següent:

-Essencialment i substantivament, tots cinc diaris són Home i Guerra.

-Adjectivament, La Vanguardia és el diari de la GUERRA; el Periódico, el dels FENOMENS ATMOSFERICS; El País, el dels FANTASMES; L'avui, el del DINER; i el Diari de Barcelona, el del COLOR.

b.4 Altres suggeriments

Per realitzar una anàlisi comparativa a fons, s'hauria d'observar de cada diari la correlació entre els paràmetres d'ontologia i els diferents temes, entre altres aspectes, és clar. És a dir, fer una comparació de la construcció metafòrica de la realitat per temes i entre diaris.

No ho desenvoluparé pels diversos motius argüits i repetits anteriorment, però indico per on penso que aquest aspecte de l'anàlisi hauria de continuar.

Per exemple, prenem com a mostra, i per reduir-ho una mica, els temes que tenen un índex de títols més elevat⁵⁵ i els posem en relació amb cada diari i amb els primers paràmetres, els més productius en general, d'ONTOLOGIA.

Vegem-ho reflectit amb dades directes als quadres, que s'han de llegir d'esquerra a dreta de la manera següent:
"per informar de...(tema x), el diari x fa servir del seu total de titulars, x títols que contenen termes del camp ontològic x (ontologia)".⁵⁶

---

⁵⁵ Cosa que queda prou justificada pels motius que he desenvolupat a l'apartat tema en relació amb la importància atorgada pels diaris a les seccions temàtiques.

⁵⁶ De **tema**, he triat: *política, esports, economia i societat*, perquè són els més abundants del conjunt del corpus.

Quadres suggerits: Ontologia vs.tema i diari

Total tit.	212	235	147	292	114	ONTOLOGIA
Tema	LV	el P	El P	avui	DdB	<u>HOME</u>
política	10	15	6	17	4	
esports	3	7	1	10	4	
economia	7	2	7	0	2	
societat	1	5	3	2	2	

Total tit.	212	235	147	292	114	ONTOLOGIA
Tema	LV	el P	El P	avui	DdB	<u>GUERRA</u>
política	14	16	3	17	5	
esports	4	2	1	6	1	
economia	6	5	6	2	3	
societat	5	4	0	2	2	

Total tit.	212	235	147	292	114	ONTOLOGIA
Tema	LV	el P	El P	avui	DdB	<u>IMAGINARI</u>
política	0	7	6	7	3	
esports	1	3	1	1	2	
economia	2	0	4	3	1	
societat	0	3	3	0	0	

A partir de les dades directes dels quadres, es podria comparar amb percentatges l'ús de cada camp ontològic per estructurar cada tema en cada diari. Ho faig indicativament

amb el tema *política*. La formulació seria la següent:

Quan informa de política,:

- el diari La Vanguardia utilitza el 4'7 % termes del camp ontològic HOME; el 6'6 %, de GUERRA; i el 0 % de l'IMAGINARI.
- el diari el Periódico, el 6'3 % del camp HOME; el 6'8 %, de GUERRA; i el 2'9 %, de l'IMAGINARI.
- el diari El País, el 4 % del camp HOME; el 2 %, de GUERRA; i el 4 % de l'IMAGINARI.
- el diari AVUI, el 5'8 % del camp HOME; el 5'8 %, de GUERRA; i el 2'3 %, de l'IMAGINARI.
- el Diari de Barcelona, el 3'5 % del camp HOME; el 4'3 %, de GUERRA; i el 2'6 % de l'IMAGINARI.⁵⁷

Per tant, la construcció metafòrica de la "realitat: política" es dóna amb el percentatge més alt (6'8 %) al camp GUERRA i al diari el Periódico; després, amb el 6'6 % al mateix camp i al diari La Vanguardia. I així successivament fins a completar-ne la llista:

<u>Tema: política</u>	<u>Ontologia</u>	<u>Diari</u>
1r	Guerra	El Periódico
2n	"	La Vanguardia
3r	Home	El Periódico
4rt	Home i Guerra	avui
5è	Home	La Vanguardia
6è	Home	La Vanguardia
7è	Guerra	DdB

⁵⁷ El total dels percentatges no quadra perquè no s'ha fet de totes les variables en relació amb el total de titulars per diari.

8è	Home i Imaginari	El País
9è	Home	DdB
10è	Imaginari	El Periódico
11è	"	DdB
12è	"	avui
13è	Guerra	El País
14è	Imaginari	La Vanguardia

Penso que de les dades obtingudes del creuament d'aquests paràmetres (temes/seccions, diaris, camps de l'experiència i ontologia) es poden inferir conclusions força interessants, tant dels models dels diaris, com de la posició que ocupen dintre del mosaic ideològic de la societat, com de la visió del món que tenen i que vehiculen. És molt engrescador. Però, precisament per això, (i perquè supera els límits i objectius d'aquesta tesi) ho deixo per a una altra ocasió. De moment, que quedi com allò per a què ha estat concebut: com a simple proposta derivada de tota l'anàlisi precedent.

També, i per acabar, com en altres apartats de l'anàlisi, apunto altres correlacions entre els paràmetres de la fitxa que he fet servir, que representen nous suggeriments per a l'estudi del llenguatge dels MCM. Per exemple i a títol indicatiu:

- relació del tipus de metàfora (n, v, f, c) amb cada un dels camps i subcamps d'ontologia.
- relació entre la funció retòrica i la funció lingüística dominant de cada títol amb cada camp ontològic emprat per estructurar cada tema.

-en quin tipus de MARC es donen cada un dels camps ontològics. Per exemple: el camp HOME es dona més amb marc 1 o en 3, etc.

I, evidentment, cada un dels resultats que se n'obtinguessin podria donar lloc a especulacions de tota mena. Però, també aquí, com en altres punts d'aquesta tesi, m'aturo, amb l'esperança que tot aquest potencial informatiu serà utilitzat i desenvolupat en treballs de futur immediat.

FENÒMENS EN CONTACTE

Mecanismes d'expressivitat del llenguatge de la informació periodística

En aquest últim capítol presento observacions, dades i resultats que han anat sorgint a partir de l'anàlisi dels paràmetres anteriors¹. Aquestes, diguem-ne, *notes diverses*, no havien estat previstes abans de començar l'anàlisi del corpus i, per això, les incloc aquí (juntament, en un capítol especial) i a posteriori.

Evidentment, no constitueixen una anàlisi cohesionada a l'empar d'una teoria lingüística concreta, o especificada a les parts I i II. Són simplement dades de diferent índole, que considero de gran interès. Segurament que l'únic que tenen en comú és que totes descriuen, des d'un o altre punt de vista, un aspecte més o una altra manera de mirar-se l'engranatge i els *mecanismes d'expressivitat del llenguatge de la informació periodística*. I, d'altra banda, són FENÒMENS EN CONTACTE amb els paràmetres analitzats anteriorment, que els amplien, matisen o completen.

Estereotips, figures i jocs d'estil; procedència i estructura de les metàfores i expressions simbòliques que he analitzat; elisions, etc. són considerats aquí com formes d'ús del llenguatge dels titulars, i representen,

---

¹ Els corresponents a l'anàlisi pragmàtica i cognitiva-interpretativa.

doncs, per a aquesta mena d'estudi, un material de gran valor.

Com vaig anunciar en la presentació del mètode d'anàlisi, he dividit aquest capítol en quatre apartats:

- Figures
- Estereotips
- Joc de figures
- Altres

A continuació explico cada un d'aquests apartats i en comento els resultats en relació amb alguns dels paràmetres anteriors, que aquests punts completen.

Figures

Com que el plantejament que he fet d'estudi de la metàfora als titulars de diari no s'ha basat en una anàlisi del que tradicionalment s'entén per *figures d'estil*, he cregut oportú, ni que fos a títol il·lustratiu, fer una classificació de les que hi apareixen més sovint. Sobretot, perquè la metàfora, en el sentit ampli en què l'entenc, hi sol coincidir² i, molt freqüentment, acompanyar.

Així, doncs, tot i que des d'un punt de vista teòric no he abordat els temes clàssics de la distinció *metàfora i metonímia*, o *metàfora i personificació*, etc., dedico aquest capítol a fer algunes observacions rellevants sobre l'ús d'aquestes figures, en tant que recursos sovintejats als titulars que he analitzat³, en el benentès que en l'anàlisi principal totes han estat considerades com a metàfores en el sentit ja sobrerament explicat de mecanisme de representació simbòlica del llenguatge sobre la realitat i des d'una perspectiva retòrica i pragmàtica.

Naturalment, no he pres en consideració totes les

---

² Per exemple, una personificació és, en molts casos, un tipus de metàfora.

³ No he entrat en aquesta mena de disquisicions teòriques, perquè, des del començament, l'enfocament s'ha centrat en plantejaments pragmàtics dels fenòmens retòrics, tractats tradicionalment per l'*elocutio retòrica*, i doncs, no interessa tant la distinció entre l'un o l'altre com els efectes i intencions que reflecteixen en el conjunt de la unitat discursiva que és el titular de diaris informatius. Cosa que ja ha estat argumentada en el seu moment.

figures d'estil (amb totes les variacions classificatòries) que es troben als manuals i treballs de retòrica i estilística, sinó tan sols aquelles que, reiteradament han anat apareixent en l'anàlisi.

Per a l'exposició d'aquest apartat, que he denominat FIGURES (també FIGURES a la fitxa informatitzada), faig una distinció entre:

a) Figures tal com són enteses per la tradició estilística, com a recurs d'expressió, és a dir, com generalment han estat difoses als diversos àmbits en què s'estudien i utilitzen.

b) Figures de nova creació, concebudes i vehiculades, penso, pels MCP. especialment, i que impliquen noves formes d'ús del llenguatge, a partir de noves necessitats expressives i comunicatives, i resultat i reflex dels constructes sobre la realitat del nostre temps. Les anomeno **figures del periodisme**, tot i que sóc conscient que no en són una exclusiva. En parlaré més endavant.

a) **Figures tradicionals**

Personificació. ('p', a la fitxa d'anàlisi informatitzada).

Un gran nombre de les metàfores que es fan servir als títols dels MCP. són personificacions. Institucions, partits polítics, entitats, ciutats i països, prenen vida i són tractats com a persones, fent servir els paràmetres d'ONTOLOGIA que tenen relació amb l'home, amb els sentits o amb tota mena d'activitats que hi tenen relació. No les he assenyalades totes a les mil fitxes d'anàlisi dels titulars. Solament hi he destacat les 150 que he trobat més representatives, de les quals he triat les següents⁴:

- 6 -La reforma Múgica entra en su recta final con riesgo de colapso (LV)
- 15 -Colombia respira ante la desaparición de el Mexicano, pero teme la réplica mafiosa (LV)
- 16 -Madrid y Barcelona ya saborean la TV privada (LV)
- 28 -Las aulas 'pasan' de la cosa pública (El P)
- 35 -La euforia popular preside la apertura del corazón de Berlín (el P)
- 42 -El Segundo Cinturón se abre paso con Goma-2 (el P)
- 45 -Las tormentas bancarias inauguran la década de los noventa (LV)
- 57 -Europa guanya posicions en la cursa espacial (avui)
- 60 -França obre la veda pels caps d'ETA (DdB)
- 76 -España no sobrevive al 'bombardeo' (el P)
- 87 -La universidad privada catalana pide permiso para echar a andar (el P)
- 140 -Moscú muestra el 'Blackjack' a Carlucci (LV)
- 143 -El nou diari de Prodiecu mor abans de sortir (DdB)
- 153 -La Costa Brava, de panxa enlaire (avui)

---

⁴ Com en les llistes dels capítols anteriors, el número que hi ha al davant de cada títol és el que correspon al del registre de l'apèndix del CORPUS D'ANALISI. Les abreviatures LV, el P, El P, DdB són les de cada diari ja descrites. En aquest cas no considero necessari llistar també la data de cada títol, que es pot consultar a l'annex.

- 218 -EEUU olvida con el 'Discovery' la pesadilla del 'Challenger' (el P)
- 255 -El nou Carnet Jove trenca fronteres (avui)
- 309 -La banca europea bendice con sus dólares la 'perestroika' (el P)
- 332 -Las urnas ganan la partida al dictador (el P)
- 333 -La llei d'auditories trenca la lluna de mel entre economistes i govern (avui)
- 339 -El cine español se viste de europeo (El P)
- 345 -La lluvia puso acento londinense a la actividad de Isabel II en Madrid (LV)
- 348 -Nou vestit del cel (DdB)
- 374 -La Model 'crema' un nou director (avui)
- 380 -L'Espanyol entra en coma i ja es troba en zona de descens (avui)
- 383 -La ronda del Mig se desdobra y da a luz un campo de fútbol (el P)
- 411 -Lituània no plantarà cara a Moscou per la reivindicació nacionalista (avui)
- 416 -L'anticicló es gronxa (DdB)
- 418 -Sud-àfrica obre l'última porta per a la pau a Namíbia (avui)
- 430 -Barcelona'92 suspende su primer examen ante el COI (LV)
- 438 -Els tentacles de l'Església de la Cienciologia s'agrupen en un holding (avui)
- 477 -Barcelona se viste de Navidad con más iluminación que nunca (el P)
- 479 -La màquina del futbol continua engolint els entrenadors (avui)
- 498 -La Biennal Jove ressuscita dilluns vinent a Bolonya (DdB)
- 529 -España se viste de largo en CE (El P)
- 533 -Madrid posa un pedaç a la declaració dels matrimonis (avui)
- 544 -La informàtica reparte sus armas a empresas y piratas (el P)
- 545 -Israel entra a sac al Liban per castigar els palestins pro-sirians (avui)
- 552 -El PSC se lanza a fondo en la recta final de la campaña (el P)
- 554 -Roger Rabbit, los 'dibus' toman Hollywood (LV)
- 596 -Per Roma, el preservatiu continua sent el dimoni (DdB)
- 607 -China y Vietnam dan un paso decisivo hacia el deshielo (el P)
- 614 -Santa Coloma de Farners intentarà imponer un 'numerus clausus' para residentes africanos (LV)
- 629 -La reforma bursàtil española entra en su recta final (el P)
- 645 -Washington es torna boja pel jurament (avui)
- 655 -El consejo nuclear dice que el Ebre goza de buena salud (el P)

- 669 -El strip-tease de Banesto (LV)
 672 -Toyota pren posicions per l'assalt al mercat europeu (DdB)
 679 -Madrid veu amb bons ulls l'ajut estranger a un futur metro olímpic (avui)
 695 -El ojo de Hacienda (LV)
 736 -La sequia hinca el diente a los recursos naturales de Catalunya (el P)
 737 -Europa s'ofega pel fum que l'anticicló no deixa esbandir (avui)
 778 -L'OTAN fa jugar Espanya per primer cop a la guerra grossa (avui)
 790 -La dècada Khomeini, el gran maldecap d'Occident (avui)
 791 -L'olimpisme català trepitja l'ull de poll de Madrid (avui)
 848 -Javier Sotomayor i Paul Ereng enlluernen Budapest (DdB)
 857 -Quan les escultures es fan la permanent (DdB)
 866 -Quan la graderia es vesteix de dol (avui)
 876 -Los libros toman la calle (LV)
 885 -Brasil, la democràcia herida (LV)
 886 -El alma de las piedras (El P)
 888 -Barcelona negocia contra reloj su plan de hoteles (LV)
 939 -La fiebre de la tierra (El P)
 947 -El tren Mataró-Barcelona saca buena nota entre los usuarios (LV)
 949 -Las enfermedades tropicales viajan en avión (el P)
 956 -Las lluvias son aún insuficientes para aliviar la sed de Barcelona (LV)
 961 -La resaca berlinesa (DdB)
 968 -Amazônia: el càncer al pulmó (avui)
 981 -Bélgica, verdugo del cuadro de Muñoz en México 86 (El P)

També, en aquest cas, com en d'altres d'aquesta tesi, seria interessant aprofundir en la informació que aporta aquest material. Per exemple, veure quines d'aquestes 150 personificacions s'estructuren en cada camp d'ONTOLOGIA i en funció de l'objecte o substància que en resulta personificat; o també, si l'expressió metafòrica en què es fonamenten és nova, fossilitzada o catacrèsica, etc.

Metonímia: ('m', a la fitxa d'anàlisi informatitzada).

Com que voldria evitar el debat teòric a què duria el fet d'intentar establir una distinció entre metonímia i metàfora o entre els tipus de metonímia amb la sinèdoque, com ja he advertit en començar aquest apartat, em cenyeixo a comentar algunes qüestions sobre aquest mecanisme d'expressivitat, des de la perspectiva simple de *figura d'estil*, en relació amb l'ús que se'n fa als titulars i jugant amb les expressions metafòriques amb què entren en contacte.⁵

Molt sovint, el procés metonímic condueix a una metàfora *constructe*, en el sentit que l'expressió o mot metafòric en qüestió ja s'utilitza sempre, tant als MCP, com a la conversa quotidiana interpersonal.

Als títols que he analitzat, és un exemple clar de metonímia el cas de 'les medalles' que es guanyen en la pràctica esportiva. Mai no es fa servir el terme 'medalla' i sempre n'apareix la classe: l'or, la plata, etc, o l'espècie ("guanyar el metall")⁶. Es pot comprovar en la llista de títols següents:

---

⁵ No es pot oblidar que aquest capítol té com a objectiu fer una simple recopilació de dades que no son prou adequades per comentar en els apartats precedents.

⁶ En aquest cas que destaco, però, observo que això només es un recurs dels MCP. -i dels titulars especialment-, perquè en la conversa quotidiana normalment no es fa la metonímia.

- 189 -Xuixunova vola cap a l'or (DdB)
 190 -Elena Chuchunova voló majestuosament hacia el oro (LV)
 191 -Sergi López ganó un bronze que sabe a oro (LV)
 192 -Una hamburguesa de oro para Laura (El P)
 213 -Estats Units obté el bronze en bàsquet sense despenjar-se (avui)
 221 -Pareja de plata (el P)
 252 -El oro del baloncesto olímpico se fue a Moscú (LV)
 254 -L'or de Moscou (avui)
 261 -L'or del bàsquet se'n torna cap a Moscou (DdB)
 265 -Es van quedar amb el metall que faltava (DdB)
 269 -Plata de llei (avui)
 273 -Tocar el oro para ser plata (el P)

També, però no amb tanta freqüència com en el cas de les *medalles*, aquest fenomen es dona en casos com:

- 505 -Una lenta evolución desde los fusiles a la rama de olivo (el P)
 567 -Arafat cambia el fusil por la rama de olivo (LV)

on, a part de l'ús de dues metonímies al mateix enunciat: *fusil* i *rama de olivo* per *guerra* i *pau* respectivament, hi ha la mateixa fórmula metafòrica de construcció de la realitat, mitjançant supòsits ontològics de la *guerra* i de les *citacions de tipus bíblic*. Cal notar, a més, que aquest ús es dona en dos models de diari força diferents. La qual cosa acaba de reblar el clau de la proposta de la tesi: el pluralisme retòric no respon a un pluralisme ideològic, sinó a la diversitat de maneres de dir de la nostra llengua i de la nostra societat, que, en aquest cas es demostra en la coincidència en la tria de les formes, malgrat la posició diferent que ocupa cada diari dins del mosaic.

Tant un exemple com l'altre (el de 'les medalles' i el que acabo de comentar), els he denominat a la fitxa d'anàlisi informatitzada **metonímies tòpiques**, perquè considero que han esdevingut autèntics tòpics i estereotips redaccionals⁷.

A part de les *metonímies tòpiques* que acabo de destacar, d'altres d'observades són:

- 199 -Una ciudad de gigantes (el P)
- 200 -Alan García acalla de momento el ruido de sables en Perú (el P)
- 202 -Vendedores de pompas (El P)
- 214 -La sanidad pública combatirá el 'caballo' con naltrexona (el P)
- 278 -Els blancs van fer despentinar Bird (avui)
- 282 -Lituania se viste de amarillo, verde y rojo (El P)
- 299 -Plan para 'lavar' la cara a la entrada sur de Barcelona (LV)
- 312 -L'agressivitat recupera la corona amb Ayrton Senna (DdB)
- 340 -Peter Rono ganó un 1.500 'descafeinado' (LV)
- 366 -Guerra contra l'il.legal de color a Catalunya (avui)
- 372 -Mans i boques a punt de solfa (avui)
- 375 -Schuster calentará el banquillo de la Audiencia (LV)
- 376 -El presidente argelino nombra un primer ministro de hierro para dirigir la reforma liberal (El P)
- 379 -Un 'hombre de hielo' con fama de honrado y buen administrador (el P)
- 426 -Nombres de oro (LV)
- 442 -Blanca acarició el podio en el 'gigante' de Les Menuires (el P)
- 447 -Las autoridades penitenciarias conocían la dirección donde estuvo oculto el 'cerebro' del asalto al Central (El P)
- 450 -Los judíos votan consternados por la sangre vertida en Jericó (el P)
- 599 -Koeman 'se viste' de blaugrana (el P)
- 620 -El 'búnquer' de la paloma blanca (el P)
- 636 -Epi, las manos mágicas (el P)
- 657 -17 meses pendientes de dos rodillas (el P)
- 721 -Professionals de la seguretat amb quatre potes (avui)
- 788 -Els cervells de l'esport (avui)

---

⁷ Per fer aquesta tria, he creat a la fitxa d'anàlisi informatitzada un camp o variable al parametre ALTRES i l'he denominat *metonímies tòpiques* amb el número '23'.

- 855 -Una trentena d'ajuntaments de França poden canviar de color demà (DdB)
 899 -Butifarras, chorizos y jamones, a la conquista de los paladares europeos (LV)
 936 -La ciudad fue un petardo (LV)
 970 -Sesenta mil indecisos deciden el color de la Xunta en Galicia (LV)
 990 -La ciutat en groc i negre (DdB)
 991 -Delinquentes de cuello blanco (El P)

Com es pot comprovar, tot i que no hi són recollides totes, les metonímies més productives són les que es basen en els camps ontològics dels *colors*, *parts anatòmiques* i *metalls*. Cal destacar també l'arrelament d'expressions metafòriques, que són, de fet, metonímies, com *de ferro* (*de hierro*) o *de hielo*, que funcionen com a autèntics estereotips, com es veurà a l'apartat corresponent.

He volgut destacar també aquelles metonímies que es formen a partir d'una *personificació* i que constitueixen una variant d'ambdues figures (codificat 'mp' a la fitxa d'anàlisi informatitzada), com es pot comprovar als títols següents, que són el resultat de diversos creuments de significats. N'he triat solament 16, per no fer repetitives les llistes:

- 7 -Tres empresas y un bar dejan los millones en cientos de bolsillos (LV)
 119 -Colombia quiere cambiar las armas por las palabras (LV)
 183 -Oro 'socializado' (el P)
 213 -Estats Units obté el bronze en bàsquet sense despenjar-se (avui)
 214 -La sanidad pública combatirá el 'caballo' con naltrexona (el P)
 232 -Mig milió de peticions de telèfon estan fent cues de més de 7 mesos (avui)

- 250 -Barcelona i Madrid tastaran la televisió privada
d'aquí a onze mesos (avui)
- 252 -El oro del baloncesto olímpico se fue a Moscú (LV)
- 261 -L'or del bàsquet se'n torna cap a Moscou (DdB)
- 274 -España también quiere acariciar la luna (el P)
- 282 -Lituania se viste de amarillo, verde y rojo (El P)
- 299 -Plan para 'lavar' la cara a la entrada sur de
Barcelona (LV)
- 312 -L'agressivitat recupera la corona amb Ayrton Senna
(DdB)
- 346 -Tot França entra a la via morta (avui)
- 531 -El mundo apuesta por la distensión (LV)
- 606 -El TGV pone la gran velocidad al alcance de todos los
bolsillos (el P)

L'obvietat d'aquesta mena d'usos creuats entre
metàfores i personificacions no crec que mereixi aquí cap
comentari especial.

En canvi sí que voldria fer notar, d'una banda, la
relació entre imatge i text; i, de l'altra, les
pressuposicions i implicacions que pot comportar la
interpretació de la metonímia en determinats titulars.
N'és un exemple 531, que d'alguna manera està dient: "el
món és la foto". ¿Quina hauria de ser ara la foto del món?
basant-nos en els mateixos supòsits.

Es a dir, "persones amb poder són el món". Pregunto i
em pregunto.

Antítesi: ('a', a la fitxa d'anàlisi informatitzada)

Malgrat que aquest recurs d'estil no té, en principi, una relació directa amb el fenomen metafòric, no voldria, ni que sigui molt breument, deixar-hi de fer alguna al·lusió, en relació amb els títols amb metàfores que he analitzat, més com a exemple de la possibilitat combinatòria de mecanismes d'expressivitat que poden aparèixer en un títol, que pel que pugui tenir d'importància com a recurs en ell mateix en el context d'aquesta tesi. N'he destacat al corpus algunes de les més riques:

- 145 -Només la festa de Gràcia trenca el desert urbà (DdB)
- 174 -La música de tot el món lluita pels drets humans (DdB)
- 508 -Els Estats Units i l'OLP trenquen el gel a Tunísia (DdB)
- 515 -El PCC aigualleix l'eufòria d'unitat comunista en el congrés del PSUC (avui)
- 527 -El 'déu' va morir fa tres anys (DdB)
- 532 -El Defensor del Pueblo saca a la luz una sanidad enferma (el P)
- 534 -Carlos Mas, líder tras un recital de navegación por el desierto (LV)
- 563 -Halcones junto a palomas, unión contra natura (LV)
- 588 -Els militars espanyols se'n van a fer pràctiques de pau a Angola (avui)
- 609 -Els bars acusen l'Ajuntament de matar la vida nocturna (DdB)
- 706 -Saracibar teme que se pierda la batalla de la paz social (el P)
- 723 -Torna la lluna de mel a Madrid mentre la guerra freda és a Catalunya (avui)
- 775 -La batalla de la armonización fiscal (LV)
- 798 -Las 'palomas' de Teherán, en el blanco de Jomeiny (LV)
- 812 -Arrels profundes per obrir les branques al món (DdB)
- 828 -Els apòstols de la violència ressusciten i maten dos guàrdies civils a Santiago (avui)
- 877 -Els problemes de l'URSS amb la guerra submarina fan emersió (avui)
- 975 -El PC de RDA es fa el 'harakiri' per assegurar-se la supervivència (avui)

985 -La lucha por el agua pone al mundo sobre un polvorín
(el P)

Com es pot comprovar als títols que he triat com a exemple, la força il·locutiva (i doncs, l'efecte perlocutiu) de l'expressió metafòrica augmenta considerablement en presentar-se combinada amb un joc antitètic, tant des del punt de vista formal, com des del del significat.

Com és de suposar, cada un d'aquests títols mereixeria un comentari més que saborós. Ho deixo, però, de moment, per a altres ocasions. Bàsicament, perquè no vull allargassar aquesta exposició de resultats amb dissertacions que conduirien bé a repetir arguments a bastament utilitzats, bé a especulacions interpretatives personals que ara penso que no vénen al cas.

D'altra banda, és evident que si ho fes aquí, amb molt més sentit ho hauria de fer amb altres llistes de resultats que s'ajusten més al tema principal de la tesi⁸.

En principi, havia pensat fer una classificació de *figures* una mica més exhaustiva, per recollir-hi *sinestèsies* ("Retruny de colors a la volta celeste", registre 952), *cosificacions* i altres recursos. Però, vaig observar que això comportaria fer unes llistes de resultats

---

⁸ He de dir que sóc conscient de deixar moltes qüestions obertes -tal vegada, massa-. Això, però, em satisfà, perquè crec que estic començant un tema que m'ocuparà -i amb gust- durant un temps futur.

que, al capdavant, no són l'objecte central de l'anàlisi.

Per aquest motiu, m'he cenyit, en aquest camp d'estudi de les figures tradicionals, només a les més utilitzades en titulars i a les que, en certa manera tenen, també per tradició, punts de contacte amb la metàfora. Amb tot, continuo pensant, com hem dit en alguna altra ocasió, que seria força productiu fer un estudi ben detallat dels titulars de premsa des d'aquesta perspectiva que he deixat de banda des del començament.

b) **Figures periodístiques**

En l'anàlisi dels títols que componen el corpus hi ha tot un seguit d'usos, de mecanismes d'expressivitat, que voldria destacar especialment, perquè penso que, si bé poden també donar-se en altres tipus de discurs, en el periodístic tenen un valor i unes peculiaritats que difícilment s'hi poden comparar. Per diversos motius:

1r. Com ja he dit moltes vegades, el discurs periodístic recull i difon els usos -determinats usos- del llenguatge de la comunitat i ho fa amb una intenció comunicativa i persuasiva (com ho fa qualsevol altre discurs)⁹.

2n. Però aquesta intencionalitat, tot i sent retòricament la mateixa (persuadir i convèncer) que la que es pot donar en altres situacions comunicatives, no ho és exactament, a causa de les peculiaritats distintives del funcionament dels MCP., i sobretot per la seva capacitat d'incidència en un receptor nombrós. Em refereixo concretament al que he descrit com a funcions de *mirall / miratge*; i *estètica*, totes dues fonamentades (i pensades) en el receptor.

El llenguatge dels MCM. -i, MCP.- abeura, així, del llenguatge de la societat, però en molts casos el retorna a la societat filtrat, modificat, o reelaborat, de la manera més adequada per persuadir el receptor que preveu (entre altres factors que ja he descrit del funcionament

---

⁹ Cosa que ja ha estat demostrada a la part I, capítol 2.

retòric dels MCM.).

3r. Atesa la influència que l'*elocutio* periodística exerceix sobre el parlant, aquests nous usos -els que el mirall¹⁰ retorna- en resulten reforçats, consolidant així unes maneres de parlar de la realitat, reajustades a les noves necessitats comunicatives.

4rt. En aquest sentit, penso que una gran gran part del llenguatge que fem servir en la nostra vida quotidiana és el llenguatge dels MCM. i penso també que ens hi hem acostumat fins a un punt que no podríem satisfer moltes necessitats comunicatives i expressives, si no fos perquè disposem d'aquestes formes que els mitjans han recollit, refet i transmès. És un fet. ¿Quantes vegades solucionem el que volem dir amb eslògans, títols de pel·lícules, de novel·les o de cançons ben tractades -adobades i abonades- pels MCM.?

5è. Els canvis de vida comporten canvis de necessitats comunicatives, i doncs, canvis en les formes expressives del llenguatge. És un fet. "Viure perillosament" no es el mateix que "explicar rondalles a la vora del foc".

Amb això no pretenc justificar res. Simplement miro de reflexionar sobre el llenguatge en ús del meu temps i de la meva societat. El que presento a continuació és el fruit d'aquesta reflexió.

---

¹⁰ Recordem que, seguint la metàfora del mirall, aquest no és sempre nítid, sinó que més aviat pot estar deformat, enterbolit o entelat.

En analitzar els titulars dels diaris, em vaig adonar que hi havia moltes formes expressives que no es podien classificar clarament com a metàfores, ni com a qualsevol altra figura (des d'una perspectiva tradicional). Al paràmetre de les màximes (MAXIMA1_B, a la fitxa d'anàlisi informatitzada), aquestes expressions van ser incloses en la categoria 'c' -metàfores per catacresi-. Ara, situats en una anàlisi interpretativa, cal veure per quins mecanismes es creen aquestes noves maneres metafòriques de dir la realitat, que no s'ajusten als criteris establerts que coneixem i que, curiosament, són altament productives.

De fet, no tan curiosament si es té en compte el que he exposat als paràgrafs anteriors. Són formes extremament vives en la ment de l'usuari, perquè recullen i reflecteixen continguts actuals, noves realitats i noves maneres de versionar-les. Amb la qual cosa esdevenen les expressions més comunicatives del llenguatge periodístic, si acceptem el principi que allò que és més comunicatiu és allò que millor reflecteix la connexió entre intencions, supòsits i creences d'emissor i receptor en interacció.

En l'anàlisi he distingit tres tipus de mecanismes d'expressivitat per descriure aquests nous usos, que en un cert sentit es poden considerar també noves figures. El primer correspon a un substrat de la llengua tradicional: *les frases fetes, les locucions i els modismes*; al segon i al tercer, correspon el que he batejat amb els noms de *trucatge i tirabuixó*.

Frases fetes. ('f' a la fitxa d'anàlisi informatitzada)

Malgrat que com diuen Raspall i Martí (1984) a la Introducció,

Hom es refereix als conceptes de "locució" i "frase feta" sense que sigui prou clar què pressuposen. El que en diuen els diccionaris generals es mou en l'ambigüitat i la vaguetat.

entenc per frase feta el grup de paraules i expressions d'ús corrent de la llengua que fan la funció d'una de sola. És a dir, la combinació estable de paraules amb sentit unitari i familiar en una determinada comunitat lingüística. Cal, per tant, considerar-les, en aquest context d'anàlisi, com si fossin un sol mot, en el mateix sentit que Raspall i Martí (op.cit):

Locucions i frases fetes cal que siguin incorporades en el lèxic, com si de mots nous es tractés. Ens informen del tarannà dels parlants, perquè la pràctica lingüística és un comportament per a interpretar l'entorn i transformar-lo. Per això les trobem cobrint els diversos camps semàntics, fent referència a les distintes actituds que viure suposa.

És evident, i per aquest motiu són tan freqüents als titulars dels MCP., que, per atreure l'atenció del lector, han de fer servir, entre altres recursos, els del llenguatge que aquell coneix i que ha incorporat als seus cons-

tructes sobre la realitat de l'entorn aprehès verbalment.

Com s'ha constatat al paràmetre de les MAXIMES, els títols que he analitzat presenten dues maneres de manejar les *frases fetes*. L'una, citant-la textualment, exactament com és usada en el llenguatge quotidià; l'altra, fent-ne el que he denominat un *trucatge* (metàfora per catacresi, al paràmetre de la màxima). O sigui, canviant-ne algun dels elements o peces que componen la locució.

Entenc l'ús de la primera forma com un mecanisme clàssic del discurs primari¹¹ i quotidià, que els MCP. aprofiten; i la segona (el trucatge), com una nova manera de versionar la realitat -ja coneguda i lexicalitzada amb una forma determinada- emollant-la a la situació comunicativa concreta, que li dóna sentit.

Aquí, recullo només algunes de les *frases fetes i locucions* que apareixen als titulars, sense *trucar* (les altres, les comentaré i llistaré a l'apartat *trucatges*)¹²:

- 39 -Juneda fa pinya per defensar un veí acusat de sis abusos sexuals (avui)
 106 -'El precio justo', con un pie en la TV privada (el P)
 117 -Comença la reunió per trencar el gel a la guerra de Kamputxéa (avui)
 131 -L'Iran accepta negociar cara a cara amb l'Iraq (DdB)

¹¹ Em refereixo a la diferenciació entre discurs primari i secundari de Bajtin (op.cit.)

¹² Hom es pot preguntar per què tracto com a "figures del periodisme" les frases fetes i locucions, si són formes d'expressió familiars. Hi ha un sol motiu: aquestes peces han estat estudiades tradicionalment com un recurs del llenguatge col·loquial. El fet que un llenguatge formal (el de la informació) com és el dels MCP. l'incorpori, canviant-les de registre, els dóna un nou valor com a figura.

- 166 -Campofrío inicia con buen pié su andadura bursatil (el P)
- 208 -Els crítics d'AP han llançat la tovallola (DdB)
- 212 -La Politècnica demana ajut a la UNESCO per no perdre el tren del futur (avui)
- 216 -Parte de la oposición clama al cielo por el convenio con EEUU (el P)
- 222 -Los armenios temen que la crisis se les vaya de las manos (el P)
- 223 -El algodón, de capa caída (El P)
- 225 -Núñez té el día rodó (avui)
- 281 -Las Fuerzas Armadas chilenas tienen la llave de la transición (LV)
- 302 -Continúa el mano a mano entre Lyle y Ballesteros (LV)
- 306 -'Duke', optimista contra vent i marea (avui)
- 307 -Ruiz Mateos fuig de l'Audiència i deixa la policia amb un pam de nas (avui)
- 322 -Tom Hanks es fica el públic a la butxaca amb la comèdia 'Big' (avui)
- 323 -La CEE no treu l'aigua clara del porcí espanyol (avui)
- 342 -Ruiz Mateos pren el pèl a la Justícia i fuig amb perruca (avui)
- 347 -Els Celtics no forcen la màquina per desfer-se de Iugoslàvia (DdB)
- 381 -Un F-18 del programa FACA ja ha fet figa (avui)
- 394 -Hernández Mancha planta cara a Fraga i no retira la seva candidatura (avui)
- 415 -Botha salva el coll dels 'Sis de Sharpeville' (avui)
- 427 -Fraga toma las riendas de Alianza Popular (El P)
- 448 -Clemente, a l'ull de l'huracà (avui)
- 457 -Lluèvé sobre mojado en el Baix Llobregat (LV)
- 472 -Marín: Molts atletes han anat a Seül amb una sabata i una espadenya (avui)
- 513 -Els indigents aviat ja no estaran deixats de la mà de Déu (avui)
- 521 -La Europa comunitaria da la espalda a Herri Batasuna (LV)
- 522 -La amnistia uruguaya, en la cuerda floja (LV)
- 526 -Fa aigües la investigació sobre la tragèdia d'Escòcia (avui)
- 598 -La noia que no ha trencat cap plat (avui)
- 615 -El difícil reparto del pastel (LV)
- 624 -González intenta aixecar el cap jugant amb la Miró i el salari mínim (avui)
- 625 -El PCC torna la pilota a Ribó reclamant la presidència d'IC (avui)
- 626 -França i la RFA ja van de bracet en la nova brigada militar (avui)
- 631 -La sang no arriba al riu a Sarrià (avui)
- 634 -Els EUA tiren la casa per la finestra per 'coronar' Bush (avui)

- 646 -Els caps de sèrie, a pas lent però segur a l'Open australià (avui)
- 665 -Fraga guiarà el nou PP amb mà de ferro dins d'un quant de seda (avui)
- 676 -La firma alemanya Siemens també es pot enganxar els dits a Rabta (avui)
- 688 -El papa insta a fer política sense embrutar-se les mans (avui)
- 714 -Els N'Gai N'Gai ens refresquen la memòria (avui)
- 729 -Izquierda Socialista vol donar ales a l'esquerra del PSOE (avui)
- 763 -L'autonomia de Madrid s'enduu la part del lleó de les inversions estatals (avui)
- 786 -El 'Boni', un procesado que no guarda ases en la manga (el P)
- 801 -Ruiz Mateos té la paella pel mànec per suspendre el seu judici (avui)
- 803 -El 'caso Tower', una china en el zapato de Bush (LV)
- 860 -Otra vez con el agua al cuello (el P)
- 883 -Los tipos de interés dieron una de cal y una de arena (El P)
- 892 -Corcuera juga al gat i la rata en els contactes amb els partits (avui)
- 930 -Secretos hasta en la sopa (El P)
- 954 -El PP defiende con las uñas su cuarto escaño (el P)

L'ús de la frase feta i de la locució sense trucar revela amb força claredat quines de les expressions tradicionals del llenguatge són encara vigents i serveixen també encara per expressar continguts i realitats actuals. Almenys per als qui fan llenguatge als MCP. Si s'hi utilitzen és perquè són vives, perquè encara són útils per satisfer necessitats comunicatives.

En aquest sentit, es pot observar a la llista anterior que tenen més productivitat aquelles que a l'actualitat encara són adequades per parlar de l'home i de la seva relació amb els altres homes i amb el món -amb el nou món, però, malgrat tots els canvis que s'hi hagin produït-.

No és d'estranyar, doncs, que aquelles que toquen

aspectes ancestrals de la relació *home-temps*, *home-terra*, *home-home*, etc. no hagin caigut en desús. I, sí, en canvi, les que fan referència a les relacions amb l'entorn evolutiu (tecnològic, laboral, etc.). El debat que he obert en presentar aquest punt sobre el perquè dels canvis de llenguatge (hi ha empobriment o canvi? -deia) adquireix aquí tota la dimensió que li pretenia donar.

Tan sols cal observar quines són les que més es repeteixen (noti's que són especialment locucions) i pensar quantes de les que coneixem dels nostres avis -per dir-ho ràpidament- no hi apareixen mai.

D'altra banda, fixem-nos que aquestes que es repeteixen, a més de representar la vigència de formes malgrat els canvis de vida, esdevenen amb l'ús als MCp. uns estereotips dels mateixos MCp. i, en conseqüència, estereotips també de la parla comuna del conjunt de la societat. Amb la qual cosa *la construcció metafòrica de la realitat mitjançant el llenguatge es va reforçant*¹³.

Una altra qüestió seria veure si només l'observació del llenguatge dels MCp. és fiable per fer aquesta afirmació. Aleshores hauríem d'entrar en una altra mena de debat: el llenguatge dels MCp. reflecteix completament el llenguatge o tots els llenguatges socials? Jo diria que no, però s'hauria d'investigar a fons. De moment, el que és

---

¹³ A l'apartat ESTEREOTIP comentaré aquestes frases fetes i locucions que, juntament amb altres recursos, constitueixen formes estereotipades (encapsulades, en termes de Leech, 1974).

segur és que de les parcel·les de realitat que els MCP informen, les locucions i frases fetes que fan servir com a mecanismes d'expressivitat són els que dels de la tradició s'han salvat, bé perquè parlen de supòsits ontològics inherents a la condició humana, bé perquè encara s'adeqüen a les formes de vida actuals, malgrat els canvis evolutius de la societat.

Trucatzes. ('tr' a la fitxa d'anàlisi informatitzada)

He agrupat sota l'epígraf *trucatzes* tots els títols que es basen en una expressió en ús, coneguda socialment en molts o alguns àmbits de la vida quotidiana, i que, reelaborada o revehiculada en un context nou o diferent (el dels MCp.) del que li era habitual, adquireix un altre valor. Aquest procediment, tan utilitzat en titulars de premsa, atorga a l'expressió una nova significació, ja que es fa servir en una situació comunicativa diferent.

I, un altre cop, el circuit de sempre: es redacta un títol de diari a partir d'una expressió que forma part del llenguatge de la comunitat o d'un sector de la comunitat (depèn del model diari en relació amb el tipus de lector), i això es fa per aconseguir una comunicació més completa (més reeixida com a acte lingüístic: més informativa de les intencions de l'emissor i dels supòsits i creences del receptor a qui va dirigida). Si la comunicació s'aconsegueix, si es prou persuasiva, el lector integra als seus constructes l'expressió o bé la reforça si és que ja la tenia com a pròpia, i doncs, la continua fent servir per satisfer les necessitats comunicatives que la seva vida quotidiana exigeix.

Aquest flux-reflux constant entre la llengua dels mèdia i la dels usuaris socials és el que va conformant, assegurant o marginant (depèn de cada cas) cada una de les

peces del llenguatge de la comunitat¹⁴.

Aquí he volgut observar principalment quines són les fonts en què abeuren aquests usos tan sovintejats, i, a més, analitzar-ne la construcció i reconstrucció lingüística.

Així, doncs, he considerat **trucatges**:

a) Les frases fetes que es fan servir canviant algunes de les peces o segments que les formen¹⁵:

"La primavera l'al·lèrgia altera"

Aquests trucatges de frases fetes poden presentar modificada des d'una part mínima de l'expressió fins a gairebé tota la frase.

b) Les cites: de títols en general (novel·les, pel·lícules, cançons i peces musicals), de passatges bíblics, de frases que han esdevingut clàssiques i populars, d'eslògans publicitaris i propagandístics, etc., que es poden presentar complets, tal com són coneguts pel públic, però, també *trucats*. Tant en un cas com en l'altre, els he considerat trucatges per la utilització que se'n fa: el canvi de context i de referent n'és el truc.

---

¹⁴ En aquest punt, torno a remetre al debat suggerit en començar l'apartat de les *figures periodístiques*, sobre el paper dels MC. en el llenguatge d'una comunitat.

¹⁵ Les frases fetes íntegres, "no trucades", han estat comentades a l'apartat anterior. Aquí m'ocupo de les que són manipulades, com la de l'exemple.

A continuació presento:

- (a) exemples de trucatge de frases fetes;
- (b.1) exemples de trucatge de cites, la construcció o reconstrucció de les quals recorden passatges o tècniques narratives de llibres o rituals religiosos¹⁶; i
- (b.2) exemples de trucatge de cites de títols en general, d'eslògans i de frases populars.

He de dir que he fet aquesta classificació de la mateixa manera que se'n podria haver fet una altra. Simplement m'he basat en el corpus que he treballat, on he observat la notable influència de la formació / educació religiosa, del cine i de la publicitat. M'han sobtat moltes qüestions. Les comentaré, però, a la vista de cada una de les llistes que presento tot seguit.

(a) Trucatges de frase feta:¹⁷

- Año nuevo, penaltis viejos (el P, 02-01-88) -570
- Pujol reflexiona sobre com fer el salt polític a Europa (DdB, 03-08-88) -142
- Polònia en peu de vaga (avui, 23-08-88) -136
- Un negoció a cuatro patas (El P, 25-09-88) -224
- La casa, sin barrer (El P, 25-09-88) -228
- Lo que vale un peine (de ametralladora) y el problema de quién paga la factura (LV, 01-10-88) -321
- La mejor defensa, un buen ataque (El P, 02-10-88) -336

---

¹⁶ Com que la nostra cultura té com a religió la cristiana, les cites que es fan servir es basen principalment en la Bíblia.

¹⁷ Noti's, que, en aquest cas, la llista està ordenada de manera diferent. En primer lloc hi ha el títol; en segon, el diari; en tercer, la data (que, en aquest cas considero rellevant per la relació entre el contingut del trucatge i l'època en què es fa servir); i, finalment, el registre que li correspon.

- Su peso en oro (El P, 23-10-88) -351
- Semprún i Almunia: el govern els cria i l'antiautonomisme
els ajunta (avui, 31-10-88) -325
- A tot Jazz (avui, 04-11-88) -451
- Un austriac d'anada i tornada (avui, 25-11-88) -458
- Ingleses de quita y pon (el P, 27-11-88) -456
- Más vale prevenir que restaurar (El P, 25-12-88) -562
- Qui nou any passa ordinador empeny (avui, 02-01-89) -569
- Un sector pequeño, pero matón (LV, 21-01-89) -577
- Es la guerra (avui, 13-02-89) -702
- Després de la tempesta, la calma (avui, 03-04-89) -895
- La nunca vista (El P, 15-04-89) -887
- La primavera l'al·lèrgia altera (avui, 16-04-89) -865
- Conrado Durántez no vol bastons als anells (DdB,
(16-04-89) -907
- A la vejez, viruelas (El P, 23-04-89) -869
- La narrativa española, encantada de conocerse (El P,
23-04-89) -871
- Más sabe el diablo por viejo (El P, 25-06-89) -934
- En camisa de once varas (El P, 25-06-89) -933
- Hormonas con tomate (El P, 10-12-89) -443

Notem que el *trucatge* afecta tant la forma o construcció com al joc que s'estableix amb la significació.

Quant a la forma o construcció, normalment es recorre al mecanisme de fer servir la que caracteritza la frase feta i canviar-ne alguna de les peces (570, 136, 224, 321, 325, 451, etc.); una altra possibilitat és la d'elidir un dels components de la frase feta coneguda (351, 702, etc.) o bé afegir-n'hi un altre, deixant íntegra la frase o locució originària (142, 458, 456, 856, etc.).

En relació amb el contingut, observem, encara que només sigui a títol il·lustratiu, com es fa palesa la indicació que feia al començament sobre l'ús de les expressions que perviuen perquè a l'actualitat també són adequades per expressar la relació de l'home amb el món. En

són un exemple 569, 570 i 865, on el joc es fonamenta en la coincidència entre la frase trucada per informar i l'època de l'any (miri-se'n la data).

(b.1) Trucatges de cites religioses o bíbliques

- La parábola del coreano inflexible y el extranjero grosero (LV, 01-10-88) -253
- Oronich abre los brazos a los ediles 'pródigos' de AP (el P, 12-11-88) -391
- La píldora de la discordia (El P, 13-11-88) -464
- Y Maragall izó la cúpula (el P, 29-11-88) -453
- Y el plan se hizo finalmente huelga (LV, 03-12-88) -536
- La honda palestina alcanza al Goliat israelí (LV, 04-12-88) -491
- Contra la violencia, humor (el P, 17-12-88) -539
- Los yugoslavos, con piel de cordero (LV, 04-01-89) -595
- ...Y Pujol se sucedió a sí mismo (El P, 28-01-89) -584
- Dejad que los socios se acerquen a mí (El P, 05-02-89) -747
- El congreso de la discordia (el P, 19-02-89) -733
- Dejad que los niños se acerquen a Solchaga (el P, 04-03-89)
- I al 86è triomf va descansar (avui, 04-03-89) -834
- El misterio de la 'trinidad' de Iniciativa (LV, 12-03-89) -111
- La vaca de la discordia (El P, 21-05-89) -922

Lògicament, quan vaig començar l'anàlisi dels titulars, no em vaig plantejar, ni imaginar, que aquest punt hauria de sortir al guió. Però, com que a mesura que hi avançava, els d'aquesta índole -diguem-ne bíblica- es repetien constantment, vaig pensar que, encara que fos molt breument, s'havien de recollir i interpretar. Perquè, com a mecanisme d'expressivitat, és evident que hi tenen un paper bastant important. N'he triat uns quants, els que he considerat més representatius per la construcció de l'enunciat, d'una banda; i pels usos de significació

-reveladora de constructes interioritzats-, de l'altra.

253, 453, 536, 539, 584, 834 són estructures que recorden enunciats bíblics, sobretot els que comencen per "I..." . Els altres, que són cites molt conegudes, juguen amb l'estructura i el significat. Resulta si més no curiós que diaris amb models teòricament diferents utilitzin els mateixos referents, tan concrets (cites específiques de passatges bíblics) i que pugui inspirar igualment títols de distinta temàtica. Vegi's 747 i 836.

Un altre exemple, l'estereotip "*...de la discòrdia*". No hi ha cap mena de dubte que quan una frase es troba afortunada, no hi ha qui la pari!

Curiositats i bromes a banda, és clar que en la nostra cultura la lectura i aprenentatge de textos religiosos ha conformat uns constructes força sòlids, fins al punt que el llenguatge els reflecteix no per parlar de la temàtica religiosa que li és pròpia, sinó per fer-ho amb els esports, la política o qualsevol altre camp del coneixement. Cosa que ja hem vist al capítol ONTOLOGIA, però que remarco aquí per refermar la idea que per versionar realitats tenen més importància els constructes del llenguatge aprehesos, que la posició ideològica, tan aferrisadament retreta o defensada als medis periodístics.

(b.2) Trucatges de cites de títols variis i eslògans

També en el cas de cites de títols en general,

d'eslògans, i de fórmules conegudes popularment he notat que el trucatge es realitza bifocalment:

a) sobre la forma i la construcció sintàctica de l'expressió i

b) sobre el joc de significació del contingut.

La llista que ve a continuació conté exemples d'ambdós casos. És, per tant, malgrat que una mica llarga, una mostra representativa de l'ús del trucatge en la titulació periodística. No calen gaires explicacions. De fet, la fórmula base és la mateixa que he raonat als epígrafs anteriors¹⁸ (trucatges de frases fetes i de passatges bíblics) i constitueix, al meu veure, un dels *mecanismes d'expressivitat* més característic de l'anomenat llenguatge periodístic.

Té, però, aquesta llista, si es compara amb les precedents, un doble valor:

1 Com a mecanisme de titulació, diferent de la conversa interpersonal, és innovador, crea noves formes de versionar la realitat a partir d'expressions i enunciats coneguts i actuals. L'ús de molts títols de pel·lícules o de novel·les, cançons, etc. no podrien ser entesos pel receptor,

---

¹⁸ He detallat la fórmula o el mecanisme del "trucatge" als epígrafs sobre la frase feta i la cita religiosa, perquè, en treballar amb llistes curtes, l'exposició i la lectura resulten més clares. Ara bé, tot el que s'hi ha dit sobre la construcció i ús del trucatge és absolutament aplicable a la resta de casos, com els de la llista de cites en general.

si no fos pel factor "actualitat" amb què compten.

2 Com a revelador del sistema de constructes que regeix l'individu i la societat en general. L'ús del trucatge de cites als títols de diaris no delata la posició o model de diari, com sovint es pensa, sinó tot un sistema de coneixement que defineix la cultura dels individus de la societat. Cada un dels títols següents reflecteix, al meu veure, la procedència geogràfica, generacional i social dels individus (i dels diaris en què treballen).

D'altra banda, en aquests casos de trucatge, amb el principi de Cooperació no n'hi ha prou. Cal compartir constructes i versions de la realitat apreheses temporalment, socialment i geogràfica de manera semblant i en espais comunicacionals i temporals també semblants, entre altres coses. Fem-ne la prova: preguntem a individus de diferents generacions i llocs què entenen al títol 582. Segur que hi ha més de tres respostes, pel cap baix.

Un altre exemple, és fortuït que els títols de pel·lícules que més es fan servir, a part dels clàssics sempre de moda, siguin els de les de periodistes?

Com es pot veure, la llista que ve a continuació dóna per a tota mena d'especulacions, que, personalment trobo apassionants. Ara com ara, però, prefereixo plantejar-ho com un joc -evidentment de lliure realització-: es tracta de trobar i reconstruir el referent-enunciat que se'ns presenta trucat a cada títol. La meva resposta -la meva

reconstrucció personal- és a la fitxa d'anàlisi de cada títol al camp ALTRES (vegi's apèndix).

- El problema de las reivindicaciones nacionales se está convirtiendo en la asignatura pendiente de la 'perestroika' (LV, 31-07-88) -132
- En busca del surrealismo perdido (El P, 31-07-88) -133
- El último romántico (El P, 01-08-88) -135
- El tigre torna a somriure (avui, 24-09-88) -186
- Obertura en clau d'èxit major (avui, 25-09-88) -195
- A la sombra de los toreros en flor (El P, 25-09-88) -229
- El turista que surgió del frío (El P, 25-09-88) -226
- Un cierto sabor natural (El P, 25-09-88) -227
- I Sabonis es fa l'amo de la pista (DdB, 01-10-88) -260
- Cumbres borrascosas (El P, 02-10-88) -338
- La Concepció, un mercado en busca del tiempo perdido (el P, 02-10-88) -357
- El enfermo impenitente (El P, 02-10-88) -361
- Cosas de mujeres (El P, 02-10-88) -360
- Crisis de identidad (El P, 02-10-88) -359
- La conjura de los precios (El P, 02-10-88) -362
- Chile, por un sí o por un no (el P, 02-10-88) -356
- Juegos acrobáticos en la oscuridad (El P, 02-10-88) -363
- 'Money, money' (avui, 02-10-88) -355
- Sin novedad en el Paralelo 38 (LV, 02-10-88) -364
- El cel haurà d'esperar (avui, 04-10-88) -365
- Nueve variaciones sobre una misma sinfonía (el P, 06-10-88) -329
- Cinc premis que busquen autors (avui, 12-10-88) -350
- La reina per un dia (avui, 21-10-88) -353
- El 'non coment' de Fraga deixa l'AP de Mancha a prop de l'atac de nervis (avui, 22-10-88) -354
- Encuentros en la tercera fase (El P, 23-10-88) -352
- Els Paraolímpics '92, l'assignatura pendent (avui, 28-10-88) -335
- Qu'est-ce que c'est ce merdè? (DdB, 30-10-88) -324
- Dukakis, solo ante el pronóstico (El P, 01-11-88) -452
- Una habitación con vistas (El P, 05-11-88) -468
- Et deixo, amor, el vot com a penyora (avui, 09-11-88) -473
- Buscant per París el tio Ricardo desesperadament (DdB, 11-11-88) -467
- A la caza de las poltronas de Bush (El P, 13-11-88) -395
- Venero queda solo ante el peligro (el P, 13-11-88) -463
- Se fue el caimán (El P, 13-11-88) -465
- Operación: buscar el 'crack' (el P, 13-11-88) -462
- Dimecres vota el Pakistan de les mil i una ètnies (avui, 13-11-88) -466
- Els nacionalismes a l'URSS, una assignatura històrica pendent (avui, 14-11-88) -407

- La selecció, un mercat persa (avui, 14-11-88) -461
- Baloncesto en las aulas (el P, 19-11-88) -459
- El misterio de las vacunas deterioradas (el P, 19-11-88) -460
- Europa limita al sur con un basurero (el P, 27-11-88) -436
- En busca de la libertat perdida (el P, 27-11-88) -454
- Nosotros, que amamos tanto a Kennedy... (LV, 27-11-88) -455
- Retorn al passat en les eleccions de la natació (DdB, 03-12-88) -535
- Vodka-cola sin hielo (LV, 04-12-88) -492
- Nadie pierde, todos ganan y preside Bernini (LV, 04-12-88, 537)
- No todos temen al virus informático (el P, 11-12-88) -538
- Los ópticos contraatacan y acusan a los oftalmólogos de intrusismo profesional (LV, 17-12-88) -565
- El raïm de la ira (avui, 18-12-88) -540
- Viaje al infierno de Armenia (El P, 18-12-88) -564
- La 'gent del barri' (el P, 25-12-88) -558
- El pelotón de los exóticos (el P, 25-12-88) -559
- La vuelta al mundo en 80 libros (el P, 25-12-88) -561
- El comprador, solo ante los precios (el P, 25-12-88) -560
- Del congreso socialista en enero a la huelga general en diciembre: el año que acabamos peligrosamente (LV, 31-12-88) -556
- El año en que nos engañaron las previsiones económicas (LV, 31-12-88) -557
- El quinteto de Alejandria (el P, 08-01-89) -572
- El hábito de vivir peligrosamente (el P, 08-01-89) -573
- Febre del dissabte a la tarda per les rebaixes (DdB, 08-01-89) -571
- Y todo a media luz (El P, 15-01-89) -574
- Fraga i Oreja, a la recerca del centre politic (DdB, 19-01-89) -575
- Tú a Washigton, yo a California (El P, 21-01-89) -576
- El hotel de los líos (El P, 22-01-89) -530
- Los hombres de Solchaga (El P, 22-01-89) -578
- Quince días que han conmocionado al terrorismo etarra (LV, 22-01-89) -579
- El discreto desafio de Bush (el P, 22-01-89) -580
- Aterra com puguís (avui, 22-01-89) -581
- Krishnan, un héroe fugaz (el P, 22-01-89) -656
- Koeman ja és aquí (avui, 23-01-89) -582
- Economía, la asignatura pendiente (LV, 28-01-89) -583
- Los Estados Unidos, contra Oliver North (LV, 29-01-89) -586
- González-Brandt, crónica de una relación deteriorada (LV, 29-01-89) -585
- El 'Tiranosaurio' pasó de 'Supremo' a 'patriarca' decrepito (el P, 04-02-89) -742
- El retorno de los brujos (El P, 05-02-89) -748

- El Gobierno y ETA demoran su 'batalla de Argel' (LV, 05-02-89) -745
- 'Tacita a tacita' (El P, 05-02-89) -746
- La difícil conjugación del verbo desarmar (LV, 05-02-89) -799
- La escopeta nacional (El P, 12-02-89) -37
- El último dinosaurio (El P, 12-02-89) -36
- La otra cara del busque y compare (LV, 18-02-89) -700
- Señora y oficiala (el P, 18-02-89) -701
- Una marquesa en apuros (LV, 18-02-89) -718
- Rebelión en las aulas de Zaire (LV, 19-02-89) -696
- Bajo el volcán (El P, 19-02-89) -699
- Endevina qui ve aquesta nit (avui, 19-02-89) -751
- El tercer hombre (el P, 19-02-89) -750
- En busca del objeto perdido en las cloacas de Barcelona (el P, 19-02-89) -749
- Wagner cavalca de nou (avui, 24-02-89) -752
- El día que Clay abrió una nueva era en el boxeo (el P, 25-02-89) -758
- Banesto-Central, un fracaso anunciado (LV, 26-02-89) -710
- El 'emperador' destronado de Wall Street (el P, 26-02-89) -756
- El enfermo imaginario (El P, 26-02-89) -754
- Busch vol a Catalunya un parc amb sabor EUA (DdB, 26-02-89) -753
- La revolta dels miserables (avui, 03-03-89) -835
- La lechera rompió su cántaro (El P, 05-03-89) -804
- Póquer de récords (el P, 05-03-89) -809
- Atracción fatal (El P, 05-03-89) -833
- El paraíso perdido (El P, 05-03-89) -832
- En busca de la identidad hispana (El P, 05-03-89) -830
- El día en que bajaron de los cerros (El P, 05-03-89) -829
- Esther, la hermana 'de hierro' (el P, 05-03-89) -807
- La fletxa contra Rushdie podria haver volat cap al Regne Unit via Espanya (avui, 10-03-89) -820
- Dulce antídoto de olvido (El P, 11-03-89) -822
- La 'perestroika' en negro (LV, 12-03-89) -109
- La Liga sigue igual (el P, 12-03-89) -841
- El país de las maravillas (El P, 12-03-89) -840
- La fuerza de la costumbre (El P, 12-03-89) -839
- El último de la fila (el P, 12-03-89) -842
- El imperio contrataca (El P, 12-03-89) -838
- Tambores cercanos (El P, 19-03-89) -796
- 'Maldito roedore' (El P, 19-03-89) -797
- Viaje a ninguna parte (El P, 19-03-89) -800
- El destronado 'rey de los bonos-basura' (El P, 09-04-89) -115
- El gran Dustin Hoffman de la lluvia (el P, 09-04-89) -867
- Bancos que lavan más blanco (El P, 09-04-89) -896
- Y Josep Pernaut dejó su fusil (el P, 15-04-89) -862
- Los niños de la lluvia (LV, 16-04-89) -864
- Pànic a l'estadi (avui, 16-04-89) -863
- Barça: crònica d'una crisi anunciada (DdB, 16-04-89) -868

- Salto a la tercera fase (El P, 16-04-89) -910
- 'I love New York' (El P, 16-04-89) -912
- Con las manos en la masa (El P, 16-04-89) -911
- La familia y uno más (el P, 22-04-89) -38
- Lo que el viento de Sant Jordi aún no se ha llevado (el P, 22-04-89) -875
- I la nau va (DdB, 22-04-89) -872
- La foguera dels americans (DdB, 22-04-89) -909
- Un desembarco anunciado (El P, 23-04-89) -40
- Hermano Pérez, hermano López (El P, 23-04-89) -873
- El héroe gordito ataca de nuevo (el P, 23-04-89) -908
- La 'cocina' de los átomos (El P, 14-05-89) -926
- La mort, a 72 pessetes el quilogram (DdB, 20-05-89) -918
- De 'chip' a 'chip' (El P, 21-05-89) -921
- ¡Atrapados! (El P, 10-11-89) -959
- Los inquietos soldados de Dios (El P, 25-11-89) -960
- Les mil i una pluges del sud (avui, 03-12-89) -963
- El rock de la 'perestroika' (DdB, 10-12-89) -32
- Un hotel de les mil y una noches señalará la entrada de Barcelona (LV, 10-12-89) -964
- Si estirem tots, Li Peng caurà (DdB, 10-12-89) -973
- Els pastorest ens envaeixen de nou (DdB, 24-12-89) -965
- El Centro de Arte Reina Sofía, en busca de un rostro (El P, 25-12-89) -984
- La década de las vanidades (LV, 30-12-89) -980
- My name is Panama (El P, 31-12-89) -966
- L'any que Barcelona tindrà color (DdB, 07-01-90) -56
- Caza y captura del general (El P, 07-01-90) -90
- El crimen del 'rompebragas' (El P, 14-01-90) -64
- Desde Rusia con temor (LV, 20-01-90) -987
- El FBI cogé al alcalde de Washington con las manos en la 'coca' (el P, 20-01-90) -988
- El telón de bambú (LV, 28-01-90) -989
- Más dura será la caiguda (avui, 04-02-90) -993

A part del que hom hagi pogut veure i interpretar a cada un dels trucatges de cites anteriors, hi ha una dada clara: molts d'aquests trucatges funcionen ja com a autèntics estereotips. Són els que es repeteixen en la llista dues o més vegades¹⁹.

¹⁹ Afirmo que funcionen ja com a estereotips no solament perquè es repeteixen a la llista dues o més vegades, sinó perquè, a l'hora de fer la tria dels 1000 títols que componen el corpus, van ser rebutjats els que passaven d'aquest nombre.

Hi ha alguna altra qüestió general que la llista de trucatges em suggereix. Per exemple, aquesta mena de figura és un mecanisme d'expressivitat només dels MCp.? O bé forma també part del llenguatge comú? I, si és així ¿què implica i quins canvis del llenguatge comporta? Perquè, naturalment no és el mateix:

987-*Desde Rusia con temor,*

que l'origen del trucatge: "*Desde Rusia con amor*".

Amb el trucatge, doncs, canvia entre altres coses l'ontologia i el significat complet de l'expressió comunament coneguda.

D'altra banda, penso que els lectors, en certa manera ens impregnem d'aquests nous usos, que en titulars de premsa són un registre formal, i que nosaltres, en utilitzar-lo en la conversa, el reconvertim, bé canviant-lo de registre (en to de broma o ironia), bé citant directament la font ("com diuen als diaris, a mi m'agrada viure perillosament").

En resum, en el cas dels trucatges, el circuit que fa l'expressió lingüística és el següent:

- 1r. expressió referent per a un context A
- 2n. expressió referent del context A és trucada pel MCp. per a un context B = trucatge
- 3r. expressió-trucatge (o expressió referent és emprada

pels usuaris per a un context x.

Naturalment, aquest és un simple esbós del que un tema com aquest podria abraçar. Ara, però, m'hi aturo. Tan sols voldria fer esment d'una dada més que també podria donar peu a múltiples comentaris.

Del total de títols analitzats de cada diari, aquest és el nombre de trucatges utilitzats per cada un:

<u>diari</u>	<u>total títols analitzats</u>	<u>trucatges</u>
LV	212	32 (15 %)
el P	235	42 (17.8 %)
El P	147	69 (46.9 %)
DdB	114	19 (16.6 %)
avui	292	37 (12.6 %)

Tot i que la tria de titulars va ser feta a l'atzar, seguint el simple criteri de cobrir al màxim la variació de possibilitats de les variables que pretenia observar, es poden treure algunes conclusions de les dades del quadre.

Per exemple, proporcionalment El País és el diari que més utilitza el *trucatge*; en segon lloc, el Periódico; en tercer lloc, el Diari de Barcelona; i en quart i cinquè lloc respectivament, La Vanguardia i l'avui.²⁰

---

²⁰ Sembla que a la vista d'aquests resultats i de molts altres que se'n podrien inferir, ens hauríem de qüestionar les "etiquetes" que la societat ha penjat a cada un dels diaris. Per exemple.

Tirabuixó ('ti' a la fitxa d'anàlisi informatitzada)

En exposar el capítol ONTOLOGIA, he demostrat com es reflecteix als titulars analitzats la relació entre la temàtica de què es parla (versió de la realitat) i el camp d'experiència que es fa servir per estructurar-la metafòricament. I s'hi ha pogut constatar que normalment el que s'explica de la realitat mitjançant el llenguatge es fa creuant-ne els camps ontològics i experiencials, de manera que es pot afirmar que una determinada faceta de la realitat gairebé sempre es versiona estructurant-la metafòricament en termes d'una altra. Així, el concepte *guerra* s'estructura amb expressions del joc i de l'esport o de la representació; i a l'inrevés.

En relació amb aquest fenomen, han sorgit, a l'hora de fer l'anàlisi, uns quants casos que paga la pena de comentar perquè, tot i que en principi segueixen el mateix procediment d'estructuració metafòrica de la realitat, el camí que segueixen les expressions que els contenen no és exactament el mateix. Es tracta de les expressions metafòriques que es fan servir per parlar del mateix camp del coneixement i de l'experiència a què pertany la metàfora que es fa servir.

S'hi sobreentén un joc amb el sentit literal de l'expressió o amb el significat global de l'enunciat. O sigui, que per parlar d'un tema es fa servir una expressió que pertany al camp semàntic d'aquell tema. De manera que

segons el context, l'expressió té un sentit literal (1), propi del camp experiencial a què es refereix; però, fent una mena de bucle o espiral, pot esdevenir, amb un canvi de context, un sentit figurat o metafòric (2). Vegem-ho amb un exemple:

-*"ésser contra les cordes"*

(1) *El púgil va anar a parar contra les cordes*

(2) *La boxa, contra les cordes*

Aquesta figura, que he anomenat *tirabuixó*, és més fàcil de trobar en la conversa interpersonal que el *trucatge*, del qual deia que era més usat pels MCp. que pels usuaris corrents de la llengua. Tot i així, com es pot comprovar a la llista següent, aquest és un recurs força nou. Nou, en tant que formalitzat pels MCp. i utilitzat molt sovint per titular.

Té un gran poder d'atracció pel joc de llenguatge que porta implícit entre el sentit literal i el figurat del mateix tema, camp o expressió.

Els títols següents presenten diverses formes de tirabuixó i no sempre són tan clars com el que he fet servir d'exemple. Amb tot, els detallo perquè, en un o altre sentit, comporten un joc de llenguatge en espiral, a l'entorn del tema amb expressions que juguen amb l'ambigüitat entre el sentit literal i el metafòric o figurat.

La llista s'ha de llegir, d'esquerra a dreta, de la manera següent: número del registre del títol, títol, diari

en què ha aparegut (com sempre amb les abreviatures acordades), explicació de la fórmula del *tirabuixó*, a sota de cada títol i introduïda pel símbol * :

- 33 -La última casa de duchas cierra el grifo (el P)
* casa de duchas vs. cierra el grifo
- 67 -La música de la lira hace bailar a la peseta (LV)
* joc amb doble sentit del mot lira
- 82 -La aristocracia pierde terreno (El P)
* joc amb el sentit literal: perdre terreny
- 148 -Primer gra de sorra per la pau al Sàhara (avui)
* gra de sorra vs. Sahara
- 150 -El aeropuerto del 92, en la pista de salida (el P)
* aeropuerto vs. pista de salida
- 181 -Las estrellas también están en el agua (el P)
* estrellas (de mar) vs. agua
- 198 -'Templo' desbordó la catedral (el P)
* Joc Templo (nom del disc) en relació amb sentit literal vs. catedral
- 205 -Ben Johnson jugó con todos (El P)
* Un jugador (B.J) juga (amb tots, però)
- 233 -La Caixa durà la batuta d'una temporada musical amb 28 concerts (avui)
* dur la batuta vs. temporada musical
- 242 -La NASA ha tornat a tocar de peus a terra (avui)
* NASA vs. tocar de peus a terra
- 266 -Els tripijocs de Perrier per comprar Vichy no deixen veure l'aigua clara (avui)
* Perrier (marca d'aigua) vs. veure l'aigua clara
- 271 -El espacio, un negocio de altura (el P)
* L'espai vs. altura
- 296 -El cant a Pau Casals (avui)
* El cant a P. Casals vs. El Cant dels Ocells
- 301 -A punto de salir de la vía muerta (LV)
* (el ancho europeo de vía) vs. vía muerta
- 303 -Samaranch demana que s'acceleri el 'cotxe' que posarà en marxa els Jocs (avui)
* accelerar el cotxe vs. posar en marxa els Jocs
- 305 -Samaranch treu targeta groga (avui)
* Samaranch (home de l'esport) vs. treure targeta groga
- 337 -Las ascuas económicas prorrogan el calor (El P)
* las ascuas vs. el calor
- 390 -La fiesta de la Inmaculada hunde el gran puente de la Constitución (el P)
* joc sentit literal vs. sentit figurat de puente
- 393 -Un pont de tres arcades (avui)
* Joc entre sentit literal i sentit figurat de pont

- 402 -Las cajas rurales labran su futuro (el P)
* Las cajas rurales vs. labran
- 445 -Espanya farà volar 14.000 milions l'any en l'avió de combat europeu (avui)
* fer volar (diners) vs. avió
- 485 -La boxa, contra les cordes (avui)
* La boxa vs. contra les cordes
- 507 -El PSC demana 'tractament de xoc' per salvar els hospitals públics (DdB)
* tractament de xoc vs. hospitals
- 514 -El primer satèl.lit espanyol ja volta pel cap del ministre Barrionuevo (avui)
* el primer satèl.lit vs. volta (pel cap)
- 516 -El cementiri del Poblenou es mor amb indiferència olímpica (avui)
* cementiri vs. morir-se
- 592 -L'entrevista Hassan-Polisario posa un gra de sorra per a la pau al desert (avui)
* posar un gra de sorra vs. desert
- 633 -Ball de bastons entre familiars dels presos amotinats i policies (avui)
* joc amb sentit literal
- 661 -Apareixen les primeres esquerdes al mur que divideix la Casa Europea (avui)
* esquerdes al mur (sentit figurat) vs. sentit literal
- 675 -Un pacto con mucha tela (El P)
* con mucha tela vs. tema: tèxtil
- 690 -L'elecció de la llotja del Barça atrau totes les grades de la societat civil (avui)
* grades de la llotja vs. grades de la societat
- 692 -El Bolshoi rompe el hielo (LV)
* Bolshoi on ice vs. trencar el glaç
- 703 -Hockey de nueva generación (el P)
* de nueva generación (informàtica) vs. gent jove
- 709 -Los balnearios se 'lavan la cara' (LV)
* balnearis vs. rentar-se
- 727 -Banesto i Central no arriben a la temperatura de fusió (avui)
* fusió bancària vs. fusió temperatura
- 731 -Obras que no són amores (LV)
* obres públiques vs. obras son amores y no...
- 734 -Ana Belén emprèn el vol (avui)
* referent: títol disc El vuelo de la paloma vs. emprèn el vol
- 762 -Un polígon industrial enterrarà un munt de cementiris de cotxes (avui)
* enterrar vs. cementiris de cotxes
- 767 -Citroën pisa fuerte el acelerador (el P)
* Citroën vs. pisar el acelerador
- 773 -Madonna ressuscita entonant una pregària (DdB)
* ressuscita vs. pregària
- 787 -La venda de rulots a Espanya, sobre rodes (DdB)
* rulots vs. sobre rodes

- 792 -1-1: Les espases continuen enlaire a la Copa Davis (avui)
* espases = raquetes = 1-1 (imatge) vs. enlaire
- 805 -Navegar entre canales (El P)
* navegar vs. canales de TV
- 831 -Si yo tuviera una escoba (El P)
* empreses de neteja vs. títol cançó (pressuposat)
- 844 -L'acer del teló no és inoxidable (avui)
* acer inoxidable vs. acer del teló vs. teló d'acer
- 845 -Noves orelles per escoltar el cel (avui)
* noves orelles (sonda) vs. escoltar el cel
- 846 -Plom a les ales (avui)
* Ibèria vs. (plom) a les ales (polisèmia)
- 849 -Jaume Plensa, el hombre de hierro (el P)
* escultor que treballa amb ferro vs. de hierro
- 854 -Kortxnoi contra Baturinski, una llarga història d'escac i mat (avui)
* competició d'escacs vs. escac i mat
- 874 -Una fiesta en rosa (LV)
* Trucatge de La vie en rose vs. el Boulevard Rosa
- 878 -Llach saca nota en la universidad (el P)
* sacar nota vs. actuación en la universidad
- 894 -La indústria alimentària desperta la gana de la inversió estrangera (avui)
* la indústria alimentària vs. despertar la gana
- 913 -El corazón del Barrio Chino desfallece (el P)
* el corazón vs. desfallece
- 916 -Cambio de marcha en la industria auxiliar del automóvil nacional (LV)
* Cambio de marcha vs. indústria automòbil
- 917 -L'ordinador fila molt prim amb els teixits (avui)
* filar, prim vs. teixits
- 923 -Un gran equipo recibió su bautismo europeo en Berna (LV)
* joven conjunto (avant-títol) vs. ser batejat
- 924 -Eurotramontana en S'Agaró (LV)
* Europa vs. tramontana
- 927 -El automóvil, un sector que pisa a fondo (LV)
* sector de l'automòbil vs. trepitjar a fons
- 940 -Los que no supieron jugar con fuego (el P)
* joc amb el sentit literal de la frase feta jugar amb foc
- 946 -La industria europea del automóvil inicia la loca carrera de los 90 (LV)
* industria automòbil vs. carrera
- 958 -Fer neu per un tub (avui)
* Joc amb sentit literal vs. expressió col·loquial
- 974 -La 'locomotora' americana pierde gas (el P)
* locomotora vs. pierde gas
- 994 -Amadeus ha dado su primera nota (LV)
* Amadeus vs. primera nota
- 997 -Guerra túrbia (el P)
* (germans Guerra) vs. guerra túrbia

Evidentment, d'aquesta llista, es podrien establir diverses classificacions, segons el tipus de construcció del tirabuixó, en relació amb les temàtiques, etc. Quedi, de moment, però, com una mostra del que pot arribar a representar un estudi a fons d'aquesta mena de recurs, tan autènticament retòric.

Ara, vegem l'ús d'aquest recurs en relació amb els diaris. En un cert sentit, les dades ens revelen quin és el diari més "joganer":

diari	<u>total títols analitzats</u>	<u>tirabuixó</u>
LV	212	14 (6.6 %)
el P	235	15 (6.4 %)
El P	147	8 (5.4 %)
DdB	114	3 (2.6 %)
avui	292	32 (10.9 %)

Proporcionalment, el diari que més fa servir aquest recurs és amb diferència l'avui; i el segueixen de més a menys: La Vanguardia, el Periódico, El País i el Diari de Barcelona²¹.

---

²¹ És clar que la interpretació d'aquestes dades ha estat feta sobre diaris d'un període de temps concret, i doncs, elaborats també sota la direcció / directrius d'un model, que és el de l'època en qüestió. És probable que ara les dades de l'avui fossin molt diferents, per exemple.

Estereotips

Vet aquí un epígraf que, parlant de MCM., podria ser en ell mateix l'objecte d'estudi d'una altra tesi o treball d'investigació. Crec, però, que aquest no n'és ara el cas.

Certament, en els últims anys ja s'han començat a aixecar algunes veus que toquen aquest aspecte de la llengua dels MCM. Jo em limitaré a suggerir-ne alguns punts de reflexió a mode de guió i a donar les dades que he obtingut de l'anàlisi concreta.

-Pel que fa als *punts de reflexió*:

1 Si el llenguatge dels MCM. resulta estereotipat en general, com a crítica global, cal determinar en quins textos i contextos i amb quines expressions i construccions el fenomen és més evident. És gairebé segur que l'estereotip es dona més en discursos formals, no espontanis, o espontanis amb fórmules molt sovintejades com les transmissions esportives, etc.

2 Què fa que la creativitat sigui substituïda per l'estereotip. És a dir, quines en són les causes, els condicionaments i les circumstàncies.

3 Fins a quin punt és útil l'ús de l'estereotip. De vegades, pensem en el concepte de Leech (1974) de *càpsula preempaquetada*, la fórmula feta dona pistes de lectura

ràpida interpretativa al lector, o no?

4 L'estereotip, com a forma del llenguatge que es repeteix, pot ajudar a fixar determinats usos fluctuants d'innovació lingüística. Penso en el cas de la llengua catalana. Si es difonguessin models 'presentables', aniria bé que les peces que els componen, i que la gent no coneix perquè no hi ha tingut accés social, s'estereotipessin -es fessin servir amb una certa freqüència- per tal de fixar-les i consolidar-les en l'ús, tan públic com privat.

5 Suposo que caldria trobar la diferència entre estereotip redaccional, de rutina periodística i estereotip reflex de construcció formalitzada de la realitat.

-Pel que fa a les *dades obtingudes de l'anàlisi concreta* dels titulars metafòrics, ja he comentat en algun moment que han estat considerats estereotips aquelles expressions del corpus, que es repetien més de tres cops en diferents títols. Per això, van ser rebutjats molts dels que havien estat triats prèviament, que principalment són els que eren formats per algunes de les expressions o paraules següents ²²:

-la guerra de, declarar la guerra

---

²² La llista d'expressions segueix l'ordre de més a menys per freqüència d'aparició als diaris.

- echar a andar, dar un paso hacia, marcha atrás, via, camí*
- llum verda, luz verde*
- tormenta*
- pulso, corazón*
- fer pinya*
- deshielo, romper el hielo*
- obrir / tancar la porta, puerta abierta a*
- resucitar, ressuscitar*
- recta final*
- ball*
- de la discordia*
- pluja de*
- tirar la toalla*
- sabe / sabor a*

Aquestes van ser les metàfores i expressions concretes que, un cop analitzades dues o tres vegades en títols diferents, vaig anar rebutjant a mida que avançava en la descripció del corpus. Vegem, però, ara altres qüestions més interessants.

Dels mil títols del corpus, 334 han estat considerats com a "contenedors" de mots, expressions o construccions **estereotips²³** (resposta 'e' al camp ESTEREOTIP de la fitxa). Els llisto a continuació, acompanyats del registre del títol en què apareixen (per si se'n vol consultar el text complet a l'apèndix) i del diari que els fa servir.

- 2 * en pie de guerra (LV)
- 5 * sobreviur (LV)
- 6 * recta final (LV)
- 9 * cúpula (LV)

---

²³ En el benentès que sempre em refereixo a usos metafòrics.

- 13 * eje (el P)
- 16 * saborear (LV)
- 20 * la sombra de... (El P)
- 21 * en el punto de mira (El P)
- 22 * el ball de... (avui)
- 26 * contra las cuerdas (LV)
- 34 * tormenta (el P)
- 35 * corazón de... (el P)
- 39 * fer pinya (avui)
- 42 * abrirse paso (el P)
- 43 * la guerra de... (LV)
- 44 * la batalla de (LV)
- 45 * tormenta (LV)
- 49 * la cua de... (avui)
- 52 * el combate (el P)
- 57 * guanyar posicions (avui)
- 68 * tender una mano (el P)
- 70 * romper la paz (el P)
- 72 * la batalla de... (El P)
- 75 * valor en alza (LV)
- 76 * sobrevivir (el P)
- 77 * desembarco (el P)
- 78 * por boca de... (LV)
- 81 * recital ... (LV)
- 83 * el...sabor de... (el P)
- 85 * un mar de... (el P)
- 87 * echar a andar (el P)
- 89 * les cues de... (DdB)
- 94 * la vieja guardia (LV)
- 95 * bajar la guardia (LV)
- 96 * desenterrar (el P)
- 98 * amb.cua (avui)
- 100 * capear (el P)
- 101 * ressuscita (avui)
- 102 * l'ombra de...es passeja (avui)
- 104 * obrir el foc (avui)
- 105 * jugarse... (el P)
- 108 * onada de... (avui)
- 117 * trencar el gel (avui)
- 118 * otoño caliente (LV)
- 121 * tardor calenta (avui)
- 122 * cursa ... (avui)
- 123 * una ofensiva ... (LV)
- 124 * un gigante de... (LV)
- 128 * començar el camí (avui)
- 131 * cara a cara (DdB)
- 137 * divorci (avui)
- 138 * ...plana sobre... (DdB)
- 139 * un camí de... (DdB)
- 146 * llum verda (avui)
- 147 * porta oberta a... (avui)
- 152 * el corazón (LV)
- 155 * tener un papel (el P)

- 157 * divorcio (LV)
- 159 * ganar la batalla (El P)
- 161 * fantasma (DdB)
- 165 * tirar la toalla (LV)
- 166 * con buen pié (el P)
- 167 * telón de fondo (LV)
- 169 * guanyar la batalla (avui)
- 170 * escenaris (avui)
- 172 * una ola de... (el P)
- 175 * divorcio (LV)
- 177 * por las nubes (LV)
- 178 * caza (El P)
- 182 * ...gris (el P)
- 184 * acariciar (el P)
- 193 * ensenyar la cara (bona) (DdB)
- 196 * ser déus (LV)
- 201 * enfriar... (el P)
- 204 * pesadilla (El P)
- 206 * héroe... (El P)
- 208 * llançar la tovallola (DdB)
- 209 * el día de... (DdB)
- 210 * afrontar un pulso (el P)
- 211 * vagó de cua (avui)
- 212 * perdre el tren (avui)
- 214 * combatirá ... (el P)
- 217 * ganar la batalla (el P)
- 218 * pesadilla (el P)
- 219 * por las nubes (el P)
- 231 * una mort... (DdB)
- 232 * fer cua (avui)
- 234 * primer pas (avui)
- 238 * un mar de... (LV)
- 244 * luz verde (LV)
- 245 * luz verde (El P)
- 248 * el fantasma de... campa per (avui)
- 256 * terratrèmol (avui)
- 259 * jugar la carta de... (DdB)
- 262 * esquixar (DdB)
- 263 * la vieja guardia (el P)
- 267 * fantasmes (avui)
- 268 * la derrota en la batalla (avui)
- 272 * pulso con... (el P)
- 276 * obrir-se la veda (avui)
- 278 * despentinar (avui)
- 281 * tener la llave de (LV)
- 282 * vestirse de... (El P)
- 283 * cazar a... (El P)
- 285 * en el ojo del huracán (el P)
- 287 * estrella (el P)
- 291 * corregir el rumbo (el P)
- 292 * jugar fort (DdB)
- 295 * a mig gas (avui)
- 297 * capear el temporal (el P)

304 * llançar la tovallola (LV)
 307 * amb un pam de nas (avui)
 309 * bendice (el P)
 310 * el fantasma de...planea sobre... (El P)
 311 * escalfar... (DdB)
 313 * joguina (DdB)
 315 * llançar-se a la conquesta (el P)
 316 * desembarco (el P)
 317 * guanyar el pols, tirar la toalla (el P)
 319 * l'atmosfera... (el P)
 320 * el ala dura de... (el P)
 323 * (no) treure l'aigua clara (avui)
 327 * huracanat (avui)
 331 * primer pas (avui)
 332 * guanyar la partida (el P)
 339 * se veste de... (El P)
 340 * ...descafeïnat (LV)
 341 * estrelles (el P)
 344 * guerra a mort (avui)
 345 * posar accent... (LV)
 346 * via morta (avui)
 347 * forçar la màquina (DdB)
 349 * cavall de batalla (LV)
 369 * envaeix (DdB)
 370 * congela (DdB)
 371 * duel... (LV)
 373 * un calvari (avui)
 375 * calentar... (LV)
 376 * de ferro (El P)
 377 * gegants (el P)
 379 * de gel (el P)
 381 * fer figa (avui)
 384 * eixar un pols (el P)
 386 * el delfi (avui)
 389 * guerra sin quartel (el P)
 392 * posar cerc (el P)
 394 * plantar cara (avui)
 395 * a la caça de... (El P)
 399 * plantar cara (el P)
 400 * huracanat (el P)
 401 * el arma (el P)
 405 * aterrar... (avui)
 409 * en peu de guerra (avui)
 410 * llum verda (avui)
 411 * plantar cara (avui)
 412 * plantar cara (DdB)
 414 * enterrar (DdB)
 418 * obrir la porta (avui)
 419 * iniciar el camí (LV)
 421 * guerra bruta (avui)
 422 * dioses (LV)
 423 * a mig gas (LV)
 425 * obrir la porta (avui)

- 427 * tomar las riendas de... (El P)
- 430 * suspender el examen (LV)
- 431 * encender una guerra (DdB)
- 432 * coure (DdB)
- 434 * festival de...(futbol) (LV)
- 435 * iniciar el camino (el P)
- 437 * guerra sucia (El P)
- 439 * batalla (con la muerte). (el P)
- 440 * abrir una guerra (LV)
- 441 * la...calenta (avui)
- 447 * el cerebro (del asalto) (El P)
- 448 * a l'ull de l'huracà (avui)
- 449 * derrota (LV)
- 450 * sangre vertida (el P)
- 469 * un gegant de... (DdB)
- 471 * l'ombra de...plana sobre (avui)
- 474 * déus (avui)
- 477 * se viste de... (el P)
- 479 * la maquina de.... (avui)
- 480 * la cursa per... (avui)
- 486 * amb un pam de nas (avui)
- 487 * un paraigua de... (avui)
- 489 * deshielo (el P)
- 494 * verse las caras (LV)
- 495 * cumbre (el P)
- 498 * resuscita (DdB)
- 499 * ofensiva (DdB)
- 501 * vías de diálogo (el P)
- 502 * amb mal peu (avui)
- 504 * ofensiva frentes (LV)
- 506 * ...monstruo (el P)
- 508 * trencar el gel (DdB)
- 509 * terremoto (el P)
- 510 * cúpula (el P)
- 512 * forçar la màquina (DdB)
- 517 * gigantes (El P)
- 518 * defender, rivales, luchar, desbancar (LV)
- 519 * desembarcar en... (LV)
- 520 * guanyar terreny (DdB)
- 521 * dar la espalda (LV)
- 523 * tirar la tovallola (avui)
- 524 * conquesta (avui)
- 527 * el déu (DdB)
- 529 * vestirse de (El P)
- 534 * un recital de... (LV)
- 541 * compàs de espera (El P)
- 542 * la batalla de... (avui)
- 543 * la batalla de... (LV)
- 544 * armas (el P)
- 546 * tras un pulso con... (LV)
- 550 * estrella de... (avui)
- 551 * ...monstre (avui)
- 552 * lanzarse a fondo en la recta final (el P)

- 554 * tomar... (LV)
- 555 * gegant (avui)
- 563 * halcones palomas (LV)
- 589 * obrir la porta a... (LV)
- 590 * plantar cara (LV)
- 593 * escalfar ... (avui)
- 596 * el dimoni (DdB)
- 597 * tenir a les mans (avui)
- 599 * vestir-se de... (el P)
- 600 * deshielo (el P)
- 603 * con mal pié (el P)
- 605 * punt de mira (avui)
- 607 * dar un paso hacia ...el deshielo (el P)
- 612 * entrar con mal pié (el P)
- 617 * ciclón, cabalgar de nuevo (LV)
- 621 * telón de fondo (LV)
- 622 * vestir-se de... (LV)
- 623 * la sombra de... (El P)
- 627 * punt de mira (avui)
- 628 * bon sabor (avui)
- 630 * ganar la batalla (el P)
- 632 * avivar la batalla (El P)
- 639 * resurrecció (avui)
- 640 * ataque... (El P)
- 641 * joc net (avui)
- 642 * ofensiva (LV)
- 648 * deshielo (LV)
- 649 * muro... (LV)
- 652 * el sueño (el P)
- 653 * de la mano de... (el P)
- 654 * delfín (el P)
- 660 * viacrucis (de queixes) (avui)
- 662 * joc brut (avui)
- 664 * la cara (cruel) (DdB)
- 667 * despenjar-se (avui)
- 671 * començar la cursa (avui)
- 672 * prendre posicions per a l'assalt (DdB)
- 673 * la nueva brisa de... (El P)
- 677 * horitzó, compàs d'espera (avui)
- 678 * entonar (avui)
- 681 * de suspenso (el P)
- 683 * el camino para... (el P)
- 684 * dispara los sueños (el P)
- 685 * dejar la puerta abierta a ... (LV)
- 693 * tormentoso... (El P)
- 694 * desert... (DdB)
- 697 * l'escena (avui)
- 704 * calvario (el P)
- 705 * monstruo (el P)
- 707 * bendice (LV)
- 716 * dinosaurios (El P)
- 717 * espectre (DdB)
- 719 * primera posició, cursa (avui)

- 720 * sabor a... (el P)
- 723 * lluna de mel (avui)
- 724 * guerra freda (avui)
- 726 * pas enrera (avui)
- 728 * desgel (avui)
- 732 * joguines (avui)
- 740 * resucitar (el P)
- 741 * férreas (el P)
- 755 * demonio (el P)
- 759 * sortir del punt mort (avui)
- 764 * l'últim somni de metall (DdB)
- 768 * de tercera generació (el P)
- 771 * escena (el P)
- 775 * la batalla de... (LV)
- 778 * fer jugar (avui)
- 779 * baile de... (LV)
- 782 * agafar la batuta (avui)
- 783 * partida de pòquer (avui)
- 785 * baile de escaños (el P)
- 795 * el bon camí (avui)
- 815 * fantasma (el P)
- 818 * bajar la guardia (El P)
- 823 * dejar la puerta abierta a... (el P)
- 824 * tenir la batuta (avui)
- 826 * bullir (avui)
- 837 * la ceremonia de la confusión (El P)
- 850 * reyes (el P)
- 855 * canviar de color (DdB)
- 861 * monstre (avui)
- 876 * tomar... (LV)
- 929 * ojos (El P)
- 938 * aires (el P)
- 941 * declarar la guerra ... (LV)
- 947 * treure bona (o mala) nota (LV)
- 953 * caçar (DdB)
- 955 * el entierro de... (el P)
- 957 * el fantasma de... (el P)
- 967 * juga la carta (DdB)
- 970 * decidir el color de... (LV)
- 972 * numerus clausus (el P)
- 996 * tomar las riendas de... (LV)
- 1000 * la diosa (LV)

He volgut donar repetits els estereotips perquè es vegés clar que ho són i que ho són igualment en tots els diaris. Notem que "llum verda", per exemple, tant és que el diari sigui en llengua catalana que en llengua espanyola.

que en un model de diari o un altre. Surt innombrablement en cada un dels cinc analitzats.

A més dels mots o expressions concrets que funcionen com a estereotips, hi ha també unes construccions típiques, com:

-El...que...(verb passat)

-Quan...

-L'any en què...

-I...

i altres, que no analitzo a fons de moment i en aquest estudi.

Vegem ara la distribució del nombre d'estereotips en cada diari:

<u>diari</u>	<u>total títols analitzats</u>	<u>estereotip</u>
LV	212	85 (40 %)
el P	235	121 (51.4 %)
El P	147	45 (30.6 %)
DdB	114	50 (43.8 %)
avui	292	113 (38.7 %)

Proporcionalment, el diari que fa servir més estereotips és el Periódico; després, El DdB; en tercer lloc La Vanguardia; en quart, l'avui; i finalment, El País. Si tenim en compte el model de diari que representa cada un, a qui s'adrecen i amb quina intencionalitat, podem trobar diferents explicacions de l'ús d'aquest fenomen. Per

exemple, en el cas de El Periódico, es tracta d'un diari popular que necessita fer servir el concepte de *càpsula preempaquetada de significat* de Leech (1974) pel tipus de lector que té o que vol tenir. Retòricament, doncs, és bastant clar que usa la fórmula estereotipada pensant en el receptor. En el cas de La Vanguardia, en canvi, més aviat penso que l'ús de l'estereotip va per un altra cantó: Un diari de model consolidat (malgrat els darrers canvis), amb una redacció (i uns redactors) en general avesats a redactar en un determinat estil -el de tota la vida-, i doncs, amb unes rutines i 'tics' redaccionals, difícils de canviar, entre altres coses perquè ja hi tenen el lector acostumat.

A part d'aquest comentari que suggereix un primer cop d'ull al quadre anterior, fóra també interessant observar quina mena d'estereotips fa servir cada diari en relació amb el camp ontològic en què se circumscriu. Tal vegada trauríem informació important sobre els constructes, premisses i tics redaccionals de cada un.

Ara com ara, tanmateix, hi ha una informació segura: aquestes expressions tan reiterades als titulars dels MCp. revelen una manera determinada de veure la realitat en la nostra societat, que se cenyeix i queda força resumida en l'ús dels estereotips que acabo de llistar i als camps metafòrics en què s'estructuren.

Joc de figures

Malgrat que aquest és un apartat amb poc valor argumentatiu pel que fa al conjunt de la tesi, he cregut que paga la pena fer un recull dels titulars que componen un *joc de jocs*. (resposta 's' al camp JOC_FIG de la fitxa).

Em refereixo als títols que contenen un *joc* de figures -un sol títol amb més d'una figura- i que en fan un *joc* -si se'm permet fer-ne un tirabuixó-. Hi aplego des dels que són jocs estrictament metafòrics amb diverses peces (jocs entre metàfores) com 108, 590 o 617 (de la llista que ve a continuació), fins als que representen, mitjançant la combinació de figures, autèntiques narracions èpiques, com 518.

Notem que tots aquests títols juguen amb la combinació de dues o més figures -de les tradicionals, com la personificació o l'antítesi; o de les periodístiques com el trucatge o el tirabuixó-.²⁴

- 6 -La reforma Múgica entra en su recta final con riesgo de colapso (LV)
- 55 -Retruny de colors a la volta celeste (OdB)
- 108 -L'onada de turistes algerians porta mala maror a Alacant (avui)
- 166 -Campofrío inicia con buen pié su andadura bursatil (el P)

---

²⁴ Per tal de no repetir en excés -tot i que des d'una altra perspectiva- els títols analitzats, he triat solament els que he considerat més rics per *acumulació de jocs lingüístics*.

- 168 -La 'rentrée' política arriba a Madrid amb accent francès (avui)
- 185 -Otto se lleva el cuarto oro que la corona como reina (el P)
- 188 -La violència governa la capital d'un Líban que queda orfe de president (avui)
- 191 -Sergi López ganó un bronce que sabe a oro (LV)
- 197 -Prost dio un zarpazo a Senna y un McLaren quitó al otro el primer puesto en la parrilla de salida (LV)
- 207 -El combat dels defensors de la pau verda (DdB)
- 211 -La qüestió social és el vagó de cua del llarg comboi de la integració europea (avui)
- 213 -Estats Units obté el bronze en bàsquet sense despen-tinar-se (avui)
- 232 -Mig milió de peticions de telèfon estan fent cues de més de 7 mesos (avui)
- 240 -Els jutges s'arremanguen per desembussar el caos de 254 jutjats (avui)
- 258 -Hospital Clínico: cuentas claras tras varios años de poner la casa en orden (LV)
- 280 -Isabel II 'exorcizo' en El Escorial cierto pasado negro entre España y Gran Bretaña (LV)
- 303 -Samaranch demana que s'acceleri el 'cotxe' que posarà en marxa els Jocs (avui)
- 317 -Mancha gana a Fraga el pulso de Córdoba y no tira la toalla (el P)
- 380 -L'Espanyol entra en coma i ja es troba en zona de descens (avui)
- 382 -Hormigueo en la 'gran manzana' (el P)
- 404 -L'indult d'Armada passa l'examen del Suprem i aterra a la taula de Serra (avui)
- 435 -La espectacular cúpula del Sant Jordi inicia su camino al cielo (el P)
- 479 -La màquina del futbol continua engolint els entrena-dors (avui)
- 504 -Ofensiva de las autoridades económicas y monetarias para elevar los tipos de interés en todos los frentes (LV)
- 510 -Terremoto en la 'cúpula' de la FIAT (el P)
- 516 -El cementiri del Poblenou es mor amb indiferència olímpica (avui)
- 518 -El Noia Freixenet defenderá su título ante siete rivales que lucharán por desbancarle de su trono (LV)
- 532 -El Defensor del Pueblo saca a la luz una sanidad enferma (el P)
- 534 -Carlos Mas, líder tras un recital de navegación por el desierto (LV)
- 548 -Los blanquiazules ya están a seis bajo cero (LV)
- 587 -El vent del 1988 es va emportar la ideologia de l'antipujolisme visceral (avui)
- 589 -El árbitro abrió las puertas de la superioridad blanca (LV)

- 590 -Los ayuntamientos plantan cara con la creación de islas peatonales en el corazón de las ciudades (LV)
- 594 -Fraga i Mancha dinen 'en secret' amb el setge de la premsa d'aperitiu (avui)
- 610 -Nubarrones en el cielo económico (el P)
- 634 -Els EUA tiren la casa per la finestra per 'coronar' Bush (avui)
- 658 -Saltar barreres i fer volar coloms (avui)
- 661 -Apareixen les primeres esquerdes al mur que divideix la Casa Europea (avui)
- 670 -Madrid obre la finestra i la televisió privada comença la cursa definitiva (avui)
- 672 -Toyota pren posicions per l'assalt al mercat europeu (DdB)
- 677 -L'horitzó electoral força l'actual compàs d'espera del nacionalisme (avui)
- 678 -La Democràcia Cristiana entona el seu funeral amb molts desafinaments (avui)
- 712 -La pesadilla de un africano acosado por la burocracia (el P)
- 719 -La llengua catalana surt en primera posició a la cursa olímpica del 92 (avui)
- 726 -Un nou pas enrera, inici de la cursa contra el descens a Segona Divisió (avui)
- 737 -Europa s'ofega pel fum que l'anticicló no deixa esbandir (avui)
- 742 -El 'Tiranosaurio' pasó de 'Supremo' a 'patriarca' decrepito (el P)
- 774 -Los sindicatos se quedan finalmente con las manos vacías y los brazos cruzados (LV)
- 776 -Miquel Esquirol, la guinda convergente del cóctel electoral preparado por Josep Lluís Núñez (LV)
- 812 -Arrels profundes per obrir les branques al món (DdB)
- 820 -La fletxa contra Rushdie podria haver volat cap al Regne Unit via Espanya (avui)
- 825 -Els Rothschild, profetes del poderós déu diner (avui)
- 826 -Nord-amèrica bull a ritme d'OPA (avui)
- 845 -Noves orelles per escoltar el cel (avui)
- 861 -La CE vol multinacionals per plantar cara al monstre americà (avui)
- 877 -Els problemes de l'URSS amb la guerra submarina fan emersió (avui)
- 880 -La pluja artillera sobre Beirut sega la vida de l'ambaixador espanyol al Líban (avui)
- 901 -El apéndice del 'héroe' televisivo (el P)
- 902 -RFA, els maldecaps d'un gegant en transformació (avui)
- 904 -Croada ianqui contra l'imperi de la cocaïna (DdB)
- 905 -Els bancs de sang, una sequera alarmant (DdB)
- 906 -Embellir la vida, decorar l'ànima (DdB)
- 914 -Tarragona: tragedia griega en una ciudad romana (LV)
- 937 -La faz del Viejo Continente cambia de color (el P)

- 957 -Los doce conjuran en París el fantasma de la gran Alemania (el P)
 971 -CiU y PSC barren para casa al interpretar el mapa electoral (LV)
 975 -El PC de RDA es fa el 'harakiri' per assegurar-se la supervivència (avui)
 983 -L'any en què la Xina va ofegar amb els tancs l'onada reformista (avui)

Aquesta sèrie de títols serveix per abonar moltes de les afirmacions que he fet fins aquí:

- Sobre l'ús de la metàfora com a reflex dels constructes que la societat en sentit global té i que els MCM. recullen, independentment de la posició que hi ocupin. A 617 i 647, per exemple, es fan servir dos atributs per a Fraga i Thacher que es repeteixen constantment en els títols que he analitzat: *ciclò* i *locomotora*, que, segurament tothom interpreta de manera semblant, com a símbols de força, duresa, potència, etc. Curiosament aplicats a dos personatges -de diferent sexe- però de personalitats homòlogues. I això es fa des de diaris diferents, que és el que, al capdavant, m'interessa remarcar, perquè demostra, fent-ne una reducció, que fins i tot el pluralisme retòric està sotmès al sistema cognitiu i de construcció de la realitat del sistema dominant d'una determinada societat.

- Sobre la falta de solidesa de l'encasellament del llenguatge periodístic com a llenguatge objectiu i estrictament referencial. En gairebé tots els títols, i en

especial en els de la llista anterior és evident que hi ha una combinació de funcions, on l'*estètica* i l'*expressiva* ocupen un paper principal, i no per aquest motiu es pot dir que no són títols informatius.

- Lligant amb el punt anterior, sobre les possibilitats creatives del llenguatge de la informació que, tot i utilitzant l'estereotip amb una intencionalitat retòrica (pensant en el tipus de receptor), no té per què caure en la rutina i el tòpic redaccional, sinó al contrari. Mitjançant l'estereotip constructual -o retòric-, pot elaborar textos força atractius, poètics i informatius alhora.

- Com a nota curiosa, observem que no hi ha cap títol de El País a la llista. Se m'acudeixen d'entrada dos tipus d'explicacions. Una, de tipus formal: el model de El País no permet fer títols gaire llargs²⁵. L'altra, sobre el contingut de les expressions: algú pot pensar que l'acumulació de jocs simbòlics treuen versemblança a la informació. I, alerta, amb la informació no s'hi juga! Què és això de fer tanta *literatura* als titulars?

I un llarg etcètera que miraré de condensar a les conclusions.

---

²⁵ Noti's que solament a primera vista ja no hi ha gairebé cap títol de El País que ocupi dues ratlles a les múltiples llistes exposades fins aquí.

Altres

De fet, aquest paràmetre no té un altre valor que el de complementar amb alguns punts el que no es podia tipificar a la fitxa d'anàlisi informatitzada. Com que és un mer instrument per a l'anàlisi, no en faig un estudi interpretatiu. Solament el descriu, perquè, quan hom consulti la fitxa que ha servit de base, sàpiga què volen dir els codis que hi he establert.

Així, doncs, a **altres** hi ha els codis següents:

- resposta 1: serveix per senyalar alguns exemples d'elisions que, encara que en aquest estudi no tenen un paper significatiu²⁶, espero que en futurs treballs s'hi puguin establir correlacions, en el sentit d'observar, per exemple, quina relació hi ha entre els diversos camps analitzats, essencialment el de "la hipòtesi performativa" i el fet sintàctic de l'elisió. Una pregunta que deixo plantejada: l'elisió obeeix a necessitats periodístiques redaccionals, de maquetació, de nombre de paraules als titulars; o a necessitats periodístiques retòriques: brevetat, claredat, etc.

Perquè se'n vegi l'interès, en llisto alguns casos i n'enfilo un camí d'anàlisi:

- 23 -El cubo de la basura (El P)
- 30 -Vacilación ante un horizonte confuso (LV)
- 41 -La nueva arquitectura política europea (El P)

---

²⁶ No s'ha estudiat a fons.

- 50 -L'URSS, un mosaic de religions (avui)
51 -Duncan Dhu, el aire fresco del 'pop' nacional (el P)
58 -Un encefalograma plano (LV)
59 -Canviant la pell a Barcelona (DdB)
74 -Mal temps a Londres (avui)
86 -El 'emperador' pata negra (LV)
88 -La lánquida muerte de Beta (El P)
112 -Toulouse, un feudo centrista de la familia Baudis (LV)
113 -La trastienda de los rascacielos (El P)
114 -Estrategias para una 'guerra' (El P)
116 -Un hotel que navega (LV)
127 -Fons reservats, zones de tenebra a les democràcies (DdB)
144 -Un ou ferrat de depressions (DdB)
153 -La Costa Brava, de panxa enlaire (avui)
180 -Diables frontals (DdB)
202 -Vendedores de pompas (El P)
207 -El combat dels defensors de la pau verda (DdB)
223 -El algodón, de capa caída (El P)
258 -Hospital Clínico: cuentas claras tras varios años de poner la casa en orden (LV)
275 -La isla democrática de papá Villar (LV)
286 -Collserola, ese gran safari (el P)
288 -La ruidosa vuelta al colegio de Mijail Gorbachev (LV)
289 -Las bases estadounidenses en Filipinas, un bombón demasiado valioso al que Washington no renunciará (LV)
300 -La seguridad de las petroquímicas, en el alero (LV)
306 -'Duke', optimista contra vent i marea (avui)
367 -Guerra contra l'il.legal de color a Catalunya (avui)
372 -Mans i boques a punt de solfa (avui)
385 -Los 'guerrilleros' del urbanismo (el P)
396 -La agonía de un líder, un problema de educación (LV)
397 -Miguel Boyer, la baza de 'los Albertos' (El P)
403 -Daimler-Benz y MBB, una boda de elefantes (el P)
417 -Heath: arriba l'home més car (avui)
433 -James Baker, un ángel de la guarda para el nuevo presidente de EE.UU. (LV)
522 -La amnistía uruguaya, en la cuerda floja (LV)
598 -La noia que no ha trencat cap plat (avui)
610 -Nubarrones en el cielo económico (el P)
637 -Dos años de barbecho político (el P)
643 -Cohete de salida para la campaña de Núñez (LV)
650 -El rey del transistor (LV)
651 -Una nueva espina dorsal para Rotterdam (LV)
657 -17 meses pendientes de dos rodillas (el P)
668 -Concertación: una partida de póquer (LV)
682 -Suiza, a defender su hegemonía blanca (el P)
691 -El enroque de Felipe (LV)
695 -El ojo de Hacienda (LV)
708 -Gran Bretaña, 'el 'pequeño Satán' (LV)

- 735 -El asalto de los 'tigres' asiáticos (el P)
- 770 -Los rebeldes cachorros de Mijaíl Gorbachev (LV)
- 784 -Montjuïc, a punto de 'maquillaje' (el P)
- 788 -Els cervells de l'esport (avui)
- 790 -La dècada Khomeini, el gran maldecap d'Occident (avui)
- 802 -Pressing diplomàtic contra ETA (avui)
- 808 -Luis Puig, en su 'sprint' final (el P)
- 810 -Cisma en la avenida de Sarrià (el P)
- 817 -Euskadi, la cantera de todos (el P)
- 821 -Rafael Moll, capità de Zeleste (avui)
- 851 -El vals del desarmament (avui)
- 852 -Una onada de lava balcànica (avui)
- 860 -Otra vez con el agua al cuello (el P)
- 879 -'Oxígeno!' para el comercio exterior (el P)
- 885 -Brasil, la democracia herida (LV)
- 886 -El alma de las piedras (El P)
- 889 -El rompecabezas del vuelo 103 (LV)
- 890 -Cabra y Núñez / El derby electoral (LV)
- 902 -RFA, els maldecaps d'un gegant en transformació (avui)
- 905 -Els bancs de sang, una sequera alarmant (DdB)
- 914 -Tarragona: tragedia griega en una ciudad romana (LV)
- 930 -Secretos hasta en la sopa (El P)
- 931 -Cirujanos de empresa (El P)
- 935 -Un país sin muñecas (El P)
- 944 -L'India: un imperi fracturat per moltes contradiccions (avui)
- 948 -Match ball' de amor (el P)
- 952 -La Bolsa de Barcelona, en 'alerta roja' (el P)
- 961 -La resaca berlinesa (DdB)
- 962 -Un ball de noms ple d'incerteses (DdB)
- 968 -Amazònia: el càncer al pulmó (avui)
- 969 -Puig i Cadafalch, artesà de ciutat (DdB)
- 979 -Una invasió agridulce (LV)
- 982 -Els alts executius, campions de l'estrès (DdB)
- 990 -La ciutat en groc i negre (DdB)
- 992 -Serpiente millonaria (El P)
- 995 -El virrey de Sevilla (El P)
- 998 -Una òpera negra, vermella i grisa (DdB)

Aquests són tan sols alguns exemples de títols amb elisió verbal, que he destacat.

Notem que l'elisió dóna diversos tipus d'enunciats: des dels que simplement substitueixen el verb amb un signe de puntuació (coma o dos punts), fins als que el títol és

el resultat de tota una elipsi dels diferents sintagmes de la frase (que es troben a l'avant-títol o subtítol, generalment).

Així, doncs, i en la línia del que deia abans es podria començar a treballar, per exemple, a partir d'una primera observació clara:

- la tendència a l'elisió és molt més gran en els títols que tenen com a HP: 3 (existència). En canvi és molt poc freqüent en els que s'aplica la HP: 1 (procés). Mentre que els que impliquen relació (2) elideixen o no segons condicionaments estilístics o periodístics. La gradació és, per tant, de més (elisió) a menys: existència > relació > procés.

També, caldria, com he dit i a la vista dels contextos de les elisions, determinar quan i per què es donen (condicionaments del mitjà, de la redacció periodística), i quins efectes produeixen (¿els titulars amb elisió atrauen més l'atenció i quins tipus d'elisions acompleixen millor aquest objectiu?). Però això representaria entrar ara en un camp d'anàlisi que s'aparta ja molt del marc d'aquesta tesi.

- resposta 22: indica que el títol que s'analitza conté un *estereotip* i en recull l'expressió concreta o la construcció base.

- resposta 23: vol dir que l'expressió classificada com a

figura "m", és a dir, com a metonímia, és una metonímia tòpica, recurrent.

- resposta 24: recull els *trucatges* que he denominat de tipus *bíblic* o religiós, i també les expressions concretes i construccions que les recorden o que personalment em suggereixen.

- resposta 25: el mateix que a 24, però amb els *trucatges de frase feta* i de *cites*. Aquest punt és important, perquè, com que no l'he inclòs a llista, és el punt de vista de la interpretació personal del *trucatge*.

- resposta 26: desenvolupa i explica la construcció del que he anomenat *tirabuixó*.

CONCLUSIONS

A mode de CODA

Aprofito aquestes pàgines finals per cloure la simfonia que he interpretat. En repetiré els acords principals i evitaré els que en són (**conclusions**) parcials. Escoltem-ne, doncs, els darrers compassos:

1 Partia, al començament, d'una hipòtesi general: "No hi pot haver en una mateixa societat i cultura un veritable pluralisme informatiu, atès que els valors estructurats a partir d'un mateix o semblant coneixement del món fan que la transmissió d'informació es realitzi sempre a través dels mateixos filtres i constructes. El resultat n'és un *calidoscopi de discursos* amb possibilitats limitades de formació de figures, amb possibilitats limitades de versionar la realitat. Per això, es pot afirmar que l'*aparença* de pluralitat informativa (com a reflex d'una també aparent pluralitat ideològica) es deu a la diversitat de models (figures del calidoscopi o peces del mosaic), resultat de l'aplicació de la tècnica retòrica per elaborar informació adequada a diferents **destinatariis socials**.

2 Aquesta hipòtesi general, que ha estat desglossada en subhipòtesis, ha estat estudiada i aplicada principalment des de la perspectiva de la lingüística, en concret, des de la de la retòrica, d'una banda; i la de la pragmàtica, de l'altra. Els models que proporcionen una i altra disciplina evidencien la utilitat i l'eficàcia de la lingüística per estudiar el **dpm** (discurs periodístic de massa) des d'un punt de vista interdisciplinari. Aspecte força important, atesa la dificultat de trobar un mètode global i complet que permeti donar compte d'un camp que pot ser considerat des de diferents vessants, com és el del periodisme.

3   Amb una anàlisi comparativa de la **retòrica** d'Aristòtil i de la que implícitament es desprèn del discurs dels diaris de la nostra època i societat, he constatat una obvietat que, malgrat que ho és, no es troba clarament explicitada en el món *interdisciplinari* de la comunicació de massa. L'obvietat constatada és que l'anomenat a l'actualitat **dpm** es mou, amb matisos, dintre dels mateixos paràmetres que altres discursos dirigits a un públic. És a dir, que té com a finalitat primordial la **persuasió**, i doncs, que ha de fer servir tots els recursos del procediment retòric **complet**: la tècnica que converteix el que es vol dir en el que es diu, "convencent i persuadint".

Amb l'anàlisi detallada de la màquina retòrica aristotèlica he posat en relleu que el **dpm** encara no ha resolt problemes fonamentals (en tant que fonaments). Problemes *espectrals* a l'entorn del discurs dels mèdia, com el de les categòriques afirmacions sobre *l'objectivitat i la imparcialitat* de la informació periodística. Crec que la reflexió sobre la necessitat d'utilitzar la retòrica com a mecanisme de persuasió per estructurar discursos -i discursos públics-, demostra a bastament la "fal·làcia de la informació neutra"; i que **persuasió** no va necessàriament lligat a **manipulació**, malgrat que la tècnica ho permeti en algunes ocasions.

Si s'entén la retòrica en el sentit i amb la complexitat amb què l'he detallada, resulta lògic i natural -no pot ser altrament- que els MCM. presentin una diversitat formal en la transmissió d'informació. I és necessari que s'entengui així, perquè, només admetent-ho, es podrà acceptar definitivament que això és un procés, una manera de fer **versions** d'una realitat (la que hem aprehès i coneixem), i que és, al capdavall, el que com a éssers humans podem fer.

No ens confonguem doncs, mirar-se les coses des de diferents angles dintre d'un mateix sistema conceptual.

ideològic i cultural no és expressar diferents realitats, ni difondre'n informacions plurals. És ser retòricament plurals en una societat ideològicament singular, construïda, això tal vegada sí, amb peces d'informació variades, peces del mosaic que acolereixen el sistema.

Defenso, per tant, el dret a ser simplement com som i podem ser: *subjectius i persuasors*; i, en conseqüència, el dret a ser informats subjectivament i persuasivament. D'una manera clara i sense por. La por, personalment, me la fan els que, utilitzant els mateixos recursos, volen ser *objectius i plurals*, perquè, amb aquesta pretensió només s'obté ambigüitat, avorriment i desinformació. Per no parlar de manipulació, que és en el que se sol caure quan hom pretén demostrar que és el que no pot ser.

4 Aquest enfocament del dpm m'ha suggerit, i alhora obre -de cara a un futur-, dues vies d'anàlisi: a) la de la pragmàtica, que dóna compte dels enunciats periodístics com a *actes lingüístics*; b) la interpretativa i cognitiva, que proporciona unes claus i un mètode per descodificar les peces (en el cas d'aquesta tesi, peces metafòriques) que s'hi utilitzen per a la *construcció de la realitat*.

5 L'anàlisi **pragmàtica** dels titulars de diferents diaris abona que hi ha un pluralisme retòric, reflex de les diverses peces del mosaic del sistema de la nostra societat. D'aquesta observació genèrica, que ha estat demostrada amb l'aplicació de tres teories, he conclòs:

5.1 L'aplicació de la Hipòtesi performativa posa al descobert que hi ha efectivament un pluralisme retòric, que es manifesta en la diversitat d'enunciats a partir d'un DICO, "jo mitjà X et dic (t'informo) que...", i del que aquesta fórmula implica. Els enunciats a partir de DICO revelen una minsa diversitat formal; el que DICO implica

delata la diversitat de posicions de cada un dels mitjans dintre del mosaic al.ludit.

L'explicitació d'enunciats, extrets de l'aplicació de DICO, ha servit per demostrar:

a) Que tot titular aparentment constatatiu (objectiu, constatable) és, en darrer terme, un enunciat performatiu (dit des d'una posició), un acte lingüístic, que evidencia les intencions de l'emissor i que disposa el receptor a una actuació. Es produeix, doncs, una interacció, que comporta indefugiblement un acte de persuasió.

b) Que, malgrat que cada un dels diaris analitzats parteix de premisses adjectivament diferents, tots tenen en comú el fet d'utilitzar enunciats semblants, amb les variants de *procés, relació o existència*; i que la fórmula explicitada es dona, sense diferències, en tots els titulars de tots els diaris. Hi ha, doncs, en el "dir dels MCp." *un fer*, que intervé en la comunicació persuadint amb la màscara d'un "jo mitjà DICO", que indirectament actua en l'intercanvi d'informació.

Així, resulta difícil argumentar un pluralisme ideològic i informatiu a partir dels títols tal com apareixen publicats, perquè en el fons s'està estructurant la manera de dir la realitat amb enunciats que impliquen fer-hi operacions lingüístiques semblants. Des de diverses posicions, però amb les mateixes fórmules del llenguatge i amb la mateixa realitat. En canvi, sí que resulta fàcil demostrar un cert pluralisme retòric basat en el *com es diu* després del DICO. Però, el que és important és que aquestes variacions són totes dins del mateix *calidoscopi*, i doncs, malgrat que aparentment i adjectivament diferents, en el fons i substancialment, iguals.

c) Obtenir inferències concretes dels models de diari, com les que han estat exposades al capítol corresponent. Amb l'aplicació de la HP al dpm es pot treure informació,

no solament dels titulars de diaris, sinó també del discurs en general. Informació que pot ser força reveladora de la *manera de fer* dels MCM.

5.2 L'aplicació de les **Màximes conversacionals** que formen el **Principi de Cooperació** ha servit per:

a) Confirmar les hipòtesis plantejades en la definició d'un model teòric aplicable al **dpm** (PARTS I i II). És a dir:

- La necessitat del principi de Cooperació perquè el lector de títols metafòrics *suposi, pressuposi, inferenciï, relacioni, i realitzi* tota mena d'operacions pragmàtiques que l'ajudin a copsar el que el títol diu i el que vol dir en el context lingüístic i extralingüístic en què s'enuncia. Cosa que el converteix en *traductor de signes* i li permet situar la informació rebuda dintre de la visió del món que coneix i en què es reconeix.

- El pluralisme retòric que es manifesta en les diferents maneres de dir a partir d'un DICO es reflecteix també en la tria de peces del llenguatge que mantenen una *relació de coherència* amb les que componen la capçalera de la notícia i hi resulten pertinents, **convincents** i **atractives** per la manera com són emprades. Això fa que el discurs tingui aparença de pluralitat. Però, cal recordar que el fet de triar és el resultat d'un procés: "trobar" (*inventio*) que es vol dir, "disposar" (*dispositio*) els continguts de manera que atreguin l'atenció del lector i el convencin amb els arguments adients, i "dir" (*elocutio*) amb les formes que tradueixen (*traeixen*) més exactament la versió de la realitat que una determinada visió del món infon.

b) A part dels comentaris dels resultats i de les conclusions específiques de cada màxima, exposats al capítol corresponent, cal destacar que:

- L'aplicació de la *burla* de la **màxima de qualitat** serveix de model per observar els tipus i usos de les metàfores

dels enunciats periodístics; la **màxima de pertinença** (tant per *observança*, com per *burla*) i les de manera, per estudiar l'estil, model, estructura, construcció i disposició textual dels titulars.

b.1. En relació amb la burla a la Màxima de qualitat:

- En general, la metàfora d'estructura *fossilitzada* -la més arrelada en l'ús social, reflex dels constructes dominants i la més estereotipada- és la més emprada per tots els diaris i la més productiva. Després, les *catacrèsiques*; en tercer lloc, les *vives* i, en darrer terme, les *noves* -les més creatives, que no reflecteixen una manera de dir coneguda i àmpliament difosa, i doncs, les que necessiten més el context de capçalera-. Aquesta tendència abona una de les hipòtesis d'aquesta tesi: els MCM. actuen com a mirall (mirall d'usos lingüístics) de la societat.

- En particular, en cada diari: l'*avui* i *La Vanguardia*, utilitzen, amb diferència, metàfores *fossilitzades* i *vives*. És a dir, barregen expressions de la tradició estructuradora de la realitat amb expressions en boga, que són *vives* en els constructes de l'usuari; *El País* juga més amb la *catàcresi*, versió reelaborada de l'expressió fossilitzada o d'una expressió en ús, que implica un grau més elevat d'interpretació. I això és el que caracteritza el lector de *El País*, teòricament més preparat per a una lectura interpretativa més complexa i un "coneixement del món" més elitista i sectorial. Com, si no, es pot entendre que s'entenguin títols com: "*Crisis de identidad*" o "*La conjura de los precios*"?; el DdB destaca perquè és el que s'atreveix més a fer metàfores *noves*.

Retòricament i pragmàtica, crec que la posició de cada diari dintre del "mosaic ideològic" queda clarament reflectida pel tipus d'expressions metafòriques que fa servir. Per exemple, noti's la diferent procedència i destinació intel.lectuals d'aquests casos de metàfora per

trucatge:

- 229 -A la sombra de los toreros en flor -El P
 701 -Señora y oficiala -el P
 473 -Et deixo, amor, el vot com a penyora -avui
 364 -Sin novedad en el Paralelo 38 -LV
 467 -Buscant per París el tio Ricardo desesperadament -DdB

b.2. En relació amb la Màxima de pertinència:

- La gran majoria (953) dels titulars analitzats mostren una relació de coherència entre el títol estricte i la resta de la capçalera. És evident que els redactors de titulars s'ajusten a les directrius dels llibres d'estil.

Gràcies a aquesta relació de coherència, el títol no solament actua retòricament, sinó que permet -juntament amb la resta de titulars, que amplien, preparen i completen allò que el títol no diu- extreure'n inferències de tota mena. Sovint, si no fos per l'existència d'aquesta relació de coherència, el títol estricte no podria ser entès amb tota la significació. Sobretot, en el cas de la metàfora. Així, com més abstracte és la metàfora i més breu el títol, més necessari, i doncs, **pertinent**, és llegir-ne el context.

Per a un estudi de models, estructures lingüístiques i disposicions textuais del **dpm**, la màxima de pertinència, en relació amb la teoria de la *hipòtesi performativa* i juntament amb les variables de la *màxima de manera*, poden ser un punt de partença fonamental.

b.3. En relació amb les submàximes de manera:

- El model d'anàlisi de les submàximes de manera dona compte dels efectes de l'ús de la metàfora als titulars de diaris, i doncs, de l'estil i de la funció d'aquests enunciats. He demostrat que els títols que "infringeixen" les submàximes de manera (títols amb *metàfores obscures* i *metàfores abstracció*) no "són clars" i, en conseqüència, "no informatius". Estan, doncs, pensats exclusivament per atreure l'atenció, i és on el *Principi de cooperació* es fa més evident. Ara bé, quan la *brevetat* no coincideix amb la

obscuritat s'està acomplint una de les directrius més important del periodisme i de la redacció de titulars: "ser breu i clar".

- També des d'aquesta perspectiva del model d'anàlisi es fa palesa la noció de *pluralisme retòric* que defenso: amb diferències mínimes, tots els diaris es mostren fidels a les esmentades directrius. I el pluralisme s'ha de buscar en la *tria de les peces*.

5.3 L'anàlisi de les Funcions:

a) Reafirma la hipòtesi inicial: el DICO de cada mitjà, que es reflecteix en la *conversa amb els mèdia* en diferents maneres de triar, disposar i dir, està força determinat pel *receptor*, en qui l'element FUNCIO es fonamenta.

He constatat que, malgrat les petites variacions de freqüència de cada mitjà, tots coincideixen a usar molt més (861 títols) la funció **constructe** (dintre del que he anomenat **Funció retòrica**); i, l'**expressiva** i l'**estètica**, que són les que fan triar les peces amb més poder d'atracció, (dintre de les tradicionals **Funcions del llenguatge**). Tanmateix, *ornament o constructe*, el llenguatge dels MCM.-i MCP.- té una "funció versionadora de realitat", basada en els constructes dominants de la societat, que és la que es troba sempre com a *teló de fons*.

Per tant, és una fal·làcia afirmar que hi ha enunciats *objectius*, estrictament *referencials*, en front d'enunciats *subjectius* i estrictament *expressius*. A la llum dels resultats, és evident que sempre hi ha la funció **estètica** (persuasora i comunicativa), i, en el cas dels metafòrics, un predomini de l'**expressiva**.

b) A més dels comentaris concrets sobre els resultats, exposats al capítol corresponent, destaca:

- Tots els diaris analitzats prefereixen utilitzar formes metàforiques de construcció de la realitat que ja funcionen com a tals socialment (**metàfores constructe**), més que les

d'ornament de l'estil.

- Per fer metàfores de funció **ornament** s'utilitzen més les del tipus **noves** i **vives**. I, contràriament, les metàfores de funció **constructe** es concentren en les de tipus **fòssil** o per **catacresi**. És a dir, que la tendència és d'usar les expressions més consolidades de construcció metafòrica de la realitat (metàfores fossilitzades), per fer titulars que la reflecteixen, la versionen i la reconstrueixen; i, d'usar expressions més **noves**, més creatives i, fins i tot, més poètiques o de joc lingüístic, per fer titulars que prioritàriament pretenen només cridar l'atenció del lector mitjançant l'estil. Les primeres responen al concepte global i complet de **retòrica**; les segones, tan sols a una part: l'*elocutio*.

6 Amb l'anàlisi **cognitiva-interpretativa** he *iniciat un camí* per descobrir, a partir de les *metàfores* que s'utilitzen en la titulació dels diaris, els constructes sobre la realitat que defineixen la societat i el sistema cognitiu de la col·lectivitat. De manera que, tant si es vol parlar de mosaic ideològic, com informatiu, com retòric, s'ha d'entendre sempre, i en qualsevol cas, dintre d'un mateix marc de referència, el marc dels constructes que impregnen el nostre coneixement del món i, en conseqüència, el del llenguatge que fem servir per transmetre'l.

Atesa la capacitat de la metàfora per proporcionar inferències sobre la concepció del món, cap altra peça del discurs resulta, doncs, més idònia per dur a terme aquest tipus d'anàlisi, amb el qual hom pot endinsar-se en el que simbòlicament he denominat *la caixa negra* del pensament social. Aquesta perspectiva completa l'anàlisi **pragmàtica**, que, si bé dóna compte del funcionament i diversitat retòrics del **dpm** i en concret, dels titulars de premsa, no acaba de explicar què hi ha al darrere del teló que serveix

per als rituals i representacions quotidians de la comunicació mediàtica.

7 Tot i que he centrat l'anàlisi interpretativa en l'observació dels supòsits subjacents a l'expressió metafòrica, altres aspectes com el **focus** i el **marc** són també de gran interès, perquè, a part d'aportar dades del que és l'anàlisi estrictament cognitiva de la metàfora, serveixen per estudiar, des de la perspectiva de la lingüística aplicada al periodisme, la presentació de l'encapçalament de la notícia i les incidències de tipus retòric que cada una de les maneres comporta.

8 Com que per fer l'anàlisi interpretativa de la metàfora he partit del supòsit que la realitat s'estructura creuant analògicament els termes del llenguatge que pertanyen a diferents àmbits de l'experiència humana, he hagut de fer una anàlisi dels temes (la realitat parcel·lilitzada) tractats pels MCP. I, aquesta anàlisi m'ha suggerit qüestions com: a) caldria revisar i debatre la distribució dels continguts i la divisió en seccions dels diaris; b) el nombre de titulars de cada tema (**Política: 404; Esports: 176; Economia: 146; Societat: 102; Temps: 8; Cultura: 27; Justícia: 11; Ciència: 34; Urbanisme: 41; Accidents: 16; Religió: 11; Ensenyament: 7; Natura: 18**) revela la quantitat d'espai que hi dediquen els diaris, i doncs, la importància que s'hi dona a cada una de les parcel·les de la vida quotidiana. En el cas concret dels MCP., la importància manté una proporció directa amb l'espai que se li atorga. I això també defineix i diferencia un model.

- Algunes dades que criden l'atenció són: els quatre primers blocs temàtics són els que ocupen més espai a tots als diaris i els que hi utilitzen més la metàfora; el nombre més elevat de títols metafòrics d'*economia* és de El

País; el DdB és l'únic que en fa servir per parlar del *temps* (i gairebé totes del tipus *noves*).

9 Entre les múltiples possibilitats conceptuals en què es pot classificar la *construcció metafòrica de la realitat*, n'he triat dues. La primera, relacionada amb l'experiència **orientacional**; la segona, amb els supòsits **ontològics** subjacents en l'aprehensió de l'entorn.

9.1. El nostre sistema conceptual estructura metafòricament la visió del món en dos grans blocs:

- . Expressions del llenguatge que se'ns representen "a **dalt**". És a dir, bones, positives, valor ben vist.
- . Expressions del llenguatge que se'ns representen "a **baix**". És a dir, dolentes, negatives, valor mal vist.

Com que el fet de reflectir en el llenguatge la concepció de la realitat és el material que tenim més a mà per descobrir els mecanismes que fan que la comunicació funcioni, fóra interessant estudiar a partir de diferents variants com es representen els conceptes al·ludits en altres sistemes i organitzacions (socials i culturals).

Aquesta representació conceptual de la realitat, amb expressions metafòriques incorporades al sistema cognitiu, es reflecteix indistintament en tots els diaris analitzats: *vola cap a l'or* (DdB) i *voló hacia el oro* (LV); *dioses olímpicos* (LV) i *déus olímpics* (avui); *ganar la batalla* (el P) i *guanya la batalla* (avui); *llum verda* (avui), *luz verde* (LV) i *luz verde* (el P); *planta cara* (avui), *planta cara* (el P) i *li planta cara* (DdB); *un regal de Nadal* (avui) i *un regalo de Navidad* (el P); *cúpula* (el P) i *cúpula* (el P); *obre la porta* (avui), *abrió las puertas* (LV) i *dejan la puerta abierta* (el P); *en negro* (LV), *el negro balance* (el P), *infància de sèrie negra* (avui); *assignatura pendent* (avui) i *la asignatura pendiente* (LV); etc.

En aïllar el *focus metafòric*, aflora la manca de

diferenciació en l'ús del llenguatge de cada diari. I, hi trobem les mateixes peces (els constructes cognitius) utilitzades de manera semblant, independentment del model del mitjà que les difon. Com que les implicacions socials i culturals concretes d'aquestes peces no són imputables a un model específic de diari, es confirma la hipòtesi global d'aquesta tesi: el pluralisme que creiem trobar en els diferents MCP. és estrictament retòric. El rerafons n'és un mateix sistema cognitiu format per uns **constructes** (en aquest cas: un concepte és "a dalt" o "a baix") **comuns**, que són els que caracteritzen el sistema i la societat globalment, i en front d'altres sistemes i societats.

Així com amb l'anàlisi pragmàtica s'ha fet manifest el pluralisme de models retòrics, amb l'anàlisi cognitiva se'n descobreixen els fonaments, que són els constructes compartits sobre la realitat. En abstracte, *blanc, zenit, guanyar posicions, passar l'examen, àngel de la guarda, tornar al bon camí, campions és a dalt; i negre, agrió sabor, halcón, calvari, suspendre, terroristes, viacrucis, cadafal, pas enrera, maldecaps, sequera, entierro, càncer, harakiri és a baix*, sigui quin en sigui el model.

9.2. L'anàlisi cognitiva-interpretativa dels titulars de diari, desenvolupada mitjançant el mètode d'observar com s'intercanvien analògicament els termes dels camps ontològics de l'experiència humana, permet inferir que, independentment del *fer retòric* de cada diari, en valdre's de les mateixes metàfores, s'està versionant la realitat de manera semblant. De l'observació de l'ús d'aquestes peces metafòriques i de cada camp es desprèn:

a.1. És certa la premissa que gran part de la realitat versionada pels MCP. es construeix metafòricament, com es fa amb el llenguatge de *la vida quotidiana*. La diferència és que els MCP. no recullen tots els usos del llenguatge i

que, sovint, ho fan parcialment.

a.2. Aquesta construcció metafòrica de la realitat és el reflex d'unes constructes dominants, traduïts al llenguatge. *Les manifestacions són monstres; les persones, de ferro, de glaç, locomotores i ciclons; o llum verda és permís.*

a.3. Malgrat la diversitat de posicions (de diaris), no hi ha diferències significatives en l'ús de les expressions, per estructurar un concepte en i amb termes d'un altre. Al si d'una mateixa societat, la interpretació de l'experiència que en conforma el model cognitiu es regeix pels mateixos constructes: els que li són propis i peculiars. Com, si no, es podrien explicar les similituds aparegudes en diaris diferents. (Per exemple les dels registres: 189 i 190, 394 i 399, 496 i 497, 614 i 972, 779 i 785, 963 i 964, 327 i 400, 34 i 475 i 549, 693 i 711, 171 i 487, 183 i 252 i 254 i 261, 376 i 741 i 807 i 849, etc.; i 146 i 156, 378 i 386, per la imatge).

a.4. No existeix, doncs, el pluralisme informatiu des d'aquesta perspectiva. Les diferències que hi he detectat es deuen a l'aplicació de diferents procediments retòrics, que donen models matisadament diferents, segons que l'èmfasi es posi en els aspectes formals, o en l'ús de de les peces del llenguatge que acolorixen el mosaic.

b) Des d'aquest supòsit (conclusió del mètode d'anàlisi que he aplicat) l'argumentació defensada pot ser desenvolupada en múltiples direccions. De la que he pres, basant-me en la definició d'uns camps *ontològics* essencials, n'he conclòs:

b.1 Sobre la productivitat de cada camp ontològic per estructurar la realitat: tenint en compte l'índex de productivitat global dels diferents camps analitzats, i que la productivitat es concentra en tres o quatre expressions de cada camp, que solen coincidir amb el *genèric* i amb

fórmules estereotipades d'ús molt estès (*fantasma, ombra; tempesta; de ferro; negre; cara, cor, cua; primer pas, ball, divorci; trencar el gel; déu; joc net/brut; escena; guerra; recta final, llançar la tovallola, cursa; dur la batuta; assignatura pendent; llum verda, forçar la màquina; desembarco; etc.*), es poden definir els constructes i valors de la nostra cultura i societat. De manera que es pot afirmar: que és **antropocèntrica i bel·licista**, ja que utilitza amb molta freqüència metàfores construïdes amb termes propis dels camps HOME i GUERRA -relacionades amb l'*anatomia, la salut, la forma de presentació social* i amb el que implica *enfrentament bèl·lic, i guanyar o perdre*-. Per contra, en tots dos casos, les expressions menys utilitzades són les relacionades amb l'*esperit de grup, les passions positives i la pau*; que hi domina la **temença, la por i la inseguretat** (ús de mots com *malson, espectre, fantasma*). Sentiments i actituds que es compensen amb una supervaloració del **fet de ser dur i resistent** (*de ferro*), i de la **riquesa** (*l'or*); que els SENTITS valorats són la **vista i el gust**, l'oïda, l'olfacte i el tacte no hi tenen pràcticament cap paper; que hi ha una tendència clara a "**viure**" en negatiu (ús abundant d'expressions formades amb mots com *tempestes, huracans, terratrèmols, batalla, sagnant*); que **polaritza** actituds, sentiments i activitats. És una societat de *guanyar o perdre, de premiar i castigar*; i que sotmet els individus a **sistemes d'avaluació i competició** i a **formes de control i selecció** (*treure nota, suspendre, numerus clausus*); que, a més, de **monàrquica**, té presents encara els estaments de la noblesa (*marquesos, virreis o comptes*); que "ha mamat" religió (hom pot *beneir, exorcitzar, ser un déu, o ressuscitar*); que **ignora i no sap afrontar la idea de la mort** (la pobresa de camp semàntic ho demostra); que en el JOC i en l'ESPORT valora més l'**habilitat física i tàctica, l'estratègia i la competició**, atributs que impliquen més "superhome" i "guerra", que

l'atzar i la diversió. En canvi, es parla de "guerra" amb termes de joc, esport i representació (*les armes són joguines, els llocs on es fa la guerra són escenaris*); que l'experiència més arrelada de la relació amb els animals és la de la caça (*a la caça de*); que, tot i sotmesa a l'aparat de la justícia i del diner, n'ignora el llenguatge per defensar-se'n.

Amb tot, penso que fóra convenient aplicar a altres usos del llenguatge aquestes observacions, per veure si són reveladores del conjunt de la societat, o bé d'allò que el mirall dels M.C.p. versiona, per la seva tendència inherent a convertir la realitat en espectacle.

b.2 Sobre la relació tema vs. ontologia (ús dels supòsits ontològics subjacents a la metàfora per parlar de diferents temes), es pot conclure que:

- . HOME i GUERRA són, en genral, els camps ontològics principals per estructurar metafòricament la realitat. I ho són principalment per parlar de *política, esports, economia, societat, justícia, ciència, urbanisme, religió, ensenyament i natura*.

- . Si es fa una anàlisi comparativa del resultat obtinguts, igualant la quantitat de títols i temes percentualment, s'obté que: hipotèticament, HOME és l'ens més productiu per construir metàfores sobre el tema *ciència*; GUERRA, sobre *ensenyament, religió i economia*; L'IMAGINARI, sobre *justícia i religió*; GEO, sobre *temps, cultura i esports*; SENTITS, sobre *temps, cultura i natura*; CASA, sobre *natura, cultura, societat i política*; JOC, sobre *religió, accidents, política i esports*; ANIMAL, sobre *ensenyament, temps i natura*; RELIGIO, sobre *justícia i religió*; INDUSTRIA, sobre *ensenyament i economia*; ESPAI, sobre *ensenyament i temps*; TEMPS, sobre *temps i urbanisme*; CALOR, sobre *cultura i accidents*; MORT, sobre *ensenyament i accidents*; MAR, sobre *urbanisme i economia*; ESPORT, sobre

justicia, esports i política; AIRE, sobre accidents, justícia i esports; PODER, sobre societat i cultura; MUSICA, sobre cultura i societat; ENSENYAMENT, sobre urbanisme i esports; AIGUA, sobre ciència, natura i economia; DINER, sobre justícia i esports; JUDICIAL, sobre accidents i cultura;

b.3 Sobre la relació diaris vs. ontologia:

. No hi ha diferències importants, entre els diaris analitzats, en l'elecció del camp ontològic. HOME i GUERRA són els punts de referència comuns. I doncs, un cop més, es confirma que el pluralisme no és conceptual ni ideològic. En canvi, sí que hi ha pluralisme retòric (de **models**), basat en les variacions i en la distribució de l'ús de termes dels altres camps en cada diari. Així, aplicant la formulació de G.Lakoff ("discutir" és "guerra"), al camp més productiu de cada diari, es pot formular que:

- La **Vanguàrdia** és GUERRA (15.1 %), HOME (14.6 %), SENTITS i CASA (6.1 %). I, fa servir en 20è lloc expressions del món de l'IMAGINARI, el tercer més *productiu* del total.

- El **Periódico** és HOME (16.6 %), GUERRA (14 %) i IMAGINARI (6.8 %). I és el diari que coincideix més amb l'escala general dels camps més productius.

- El **País** és HOME (19.7 %), IMAGINARI (12.2 %) i ANIMAL (9.5 %). Malgrat que coincideix amb tots en l'ús del camp HOME, se'n desmarca utilitzant més expressions del camp IMAGINARI (2n. lloc) que de GUERRA (4rt. lloc).

- **L'avui** és HOME (13 %), GUERRA (9.6 %) i CASA (6.1 %). I té molts títols, dintre del seu total, de CASA, GEO, JOC i INDÚSTRIA.

- El **Diari de Barcelona** és HOME (13.1 %), GUERRA (11.4 %) i SENTITS (9.6 %), camp en què, juntament amb el de **MORT**, destaca per sobre dels altres diaris.

La no variació en l'ús dels camps principals HOME I GUERRA demostra que no hi ha variació en els **constructes**

dominants, i doncs, anul·la l'existència d'un pluralisme conceptual i ideològic; en canvi, la variació dels **secundaris** abona la tesi d'un pluralisme retòric, que fa versemblant la diversitat de models. Tots fan servir el mateix llenguatge i els mateixos constructes sobre la realitat. HOME i GUERRA en són el punt de confluència essencial; la resta, varien en grau i freqüència d'ús, però són utilitzats de manera semblant, sigui quina en sigui la posició en què se situï cada diari dintre del mosaic.

. A partir dels termes estereotips del camp en què comparativament amb els altres destaca cada diari, se'n pot fer una redefinició, aplicant també la formulació de G.Lakoff: La Vanguardia és GUERRA; el Periódico, FENÒMENS ATMOSFÈRICS; El País, FANTASMES; L'avui, DINER; i el Diari de Barcelona, COLOR.

. Altres conclusions més específiques que crec que paga la pena de remarcar són: el camp HOME és el més utilitzat, amb diferència: només el 15% i 14% de GUERRA, de La Vanguardia i de El Periódico, respectivament, arriben a un percentatge tan elevat d'ús; excepte a El País, el camp GUERRA és el segon en tots els diaris; GEO, JOC i RELIGIÓ són emprats sense diferències importants per tots. Se'n dedueix que, pel que fa a la relació de l'home amb la "terra", a "l'activitat lúdica" i a la "concepció religiosa", no hi ha ni tan sols *pluralisme retòric*; del camp CASA, sobresurt El País amb el 8.1 %. El segueixen La Vanguardia i l'avui amb el 6.1 %, i hi contrasten per defecte El Periódico, i sobretot el Diari de Barcelona, que només hi té el 0.9 %. Hi ha, per tant i malgrat la variació d'un 2 %, un cert paral·lelisme en la construcció metafòrica de la realitat entre El País, La Vanguardia i l'avui. Paral·lelisme en l'ús de termes característics de la parla del món oficial (*cúpula, arquitectura política, "pucherazo"*), que posa de manifest un model, que fa pensar en la posició d'aquests tres diaris dintre del mosaic del sistema; l'ús de termes

que expressen fenòmens atmosfèrics de caràcter catastròfic, i doncs, sensacionalista (*tempestes, ciclons, vents i huracans*) són, al meu veure, indicadors d'un tipus de model. No és estrany que El Periódico hi tingui el percentatge més alt; que l'índex més alt d'ús d'AIGUA es doni als dos diaris en català, tot i que no és res més que una conjectura que s'hauria de confirmar amb estudis més exhaustius, fa, si més no, abduir que hi ha d'haver uns ens més productius per a la construcció metafòrica de la realitat catalana, i doncs, més utilitzats per l'usuari català, i a l'inrevés. El contrast dels resultats entre El País i l'avui a ESPORT, AIRE i MUSICA ho abona: dos diaris, el model dels quals té una cosa en comú: "un cert aire *oficialista*"; i una que els diferencia: "l'experiència del *jo* amb l'entorn"; el 0.7 % de El País a ESPORT referma la definició d'un model, dirigit a l'élite intel·lectual; si la paraula *rei* és la més utilitzada del camp PODER-SOBIRANIA, es podria inferir que l'avui és el diari menys monàrquic (?), atès que és el que menys la utilitza.

b.4. De la relació Ontologia vs. tema i diari, tot i que no ha estat observada en totes les variables, he demostrat que és un altre bon *inici de camí* per continuar i completar aquest estudi, perquè permet obtenir més informació dels models de diari, de la posició que ocupen dintre del mosaic, i de la visió del món que tenen i que vehiculen. Per exemple, només amb el suggeriment del model s'ha pogut veure, per exemple, que per "informar" de política, *La Vanguardia* utilitza en el 4'7 % termes del camp ontològic HOME; 6'6 %, de GUERRA; i 0 % de l'IMAGINARI; *el Periódico*, el 6'3 % del camp HOME; el 6'8 %, de GUERRA; i el 2'9 %, de l'IMAGINARI; *El País*, el 4 % del camp HOME; el 2 %, de GUERRA; i el 4 % de l'IMAGINARI; *l'avui*, el 5'8 % del camp HOME; el 5'8 %, de GUERRA; i el 2'3 %, de l'IMAGINARI; i *el Diari de Barcelona*, 3'5 % del camp HOME; el 4'3 %, de

GUERRA; i el 2'6 % de l'IMAGINARI. És una informació desglossada que paga la pena de tenir en compte per a futurs treballs.

10 El *pluralisme retòric* demostrat amb l'anàlisi *pragmàtica* i amb la *anàlisi cognitiva* fa pensar en una pluralitat de **models** de premsa que tenen molts punts en comú. Però això no ha de conduir a inferir que hi hagi una retòrica específica de la informació periodística. El que hi ha, aplicant la *tècnica retòrica*, és uns **mecanismes d'expressivitat**, de vegades compartits per tots els models i, de vegades, no, segons com s'adeqüin als destinataris.

Al llarg de l'exposició ja he al·ludit la necessitat d'un estudi a fons d'aquests *mecanismes*, que en ells mateixos constitueixen un objecte d'investigació. Com que de la hipòtesi de què he partit, aquests només en són una derivació de l'anàlisi global, destaco els aspectes amb què m'he anat trobant, que són, em sembla, un punt de partença important per a una anàlisi lingüística del **dpm**. I que conviden alhora a una reflexió general sobre el llenguatge.

11 El canemàs per on hauria de discórrer la reflexió, que en aquesta tesi representa ja un apunt de conclusió, és el següent: el **dpm** recull i difon els usos del llenguatge de la comunitat (funció de *mirall* amb tots els matisos) amb una intenció comunicativa i persuasiva. Aquesta intenció, tot i sent retòricament la mateixa que la d'altres situacions, no ho és exactament, per les peculiaritats dels **MCp.** i, en concret, pel grau d'incidència en un receptor nombrós. Així, el llenguatge dels **MCM.** -i, **MCp.**- abeura del usos socials, però els retorna modificats i reelaborats, de la manera més adequada per persuadir el receptor que preveu. Atesa la influència que l'*elocutia* periodística exerceix sobre el parlant, aquests nous usos que el *mirall* retorna en resulten reforçats, consolidant unes maneres de

parlar de la realitat, reajustades a les noves necessitats comunicatives.

Penso, doncs, que gran gran part del llenguatge que fem servir en la nostra vida quotidiana és el llenguatge dels MCM., i penso també que ho és fins al punt que no podríem satisfer una colla de necessitats expressives, si no fos perquè disposem d'aquestes formes que els mitjans (periodístics i publicitaris) han recollit, refet, difós i, de vegades, creat.

Tot aquest procés va estretament lligat als canvis de vida, i doncs, de necessitats comunicatives, que el llenguatge ha de ser capaç de satisfer. Crec que la pregunta que hom es fa sovint sobre la pèrdua de riquesa de la llengua, imputable als MCM. s'hauria de reqüestionar. ¿És una pèrdua de riquesa o és un canvi de llenguatge, en funció de les noves formes de vida? Ho pregunto i m'ho pregunto sincerament.

12 Amb l'estudi de la metàfora als titulars de diaris, se m'han obert molts interrogants com el que acabo de fer, però també hi he constatat i descobert molts usos del llenguatge que, en principi, ni tan sols podia sospitar. Aquests usos, que he sistematitzat al capítol **Mecanismes d'expressivitat**, es poden reduir a dos grans grups:

12.1 En primer lloc he observat que en el discurs periodístic les **Figures tradicionals** tenen un paper més important del que se'ls sol atribuir. **Personificacions**, **metonímies** i **antítesis** han esdevingut autèntics tòpics i estereotips redaccionals.

12.2 Però, el que m'ha cridat més l'atenció són els usos que he classificat com a "**Figures periodístiques**", que, en un cert sentit, es poden considerar també *noves figures*. En l'anàlisi n'he distingit de tres tipus:

. L'ús de la **frase feta**, que té per funció atreure l'atenció del lector, fent servir les peces del llenguatge que ja coneix i que ha incorporat als seus constructes. De fet, és una forma de *metàfora fòssil*. Els títols que he analitzat presenten dues maneres de manejar les *frases fetes*. Una, citant-la textualment, tal com és usada en el llenguatge quotidià; l'altra, fent-ne el que he denominat un **trucatge**. L'ús de la primera forma és un mecanisme clàssic del discurs primari, que els MCP. aprofiten; i la segona, una nova manera de versionar la realitat.

. El **trucatge** es basa en una expressió en ús, coneguda socialment, que, reelaborada en un context nou (o diferent del que li era habitual), adquireix una nova significació. Aquest procediment és altament productiu en titulars de premsa. Les fonts on abeura són:

- a) Les frases fetes: "*La primavera l'al.lèrgia altera*"
- b) Les cites: de títols variis i eslògans:

- El cel haurà d'esperar*
- Cinc premis que busquen autors*
- Dukakis, solo ante el pronóstico*
- El hábito de vivir peligrosamente*
- La otra cara del busque y compare*

Aquesta font del **trucatge** és un dels *mecanismes d'expressivitat* més característic i un dels recursos més interessants, perquè: crea noves formes de versionar la realitat a partir d'expressions i enunciats coneguts i actuals; revela amb transparència de mirall autèntic el sistema de constructes que regeix l'individu i la societat; i posa en relleu la importància del *principi de Cooperació*.

Proporcionalment, El País és el diari que més l'utilitza; en segon lloc, el Periódico; en tercer, el Diari de Barcelona; i en quart i cinquè, La Vanguardia i l'avui.

- c) **trucatge de cites religioses o bíbliques** ("*I al 86è triomf va descansar*"): són expressions que recorden enunciats bíblics, on es juga tant amb l'estructura, com amb el significat. En la nostra cultura, la incidència de textos

religiosos ha conformat uns constructes força sòlids, fins al punt que el llenguatge els reflecteix no per parlar de la temàtica que li és pròpia, sinó per fer-ho amb els esports, la política o qualsevol altre àmbit. Cosa que referma la idea que, per versionar realitats, tenen més importància els constructes del llenguatge aprehesos, que la posició ideològica, tan aferrisadament retreta i/o defensada als medis periodístics.

. El tirabuixó: són construccions metafòriques que es fan servir per parlar del mateix camp del coneixement i de l'experiència a què pertany l'expressió. S'hi sobreentén un joc amb el sentit literal o amb el significat global del títol, fent una mena de bucle o espiral: "*La boxa, contra les cordes*", "*Las cajas rurales labran su futuro*".

Aquesta figura és un recurs força nou, formalitzat pels MCp. Té un gran poder d'atracció pel joc de llenguatge que implica i per l'ambigüitat que crea.

Proporcionalment, el diari que fa servir més aquest recurs és, amb diferència, l'avui; i el segueixen de més a menys: La Vanguardia, el Periódico, El País i el DdB.

13 Amb l'anàlisi dels mecanismes d'expressivitat han sorgit alguns aspectes del llenguatge periodístic que, si bé no es pot dir que siguin estrictament mecanismes expressius, s'hi relacionen directament. En destaco tres, que són els que més han sorgit durant l'anàlisi:

13.1 L'ús de formes **estereotipades**. Tot i que crec que hauria de ser matèria d'estudi d'un altre treball, en remarco les dades que he observat i que espero que seran desenvolupades en estudis posteriors.

. Dels mil títols del corpus, 334 contenen mots, expressions o construccions que són, al meu veure, **estereotips**, per exemple: *la guerra de, via, llum verda, tormenta, pulso, recta final, de la discordia, cúpula, guanyar*

posicions, desembarco, ofensiva, fantasma, el dia de, vestir-se de..., plantar cara, i tots els que he llistat en parlar de la productivitat de cada camp.

. Proporcionalment, el diari que fa servir més estereotips és el Periódico; després, El DdB; en tercer lloc La Vanguardia; en quart, l'avui; i, finalment, El País. L'ús de l'estereotip, té, però, diferents explicacions, segons el model de diari, la intencionalitat i el destinatari. Per exemple, en el cas de El Periódico, es tracta d'un diari popular, que utilitza l'estereotip com a "*capsula preempaquetada de significat*", que, retòricament, és molt adequada al tipus de receptor. En el cas de La Vanguardia, en canvi, m'inclino a pensar que l'ús de l'estereotip es deu al fet que es tracta d'un diari de model consolidat (malgrat els darrers canvis), amb una redacció avesada a un determinat estil -el de tota la vida-, i doncs, amb unes rutines i 'tics' redaccionals, difícils de canviar.

. Cal una reflexió seriosa sobre l'ús de l'estereotip als MCp., alguns dels punts de la qual poden ser: observar en quins textos, contextos i construccions el fenomen és més evident; quines en són les causes i els condicionaments; fins a quin punt pot resultar adequat de fer-lo servir (el cas del concepte de *capsula preempaquetada*); com a forma recurrent, pot ajudar a fixar usos fluctuants d'innovació lingüística; quina és la diferència entre estereotip redaccional, de rutina periodística, i estereotip com a reflex de construcció formalitzada de la realitat.

13.2 Joc de figures: són els titulars formats per un **joc de jocs**. Combinen dos o més figures, de les *tradicionals*, o de les *periodístiques* (trucatge o tirabuixó):

- El combat dels defensors de la pau verda*
- Isabel II 'exorcizo' en El Escorial cierto pasado negro entre España y Gran Bretaña*
- Mancha gana a Fraga el pulso de Córdoba y no tira la toalla*
- L'indult d'Armada passa l'examen del Suprem i aterra*

a la taula de Serra
-La espectacular cúpula del Sant Jordi inicia su
camino al cielo

De l'ús tan ampli d'aquesta mena de títols s'infereix:
 a) la falta de solidesa de l'afirmació que el llenguatge periodístic és estrictament referencial; b) el llenguatge de la informació no té per què caure en la rutina i el tòpic redaccional, sinó que pot ser força creatiu.

13.3 Sobre el fenomen de l'*elisió*, una pregunta que deixo plantejada: l'*elisió* obeeix a necessitats periodístiques redaccionals, o a necessitats retòriques? Tanmateix, tant una cosa com l'altra demanen un estudi a fons sobre la sintaxi dels titulars, però sense perdre de vista tots els condicionaments retòrics i pragmàtics, que han estat suggerits al llarg d'aquesta tesi.

14 *"He dit, heu sentit, posseïu els arguments, judiqueu"*
 (Aristòtil, *Retòrica* 19.1420a).

BIBLIOGRAFIA

Com que triar és opinar, voldria indicar els criteris de la tria d'aquesta bibliografia:

. De les obres de caràcter general i fonamental en qualsevol estudi lingüístic cito només les que he utilitzat en algun moment com a font d'informació, per situar-me personalment i orientar-me dintre d'un àmbit tan complex com el que tracto.

. Atès el caràcter interdisciplinari d'aquesta tesi, hi ha a la bibliografia una colla (no exhaustiva) d'obres específiques de teoria de la comunicació, de poètica o de psicologia, que m'han estat de gran utilitat, tot i que no tracten explícitament el tema de la metàfora.

. Pel que fa a la metàfora, només he recollit els textos que en un o altre sentit tenen punts de contacte amb l'enfocament que he seguit. Tanmateix, alguns diccionaris de retòrica, com el Morier, hi són referenciats, en tant que fonamentals.

. Sempre que és possible cito a continuació de l'autor la data de la primera edició. El títol i les altres dades que poden aparèixer corresponen a l'edició que he fet servir.

-ACERO, J.J. et al. (1985) *Introducción a la filosofía del lenguaje*, Madrid, Cátedra.

- ALARCOS LLDRACH, E. (1977) "Lenguaje de los titulares", a *Lenguaje en periodismo escrito*, Madrid, Fundación Juan March.
- ALCOBA, S. (1987) "Formación de los titulares en el enunciado periodístico", a *Métodos de análisis de la prensa*, Madrid, Annexes aux Mélanges de la Casa de Velázquez, 2.
- .....(1989-1990) "Titulación y gramática de texto", Lleida, a *Actes IV Jornades Didàctiques de Llengua i Literatura i Seminari permanent de Llengua i Literatura*.
- ALSTON W.P. (1964) *Filosofía del lenguaje*, Madrid, Alianza Universidad, 1975.
- ALVAREZ DE MIRANDA, A. (1963) "La metáfora y el mito", *Cuadernos taurus*, 49, Madrid, Taurus.
- ANGENOT, M. (1973) "Les traités de l'éloquence du corps", *Semiótica*, VIII, 1.
- ARGYLE, M. (1969) *Social Interaction*, London, Methuen.
- ARISTÒTIL *Retòrica. Poètica*, Barcelona, Laia, 1985.
- ATLAN, H. (1986) *Con razón y sin ella. Inter crítica de la Ciencia i del Mito*, Barcelona, Tusquets ed., 1991.
- AUSTIN, J.L. (1962) *How to do things with words*, Harvard University Press, Cambridge, Mass. 1962. Traducció castellana: *Palabras y acciones*, Buenos Aires, Paidós, 1971.
- .....(1970) *Philosophical Papers*, London, Oxford University Press.
- Avui (1989) *Llibre d'estil*, exemplar fotocopiats.

- AYER, A.J. (1963) *Lenguaje, verdad i lógica*, Buenos Aires, Eudeba.
- .....(1973) *Los problemas centrales de la filosofía*, Madrid, Alianza Universidad, 1979.
- BADIA I CARDUS, M. (1983) *Estudi lingüístic de la metàfora en Màrius Torres*, Barcelona, Publicacions de l'Abadía de Montserrat.
- BAGGALEY J.P./DUCK S.W (1976) *Análisis del mensaje televisivo*, Barcelona, Gustavo Gili, S.A., 1979.
- BAJTIÑ, M.M. (1979) *Estética de la creación verbal*, Madrid, Siglo XXI, 1982.
- BALANZÓ, F. (1989) *Gramática y gramática del español*, Bellaterra (Barcelona), Text multicopiado, encara inédit.
- BALLY, Ch. (1909) *Traité de stylistique française*, Paris, Klincksieck, 1951.
- BAR-HILLEL, Y. (1970) *Aspects of Language*, Jerusalem, The Magnes Press.
- BARTHES, R. (1957) *Mythologies*, Paris, Seuil.
- .....(1963) "La metáfora del ojo", *Ensayos críticos*, Barcelona, Seix Barral, 1967.
- .....(1966) *Recherches Rhétoriques. L'Ancienne Rhétorique*, Paris, Communications 16, Seuil, 1970.
- .....et al. (1966) *Análisis estructural del relato*, México, Premià Ed., 1982.
- .....(1967) *Système de la Mode*, Paris, Seuil.

- BASSOLS, M. (1990) *Anàlisi pragmàtica de les endevinalles catalanes*, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- BATESON et al. (1981) *La nouvelle communication*, Paris, Éditions du Seuil.
- BAYÉS, R. (comp.) (1977) *¿Chomsky o Skinner? La génesis del lenguaje*, Barcelona, Fontanella.
- BENEYTO, J. (1982) *El color del cristal. Mecanismos de manipulación de la realidad*, Madrid, Pirámide.
- BENNETT, J. (1976) *Linguistic Behaviour*, Cambridge University Press.
- BENVENISTE, E. (1966) *Problemas de lingüística general*, México, s. XXI, 1971.
- BERNÁRDEZ, E. (1982) *Introducción a la lingüística del Texto*, Madrid, Espasa Calpe, S.A.
- BERRIO, J. (1983) *Teoría social de la persuasión*, Barcelona, Mitre.
- BEZUNARTEA, J. (1988) *Noticias e ideología profesional. La prensa vasca en la transición política*, Bilbao, Deusto.
- BIERWISCH, M (1966) *El estructuralismo*, Barcelona, Tusquets, ed., 1971.
- BLACK, M. (1962) *Modelos y metáforas*, Madrid, Tecnos, 1966.
- BLOOMFIELD, L. (1933) *Language*, London, Allen & Unwin, 1935.
- BOOTH, W.C (1974) *Retórica de la ironía*, Madrid, Taurus, 1986.
- BROOKS, C. (1965) "Metaphor, Paradox and Stereotype", *The British Journal of Aesthetics*, 5.

- BÜHLER, K. (1934) *Teoría del lenguaje*, Madrid, Revista de Occidente, 1950.
- BUNGE, M. (1969) *La investigación científica*, Barcelona, Ariel, 1985.
- .....(1983) *Lingüística y filosofía*, Barcelona, Ariel.
- CARAVEDO, L. (1990) *La competencia lingüística. Crítica de la génesis y del desarrollo de la teoría de Chomsky*, Madrid, Gredos.
- CBS News (1968) *Técnica de las noticias en televisión*, México, Trillas.
- CARNAP, R (1942) *Introduction to Semantics*, Cambridge, Mass., Harvard University Press.
- CASADO, M. (1978) "La transformación nominal, un rasgo de estilo de la lengua periodística", a Cuadernos de investigación filológica, IV, 1 i 2.
- CASARES, J. (1985) *Diccionario ideológico de la lengua española: desde la palabra a la idea*, Barcelona, G. Gili.
- CASETTI, F. (1977) *Introducción a la semiótica*, Barcelona, Fontanella, 1980.
- CHOMSKY, N. (1957) *Syntactic Structures*, The Hague, Mouton, 1969.
- .....(1964) "Degrees of Grammaticalness", a Fodor y Katz (edts.).
- .....(1965) *Aspects of the theory of Syntax*, Cambridge, Mass., MIT Press, 1969.

- .....(1972) *Proceso contra Skinner*, Barcelona, Anagrama, 1975.
- .....i HERMAN, E.S. (1988) *Los guardianes de la libertad*, Barcelona, Crítica, 1990.
- CLARK, A.C. i DELIA, J.G. (1969) "Topoi and rhetorical competence", *Quarterly Journal of Speech* 65.
- COHEN, J. (1966) *Structure du langage poetique*, Paris, Flammarion.
- Col.legi de periodistes (1990) "*Codi ètic*", exemplar multicopiat.
- COLOMBO, F. (1974) *Televisión: La realidad como espectáculo*, Barcelona, Gustavo Gili, 1976.
- CONTRERAS, H. (1978) *El orden de las palabras en español*, Madrid.
- CORNER, J. (1979) "Mass in communication research", *Journal of Communication* 29.
- COROMINES, J. *Diccionari etimològic i complementari de la Llengua Catalana*, Curial-La Caixa, 1980-1988.
- COSERIU, E. (1976) "Hacia una tipología de los campos léxicos", *Principios de semántica estructural*, Madrid, Gredos, 1977.
- Diari De Barcelona (1987) *Un model de llengua pels mitjans de comunicació. Llibre d'estil del DdB*, Barcelona, Empúries.
- Diccionari català-valencià-balear*, Palma de Mallorca (1930-1962).
- Diccionari de la llengua catalana*, Barcelona, Enciclopèdia catalana S.A., 1982.

- Diccionari Castellà-Català*, Barcelona, Enciclopèdia catalana S.A., 1985.
- Diccionario de la lengua española*, Madrid, Espasa-Calpe (1970-1983).
- DIJK, Teun A. van (1977) *Texto i contexto*, Madrid, Cátedra, 1984.
- .....(1978) *La ciencia del texto*, Buenos Aires, Ed. Paidós Comunicación/5, 1983.
- DUBOIS, Ph. (1975) "La métaphore filée et le fonctionnement du text", *Le Français Moderne*, 43.
- DUCROT, O. (1968) *Le Structuralisme en linguistique*, Paris, Seuil.
- .....(1972) *Decir i no decir. Principios de semántica lingüística*, Barcelona, Anagrama, 1982.
- DUCROT, O / TODOROV, T. (1972) *Dictionnaire encyclopédique des sciences du langage*, Paris, Éditions du Seuil.
- ECO, U. (1971) *Guida all'interpretazione del linguaggio giornalistico*, Milano, a La stampa quotidiana in Italia, V. Capecchi i M. Livolsi.
- .....(1976) *Tratado de semiòtica general*, Barcelona, Lumen, 1977.
- .....(1979) *Lector in fabula*, Barcelona, Lumen, 1981.
- .....(1988) *Semiòtica i filosofia del llenguatge*, Barcelona, Laia, 1988.
- EDWARDS, C.N. (1973) "Interactive styles and social adaptation", *Genetic Psychology Monographs* 87.

- El Observador (1990) *Normas deontològiques*, exemplar fotocopiats.
- El País (1977) *Libro de estilo*, Madrid, ediciones El País, 1990.
- El Periódico (1981) *Libro de estilo*, exemplar fotocopiats.
- ENZENSBERGER, H.M. (1971) *Elementos para una teoría de los medios de comunicación*, Barcelona, Anagrama, 1981.
- FABRA, P. (1956) *Diccionari General de la Llengua Catalana*, Barcelona, EDASA, 1966.
- FANG, I. (1977) *Noticias por televisión*, Buenos Aires, Marymar.
- FAST, J. (1970) *El lenguaje del cuerpo*, Barcelona, Kairos, 1983.
- FERNANDEZ, P.H. (1979) *Estilística, estilo-figuras estilísticas-tropos*, Madrid, José Porrúa Turanzas S.A.
- FLORIO, R. (1975) *"Initiation à la pratique du journalisme"*, Ecole Supérieure du Journalisme, C.P.J de Lille.
- FODOR, J.A. i J.J. KATZ (1963) "The Structure of a Semantic Theory", *Language*, 39.
- FONTANIER, P. (1821) *Les figures du discours*, Paris, Flammarion, 1977.
- FREGE, G. (1892) *Estudios sobre semántica*, Barcelona, Ariel, 1971.
- GAILLARD, Ph. (1972) *Técnica del periodismo*, Barcelona, Oikos-Tau.
- GANS, H.J. (1980) *Deciding Whats News*, Nova York, Vintage Books.

- GENETTE, G.(1964) "La Rhétorique et l'espace du langage", Tel Quel, 11.
- .....(1966) *Figures I*, Paris, Seuil.
- .....(1969) *Figures II*, Paris, Seuil.
- .....(1972) *Figures III*, Paris, Seuil.
- .....(1983) *Nouveau discours du récit*, Paris, Seuil.
- GILI GAYA, S. (1986) *Diccionario de sinónimos*, Barcelona, Bibliograf.
- GOFFMAN, E. (1967) *Interaction Ritual*, New York, Doubleday.
- GOLDING, P. i ELLIOTT, P. (1979) *Making the News*, London, Longman.
- GÓMEZ MOMPART, J.L.(1982) *Los titulares en prensa*, Barcelona, Mitre.
- GORDON, G.N. (1971) *Persuasion: The theory and Practice of Manipulative Communication*, New York, Hastings House.
- Gran Enciclopèdia Catalana*, Eds.62 - Enciclopèdia Catalana,S.A., Barcelona (1969-1980).
- Gran Enciclopèdia Larousse*, Barcelona, Planeta, 1977.
- GREGORY, M. and CARROLL, S. (1978) *Language and Situation*, London, Routledge & Kegan.
- GREEN, M. (1977) *Periodismo en televisión*, México, Troquel.
- GREIMAS, A.J. (1970) *Du sens. Essais Sémiotiques*, Paris, Seuil.
- GRICE, H.P. (1957) "Meaning", a *Philosophical Review*, 67.
- .....(1961) "The Causal Theory of Perception" a *Proceedings of the Aristotelian Society*, Supl. 35.

- .....(1967) "Logic and Conversation", a *Further notes on logic and conversation*, Cole & Morgan, 1975.
- .....(1968) "Utterer's meaning, sentence-meaning, and word-meaning" a *Foundations of Language*, 4.
- .....(1981) "Presupposition and conversational implicature", Cole & Morgan.
- GROUP M (DUBOIS et al.) (1970) *Rhétorique générale*, Paris, Seuil, 1982.
- GUIRAUD, P. (1955) *La semántica*, México, FCE, 1965.
- HALLIDAY, M.A.K. (1970) "Estructura y función del lenguaje", a Lyons, J. ed. *Nuevos horizontes de la lingüística*, Madrid, Alianza Universidad, 1975.
- .....(1973) *Exploraciones sobre las funciones del lenguaje*, Barcelona, Médica y Técnica, S.A., 1982.
- .....(1985) *An Introduction to Functional Grammar*, London, Arnold.
- HARRIS, J. i J.STANLEY (1973) *El reportero profesional*, México, Trillas.
- HAWKES, T. (1972) *Metaphor*, London, Methuen.
- HEMPEL, et al. (1974) *Matemática, verdad i realidad*, Barcelona, Grijalbo.
- HILLS, G. (1983) *Los informativos en radiotelevisión*, Madrid, IORTV.
- HJELMSLEV, L. (1953) *Prolegómenos a una teoría del lenguaje*, Madrid, Gredos, 1972.

- HOFSTADTER, D.R. (1979) *Gödel, Escher, Bach. un Eterno y Grácil Bucle*, Barcelona, Tusquets ed., 1987.
- IEC (1990) *Documents de la secció filològica*, Barcelona, IEC- Biblioteca filològica, XIX.
- JAKOBSON, R. (1965) *Lenguaje infantil y afasia*, Madrid, Ayuso, 1974.
- .....(1963) *Essais de linguistique générale*, Paris, Les editions de minuit.
- .....(1973) *Questions de Poétique*, Paris, Seuil.
- .....(1980) *Lingüística, poética, tiempo*. Conversaciones con K. Pomorska, Barcelona, Crítica, 1981.
- KATZ, D. i KAHN, R. (1966) *The social Psychology of Organizations*, New York, John Wiley.
- KATZ, J.J. (1966) *Filosofia del lenguaje*, Barcelona, Ediciones Martinez Roca, 1971.
- KELLY, G. (1955) *The Psychology of Personal Constructs*, New York, Norton.
- KELMAN, H.C. (1961) "Processes of open change", *Public Opinion Quaterly* 25.
- KEMPSON, R. (1977) *Teoría semántica*, Barcelona, Teide, 1982.
- KRISTEVA, J. (1969) *Semiótica* (2 vol.), Madrid, Fundamentos, 1978.
- KUNT, T.S. (1962) *La estructura de las revoluciones científicas*, Madrid, FCE., 1987.
- LAKOFF, G. (1970) *Irregularity in Sintax*, New York, Rinehart and Winston.

- LAKOFF, G. y JOHNSON, M. (1980) *Metáforas de la vida cotidiana*, Madrid, Cátedra/Teorema, 1986.
- LAUSBERG, H.(1960) *Manual de retórica literaria*, Madrid, Gredos, 1966, 3 vols.
- LASSWELL, H. (1948) "The Structure and Function of Communication in Society", a L. Bryson (comp.), *The Communication of Ideas*, Nova York, Harper.
- LAZARO CARRETER, F. (1953) *Diccionario de términos filológicos*, Madrid, Gredos, 1974.
- (1976) *Estudios de poética (la obra en sí)*, Madrid, Taurus.
- (1978) *Manual de estilo de la Agencia EFE*, Madrid.
- LE GUERN, M. (1973) *La metáfora y la metonimia*, Madrid, Cátedra, 1980.
- LEECH, G. (1974) *Semántica*, Madrid, Alianza Universidad, 1985.
- LENZI, M. (1981) *I giornale*, Roma, Riuniti.
- LEVINSON, S.C. (1983) *Pragmática*, Barcelona, Teide, 1989.
- LEWIS, D. (1969) *Convention: A Philosophical Study*, Cambridge Mass., Harvard University Press.
- LINDSAY, P. i NORMAND, D.A. (1972) *Human Information Processing*, Nova York, Academic Press.
- LOEWEBBERG, I. (1975) "Identifying Metaphors", *Foundations of Language*, 3,12.
- LÓPEZ DE ZUAZO, A. (1978) *Diccionario del periodismo*, Madrid, Pirámide.

- LOPEZ ESCOBAR, E. / ORIHUELA, J.L., eds.(1988) *La responsabilidad pública del periodista*, Actas de las II Jornadas Internacionales de Ciencias de la Información, Navarra, Serv. de publicaciones de la Univ. de Navarra.
- LOTMAN, Yuri M. (1970) *Estructura del Texto Artístico*, Madrid, Istmo, 1982.
- ..... (1979) "La rhétorique du non-verbal", a *Rhétoriques, sémiotiques*, Revue d'Esthétique, 1979/1-2.
- LOZANO, J. et al., (1986) *Análisis del discurso*, Madrid, Cátedra.
- LYONS, J. (1968) *Introducción a la lingüística teórica*, Barcelona, Teide, 1973.
- .....(1970) *Nuevos horizontes de la lingüística*, Barcelona, Teide, 1973.
- .....(1977) *Semántica*, Barcelona, Teide, 1980.
- .....(1981) *Lenguaje, significado i contexto*, Buenos Aires, Paidós, Comunicación / 6, 1983.
- MALBERG, B. (1966) *La lengua y el hombre. Introducción a los problemas generales de la Lingüística*, Madrid, Istmo, 1970.
- MARCHESE, A. (1978) *dixionario di retorica e di stilística*, Milano, Arnoldo Modadori Editore, 1981.
- MARINELL, E. (1976) "Usos verbales metafóricos", *Revista Española de Lingüística*, 2,6, Madrid, Gredos.
- MARTINET, A. (1960) *Elementos de lingüística general*, Madrid, Gredos, 1962.

- MARTINEZ ALBERTOS, J.L. (1974) *Redacci3n Peri3dística*,
Barcelona, ATE.
- .....(1977) *El mensaje informativo*,
Barcelona, ATE.
- MAURON, Ch. (1963) *Des métaphores obsédantes au myte personnel*.
Introduction à la psycho-critique, Paris, Corti.
- McCAWLEY, J.D. (1971) "Where do Noun Phrases come from?", A
Steimberg i Jacovits (edts.).
- McLUHAN, M. (1964) *Pour comprendre les média*, Paris,
Mame/Seuil, 1968.
- McQUAIL, D. (1983) *Introducci3n a la teoria de la*
comunicaci3n de masas, Barcelona, Paid3s Comunicaci3n/18.
- METZ, Ch. (1968) "Langage gestuel", Paris, *Suplement científic*
de la gran enciclopèdia Larousse.
- MILLER, G.A. (1979) "Images and models, similes and metaphors",
a Ortony, A. ed. (1979) *Metaphor and thought*, Cambridge,
Cambridge University Press.
- MILLER, G.R. i BURGOON, M. (1973) *New Techniques of Persuasion*,
New York, Harper.
- MILLERSON, G. (1983) *Técnicas de realizaci3n y producci3n en*
televisi3n, Madrid, IORTV.
- MOLINER, M. *Diccionario de uso del español*, Madrid, Gredos
(1970-1971).
- MORAGAS SPA, M. de (1975) *Semi3tica y comunicaci3n de masas*,
Barcelona, Península, 1980.

- MORIER, H. (1961) *Dictionnaire de POÉTIQUE et de RHÉTORIQUE*, Paris, PUF, 1989.
- MORRIS, CH. (1946) *Signos, lenguaje y conducta*, Buenos Aires, Losada, 1962.
- .....(1971) *Fundamentos de la teoría de los signos*, Barcelona, Paidós, 1985.
- MOUNIN, G. (1963) *Los problemas teóricos de la traducción*, Madrid, Gredos, 1971.
- MUNBY, J. (1978) *Communicative Syllabus Design*, London, Cambridge University Press.
- NIETZSCHE, F. (1903) *Sobre verdad i mentira*, Madrid, Tecnos, 1990.
- NÚÑEZ LADEVEZE, L. (1979) *El lenguaje de los "media"*, Madrid, Pirámide.
- OGDEN, C.K. & A. RICHARDS (1923) *El significado del significado*, Buenos Aires, Paidós, 1964.
- ORTONY, A. ed. (1979) *Metaphor and thought*, Cambridge, Cambridge University Press.
- OSGOOD, C.E. et al. (1957) *La medida del significado*, Madrid, Gredos, 1976.
- G.PARKINSON, ed. (1976) *La teoría del significado*, Madrid, FCE.
- PERELMAN, CH. i OLBRECHTS-TYTECA, L. (1958) *Traité de l'argumentation* (2 vols), Paris, PUF.
- PEY ESTRANY, S. (1970) *Diccionari de sinònims, idees afins i antònims*, Barcelona, Teide, 1977.

- PIGNATARI, D. (1973) *Información, lenguaje, comunicación*,
Barcelona, Gustavo Gili, 1977.
- POSTMAN, N. (1985) *Divertim-nos fins a morir. El discurs públic a l'època del "show-business"*, Barcelona, Llibres de l'index, 1990.
- PRIETO, D. (1979) *Retórica y comunicación masiva*, México, Edicol.
- QUINE, W.V.O. (1953) *Desde un punto de vista lógico*,
Barcelona, Ariel, 1962.
- ..... (1960) *Word and Object*, New York, John Wiley & Sons, Inc. Traducció espanyola: *Palabra y objeto*, Labor, 1968.
- RASPALL, J I MARTI, J (1984) *Diccionari de locucions i de frases fetes*, Barcelona, Edicions 62.
- REARDON, K. K. (1981) *La persuasión en la comunicación, Teoría y contexto*. Buenos Aires, Paidós Comunicación/8.
- RICHARDS, I.A. (1936) *The Philosophy of Rhetoric*, London-New York, Oxford University Press.
- RICOEUR, P. (1975) *La métaphore vive*, Paris, Seuil.
- RIGAU I OLIVER, G.(1981) *Gramàtica del discurs*, Bellaterra, Publicacions de la UAB.
- ROSS, J. (1970) "On declarative sentences", a JABOBS, R.A. i P.S. ROSENBAUM, ed., (1970) *Readings in English Transformational Grammar*, Washington, George Town University Press.

- ROUDINESCO, E. (1972) "L'action d'une métaphore", *La pensée*, 162.
- RUSSELL, B. (1905) *Lógica y conocimiento*, Madrid, Taurus, 1966.
- RUWET, N. (1968) *Introducción a la gramática generativa*, Madrid, Gredos, 1974.
- .....(1972) *Langage, musique, poésie*, Paris, Seuil.
- SALAÜN, C. (1987) "Los titulares de El País", a *Métodos de análisis de la prensa*, Madrid, Annexes aux Mélanges de la Casa de Velázquez, 2.
- SALVADOR, V. (1984) *El gest poètic*, València, Edicions del Bullent.
- SÁNCHEZ-BRAVO CENJOR, A. (1979) *Periodistas, mensajeros, escribas y retóricos*, Madrid, Pirámide.
- SÁNCHEZ DE ZAVALA, V. (1972) *Hacia una epistemología del lenguaje*, Madrid, Alianza.
- ..... (1973) *Indagaciones Praxiológicas*, Madrid, Siglo XXI.
- SANDERS, R.E. (1973) "Aspects of figurative language", *Linguistics*, 96.
- SAUSSURE, F. de (1916) *Curso de lingüística general*, Buenos Aires, Losada, 1973.
- SCHMIDT, S. (1973) *Teoría del texto*, Madrid, Cátedra, 1977.
- SCHRAMM, W. i ROBERTS, D.F. (1972) *The process and Effects of Mass Communication*, Urbana, University of Illinois Press.
- SEARLE, J.R. (1969) *Actos de habla*, Madrid, Cátedra, 1980.

- SEBEOK, T.A. (1960) *Estilo del lenguaje*, Madrid, Càtedra, 1974.
 .....y UMIKER-SEBEOK, J. (1987) *Sherlock Homes y Charles S. Peirce. El método de la investigación*, Barcelona, Paidós.
- SECANELLA, P.M. (1980) *El Lid, fórmula inicial de la noticia*, Barcelona, ATE.
- SERRANO, S. (1978) *Literatura i teoria del coneixement*, Barcelona, Laia/Les eines 41.
 .....(1980) *Signes, llengua i cultura*, Barcelona, Ed. 62.
 .....(1983) *La lingüística*, Barcelona, Montesinos, ed.
- SHANNON, C.E./WEAVER, W. (1949) *The Mathematical Theory of Communication*, University of Illinois Press, Urbana.
- SHIBLES, W.A. (1973) "El método metafórico", *Lingua e stile*, VIII, fasc.2.
- SIMPSON, T.M. comp. (1973) *Semántica filosófica: problemas y discusiones*, Buenos Aires, S.XXI.
- SINGER, B.D. (1973) *Feedback and Society*, Lexington, Mass., Lexington Books.
- SKINNER, B.F. (1957) *Verbal behavior*, New York, Appleton Crofts.
- SOLA POOL, (et al.) (1973) *Handbook of Communication*, Chicago, Rand McNally.
- SOLARI, L. (1983) *Il persuasore al servizio del cambiamento*, Roma, Lucarini.
- SPANG, K. (1979) *Fundamentos de retórica*, Pamplona, EUNSA.

- STAIGER, E. (1966) *Conceptos fundamentales de poética*, Madrid, Rialp.
- STEEL, B. (1971) "Headline Classes in Journalistic Spanish, An Exercise in Register Analysis", a *Ibero-romania*, 2.
- STEINER, G. (1975) *Después de Babel, Aspectos del lenguaje y la traducción*, Madrid, FCE, 1980.
- STEVENSON, C.L. (1944) *Ethics and language*, New Haven, Conn., Yale University Press.
- TATO, J.L i G. ESPADA (1975) *Semántica de la metáfora*, Alicante, Publicaciones del Instituto de Estudios alicantinos.
- TALENS, J. et al. (1980) *Elementos para una semiótica del texto artístico*, Madrid, Cátedra.
- TARSKI, A. (1944) *La concepción semántica de la verdad y los fundamentos de la semántica*, Buenos Aires, Nueva Visión, 1972.
- THORNE, J.P. (1970) "Generative Grammar and Stylistic Analysis", a Lyons, J. (ed.).
- TODOROV, T. (1966) "Les anomalies sémantiques", *Langages*, 1.
 .....(1967) *Literatura y significación*, Barcelona, Planeta, 1971.
 .....(1971) *Poétique de la prose*, Paris, Seuil, 1978.
 ..... (1977) *Théories du symbole*, Paris, Seuil.
 .....(1978) *Les genres du discours*, Paris, Seuil.
- TRESSERRAS, J.M. i MARÍN, E. (1987) *El regne del subjecte*, Barcelona, El Llamp.

- TUCHMAN, G. (1978) *La producción de la noticia. Estudio sobre la construcción de la realidad*, Barcelona, Gustavo Gili, 1983.
- TUCHMAN, G, et al. (1978) *Hearth and Home: Images of Women in Mass Media*, Nova York, Oxford University Press.
- TUÑÓN, A. (1988) "Connotaciones culturales de la prensa de élite", Tesis de doctorado, UAB.
- TURBAYNE, C.M. (1962) *El mito de la metáfora*, México, FCE, 1974.
- TUSON, J. (1988) *Mal de llengües. A l'entorn dels prejudicis lingüístics*, Barcelona, Empúries.
- ULLMAN, S. (1962) *Semántica. Introducción a la ciencia del significado*, Madrid, Aguilar, 1976.
- .....(1964) *Lenguaje y estilo*, Madrid, Aguilar, 1968.
- VIDAL BENEYTO, ed. (1987) *El País o la referència dominante*, Barcelona, Mitre.
- VIGIL VAZQUEZ, M. (1966) "Arte de titular y confección", a *Enciclopedia del Periodismo*, Madrid, Noguer.
- WATSON, J.B. (1924) *Behaviourism*, New York.
- WEINREINCH, U. (1966) *Explorations in Semantic Theory*, The Hague, Mouton.
- WHEELWRIGHT, Ph. (1962) *Metaphor and Reality*, Bloomington, Indiana University Press.
- WILLIAMS, R. (1961) *Culture and Society*, Harmondsworth, Mdx., Penguin.

- WITTGENSTEIN, L. (1922) *Tractatus logico-Philosophicus*, Madrid, Alianza Editorial, 1973.
- .....(1953) *Investigacions filosòfiques*, trad. de J.M. Terricabras, Barcelona, Laia, 1983.
- .....(1958). *Los cuadernos azul y marrón*, Madrid, Tecnos, 1976.
- WOLF, M. (1985) *La investigación de la comunicación de masas*, Barcelona, Paidós, 1987.

INDEX GENERAL

L'US DE LA METÀFORA EN LA INFORMACIÓ PERIODÍSTICA

OBERTURA

PART I: RETÒRICA I INFORMACIÓ _____

I.0 Pluralisme ideològic. Pluralisme informatiu. Pluralisme retòric...pàg. 2.

I.1 El procés comunicatiu dels Mitjans de Comunicació de Massa com a acte de comunicació...pàg. 13.

-L'univers comunicatiu. La situació comunicativa...pàg. 26.

I.2 La persuasió en tot acte de comunicació i la persuasió en la comunicació periodística...pàg. 65.

I.3 Retòrica i comunicació periodística...pàg. 95.

-La retòrica clàssica i els MCM...pàg. 100.

-Els usos retòrics i el discurs periodístic...pàg.147.

-Retòrica i informació periodística...pàg. 196.

PART II: METÀFORA I SIGNIFICACIÓ _____

II.0 Teoria de la metàfora versus teoria de la significació...pàg. 210.

II.1 Teoria pragmàtica del significat...pàg. 222.

-Significat i referència...pàg. 228.

-Significat i comunicació...pàg. 252.

-Significat, acció i cooperació...pàg. 267.

II.2 La metàfora dins la teoria pragmàtica del significat...pàg. 333.

-Preludi...pàg. 337.

-Cantata...pàg. 366.

-Fuga...pàg. 397.

II.3 Tipologia pragmàtica de la metàfora...pàg. 404.

PART III: INFORMACIÓ I METÀFORA _____

III.0 L'ús de la metàfora en la informació periodística.

Introducció...pàg. 423.

. Retòrica i pragmàtica...pàg. 425.

. Llenguatge i metàfora...pàg. 429.

. Informació i metàfora...pàg. 435.

III.1 Anàlisi (1):

-Definició del corpus i descripció del mètode d'anàlisi...pàg. 446.

. Presentació: el corpus...pàg. 447

. Presentació (i 2): el mètode (objectius i model)...pàg. 453.

-Descripció i definició dels titulars (metafòrics) dels MCP...pàg. 460.

. Els titulars com a enunciats periodístics...pàg.462.

. Els titulars com a enunciats lingüístics...pàg. 490.

. Els titulars com a enunciats estètics...pàg. 531.

III.2 Anàlisi (2):

- Descripció metodològica de l'enfocament d'anàlisi pragmàtica i cognitiva. Introducció...**pàg. 550.
- Anàlisi pragmàtica: model i resultats...**pàg. 556.
  - . Títol, diari i data...pàg. 557.
  - . Hipòtesi performativa: A la recerca del performatiu...pàg. 559.
  - . Les Màximes conversacionals i el Principi de Cooperació. La conversa amb els mèdia...pàg. 578.
  - . Funció pragmàtica (retòrica) i funcions del llenguatge: Què fem amb les paraules?...pàg. 631.

III.3 Anàlisi (3)

- La interpretació: anàlisi cognitiva.**
  - Introducció...pàg. 653.
- Anàlisi interpretativa-cognitiva: descripció del model, i resultats...**pàg. 661.
  - . El focus, el marc i el tema...pàg. 662.
  - . Orientació i Ontologia: Els fonaments de la construcció metafòrica de la realitat...pàg. 688.
- Fenòmens en contacte: mecanismes d'expressivitat del llenguatge de la informació periodística...**pàg. 830.
  - . Figures tradicionals i figures periodístiques...pàg. 832.
  - . Estereotips...pàg. 874.
  - . Joc de figures...pàg. 885.
  - . Altres...pàg. 890.

CONCLUSIONS...pàg. 896.

BIBLIOGRAFIA...pàg. 921.

INDEX GENERAL...pàg. 943.

FE D'ERRATES

VOLUM I

- P. 13, l. 10: on diu *quatre* ha de dir *tres*.
- P. 15, l. 20: on diu *diaris obreristes* ha de dir *setmanaris obreristes*.
- P. 21, l. 16: on diu *diari* ha de dir *setmanari*.
- P. 23, l. 11: on diu *diari* ha de dir *setmanari*.
- P. 27, l. 9: on diu *diaris* ha de dir *periòdics*.
- P. 34, l. 2: on diu *diari* ha de dir *periòdic*.
- P. 35, l. 9: on diu *hegemonia de la dreta* ha de dir *hegemonia de la dreta centralista i espanyolista*.
- P. 39, l. 19: on diu *diari* ha de dir *periòdic*.
- P. 51, l. 14: on diu *com els altres* ha de dir *com els setmanaris valencianistes anteriors*.
- P. 59, l. 14: on diu *diari* ha de dir *setmanari*.
- P. 62, l. 17: on diu *diari* ha de dir *setmanari*.
- P. 87, l. 14: on diu *diari* ha de dir *setmanari*.
- P. 90, l. 12: on diu *diari* ha de dir *setmanari*.
- P. 140, l. 7: on diu *els altres escriuen pa*. Ja hem dit que això El Tabalet ho critica ha de dir *Els altres setmanaris en general escriuen pa, però no tots*.
- P. 218, l. 21: on diu *Carreras i Candi (1919:624, nota 188)* ha de dir *Carreras i Candi (1918:624, nota 188)*.
- P. 224, l. 12: on diu *al Congrés dels Diputats va formular...* ha de dir *al Congrés dels Diputats, Polo i Peyrolon va formular...*
- P. 238, l. 3-4 i 11: on diu [z] i [dz] ha de dir [z̺] i [dz̺].
- P. 250, l. 12: on diu *Rafanell (1990a:738)* ha de dir *Rafanell (1990b:738)*.
- P. 258, l. 24-25: on diu *prepalatal fricativa sorda [ ] en una alveolar fricativa sorda [ ]* ha de dir *prepalatal fricativa sorda [ʃ] en una alveolar fricativa sorda [s]*.
- P. 279, l. 6: on diu *en altres* ha de dir *en altres llengües*.
- P. 285, l. 15: on diu *-segons Fuster-* ha de dir *-segons Fuster (1977:123-126)*.

VOLUM II:

- P. 475, §2: aquest paràgraf queda suprimit sencer.
- P. 522, l. 25: on diu *com veurem més endavant* ha de dir *com hem vist abans*.

VOLUM III:

P. 878, l. 19: on diu *Carerras i Candi (1919)* ha de dir *Carreras i Candi (1918)*.

P. 891, l. 22-23: on diu *Carerras i Candi (1919)* ha de dir *Carreras i Candi (1918)*.

VOLUM IV:

P. 1160, l. 6, nota 9: on diu *que no tracta* ha de dir *que tracia*.

P. 1165, l. 26-27, nota 34: cal suprimir l'última frase d'aquesta nota.

APENDIX

Vol. I

Aquest apèndix conté les fotocòpies de cada un dels mil títols que componen el corpus d'anàlisi i les dels que han estat utilitzats com a exemples a les parts I i II. Llevat d'aquests, tots es presenten encapçalats per la fitxa que ha servit de guia, per introduir els comentaris corresponents a la base de dades.

El fet que es presentin fotocòpies -sovint reduïdes- en lloc dels originals és per presentar de manera unificada les diferents grandàries dels diaris.

Notes:

- Les fotocòpies corresponents als títols que han servit d'exemple a les dues primeres parts són al final de l'apèndix. No contenen fitxa analítica d'encapçalament, perquè no formen part del corpus i són els referenciats amb T. (i el nombre).

- Per problemes diversos, sobretot d'espai, alguns titulars no tenen en la fotocòpia la data o el diari en què han estat publicats. Aquestes dades consten, però, en la fitxa analítica que els encapçala.

- Com que el cervell de la base de dades que he utilitzat pertany a la cultura anglosaxona, l'ordre de la data és: mes-dia-any.

TITOL			
Ejército y pueblo luchan codo a codo en la sangrienta batalla de Bucarest			
		DIARI LV	DATA 12/24/89
HIPOTESI_P 1	MAXINA1_B f MAXINA4A_B	MAXINA3_O c MAXINA4C_O	MAXINA3_B MAXINA4C_B
FUNCIO c	FUNCIO_DOM 1		
FOCUS luchan codo a codo			
MARC 1	TENA pb	ORIENTACIO	ONTOLOGIA 66
FIGURES f ALTRES	ESTEREOTIP	JOC_FIG s	

JUEVES, 24 DICIEMBRE 1989

INTERNACIONAL

LA VANGUARDIA 3

■ Las calles de las principales poblaciones rumanas se han convertido en un campo de batalla donde fuerzas de la policía de Ceausescu, cuya detención ha sido finalmente confirmada, se enfrentan a un ejército mal equipado y que cuenta con el apoyo de una población que está pagando con sangre sus sueños de libertad

La revolución de Rumania por la libertad

Ejército y pueblo luchan codo a codo en la sangrienta batalla de Bucarest

TITUL Kathleen Turner / en pie de guerra		DIARI LV	DATA 01/28/90
HIPOTESI_P 1	MAXIMA1_B f MAXIMA4A_B s	MAXIMA3_0 ti MAXIMA4C_0 s	MAXIMA3_B MAXIMA4C_B
FUNCIO c	FUNCIO_DOM 3		
FOCUS en pie de guerra	TEMA s	ORIENTACIO	ONTOLOGIA 151
FIGURES ALTRES 22 en pie de guerra	ESTEREOTIP s	JOC_FIG	

EL NUEVO LAND ROVER DISCOVERY

LA VANGUARDIA

DOMINGO, 28 DE ENERO 1990

SEGUNDO CUADERNO

- GRAN REPORTAJE
- MOTOR
- ANUNCIOS CLASIFICADOS

KATHLEEN TURNER

en pie de guerra

"La guerra de los Rose", que triunfa en la cartelera norteamericana, nos devuelve la imagen de Kathleen Turner, una actriz que ha sabido conjugar belleza y talento. Lanzada como mito erótico en la película "Fuego en el cuerpo", que recuperaba el espíritu del cine negro tradicional, Kathleen Turner se convirtió en una de las estrellas femeninas más rentables.

en "La guerra de los Rose" ha sido como rodar una película en familia. Constituye su tercera reunión con Michael Douglas, que ya trabajó con ella en "Tras el corazón verde" y "La joya del Nilo". Y también con Dany De Vito, que en esta ocasión ejerce de actor y director. "La guerra de los Rose" -historia de un matrimonio en el que ella solicita el divor-

TITOL				
Millares de muertos en el reino del terror de la policia secreta de Ceausescu				
			DIARI LV	DATA 12/24/89
HIPOTESI_P 2	MAXIMA1_B f	MAXIMA3_0 ti	MAXIMA3_B	
	MAXIMA4A_B	MAXIMA4C_0	MAXIMA4C_B	
FUNCIO 0	FUNCIO_DOM 1			
FOCUS reino del terror				
MARC 1	TENA pb	ORIENTACIO 1	ONTOLOGIA 52	
FIGURES	ESTEREOTIP	JOC_FIG		
ALTRES 1				

La revolución de Rumania por la libertad

▪ La barbarie y el terror impuesto por los agentes de la "Securitate" en Timisoara, Arad y Brasov ha causado hasta el momento miles de víctimas

Millares de muertos en el reino del terror de la policia secreta de Ceausescu

Un periodista francés murió en Bucarest al ser aplastado por un carro blindado

En Timisoara fue descubierto un osario con 630 cadáveres mutilados y con signos de haber sufrido torturas

TITOL			
La mejoría de árbitros y equipos favorece los triunfos a domicilio			
		DIARI LV	DATA 12/25/89
HIPOTESI_P 1	MAXINA1_B c MAXINA1A_B	MAXINA3_0 c MAXINA4C_0	MAXINA3_B MAXINA4C_B s
FUNCIO c	FUNCIO_DOM 1		
FOCUS a domicilio			
MARC 1	TEMA es	ORIENTACIO 1	ONTOLOGIA 152
FIGURES tr	ESTEREOTIP	JOC_FIG	
ALTRES 22...a domicilio			

25-26 DICIEMBRE 1989

DEPORTES

LA VANGUARDIA 53

Los resultados de las competiciones de las diez últimas temporadas revelan que la incidencia del factor pista es menor de lo que se cree

La mejoría de árbitros y equipos favorece los triunfos a domicilio

Otros factores: la presión de jugar en casa y el control de la violencia

TITOL		Beamon sobrevive a la década de los 80		DIARI LV	DATA 12/25/89
HIPOTESI_P 1	MAXIMA1_B v	MAXIMA3_0 Ci	MAXIMA3_B		
	MAXIMA4A_B	MAXIMA4C_0	MAXIMA4C_B		
FUNCIO c	FUNCIO_DON 1				
FOCUS sobrevive a la década					
NARC 1	TEMA es	ORIENTACIO 1	ONTOLOGIA 132		
FIGURES	ESTEREOTIP s	JOC_FIG			
ALTRES 22 sobreviure					

LETISMO: Progresión en los últimos diez años

Beamon sobrevive a la década de los 80

UN SALTO HACIA EL FUTURO

En los Juegos Olímpicos de México, en 1968, se batieron varias marcas adelantadas a su tiempo. La mayoría hubieron de esperar a los 80 para ser batidas. Aun así, el récord de longitud y el de 4x400 todavía están pendientes.

<p>MEXICO 1968 ROBERT BEAMON (EE.UU.) Longitud [8,90 m.] JIM HINES (EE.UU.) 100 m. [9"95] TOMMYE SMITH (EE.UU.) 200 m. [19"83] LEE EVANS (EE.UU.) 400 m. [43"86] EQUIPO DE EE.UU. 4x400 [2'56"16]</p>	<p>MEXICO 1979 PETRO MENNEA (ITA) 200 m. [19"72]</p>	<p>C. SPRINGS 1983 C. SMITH (EE.UU.) 100 m. [9"93]</p>	<p>ZURICH 1988 H. REYNOLDS (EE.UU.) 400 m. [43"29]</p> <p>SEUL 1988 CARL LEWIS (EE.UU.) 100 m. [9"92]</p>	<p>1990</p>
--	--	--	---	--------------------

JOSÉ BAQUE

TITOL			
La reforma Múgica entra en su recta final con riesgo de colapso			
		DIARI LV	DATA 12/25/89
HIPOTESI_P 1	MAXINA1_B v MAXINA4A_B	MAXINA3_O t MAXINA4C_O	MAXINA3_B MAXINA4C_B
FUNCIO c	FUNCIO_DOK 1		
FOCUS recta final			
MARC 1	TEMA J	ORIENTACIO	ONTOLOGIA 163
FIGURES p	ESTEREOTIP s	JOC_FIG s	
ALTRES 22 recta final			

25-26 DICIEMBRE 1989

SOCIEDAD

LA VANGUARDIA 23

La reforma Múgica entra en su recta final con riesgo de colapso

TRIBUNALES

■ El proceso de transformaciones en el panorama judicial español, abierto con la llegada del actual régimen democrático, parece entrar estos días en una fase definitiva, no exenta de polémica

TITOL		Tres empresas y un bar dejan los millones en cientos de bolsillos		DIARI LV	DATA 12/23/89
HIPOTESI_P 1	MAXIMA1_B f	MAXIMA3_0 CI	MAXIMA3_B	MAXIMA4A_B	MAXIMA4C_B
FUNCIO o	FUNCIO_DON 3				
FOCUS (Titol)					
MARC 1	TEMA ec	ORIENTACIO		ONTOLOGIA 64	
FIGURES mp	ESTEREOTIP	JOC_FIG			
ALTRES					

DO, 23 DICIEMBRE 1989

SOCIEDAD

LA VANGUARDIA 37

EL SORTEO DE NAVIDAD: Tercer premio

Tres empresas y un bar dejan los millones en cientos de bolsillos

El alcalde Sierana acudió en Lleida a la administración que repartió el tercer premio y los niños de San Ildefonso, a la derecha, cumplieron con la tradición un año más

La parte del tercer premio que tocó en Lleida se repartió entre empleados de un banco, una compañía de seguros y una firma de transportes. Otros particulares resultaron también agraciados. Los 600 millones recayeron en un desconocido de la zona abonado al número desde hace años.

MERCZ GALTRE

TITOL El régimen de Ceaucescu muere matando			
			DIARI EL P
			DATA 12/23/89
HIPOTESI_P 1	MAXINA1_B v MAXINA4A_B	MAXINA3_0 t MAXINA4C_0	MAXINA3_B i MAXINA4C_B
FUNCIO c	FUNCIO_DON 1		
FOCUS muere matando			
NARC 1	TENA pb	ORIENTACIO 2	ONTOLOGIA 131
FIGURES ti	ESTEREOTIP	JOC_FIG	
ALTRES 25 muere matando			

EL PAIS

EDICIÓN DE BARCELONA

DIARIO INDEPENDIENTE DE LA MAÑANA

SÁBADO 23 DE DICIEMBRE DE 1989

Redacción, Administración y Talleres: Zona Franca, Sector B, calle D / 08004 Barcelona / Tel (93) 336 48 00 / Precio: 75 pesetas. Con suplemento semanal: 135 pesetas / Año XIV, Número 4.634

Manifestantes rumanos expresan su alegría por la caída de Ceaucescu ante el edificio de la televisión en Bucarest.

Cientos de víctimas en Bucarest y versiones contradictorias sobre el paradero del dictador rumano

El régimen de Ceaucescu muere matando

BERNA G. HARBOUR / MIRJANA TOMIC, ENVIADAS ESPECIALES, Budapest / Timisoara. Fuerzas de la policía secreta rumana abrieron fuego esta madrugada contra la multitud que se había echado a las calles de Bucarest para celebrar la caída del régimen dictatorial de Ni-

coise Ceaucescu, quien se encontraba en paradero desconocido. La situación era de práctica guerra civil, con enfrentamientos entre la policía y fuerzas del Ejército que se sumaron a la sublevación popular. La emisora de televisión rumana, que había narrado virtualmente en di-

recto la sublevación a lo largo de la tarde, estaba siendo retomada a las tres de la mañana por fuerzas leales a Ceaucescu, según informaciones yugoslavas. Los enfrentamientos están causando centenares de muertos entre fuerzas leales y opuestas al dictador.

TITOL			
El juez Villemín ordena la búsqueda y captura de la cúpula de ETA en Francia			
		DIARI LV	DATA 01/13/90
HIPOTESI_P 1	MAXIMA1_B v MAXIMA4A_B	MAXIMA3_B t MAXIMA4C_O	MAXIMA3_B MAXIMA4C_B
FUNCIO c	FUNCIO_DON 1		
FOCUS cúpula			
NARC 1	TEMA pñ	ORIENTACIO	ONTOLOGIA 92
FIGURES	ESTEREOTIP s	JOC_FIG	
ALTRES 22 cúpula			

ÁBADO, 13 ENERO 1990

POLÍTICA

LA VANGUARDIA 9

■ El mismo día que el dirigente etarra "Mamarru" salía en libertad, la justicia francesa daba un paso importante en la lucha contra ETA, cuya cúpula dirigente está ya siendo buscada por la policía. Paralelamente, el debate por la autodeterminación parece haber menguado en el País Vasco, tras un encuentro entre PNV y PSE

El juez Villemín ordena la búsqueda y captura de la cúpula de ETA en Francia

Mamarru" fue puesto ayer en libertad por la justicia francesa

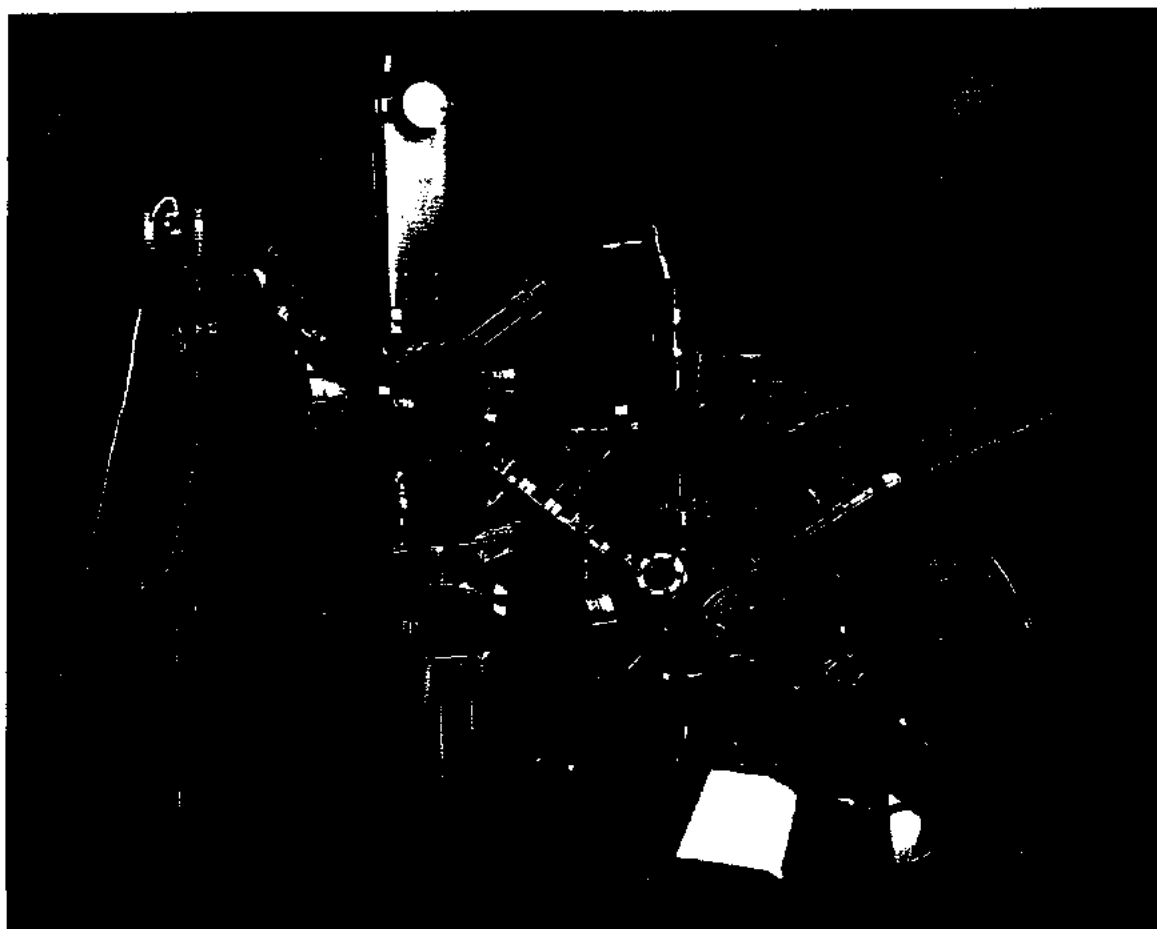
TITOL		Un instrumento para "domesticar" la radiación electromagnética		DIARI LV	DATA 12/23/89
HIPOTESI_P 3	MAXIMA1_B n	MAXIMA3_0 ti	MAXIMA3_B	MAXIMA4A_B	MAXIMA4C_B
	MAXIMA4A_B	MAXIMA4C_0			
FUNCIO 0	FUNCIO_DOM 1				
FOCUS domesticar (la radiación)					
MARC 1	TENA ci	ORIENTACIO 2	ONTOLOGIA 231		
FIGURES	ESTEREOTIP	JOC_FIG			
ALTRES 1					

VANGUARDIA

CIENCIA Y TECNOLOGÍA ■ 10

SÁBADO, 23 DICIEMBRE 1989

El futuro sincrotrón de Grenoble permitirá "radiografiar" materiales a escala atómica

istema de ultra-alto-vacío instalado en el laboratorio de superficies del ESRF

Un instrumento para "domesticar" la radiación electromagnética

TITOL		El 'meneillo' del ascensor		DIARI	EL P	DATA	12/31/89
HIPOTESI_P	2	MAXIMA1_B	n	MAXIMA3_0	ci	MAXIMA3_8	
		MAXIMA4A_B		MAXIMA4C_0	s	MAXIMA4C_8	
FUNCIO	c	FUNCIO_DON	1				
FOCUS	meneillo			ORIENTACIO		ONTOLOGIA	73
MARC	3	TENA	ec				
FIGURES		ESTEREOTIP		JOC_FIG			
ALTRES							

EL PAÍS, domingo 31 de diciembre de 1989

PUBLICIDAD

El 'meneillo' del ascensor

Los anuncios, dispuestos a cambiar las costumbres de los españoles

Martini y Prenatal representan los dos símbolos publicitarios de la década que termina; el erotismo y el nuevo modelo de padre.

TITOL				DIARI	EI P	DATA	12/31/89
El aire del decenio							
HIPOTESI_P	2	MAXIMA1_B	f	MAXIMA3_0	CI	MAXIMA3_B	
		MAXIMA4A_B		MAXIMA4C_0	s	MAXIMA4C_B	
FUNCIO	c	FUNCIO_DON	1				
FOCUS (titol)							
MARC	3	TENA	pi	ORIENTACIO	1	ONTOLOGIA	021
FIGURES		ESTEREOTIP		JOC_FIG			
ALTRES	1						

EL PAÍS, domingo 31 de diciembre de 1989

DOMINGO / 5

LOS AÑOS DEL CAMBIO

El aire del decenio

España adora el dinero como sustitución de las ideologías muertas, y el SIDA quebra una manera de vivir

INTENTO DE GOLPE DE ESTADO. El teniente coronel Antonio Tejero, durante el asalto al Congreso el 23 de febrero de 1981.

M. PEREZ BARRIOPEÑAS

TITOL			
Washington-Bonn, un eje que irrita a Thatcher			
			DIARI el P
			DATA 12/17/89
HIPOTESI_P 2	MAXINA1_B f MAXINA4A_B	MAXINA3_0 t MAXINA4C_0	MAXINA3_B MAXINA4C_B
FUNCIO c	FUNCIO_DOM 1		
FOCUS eje			
NARC 1	TEMA pi	ORIENTACIO	ONTOLOGIA 73
FIGURES	ESTEREOTIP s	JOC_FIG	
ALTRES 22 eje			

Domingo, 17 de diciembre de 1989

el Periódico

Alemania, de moda en Estados Unidos

Washington-Bonn, un eje que irrita a Thatcher

Ante la irritación apenas disimulada de la primera ministra británica, Margaret Thatcher, Estados Unidos ha vuelto sus ojos hacia la República Federal de Alemania, que se perfila como su socio privilegiado en Europa.

Washington ha cedido cada vez más protagonismo a Bonn en las tareas de ayuda a los países del Este que han demostrado su vocación auténticamente democrática. La decisión de Bush de no oponerse a la reunifica-

ción alemana debe entenderse igualmente en el contexto de esta nueva relación basada en intereses mutuos. Fruto de este acercamiento es un nuevo clima de simpatía hacia la RFA, que está haciendo furor en EEUU.

TITOL Solchaga tanca l'aixeta		DIARI avui	DATA 01/27/89
HIPOTESI_P 1	MAXIMA1_B f MAXIMA4A_B s	MAXIMA3_0 t MAXIMA4C_0	MAXIMA3_B MAXIMA4C_B
FUNCIO c	FUNCIO_DON 3		
FOCUS tanca l'aixeta MARC 3	TENA pã	ORIENTACIO 2	ONTOLOGIA 181
FIGURES f ALTRES	ESTEREOTIP	JOC_FIG	

Premsa Catalana, S.A. D.L. B.20.249-1976. Redacció, administració, publicitat i informació: Carrer de Corts, 421, 08009 Barcelona. Telèfon: 246 66 48. Télex: 54865. Telefax: 246 15 46. Informació: Edifici 512, Badalona. Número 4801

Preu: 65 ptes.
400 llocs francos

President: Max Cahner
Director: Santiago Rametel

AVUI

Divendres, 27 de gener de 1989

Solchaga tanca l'aixeta

El govern central ja no farà més ofertes als sindicats

Carlos Solchaga ha afirmat que el govern central no augmentarà ni un duro més l'última oferta feta als sindicats, i amenaça que si no és acceptada quan arribi el 31 de gener, data assenyalada

com a límit, es retirarà tot el que s'ha negociat fins ara. Aquest ultimàtum el va llançar ahir el ministre d'Economia i Hisenda després de valorar els resultats de l'última reunió celebrada dimecres

passat entre Manuel Chaves i els representants de CCOO i UGT, en què tampoc no es va arribar a cap acord viable per a les dues parts dins d'aquest Barg caní de la negociació.

PÀGINA 3

**Iàsser Arafat
intenta exportar
l'Estat palestí a
Europa passant
per Madrid**

Iàsser Arafat vol que Felipe

**El govern francès
dóna la cara davant
els escàndols finance**

El ministre d'Economia
anuncia que es buscarà
veritat dels afers Pèchine
Société Générale

**CDC busca
renovació per a
anys noran**

El vuitè congrés del partit
que comença avui debatirà
sis ponències i votarà

TITOL			
Colombia respira ante la desaparición de "el Mexicano", pero teme la réplica mafiosa			
DIARI LV			DATA 12/17/89
HIPOTESI_P 1	MAXINA1_B v MAXINA4A_B	MAXINA3_O t MAXINA4C_O	MAXINA3_B MAXINA4C_B
FUNCIO c	FUNCIO_DOM 1		
FOCUS respira (Colombia)	ORIENTACIO		ONTOLOGIA 66
MARC 1	TEMA pi		
FIGURES p	ESTEREOTIP	JOC_FIG	
ALTRES			

DOMINGO, 17 DICIEMBRE 1989

INTERNACIONAL

LA VANGUARDIA 7

■ Tras la muerte de Rodríguez Gacha a manos de la policía, considerada como el mayor golpe contra los barones de la cocaína, el presidente Virgilio Barco pide el cierre de filas, frente a los mafiosos, a todos los sectores sociales del país y advierte que "no me temblará el pulso para enfrentarme a los narcotraficantes"

Colombia respira ante la desaparición de "el Mexicano", pero teme la réplica mafiosa

La policía ha identificado al español, vinculado a ETA, que asesoró a Rodríguez Gacha

TITOL		Madrid y Barcelona ya saborean la TV privada		DIARI LV	DATA 12/17/89
HIPOTESI_P 1	MAXINA1_B f	MAXINA3_Q E	MAXINA4C_Q	MAXINA3_B	MAXINA4C_B
FUNCIO c	MAXINA4A_B	FUNCIO_DON 1			
FOCUS saborean	TEMA pã	ORIENTACIO		ONTOLOGIA 41	
MARC 1					
FIGURES p	ESTEREOTIP s	JOC_FIG			
ALTRES 22 saborear					

LA VANGUARDIA

REVISTA • 6

DOMINGO, 17 DICIEMBRE 1989

Cómo captar las tres nuevas cadenas de televisión

Madrid y Barcelona ya saborean la TV privada:

Unos pequeños amplificadores en las antenas colectivas permiten ver los tres nuevos canales

TITOL		Jimmy Carter arriba ara el zenit de la seva carrera politica		DIARI	avui	DATA	12/17/89
HIPOTESI_P	1	-	MAXINA1_B f	MAXINA3_0	c	MAXINA3_B	
			MAXINA4A_B	MAXINA4C_0	s	MAXINA4C_B	
FUNCIO	c		FUNCIO_DON	1			
FOCUS	zenit						
NARC	1		TENA	pl	ORIENTACIO	1	ONTOLOGIA
							192
FIGURES			ESTEREOTIP		JOC_FIG		
ALTRES							

- món avui, diumenge
17 de desembre de 1989

Fa 10 anys, l'ex-president sortia humiliat de la Casa Blanca

Jimmy Carter arriba ara al zenit de la seva carrera política

Es dedica a intervenir en conflictes del món

L'ex-president nord-americà James Carter es troba en aquests moments en el zenit de la seva carrera política, malgrat la seva sortida de la Casa Blanca per la porta del darrere, l'any 1980, a causa d'una forta baixada de popularitat. Deu anys des-

prés, el poble dels Estats Units reconeix que l'etapa de Jimmy Carter no va ser tan negativa i, comparant-la amb la del seu successor, el republicà Ronald Reagan, admet que aquesta va tenir més coses positives que la del president cowboy.

TITOL			
La il·lusió dels Jocs s'escampa pel país		DIARI 048	DATA 12/17/89
HIPOTESI_P 1	MAXINA1_B f MAXINA4A_B	MAXINA3_0 c MAXINA4C_0	MAXINA3_B i MAXINA4C_B
FUNCIO c	FUNCIO_DOM 3		
FOCUS s'escampa	TENA es	ORIENTACIO	ONTOLOGIA 71
MARC 1	ESTEREOTIP		JOC_FIG
FIGURES p	ALTRES En relació amb la max3_0, hi ha ironia		

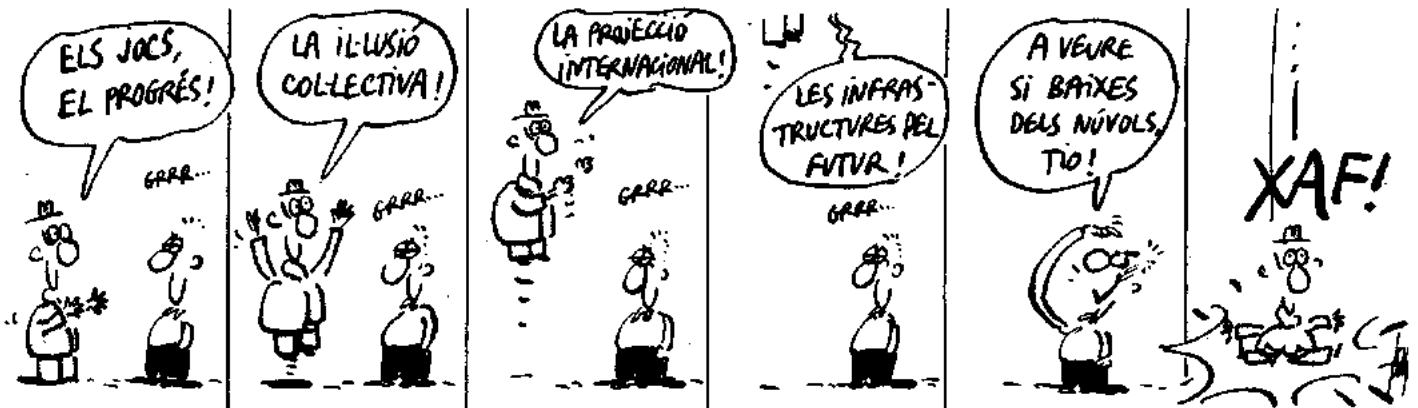
Diari de Barcelona. Any 198 Diumenge, 17 de desembre de 1989

LA NOTICIA-METRÒPOLIS/3

TOTS

Els barcelonins podran veure a partir d'avui l'exposició itinerant *Barcelona, objectiu de tots*, que tot el 1990 recorrerà les principals ciutats espanyoles. L'exposició, després de dos anys

que Barcelona obtingués la nominació olímpica, recuperarà la voluntat de fer arribar els Jocs a la resta d'Espanya, perquè "la responsabilitat és de Barcelona, però el repte olímpic és de tots"

La il·lusió dels Jocs s'escampa pel país

L'Estadi inflable de l'exposició itinerant "Barcelona, objectiu de tots", a la plaça de Catalunya

Del bus olímpic a la samarreta del Madrid

TÍTOL				DIARI	DOB	DATA	12/17/89
Combatre el temps amb les mans							
HIPÒTESI_P	2	MAXINA1_B	f	MAXINA3_0	c	MAXINA3_B	
		MAXINA4A_B		MAXINA4C_0	s	MAXINA4C_B	
FUNCIO	o	FUNCIO_DON	3				
FOCUS (títol)							
MARC	3	TENA	u	ORIENTACIO		ONTOLOGIA	151
FIGURES	■	ESTEREOTIP		JOC_FIG			
ALTRES	1						

Diari de Barcelona. Any 198 Diumenge, 17 de desembre de 1989

Metròpolis

Enmig del trànsit intens de Major de Sarrià, el carrer Canet ha apostat per les coses fetes a poc a poc. Col·lectius d'artesans ocupen sis cases construïdes al segle XIX. Restauradors de

mobles, de façanes, de paper, i artesans del brodat, del pinzell i de les flors treballen en aquest espai vuitcentista que escapa de l'estrès i la celeritat d'una ciutat que enfila el segle XXI.

Combatre el temps amb les mans

TITOL		la sombra del padre Bernaola		DIARI	EL P	DATA	12/17/89
HIPOTESI_P	3	MAXIMAL_B	f	MAXIMA3_O	t	MAXIMA3_B	
		MAXIMA4A_B		MAXIMA4C_O	s	MAXIMA4C_B	
FUNCIO	e	FUNCIO_DOM	3				
FOCUS	la sombra de						
NARC	3	TENA	ec	ORIENTACIO		ONTOLOGIA	012
FIGURES		ESTEREOTIP	s	JOC_FIG			
ALTRES	22 l'ombra de...						

LA CRISIS DEL BBV

La muerte de Pedro Toledo, copresidente del Banco Bilbao Vizcaya, ha abierto en el mayor banco español una enconada lucha por el poder entre los equipos directivos de las dos entidades fusionadas. Durante los dos años transcurridos

desde que se inició el proceso de fusión, los hombres del Vizcaya parecían haber tomado ventaja sobre los del Bilbao, amparados fundamentalmente en la previsión de que Toledo sería a partir de 1992 el presidente único del banco. Tras su fa-

llecimiento, los hombres del Bilbao se han lanzado a recuperar posiciones y los del Vizcaya han reaccionado con celeridad para no ceder ni uno solo de sus puestos. Todos intentan aprovechar la oportunidad abierta por la desaparición de Tole-

do, siguiendo el accidentalismo que caracteriza a la banca vasca. La similitud cultural de los dirigentes de ambos bancos, surgidos mayoritariamente de una misma escuela —la Comercial de Deusto— singulariza la batalla en la cúpula del BBV.

La sombra del padre Bernaola

La formación jesuítica que comparten los hombres del Bilbao y del Vizcaya singulariza su enfrentamiento

TITOL			
Un coronel en el punto de mira			
		DIARI	EL P
		DATA	12/17/89
HIPOTESI_P	2	MAXIMAL_B	f
		MAXIMA3_0	c
		MAXIMA4_0	s
		MAXIMA3_B	
		MAXIMA4_B	
FUNCIO	o	FUNCIO_DON	3
FOCUS	punto de mira		
NARC	3	TENA	pñ
		ORIENTACIO	
		ONTOLOGIA	152
FIGURES	ti	ESTEREOTIP	s
		JOC_FIG	
ALTRES	22 en el punto de mira		

6/ DOMINGO

EL PAIS, domingo 17 de diciembre de 1989

REVISTA

Un coronel en el punto de mira

Amadeo Martínez Inglés se ha convertido, por su enfrentamiento con Defensa, en foco de atención de los militares descontentos

TÍTOL				DIARI	avui	DATA	12/17/89
El ball de les grans famílies							
HIPOTESI_P	2	MAXINA1_B	f	MAXINA3_0	ti	MAXINA3_B	
		MAXINA4A_B		MAXINA4C_0	s	MAXINA4C_B	
FUNCIO	c	FUNCIO_DOM	3				
FOCUS	(títol)						
MARC	3	TENA	s	ORIENTACIO		ONTOLOGIA	73
FIGURES		ESTEREOTIP	s	JOC_FIG			
ALTRES	22 el ball de...						

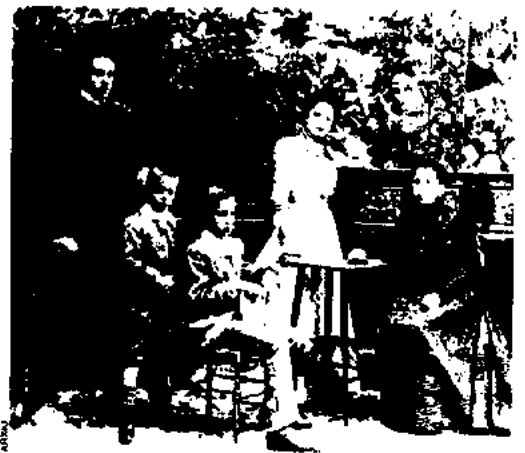
països catalans

avui, diumenge
17 de desembre de 1989

L'articulista prova com les grans famílies de la burgesia catalana, en especial la barcelonina, han practicat una elevada endogàmia, de manera que en aquesta ciutat tothom es coneix i és contraparent. Els noms més coneguts, com Bultó, Serrahima, Muntadas, Maristany i una llarga llista, tenen quasi tots vincles de sang o de parentiu polític per una o altra branca, i arriben a formar un arbre genealògic gegantí. És el ball de família que té lloc a Barcelona.

El ball de les grans famílies

Una anàlisi de l'elevada endogàmia en l'alta burgesia barcelonina

August, Santiago, Carles i Maria Pi i Suñer, amb la seva mare Carolina, l'any 1901

TITOL El cubo de la basura		DIARI EL P	DATA 12/17/89
HIPOTESI_P 3	MAXINA1_B v MAXINA4A_B s	MAXINA3_O t MAXINA4C_O	MAXINA3_B MAXINA4C_B
FUNCIO c	FUNCIO_DOM 3		
FOCUS (titol) NARC 3	TEMA ec	ORIENTACIO 2	ONTOLOGIA 94
FIGURES ALTRES 1	ESTEREOTIP	JOC_FIG	

EL PAÍS, domingo 17 de diciembre de 1989

VERSIONES

El cubo de la basura

La financiera neoyorquina Drexel reduce su plantilla y busca capital fresco

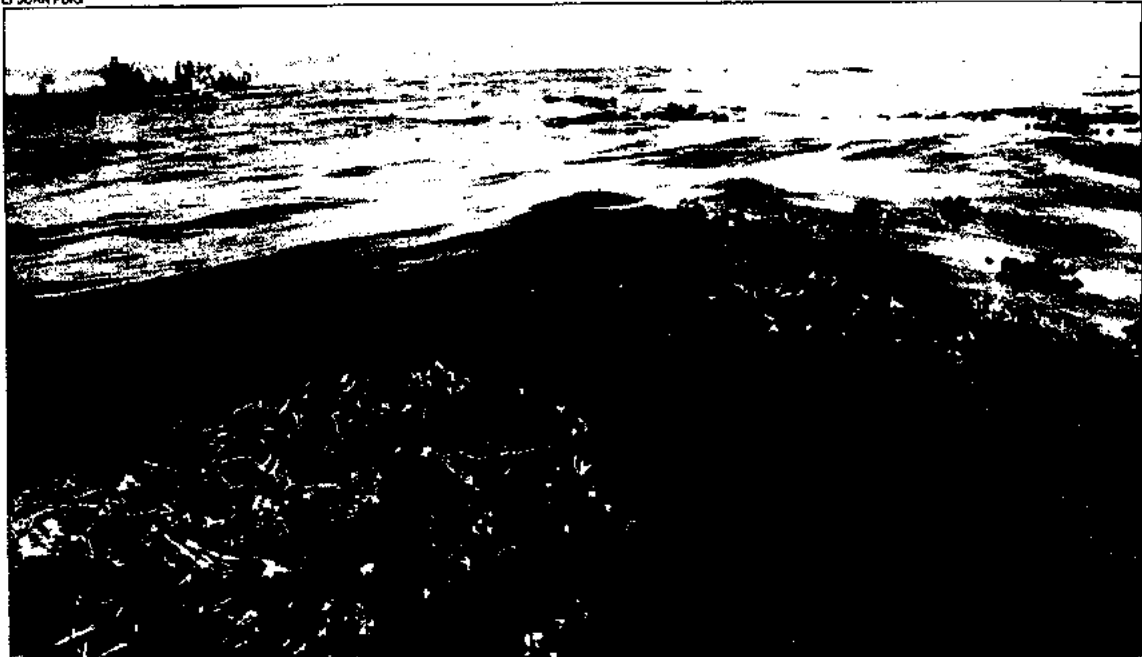
TITOL		El eterno viaje de Carlos Barral		DIARI	el P	DATA	12/17/89
HIPOTESI_P	2	MAXINA1_B	f	MAXINA3_0	El	MAXINA3_B	
		MAXINA4A_B		MAXINA4C_0		MAXINA4C_B	s
FUNCIO	c	FUNCIO_DOM	3				
FOCUS	el eterno viaje						
MARC	3	TEMA	a	ORIENTACIO		ONTOLOGIA	73
FIGURES		ESTEREOTIP		JOC_FIG			
ALTRES	1						

PERSONAJES

el Periódico

Domingo, 17 de diciembre de 1989

CJ JOAN PUIG

Las flores acompañaron las cenizas del escritor en el mar de Calafell.

El eterno viaje de Carlos Barral

TITOL				DIARI	e1 P	DATA	12/17/89
HB toma Bilbao para retar al Gobierno							
HIPOTESI_P	1	MAXIMAL_B	f	MAXIMA3_0	c	MAXIMA3_0	
		MAXIMA4A_B		MAXIMA4C_0		MAXIMA4C_0	
FUNCIO	c	FUNCIO_BOM	1				
FOCUS	toma...para retar						
MARC	1	TENA	pñ	ORIENTACIO		ONTOLOGIA	151
FIGURES	p	ESTEREOTIP	s	JOC_FIG			
ALTRES	22 tomar...						

Periodico

Domingo, 17 de diciembre de 1989

PÁGINA 18

PÁGINA 22

Política

BÚSQUEDA DE 'GRAPOS'

La policía está persiguiendo a los grapos María Jesús Romero Vega y un joven que responde por Jordi, por sospechar que son los autores del atentado contra un militar en Valencia.

HERBERT BARRERA, PRESIDENTE DE ERC

Herbert Barrera fue elegido ayer presidente de ERC por aclamación del consejo nacional. En Lleida, los militantes de Joventut Republicana decidieron romper los vínculos con ERC.

El problema vasco

HB toma Bilbao para retar al Gobierno

Los 'batasuna' cifran en unas 200.000 las personas que secundaron sus tesis en la calle.

Vitores a ETA y gritos por la independencia, la autodeterminación y contra el PSOE durante tres horas.

Iñaki Esnaola encabezó la marcha junto con la compañera del diputado asesinado Josu Muguruza.

TITOL		El boxeo británico se encuentra contra las cuerdas		DIARI LV	DATA 01/22/90
HIPOTESI_P	1	MAXINA1_B v MAXINA4A_B s	MAXINA3_0 c MAXINA4C_0	MAXINA3_B MAXINA4C_B	
FUNCIO	c	FUNCIO_DON 3			
FOCUS	contra las cuerdas				
MARC	3	TENA es	ORIENTACIO	ONTOLOGIA	163
FIGURES	tj	ESTEREOTIP s	JOC_FIG		
ALTRES	22 el boxeo vs. contra las cuerdas				

60 LA VANGUARDIA LUNES, 22 ENERO 1990:

DEPORTES

El caso de Terry Marsh

El boxeo británico se encuentra contra las cuerdas

La detención de un ex campeón mundial por intento de asesinato sacude al mundo del pugilismo

TITOL Gent que juga amb plom		DIARI avui	DATA 12/17/89
HIPOTESI_P 3	MAXINA1_B c MAXINA4A_B	MAXINA3_0 ci MAXINA4C_0	MAXINA3_B MAXINA4C_B
FUNCIÓ 0	FUNCIÓ_DON 3		
FOCUS (titol) MARC 3	TENA s	ORIENTACIÓ	ONTOLOGIA 141
FIGURES tr ALTRES 25 jugar amb (foc)	ESTEREOTIP	JOC_FIG	

societat

avui, diumenge
17 de desembre de 1989

Exemple de figuretes,
en aquest cas de
fantasia allunyada de
dracs o monstres,
amb un detectiu i un
majordom

Gent que juga amb plom

Torna amb empena l'afició a les figuretes de formes variades i fantàstiques

Al soldadet de plom li està sonant l'hora del relleu, ja que els aficionats a les figuretes d'aquest metall han canviat el gustos, cap a formes fantàstiques, que arriben amb costums i jocs importats del món anglosaxó, de la Gran Bretanya o dels Estats Units. Els aficionats, que havien d'acudir a Londres o Andorra per obtenir les formes més variades, troben al país cada vegada més possibilitats.

TITOL		DIARI EL P		DATA 12/17/89
Las aulas 'pasan' de la cosa pública				
HIPOTESI_P 1	MAXINA1_B n MAXINA4A_B	MAXINA3_0 ti MAXINA4C_0 s	MAXINA3_B MAXINA4C_B	
FUNCIO c	FUNCIO_DOM 1			
FOCUS pasan de MARC 1	TEMA s	ORIENTACIO	ONTOLOGIA 72	
FIGURES p ALTRES nou sentit del verb 'passar'	ESTEREOTIP	JOC_FIG		

UNIVERSIDAD Y POLÍTICA

Los universitarios apenas participan en la vida pública. Su actividad como militantes de partidos es prácticamente nula y su encuentro con las urnas de los *campus* está

marcado por la abstención. Las recientes elecciones a claustros de las universidades autónomas de Madrid y de Barcelona confirman esta realidad. Un sondeo de EL

PAÍS en las universidades de Madrid, Barcelona, Santiago de Compostela, País Vasco y Sevilla refleja además que la extrema derecha tiene una presencia prácticamente

nula. Las preocupaciones de los estudiantes de la Universidad española actual parecen haberse centrado definitivamente en sus salidas profesionales.

Las aulas 'pasan' de la cosa pública

Lo profesional es más importante que lo ideológico para unos estudiantes que se abstienen en las elecciones académicas

Los estudiantes descansan el sol ante una facultad madrileña.

RICARDO GUTIÉRREZ

TITOL		DIARI EI 9		DATA 12/10/89	
El último tren no lleva vagones					
HIPOTESI_P 1	MAXIMA1_B n	MAXINA3_0 c	MAXINA3_B	MAXINA4_B	MAXINA4_C
	MAXINA4A_B	MAXINA4C_0	MAXINA4C_B		
FUNCIO 0	FUNCIO_DON 3				
FOCUS (títol)					
NARC 4	TEMA 0c	ORIENTACIO		ORTOLOGIA 201	
FIGURES 01	ESTEREOTIP	JOC_FIG			
ALTRES					

domingo 10 de diciembre de 1989

NEGOCIOS/3

El último tren no lleva vagones

Todavía se puede invertir para desgravar el año próximo. Hay pocas posibilidades

CONCHA MARTÍN

Hace apenas unos días que nueve millones de españoles han realizado su declaración de impuestos. ¿Vaya reacción! ¿Pensar ahora en el año próximo? Un respiro, por favor. Pero si es usted de aquellos que, a última hora, busca desesperadamente donde colocar su dinero para ahorrar impuestos, espere le queda tiempo hasta finales de año.

Sin embargo, el panorama no puede ser menos estimulante. Año tras año, la política fiscal ha limitado las oportunidades para invertir con desgravación fiscal. El reconocimiento es que una economía de largo no necesita del dinero público para elevar su tono vital. Al final, lo que algunos dejan de pagar es sufragado por el restacvix déficit público.

En los últimos años, tanto la renta fija como la variable han desaparecido del mapa en lo que a desgravaciones fiscales se refiere; también, se han eliminado los beneficios fiscales derivados de la inversión en acciones de la propia empresa; y, por último, se mantiene el tratamiento fiscal de las plusvalías —tributan al tipo general del impuesto sobre la renta, a diferencia de otros países—; y desde hace unos años, las minusvalías sólo pueden compensarse con las plusvalías.

Ahorro popular

El esquema sería perfecto desde el punto de vista de los ingresos públicos, si no fuera porque esta política parece que se ha llevado por delante la poca predisposición al ahorro que existe en la sociedad española. Un país cuya demanda es pujante pero que se olvida de fomentar el ahorro, está condenado a endeudarse en el exterior, lo que se traduce en el calvario de la inflación.

Los responsables de la política económica parecen haberse dado cuenta de que algunos cambios se tambalean y anuncian medidas fiscales para fomentar el ahorro popular. Mientras en los últimos años, los incentivos fiscales a la inversión empresarial se han mantenido como si lo peor de la crisis económica no hubiera pasado, la asignatura pendiente sigue siendo el fomento del ahorro en las economías domésticas.

El Ministerio de Economía y Hacienda baraja el proyecto de exonerar del pago de impuestos

Las consultas durante la declaración de renta de este año han sido numerosas.

CARLES FRANCIS

DEDUCCIONES POR INVERSIONES

(En el IRPF, por las realizadas en 1988)

Concepto	Cuánto	Límite
Primas de seguro y planes de jubilación	10% (*)	
Aportaciones a planes de pensiones	Las primeras 500.000 pesetas se deducen de la base imponible y sobre el resto, hasta 750.000 pesetas, se deduce el 15% en la cuota (*)	15% de los ingresos íntegros del trabajo, actividades empresariales, profesionales o artísticas. En ningún caso la deducción total puede superar las 750.000 pesetas por participante.
Valores de renta fija o variable	Suplemento	
Subscripción de acciones de la propia empresa	Suplemento	
Adquisición de vivienda habitual (nueva, usada o rehabilitada)	Los intereses se deducen de la base imponible, y el 10% de la inversión en la cuota (*)	300.000 pesetas en la deducción por intereses (este límite se duplica en la declaración conjunta)
Adquisición de vivienda nueva	Los intereses se deducen de la base imponible, y el 10% de la inversión en la cuota (*)	Igual que para la vivienda habitual
Cuenta ahorro-vivienda	Igual que para la vivienda habitual (*)	
Adquisición, conservación, reparación, restauración, alquiler y equipación de bienes de interés cultural	15%	
Donación de inmuebles del patrimonio histórico	15%	
Donaciones a la Expo 92 y al Comité Olímpico Barcelonés 92	10%	
Cánones percibidos en concepto de dividendos	10%	

* El conjunto de estas deducciones no puede superar el 20% de la base imponible.

las primeras 100.000 pesetas obtenidas por inversiones en valores y otros activos. En opinión de Mariano Rabadán, presidente de Inverco, la medida sería como "una gota en el océano". Liberar del pago de impuestos las primeras 100.000 pesetas, supondría, en un cálculo aproximado, primar las inversiones hasta un millón de pesetas.

"Si pensamos", añade Rabadán, "que sólo en cuentas bancarias se mueven 25 billones de pesetas, que la oferta de deuda pública ronda los 14 billones, que la capitalización en bolsa está más o menos en la misma cifra, más otros cuatro billones en otro tipo de renta fija, la medida que estudia el ministerio se quedaría muy corta".

Habrà que esperar al año que viene para conocer la decisión del Gobierno al respecto. Mientras, en lo que queda hasta que acabe el año, la única posibilidad de desgravación con atractivo son los planes y fondos de pensiones. La inversión en vivienda, la otra alternativa con cierta entidad, pero no es una decisión que se pueda tomar en unos días.

Agujeros en los bolsillos

La política fiscal de los últimos años ha sido poco persuasiva con el ahorro familiar. Y como consecuencia de ello, los españoles gastan cada año la mayor parte de lo que ingresan y convierten sistemáticamente su nivel de bienestar.

Según datos de la Fundación FIES (Caja de Ahorro) en el año 1985, cuando las pesetas ingresadas, las plusvalías españolas gastaron 367.7 pesetas, ahorraron 113 pesetas y se endeudaron por 48 pesetas.

Para este año, los españoles no apuntaron a un ahorro más acusado. Los fondos de inversión, de unos 100 millones de pesetas, se ahorraron 1.000 millones y se pidieron créditos por 1.300 millones. En resumen, "gastamos" 1.300 millones de pesetas.

La política fiscal de los últimos años, responsable del déficit del ahorro familiar, según los expertos, quienes argumentan que los años en que el ahorro se situó en niveles aceptables, coincidieron con aquellos en que existían mayores posibilidades de desgravación fiscal.

'Dinero negro'

Las medidas que se reclaman desde diferentes sectores consisten en suavizar el tratamiento fiscal de las plusvalías obtenidas como consecuencia de una inversión no especulativa. También, que los fondos de inversión, en los que los participantes son mayoritariamente pequeños ahorradores, tengan una fiscalidad equiparable a la que existe en otros países.

Para ahorrar impuestos existen las tópicas alternativas del *dinero negro* o la evasión de capitales. Pero, no todo el mundo puede permitirse y no siempre resulta la mejor fórmula.

La rentabilidad de los pagarés del Tesoro es escasa y, para el inversor, viene a representar aquello de lo *camada por lo servido*: no se pagan impuestos pero se remunera poco.

Por otro lado, la evasión de capitales ha dejado de tener el morbo de años atrás ya que prácticamente están liberalizadas las inversiones en el exterior.

TITOL
Vacilación ante un horizonte confuso

DIARI LV DATA 12/10/89

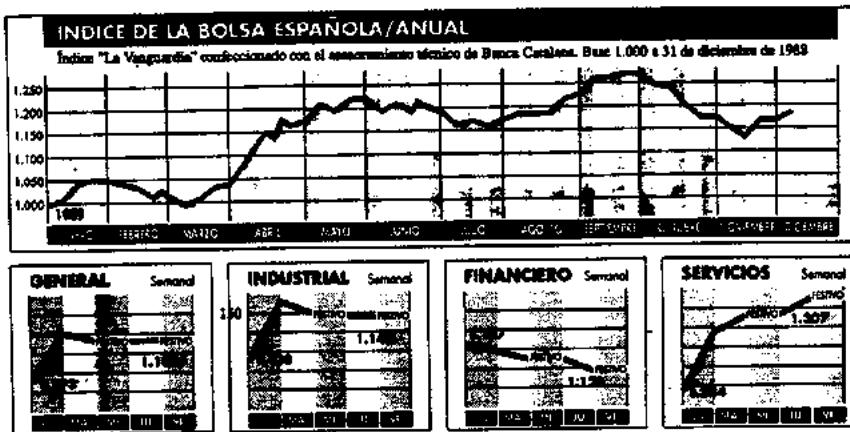
HIPOTESI_P 3	MAXIMA1_B f	MAXIMA3_Q	MAXIMA3_B
	MAXIMA4A_B s	MAXIMA4C_Q	MAXIMA4C_B
FUNCIO c	FUNCIO_DOM 3		
FOCUS horizonte confuso			
MARC 3	TENA ec	ORIENTACIO	ONTOLDSIA 222
FIGURES	ESTEREOTIP	JOC_FIG	
ALTRES 1			

DOMINGO, 10 DICIEMBRE 1989

ECONOMÍA

LA VANGUARDIA 73

GUÍA DEL INVERSOR

La Bolsa de Madrid y Barcelona
RESUMEN SEMANAL

Valor nominal	Cierre de la semana	Variación de la semana en %	Cotización en la semana Máx. Mín.	Máx. Minús. control	Volunt. C-C CVC
ELÉCTRICAS	143,75	2,7	2,54		
500 E. Iberdrola (Pta.)	MC 378,00	+1,00	1,27	388,00 368,00	28.980 2,58 2,38
1000 E. Gas (Pta.)	MC 3100,00	0,00	0,00	3140,00 3060,00	1.938 0,88 0,98
400 E. Gas (Pta.)	MC 2.915,00	116,00	4,80	2.926,00 2.826,00	178.872 5,80 2,7
1000 E. Gas (Pta.)	MC 1.020,00	35,00	2,50	1.040,00 1.000,00	34.568 2,61 2,7
1000 E. Gas (Pta.)	MC 490,00	42,00	9,84	490,00 445,00	154.887 7,41 7,41
500 Gas (Pta.)	MC 3.400,00	80,00	2,31	3.480,00 3.360,00	92.487 4,52 4,88
500 E. Gas (Pta.)	MC 1.865,00	15,00	0,80	1.885,00 1.820,00	18.341 8,80 8,75
500 E. Gas (Pta.)	MC 1.880,00	10,00	1,79	1.900,00 1.860,00	2.188.817 2,94 0,88
500 E. Gas (Pta.)	MC 368,00	8,00	0,00	368,00 368,00	8.063 0,77 0,77
500 E. Gas (Pta.)	MC 217,00	2,00	1,14	217,00 217,00	1.421.589 4,08 0,58
500 E. Gas (Pta.)	MC 8.220,00	4,00	0,00		1.777
500 E. Gas (Pta.)	MC 840,00	18,00	1,58	840,00 822,00	887.876 2,22 0,88
500 E. Gas (Pta.)	MC 480,00	4,00	0,00	480,00 480,00	184.446 8,42 0,48

LA SEMANA BURSÁTIL

Vacilación ante un horizonte confuso

CARLOS GRAU PETIT

Las tres sesiones que compusieron esta abreviada semana bursátil no aportaron modificación alguna al panorama sin relieve que ofrece nuestro mercado de valores. Ni la investidura de Felipe González, ni la confirmación en sus puestos de los componentes del anterior Gobierno socialista, tuvieron el menor eco en el comportamiento de una bolsa que, por el momento, prefiere mantenerse al páreo y aguardar una mayor definición de las expectativas de la economía española.

La disfunción en el ritmo contractual que supuso la alteración de jornadas hábiles e inhábiles no contribuyó a fomentar la actividad del mercado, cuyo negocio volvió a situarse en niveles inferiores a la media. Tampoco se advirtió la presencia de compradores extranjeros, puesto que los acontecimientos que se venían produciendo en Europa central reclamaban toda su atención y llevan a la bolsa de Frankfurt hasta sus máximos históricos. E incluso noticias tales como el descenso de las reservas exteriores y la trayectoria negativa de nuestra balanza por cuenta corriente en el mes de octubre pasaron desapercibidas al considerarse que la bolsa ya las había tenido en cuenta en el momento en que se producía la masiva retirada de dinero extranjero situado a corto plazo en el mercado monetario español.

El carácter atípico de las últimas jornadas bursátiles no debiera hacer aún más confuso el horizonte de nuestros merca-

dos de valores. Puede afirmarse que las cotizaciones se encuentran ahora en un proceso de lenta recuperación, una vez absorbidos los fuertes retrocesos de octubre y noviembre. Es probable que, tan pronto queden cubiertas las emisiones de renta fija que se ofrecen en el mercado primario, los fuertes saldos líquidos en manos de los inversores institucionales se orienten nuevamente hacia el mercado de valores. En especial si, de acuerdo con su programa electoral, el Gobierno no insiste en un reajuste económico y el precio del dinero inicia un relativo descenso. Y, en fin, todavía tiene que culminar la operación de adorno del escaparate financiero que se suele producir poco antes del cierre de cada ejercicio.

Quedan en el alero algunas influencias de carácter negativo que pueden matizar e incluso anular tan difusa perspectiva. La evolución del índice de los precios al consumo (IPC) correspondiente a noviembre tendrá sin duda un papel decisivo al respecto, a la vista del comportamiento inflacionista registrado a lo largo del año. La persistencia del fenómeno inflacionista animaría, sin duda, a nuestras autoridades económicas a reforzar su política restrictiva y, por consiguiente, desaparecería uno de los pilares en los que descansa la esperanza de una reanimación de las cotizaciones. Por no hablar de los efectos correctores de una evolución negativa de Wall Street que, según determinados puntos de vista, se encuentra sobrevalorada en estos momentos. Sea como sea, el futuro inmediato ofrece escasos alicientes para unos inversores vacilantes e indecisos. ■

LOS DIEZ MEJORES

Acción	Difer. anterior	Último cambio
Sarens	2,07	250 3.250
Europa I.L.	10,71	15 198
Agua 9	8,37	36 435
Audiencia	5,13	20 410
España 2	4,41	30 718
E. Telecom	4,08	9 154
Unisa	3,27	11 221
E. Andalucía	2,99	50 1.725
Acasa	2,96	5,25 163,25
Astero Car	2,80	12 440

LA BOLA DE CRISTAL

■ A pesar de la atonía del mercado, Fecsa tuvo un comportamiento positivo, mejorando su nivel de cotización con unos volúmenes contractuales superiores a lo habitual. También Nueva Montaña Quijano volvió a tener una evolución positiva, cambiando de mano un elevado número de títulos, lo cual podría hacer suponer un proceso de acumulación similar al que se produjo cuatro meses atrás. Altas Horreo y Vallehermoso presentan asimismo un cuadro comprador, consolidando reiteradamente las mejoras alcanzadas tan pronto se absorben las realizaciones de beneficios.

LOS DIEZ PEORES

Acción	Difer. anterior	Último cambio
BHP España	-5,79	-20 385
Coronas	-4,22	-31,22 704
E. Pomeroy	-3,02	-12 385
Fonpes	-3,02	-7 125
Tyasa	-2,90	-9 301
E. Sánchez	-2,38	-19 780
Faga Renault	-2,24	-10 440
Rocasa	-2,01	-7 342
Ampor	-1,22	-5 405
E. Aguirre	-1,08	-4 374

QUINQUENIOS

Acción	Valor	Difer. anterior	Último cambio
500 Alphonse (Pta.)	MC 2.260,00	70,00	2.410,00 2.300,00
500 Agip (Pta.)	MC 4.980,00	90,00	5.170,00 4.900,00
500 Carrefour (Pta.)	MC 4.450,00	25,00	4.640,00 4.380,00
500 Carrefour (Pta.)	MC 1.400,00	10,00	1.500,00 1.300,00
500 Carrefour (Pta.)	MC 1.400,00	10,00	1.500,00 1.300,00

TITOL				DIARI	048	DATA	12/10/89
El rock de la 'perestroika'							
HIPOTESI_P	2	MAXINA1_B	0	MAXINA3_0	ti	MAXINA3_B	
		MAXINA4A_B		MAXINA4C_0	s	MAXINA4C_B	
FUNCIO	c	FUNCIO_DON	3				
FOCUS	(titol)						
MARC	3	TENA	pi	ORIENTACIO		ONTOLOGIA	17
FIGURES	tr	ESTEREOTIP		JOC_FIG			
ALTRES	25 "El Rock de..."						

Degà de la premsa continental
Fondata l'any 1792
Any 1
Número 24

Edita:
Publicacions de Barcelona SA
Dipòsit legal B-8771-1987
Tots els drets reservats (C)

Diumenge / 10

Dessembre / 1989

Imprimeix:
Edicions Primera Plana
Comte d'Urgell 71-73
08011 Barcelona

Director:
Jaume Boix Angelats
Redactors en cap:
Arenadi Espada
i Xavier Pericay
Redacció i administració:
Tamarit 155, 08015 Barcelona
Tel. 329 44 46 - Fax 329 02 27

El rock de la "perestroika"

...a través dels consells estètics
...volem obtenir

TITOL			
La última casa de duchas cierra el grifo			
			DIARI el P
			DATA 01/14/90
HIPOTESI_P 1	MAXINA1_B f MAXINA4A_B	MAXINA3_0 t MAXINA4C_0	MAXINA3_D MAXINA4C_B
FUNCIO c	FUNCIO_DON 3		
FOCUS cierra el grifo			
MARC 3	TENA ci	ORIENTACIO	ONTOLOGIA 101
FIGURES ti	ESTEREOTIP	JOC_FIG	
ALTRES 26 casa de duchas vs. cierra el grifo			

Coblenz, 14 de enero de 1990 **el Periódico**

Un negocio limpio y popular que hace aguas

La última casa de duchas cierra el grifo

TITOL			
Tormenta municipal al mantener el pago previo de la grúa			
			DIARI el P DATA 12/23/89
HIPOTESI_P 3	MAXIMA3_B f MAXIMA4A_B	MAXIMA3_0 e MAXIMA4C_0 e	MAXIMA3_B MAXIMA4C_B
FUNCIO c	FUNCIO_BOM 1		
FOCUS tormenta municipal			
NARC 1	TEMA ec	ORIENTACIO	DNTOLOGIA 021
FIGURES	ESTEREOTIP e	JOC_FIG	
ALTRES 22 tormenta			

ADMINISTRACIÓN

e Periódico

Sábado, 23 de diciembre de 1989

COSAS DE LA VIDA

Tormenta municipal al mantener el pago previo de la grúa

La falta de comunicación entre dos áreas municipales provoca la contradictoria decisión. Nadal anuncia la enmienda en el pleno, pero la oposición no la capta.

TITOL		La euforia popular preside la apertura del corazón de Berlín		DIARI	el P	DATA	12/23/89
HIPOTESI_P	1	MAXINA1_B	f	MAXINA3_O	t	MAXINA3_B	
		MAXINA4A_B		MAXINA4C_O		MAXINA4C_B	
FUNCIO	1	FUNCIO_DOM	3				
FOCUS	corazón de Berlín						
MARC	1	TENA	pi	ORIENTACIO		ONTOLOGIA	66
FIGURES	p	ESTEREOTIP	s	JOC_FIG	s		
ALTRES	22 corazón de...						

RDA

el Periódico

Sábado, 23 de diciembre de 1989

INTERNACIONAL

La euforia popular preside la apertura del corazón de Berlín

Kohl y Modrow declararon abierta la puerta de Brandemburgo ante decenas de miles de personas.

TITOL				DIARI	EL P	DATA	02/12/89
El último dinosaurio							
HIPOTESI_P	2	MAXIMA1_B	c	MAXIMA3_0	c	MAXIMA3_B	
		MAXIMA4A_B	s	MAXIMA4C_0	s	MAXIMA4C_B	
FUNCIO	c	FUNCIO_DOM	3				
FOCUS	(titol)			ORIENTACIO			
NARC	3	TENA	pl			ONTOLOGIA	012
FIGURES	tr	ESTEREOTIP			JOC_FIG		
ALTRES	25 "El último...(dinosaurio)"						

EL PAÍS, domingo 12 de febrero de 1989 INTERNACIONAL/9

El último dinosaurio

Tras el derrocamiento de Stroessner en Paraguay,
Pinochet se queda solo en Latinoamérica

M. D., Santiago

El general Augusto Pinochet ha quedado en la más absoluta soledad internacional dentro de América del Sur desde el derrocamiento del general Alfredo Stroessner en Paraguay. Su aislamiento es casi como el que describe el escritor Gabriel García Márquez en su novela *El otoño del patriarca*.

TITOL				DIARI	EL P	GATA	02/12/89
La escopeta nacional							
HIPOTESI_P	2	MAXINA1_B	c	MAXINA3_0	c	MAXINA3_B	1
		MAXINA4A_B	s	MAXINA4C_0	s	MAXINA4C_B	
FUNCIO	c	FUNCIO_DOM	3				
FOCUS	escopeta nacional						
WARC	3	TEMA	ec	ORIENTACIO	ORTOLOGIA 152		
FIGURES	tr	ESTEREOTIP			JOC_F16		
ALTRES	25 La escopeta nacional						

AÑO V, NÚMERO 174 / DOMINGO 12 DE FEBRERO DE 1989

EL PAIS

Los grandes banqueros ponen en la disposición de Pablo Garrón, Mario Conde Izquierda el retrato. De izquierda a derecha, Luis Valls, Mario Conde, Miguel Boyer, Pedro Tello, José Ángel Górriz, Asela, Alfonso Enríquez, Pablo Garrón, Claudio Boada, Rafael Torralba y Emilio Botín hijo.

La escopeta nacional

Las pasiones y equívocos de la gran batalla bancaria

Para ellos era poco más que un pedregal de provincias. A su costa se oyeron muchas carcajadas en aquellos augustos despachos ocreos a la ría. La historia oral hace de Emilio un retrato despiadado: un joven atildado, o francamente cursi, siempre vestido como para asistir a una boda, de porte estirado y modales afectados. Cuestan que Emilio tratase de darse importancia hablando de su familia: muy rica y muy distinguida, y del negocio familiar, un banco al que la provincia de Santander ya se le había quedado pequeña y se lanzaba a una decidida expansión por Logroño, León y Palencia. A ojos de los prominentes bilbaínos, aquellos personajes parcos de palabra que se aupaban sobre incómodas industrias siderúrgicas y sobre bancos influyentes en toda España, el joven Emilio, Emilio Botín Sáez de Santuola, era un muchacho rico pero inofensivo, que enojaba bien las bromas.

Hoy, Emilio es don Emilio. Un oráculo viviente. El espíritu de la banca encarnado en hombre, que asiste desde su puesto ya honorífico en el Banco Santander a una auténtica carnicería financiera en la que rancias familias, nuevos ricos, tecnócratas reciclados y aprendices de brujo saltan a la yugular del balance enemigo con un frenesí nunca visto. Lo que fue un intemporal Olim-

po se ha convertido en un circo abierto al público, en una gran cacarria, en una escopeta nacional en la que abundan las pasiones de todo tipo. La fiesta es tan abierta que no faltan ciudadanos de a pie que se apuntan a la jerga. No hace mucho un caballero pidió cita a un conocido personaje del mundo financiero español. Llegados el día y la hora, se presentó en su despacho.

—Pues usted dirá —le recibió el financiero.

—Aquí tiene usted —respondió el visitante entregándole unos folios.

En el apunte informe constaba un listado de las propiedades del caballero: algunas fincas, unas cuantas paguetas de acciones y varias cuentas bancarias de cierta entidad. En conjunto, todo ello venía a suponer el patrimonio de un ciudadano bastante acomodado y sin grandes problemas para llegar a fin de mes.

—La felicitó. Su situación económica parece amena —anotó a pesar del desconcertado financiero.

—Pues ponga todo eso en sus manos —exclamó triunfal el visitante.

El financiero no salió de su asombro.

—Hombre, es que yo no me dedico a la gestión de patrimonios, ¿sabe? —balbuceó.

—No, lo que yo quiero decir es que me uno a ustedes. Que yo también quiero participar en la guerra bancaria, que no quiero quedarme fuera del asoleo del poder...

La anécdota, rigurosamente cierta, ilustra el creciente interés popular por la gran partida de palé que disputan algunos bancos y grupos financieros. La *juventud nacional*, ametrallada por populares personajes habituales en la prensa del corazón, ha compartido la pasión entre un público acostumbrado a las acrobacias empresariales de J. R. o Ángela Channing y ansioso por contemplar el *reis difícil solvía*. Pero bajo las ruidosas de trivialidad, en la partida se juega mucho, muchísimo. Desde hace más de un siglo, el poder financiero español no registra cambios tan abruptos como los actuales.

La moderna historia bancaria española tiene su punto original en la revolución liberal de 1834, que trajo consigo una legislación

propicia al establecimiento de negocios financieros. Las grandes obras de infraestructura que acometió el país, fundamentalmente el desarrollo del ferrocarril, la minería, las fuentes de energía y la metalurgia, demandaban financiación, y ello atrajo a poderosos grupos extranjeros. Uno de ellos fue el de los hermanos Perote, Emilio e Isaac, propietarios de Crédito Mobiliario de Francia, quienes, asociados con la aristocracia de la restauración —unos pocos el dinero y otros simplemente la nacionalidad española y los contactos con el poder—, dieron origen con los años al Banco Español de Crédito. Otros fueron los Rothschild, quienes tuvieron durante largos años como representantes en España a Estanislao de Urquijo, fundador de otro banco que ha llegado a nuestros días.

Estanislao de Urquijo fue un auténtico prototipo del financiero de la época, eruditamente versado por Benito Pérez Galdós en *Torquemada*: un prestamista inteligente y avaro, siempre cercano a las lindes de la avaricia, que empleó su dinero en adquirir propiedades, prestigio social y títulos nobiliarios, con el fin de que sus hijos pudieran ser exactamente iguales a aquellos nobles ociosos y decadentes que, sin embargo, guardaba oculto el intangible secreto del poder. Ese fue el espíritu que animó a la burguesía financiera española: ser

Para a la página 2

Se está produciendo una auténtica carnicería financiera en la que rancias familias, nuevos ricos, tecnócratas reciclados y 'aprendices de brujo' saltan a la yugular del balance enemigo con un frenesí nunca visto

TITOL La familia y uno más		DIARI el P		DATA 04/23/89
HIPOTESI_P 2	MAXINA1_B c MAXINAAA_B	MAXINA3_0 ti MAXINA4C_0 s	MAXINA3_B MAXINA4C_B	
FUNCIO c	FUNCIO_DON 3			
FOCUS familia MARC 3	TENA s	ORIENTACIO 1	ONTOLOGIA 67	
FIGURES Cr ALTRES 25 La familia y uno más	ESTEREOTIP	JOC_F16		

el Periódico Domingo, 23 de abril de 1989

la Gente

La familia y uno más

■ Isabel Preysler y Miguel Boyer han tenido una niña. Para ella es el quinto hijo. Para él, el tercero y "el bebé más guapo del mundo", según declaró a sus íntimos. La criatura fue presentada por sus padres a la prensa el pasado viernes. **PÁGINAS 3 Y 4.**

TITOL			
Juneda fa pinya per defensar un veí acusat de sis abusos sexuals			
			DIARI avui
			DATA 01/13/90
HIPOTESI_P 1	MAXINA1_B f MAXINA4A_B	MAXINA3_O c MAXINA4C_O	MAXINA3_B MAXINA4C_B
FUNCIO c	FUNCIO_DOM 1		
FOCUS fer pinya	TEMA c	ORIENTACIO	ONTOLOGIA 32
NARC 1			
FIGURES f	ESTEREOTIP s	JOC_FIG	
ALTRES 22 fer pinya			

societat avui, dissabte
13 de gener de 1990

La policia no descarta que hi pugui haver un segon agressor

Juneda fa pinya per defensar un veí acusat de sis abusos sexuals

Es sospitava de 2 joves abans de detenir Cabús